

FINSZTER GÉZA – KORINEK LÁSZLÓ: Köszöntő: Szikinger István 70 éves

DÁNOS VALÉR – GALAMBOSI BARBARA – HERTELENDI LAJOS – HORNYIK ZSUZSANNA – VARGA ANITA – SZABÓ CSABA: Tükör. Minősített folyóirat lett a Belügyi Szemle 2021-ben

URBÁN FERENC: A COVID-19 globális humán pandémia és a schengeni határellenőrzés rendje

NOGEL MÓNIKA: Bűnös vagy ártatlan? Igazságügyi genetikus szakértői vélemények relevanciája a védelem számára

PIROS ATTILA – KOVÁCS ISTVÁN: A laissez-faire megjelenése a mai kor rendészeti vezetőjének attitűdjében
Harmadik rész: kutatási eredmények

ROTTLER VIOLETTA – KOVÁCS SÁNDOR: A magánbiztonság kezdetei és a magyar magánbiztonsági szektor fejlődése az első törvényi szintű szabályozásig

KANYUK PETRA ÁGNES: Egy be nem váltott remény margójára? – avagy a családi kapcsolatok létesítésével visszaélés és a migrációs vonatkozású érdekkapcsolatok jelensége

TIHANYI MIKLÓS – PAPP DÁVID: A körzeti megbízotti szolgálat története 1. A kezdetek

HERTELENDI LAJOS: Egy dark weben elkövetett bűncselekmény felderítésének tanulságai, a nemzetközi összefogás jelentősége

MOGYORÓDI GERGELY: Rendőr kiválasztás Zürichben és az egyes svájci kantonokban

KÖNYVISMERTETÉS: Járványszótár: A világjárványhoz köthető szavak és kifejezések

INTERJÚ: „A hűség és a szabadság városának különös rendészeti aspektusai.”

Interjú dr. Herczeg Zoltán r. alezredes úrral, a Soproni Rendőrkapitányság vezetőjével

BELÜGYI SZEMLE

A BELÜGYMINISZTERIUM SZAKMAI, TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATA

---

70. ÉVFOLYAM

2022/3. SZÁM

BELÜGYI SZEMLE

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

ELNÖK TITKÁR TAGOK

Dr. Felkai László, közigazgatási államtitkár, Belügyminisztérium
Prof. dr. Dános Valér ny. r. vezérőrnagy, egyetemi magántanár
Prof. dr. Finszter Géza, a Magyar Tudományos Akadémia doktora
Prof. dr. Haller József, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár
Prof. dr. Herke Csongor, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár
Prof. dr. Kecskés László, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja
Prof. dr. Kerezsi Klára, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, egyetemi tanár
Prof. dr. Koltay András, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság és a Médiatanács elnöke, egyetemi tanár
Prof. dr. Korinek László, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja
Prof. dr. Maróth Miklós, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja
Prof. dr. Mezey Barna, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár
Dr. Nyiri Sándor, ny. vezető ügyész, c. egyetemi docens
Prof. dr. Patyi András, a Kúria elnökhelyettese, egyetemi tanár
Prof. dr. Polt Péter, legfőbb ügyész, egyetemi tanár
Prof. dr. Sándor István, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár
Prof. dr. Tóth Mihály, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár
Dr. Ludek Michalek, a Cseh Rendőrákadémia tagja, egyetemi tanár
Dr. habil. Philipp Fluri ügyvezető, Genfi Biztonságpolitikai Központ
Detlef Schröder igazgató, Európai Unió Bűnüldözési Képzési Ügynökség
Dr. Ciprian Maftei, belügyi attasé, Románia Magyarországi Nagykövetsége

SZAKMAI TANÁCSADÓ TESTÜLET

Bakai Kristóf püőr. dandártábornok, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszakmai szakfőigazgatója
Dr. Balogh János r. altábornagy, az Országos Rendőr-főkapitányság vezetője
Dr. Bárdos Szabolcs nb. vezérőrnagy, az Alkotmányvédelmi Hivatal főigazgatója
Dr. Bolcsik Zoltán r. altábornagy, a Nemzeti Védelmi Szolgálat főigazgatója
Dr. Frech Ágnes, a Fővárosi Bíróság büntető kollégiumvezetője, az Országos Bírósági Hivatal szaktanácsadója
Dr. Góra Zoltán tü. altábornagy, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság vezetője
Hajdu János r. altábornagy, a Terrorelhárítási Központ főigazgatója
Dr. Halmosi Zsolt r. altábornagy, az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság vezetője
Dr. Hatala József ny. r. altábornagy, a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács elnöke
Prof. dr. Janza Frigyes ny. r. vezérőrnagy, c. egyetemi tanár, a Belügyminisztérium oktatási főszemlélője

Láng István, az Országos Vízügyi Főigazgatóság vezetője
Prof. dr. Kovács Gábor r. dandártábornok, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar dékánja, tanszékvezető egyetemi tanár
Prof. dr. Sallai János r. ezredes, Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
tanszékvezető egyetemi tanár
Dr. Szabó Hedvig nb. altábornagy, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat
főigazgatója
Dr. Szabó Marcel alkotmánybíró, nemzetközi jogász
Dr. Takács Tibor r. altábornagy, a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi
Elemző Központ főigazgatója
Dr. Tóth Tamás bv. altábornagy, a Büntetés-végrehajtás Országos
Parancsnokság vezetője
Dr. Túrós András ny. r. altábornagy, az Országos Polgárőr Szövetség elnöke

SZERKESZTŐSÉG

FŐSZERKESZTŐ	Prof. dr. Dános Valér ny. r. vezérőrnagy, egyetemi magántanár
FŐSZERKESZTŐ-HELYETTES	Dr. Hornyik Zsuzsanna
FELELŐS SZERKESZTŐ	Dr. Szabó Csaba PhD r. alezredes
OLVASÓSZERKESZTŐ	Végh Zsuzsanna
IDEGENNYELVI SZAKLEKTOR	Prof. dr. Boda József ny. nb. vezérőrnagy, c. egyetemi tanár
MUNKATÁRSÁK	Dr. Hertelendi Lajos r. alezredes Luda Henrietta Csala Károly r. ezredes Varga Anita
SZERKESZTŐSÉG	2090 Remeteszőlős, Nagykovácsi út 3. Telefonszám: +36 (26) 795-900 / 24-600 szerkesztoseg@belugyiszemle.hu www.belugyiszemle.hu
ISSN	ISSN 2062-9494 (Nyomtatott) ISSN 2677-1632 (Online) LXX. évfolyam
FELELŐS KIADÓ	Belügyminisztérium www.kormany.hu/hu/belugyminiszterium 1051 Budapest, József Attila utca 2-4.
NYOMDA	Duna-Mix Kft.
FELELŐS VEZETŐ	Szakolczai Lóránt bv. ezredes Megjelenik havonta

TARTALOM

	Szerkesztőségi előszó	433
FINSZTER GÉZA – KORINEK LÁSZLÓ	Köszöntő: Szikinger István 70 éves	435
T Ü K Ö R		
DÁNOS VALÉR – HORNÍK ZSUZSANNA – GALAMBOSI BARBARA – VARGA ANITA – HERTELENDI LAJOS – SZABÓ CSABA	Minősített folyóirat lett a Belügyi Szemle 2021-ben	443
TANULMÁNYOK		
URBÁN FERENC	A COVID-19 globális humán pandémia és a schengeni határellenőrzés rendje	459
NOGEL MÓNIKA	Bűnös vagy ártatlan? Igazságügyi genetikai szakértői vélemények relevanciája a védelem számára	481
PIROS ATTILA – KOVÁCS ISTVÁN	A laissez-faire megjelenése a mai kor rendészeti vezetőjének attitűdjében. Harmadik rész: kutatási eredmények	505
ROTTLER VIOLETTA – KOVÁCS SÁNDOR	A magánbiztonság kezdetei és a magyar magánbiztonsági szektor fejlődése az első törvényi szintű szabályozásig	539
KANYUK PETRA ÁGNES	Egy be nem váltott remény margójára? – avagy a családi kapcsolatok létesítésével visszaélés és a migrációs vonatkozású érdekkapcsolatok jelensége	559
TIHANYI MIKLÓS – PAPP DÁVID	A körzeti megbízotti szolgálat története 1. A kezdetek	589
ÉRDEKES BŰNCSELEKMÉNYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK		
HERTELENDI LAJOS	Egy dark weben elkövetett bűncselekmény felderítésének tanulságai, a nemzetközi összefogás jelentősége	607

	KITEKINTÉS	
MOGYORÓDI GERGELY	Rendőrkiválasztás Zürichben és az egyes svájci kantonokban	619
	KÖNYVISMERTETÉS	
BARNUCZ NÓRA	Járványszótár: A világjárványhoz köthető szavak és kifejezések	643
	INTERJÚ	
DÁNOS VALÉR – SZABÓ CSABA	„A hűség és a szabadság városának különös rendészeti aspektusai.” Interjú dr. Herczeg Zoltánr. alezredes úrral, a Soproni Rendőrkapitányság vezetőjével	649

SZERKESZTŐSÉGI ELŐSZÓ

Kedves Olvasó!

Márciusi kiadványunkat a sokszínűség jellemzi. Aki e lapszámot kezébe veszi olvashat születésnap-i köszöntőt, tanulmányt az igazságügyi genetikus szakértői vélemények dilemmáiról, empirikus kutatási eredményekről, a magánbiztonság magyarországi kialakulásáról és aktuális kérdéseiről, a szerkesztőségben folyó, az olvasó számára nem látható csendes háttérmunkáról, és ismét jelentkezik az *Érdekes bűncselekmények, tanulságos nyomozások* rovatunk.

Mindenekelőtt azonban mi is nagy szeretettel köszöntjük Szikinger István életműdíjas alkotmányjogi professzort hetvenedik születésnapja alkalmából. Kívánunk neki a továbbiakban is hasonlóan tartalmas, a tudomány számára hasznos aktív életet.

„... *érdemes egy pillanatra megállni, tükörbe nézni, számot vetni, visszatekinteni az elmúlt egy évre, és értékelni az eddig megtett utat, az elért eredményeket*” (Dános, Hornyik & Szabó, 2021). Többek között ezekkel a gondolatokkal kezdődött a 2020. évet összefoglaló, értékelő szerkesztőségi cikkünk. „*Ez a szándék vezérelt bennünket idén is. Szeretnénk mérlegre tenni a 2021. évi munkánkat, és a szélesebb közvélemény elé tárni a tavalyi év során elért eredményeinket, mit sikerült megvalósítani a kitűzött céljainkból, terveinkből.*” (Dános, Galambosi, Hertelendi, Hornyik, Varga & Szabó, 2022). A tavalyi évben hagyományteremtő szándékkal megjelentetett *Tükör* című rovatunk második számát olvashatják jelen számunkban, amelyből kiderül, milyen szakmai munka folyik a színpalak mögött. Bizonyos időközönként mérlegre tenni életünk fontos szegmenseit, így a munkánkat is, nagyon hasznos. Az ember tevékeny lény, folytonos mozgásban, gondolkodásban létezik, erre vagyunk hivatottak. Azért, hogy a sok befektetett energia, idő, amelyet kitűzött céljaink megvalósítása érdekében végzünk valóban megtérüljön, valódi értelmet nyerjen, érdemes megállni és tükörbe nézni. Feltenni a kérdést, hol tartunk, honnan, hová jutottunk, nem kell-e irányt változtatnunk, nagyon hasznos, mert a munka hatékonyságát növeli, a mindenhez szükséges belső motivációt képes fenntartani, egészséges önbizalmat ad. Nagy utat tettünk meg, ezt nyugodt szívvel kijelenthetjük. Bízunk magunkban, bízunk a céljaink helyességében, értékességében, és olyan jutalmat nyertünk a tavalyi

év végén, amely megerősített bennünket, és szárnyakat adott a folytatáshoz. A Magyar Tudományos Művek Tára Repozitóriumminősítő Szakbizottsága 2021. november 12-i ülésén minősített folyóiratnak nyilvánította a Belügyi Szemlét. A szakbizottság első alkalommal adott ki ilyen minősítést, mindössze öt folyóirat számára. A Szemle ezáltal megkapta az MTMT-ben az Open Access jelölést, illetve bekerült az OAI keresőbe. A szakbizottság döntését a Belügyi Szemle elmúlt három évben folytatott eredményeit vizsgálva, azt elismerve hozta meg. Minden szakmai, tudományos folyóiratnak azt kívánjuk, hogy egyszer hasonló elismerésben részesüljön. Mi hosszú utat tettünk meg, de jól tudjuk, a neheze még hátra van. A jó példát mindig érdemes követni. Előszónak ennyit, az ide vezető út részletei a Tükör című cikkünkben olvashatók.

Bízva abban, hogy ezzel a kiadvánnyal is új ismereteket, információkat adhatunk át önöknek, kívánunk jó olvasási élményt, hasznos időtöltést!

Szerkesztőség

K Ö S Z Ö N T Ő

Szikinger István 70 éves

István Szikinger is 70 years old

Finszter Géza

professor emeritus, ny. rendőr ezredes
Magyar Tudományos Akadémia doktora,
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar

Korinek László

professor emeritus
Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja,
Pécsi Tudományegyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar

Absztrakt

Jeles évfordulón köszöntjük az alkotmányjog professzorát, a kiváló habilitált tanárt, a rendőrképzésben hírnevet szerzett oktatót, a rendészettudomány egyik megalapítóját, a Magyar Rendészettudományi Társaság mind ez ideig egyetlen, Életműdíjjal kitüntetett tagját, a lelkiismeretes ügyvédet, és nem utolsósorban a Belügyi Szemle egykori főszerkesztőjét, s közel négy évtized óta állandó szerzőjét.

Kulcsszavak: köszöntő, alkotmányjog, rendészettudomány, életmű

Abstract

On this significant anniversary, we greet the professor of constitutional law, the excellent habilitated teacher, the renowned lecturer in police training, one of the founders of law enforcement science, the only member of the Hungarian Law Enforcement Society who has been awarded the Lifetime Achievement Award, the conscientious lawyer and last but not least, the former editor-in-chief of *Belügyi Szemle*, who is for almost four decades a regular author of the journal.

Keywords: greeting, constitutional law, law enforcement science, oeuvre

Szikinger István 1952-ben Budapesten született. Az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán szerzett jogi diplomát 1977-ben, és még abban az évben kezdett alkotmányjogot oktatni a Rendőrtiszti Főiskolán. Az alkotmány számára nem csupán a legmagasabb rendű jogforrást, hanem kutatási feladatot jelentett. Ez határozta meg közjogi érdeklődését és a rendészeti igazgatásra, különösen pedig a rendőrségi szolgálatokra vetülő kritikai szemléletét. Tehetségére 1985-től az ELTE jogi karának államjogi tanszéke is igényt tartott. Az alaptörvény körül sokasodó elméleti kihívások foglalkoztatták, amikor az Államigazgatási Szervezési Intézet munkatársa lett, majd később, amikor a rendszerváltozást közvetlenül követő időkben a Belügyminisztérium Rendőrségi és Határrendészeti Főosztályának vezetőjeként dolgozott. Hivatalnoki pályafutása alatt soha egy pillanatra sem érintette meg a hierarchia torzító hatása. 1991 és 1994 között igazgatója volt a Rendészeti Kutatóintézetnek, de ott is inkább a kutató erényeit mutatta. Ezért, ha születésnapján őt méltó módon kívánjuk ünnepelni, nem beosztásait, hanem gondolatait érdemes felidézni.

Az alkotmányjog tudományának művelőjeként maradandót alkotott. *Az alkotmány* címet viselő összegző írásának két megállapítása napjainkban is fontos üzenet:

„Az 1989 október 23.-án kihirdetett szöveg határozottan rögzíti a polgári alkotmányosság elveit és követelményeit... [A] szó teljes értelmében vett alkotmányról Magyarországon csak az 1989. évi XXXI. törvény elfogadását követően beszélhetünk...” (Szikinger, 1996).

Továbbá: *„A szerző azt az álláspontot képviseli, hogy az alkotmány teljes egészében jogszabály, annak egyetlen szakasza vagy bekezdése sem utalható a politikai programok, nyilatkozatok és más, nem normatív megnyilvánulások világába.”* (Szikinger, 1996).

Szikinger munkamódszere az összefüggések megértése és az azokban rejlő ellentmondások feltárása. Rendészettörténeti munkáiban megjelenik a polgári

társadalom, és vele szoros kapcsolatban a modern rendészeti hivatal felépülése, végül pedig a kikerülhetetlen konfliktus: a modern rendészeti igazgatás léte a polgári alkotmányosság eszméjének köszönhető, de ez a mai napig nem könnyíti meg a rendőrségek számára azt a feladatot, hogy hatósági működésüket összhangba hozzák a demokratikus alapértékek garanciáival, a jog uralmával, a hatalmi ágak megosztásával és az emberi méltóság sérthetetlenségével.

Szikinger István számára a jog uralma akkor válik különösen izgalmassá, amikor a rendvédelem elemzésébe kezd: „*A rendvédelmi jog közelebbi tárgyának taglalása előtt célszerű rögzíteni azokat a szempontokat, amelyek a materiát megragadhatóvá, logikusan leírhatóvá teszik. A viszonyítási alapok deklarálása természetesen nem jelenti a bennük foglalt értékek abszolutizálását. Annál kevésbé, mivel – mint látni fogjuk – a jogi értékek megjelenése és érvényesülése a rendvédelmi tevékenységben általában is problematikus [...] Hangsúlyozni kell, hogy a rendszerint »rendőrállam«-nak fordított »Polizeistaat« nem a szervezeti értelemben vett rendőrség túlsúlyát jelenti, hanem az egész állami működés rendészeti beállítottságát. Ezzel szemben a jogállam témánk szempontjából mindenekelőtt a közigazgatás korlátok közé szorítását és ellenőrzését tételezi fel. Alapvető cél a felfogás elnevezésével összhangban az állami tevékenység joghoz kötése.*” (Szikinger, 2012).

Hetven esztendő bölcsessége sem ingatta meg a szerzőt abban, hogy ragaszkodjék az 1989-ben megvédett kandidátusi értekezésének egyik vezető tételéhez, ami a jog uralmát megkérdőjelező rendészeti diszkréció elutasítását foglalta magába. A sikerrel megvédett disszertációban a kiegyezést követő korszakról ezt olvashatjuk: „*Dinamikájában szemlélve a rendfenntartás helyzetét, az állapítható meg, hogy a törvényesség bizonyos elemei a század utolsó negyedében jelennek meg a büntető törvényhozás, egyes szabadságjogok kodifikálása, valamint a rendészeti jogalkotás terén. A századfordulót követően azonban felerősödnek a jogállami kötelek amúgy sem túl szoros szálainak lazítására irányuló törekvések. A szakirodalom hangsúlyozza a diszkréció szükségességét a rendőri munkában. A büntetőjogi gondolkodásban a tett helyébe a veszélyesség fogalma nyomul be, és a világháborús készülődés jegyében teret kapnak olyan intézmények, amelyek semmiféle alkotmányos hatalomgyakorlással nem egyeztethetők össze. Utóbbiakra példa a rendőrhatalmági kényszerintézkedések bevezetése az 1912: LXIII. tc., majd az azt módosító 1914: L. tc. felhatalmazása nyomán.*” (Szikinger, 1989).

Persze mondhatnánk azt is, hogy 1989-ben már divatossá vált a polgári jogállam eszméinek hirdetése. Esterházy Péter szavaival „nagy volt a forgalom a damaszkuszi úton”. Szikinger Pistának nem kellett részt vennie ebben a „tülekedésben”. Idézzük fel két tanulmányát 1986-ból és 1987-ből, amelyekben

pontosan azokról a rendőrhatalmokról szólt, amelyeket a 20. század első évtizedeinek rendészeti jogában is bírált:

„Tapasztalataim szerint az alkotmányos garanciák növelését időnként és helyenként bizonyos ellenérzéssel fogadják a jogalkalmazók, ezért hangsúlyozom: az alkotmányosság biztosítékainak egyre szélesebb körű kiépítése objektív szükségszerűségeken nyugvó folyamat, amelynek állam- és jogfejlődésünk »öntörvényein« túlmutató társadalmi-politikai okai vannak [...] Az esetleges ellenérzések alapja az a nézet, hogy az alkotmányos és törvényességi garanciák többletmunkát jelentenek a jogalkalmazóknak, nem segítik a munka eredményességét. Elismerem, hogy konkrét helyzetekben ez az ellentmondás valóban fennállhat. Tudni kell azonban, hogy e garanciák olyan értékeket védnek, amelyek sérelme társadalmi méretekben sokkal nagyobb kárt jelent, mint amekkora előnyt egy adott probléma célszerű, de törvényességi szempontból kifogásolható megoldása [...] 1985. október 1-én hatályba lépett a rendőrhatalmokról intézkedéseket szabályozó 4/1985. (VII. 20.) BM számú rendelet. A leírtakkal összhangban fontosnak tartom, hogy az új jogszabály hatályosulásában az eddigieknél nagyobb mértékben játsszanak szerepet az alkotmányos előírások és elvek.” (Szikinger, 1986). Megjegyezzük, hogy a korszak hivatalosságai megörökösödve fogadták a már-már rebellióknak számító gondolatokat, miként azt is, hogy a Belügyminisztérium szakmai folyóirata azoknak helyt adott. A téma – más megközelítésben – egy 1987-es Szikinger cikkben ismét visszatért: *„Hatékony bűnüldözés vagy széles körű állampolgári szabadság – ez a dilemma vonul végig a polgári demokráciák bűnüldözése tervezésének történetén. 1829-ben, Sir Robert Peel, londoni rendőrségi törvényének elfogadását, éppen a »hagyományos angol szabadságra« való hivatkozás késleltette és kérdőjelezte meg. Már ez a példa is mutatja, hogy a szabadság és a bűnüldözési hatékonyság ilyen szembeállításra hamis. A törvény lényege ugyanis nem a szabadság szűkítése, hanem professzionális rendőri apparátus létesítése volt, a korábbi választott »amatőr« rendfenntartó erők helyébe.”* (Szikinger, 1987).

Később erről – a német jogtörténetre hivatkozva – így írt:

„Joggal tekintik mérföldkőnek témánk szempontjából a porosz Allgemeines Landrecht megalkotását [...] »A rendészet feladata az, hogy a köznyugalom, közbiztonság és a közrend biztosítása, továbbá a közönséget és annak egyes tagjait fenyegető veszélyek elhárítása érdekében a szükséges intézkedéseket megtegye« [...] A jogállamiság szabályozottság iránti igényével ugyanis egyre kevésbé egyeztethető össze, hogy az Allgemeines Landrecht-ből való tétel korlátozza ugyan a rendészeti szervek beavatkozási körét, a veszélyelhárításon belül azonban további megszorítást nem ad. A benne foglalt kategóriák (köznyugalom, közbiztonság, közrend) határozatlan fogalmak, maga a veszély is csak

szubjektív módon ragadható meg. Így a rendészet-fogalom egyre inkább általános felhatalmazással, generálklauzulává alakul át, ami nyilván megnehezíti a rendőri működés jogi kontrollját.” (Szikinger, 2012).

A Rendészeti Kutatóintézet adta meg a lehetőséget arra, hogy Szikinger igazgató a jogi felügyelet mellett napirendre tűzze a civil kontroll ügyét is:

„A Független Rendészeti Panasztestület által vizsgált ügyek jelentős részében merültek fel olyan kérdések, amelyek a rendészeti eljárás lényeges kérdéseinek a szabályozatlanságára utalnak. Példaképpen említhető a 383/2010. (VIII. 4.) számú állásfoglalás, amelyben a testület kimondta, hogy a panaszosnak a tisztességes eljáráshoz való joga sérült azzal, hogy egy balesetben érintett rendőr helyezte magát szolgálatba, és intézkedett a saját felelősségét is érintő ügyben. Ez a döntés felveti a rendészeti eljárásban is kiemelkedő fontosságú kizárás törvényi rendezetlenségének a problémáját. Hasonlóan problematikus a rendvédelmi szervek tájékoztatási (régebbi, rossz szóhasználattal élve: »kioktatási«) kötelezettségének hiányos meghatározása a rájuk vonatkozó normákban [lásd pl.: 379/2010. (VIII. 4.) számú állásfoglalás]. A Független Rendészeti Panasztestület az ilyen esetekben – véleményem szerint helyesen – az alkotmányos követelményekből, az egész jogrendszerre irányadó elvekből, valamint az egyes rendészeti jogszabályokban rögzített általánosabb előírásokból (például az arányosság mércéjéből) vezeti le az adott ügyre vetíthető elvárásokat.” (Szikinger, 2011).

Mintha a szerző előre látta volna a panasztestület későbbi megszüntetését, amikor 2007-ben a civil kontroll külföldön is hányatott sorsát idézte fel: „Az Egyesült Államokban Philadelphia kezdte el a külső kontrollforumok létrehozását. 1958-ban alakították meg a Police Advisory Boardot, amely öt, később nyolc tagból állt, akiket a polgármester nevezett ki, kizárólag civilek közül. A bizottság jogosult volt a panaszok felvételére és az ügyek informális megoldásának kezdeményezésére. Azonban csak az összes panaszok 21%-ában került sor arra, hogy a panaszos kérelme alapján a testület meghallgassa az ellenérdekű feleket. A meghallgatás nem helyettesítette az eset kivizsgálását, amely a rendőrség hatáskörébe tartozott. A testület javaslatot tehetett a rendőrpárancsnok számára megfelelő szankciók alkalmazására. A bizottság működését a rendőri vezetéssel sikerült elfogadtatni, a beosztott rendőri állomány azonban érdekképviseleti szerve útján és közvetlenül is szakadatlan harcot folytatott az intézmény ellen, amely végül 1967-ben – egy polgármesterváltást követően – a bizottság feloszlásához vezetett.” (Szikinger, 2007).

A most méltatott kutatói szemlélet aggodalommal reagál minden olyan jelenségre, ami gyengítheti az alkotmányos alapokat. Példának okáért 1990-ben világosan körvonalazódott a belügyi igazgatásnak az a követelménye, hogy

a minisztérium elvi irányítása nem keverhető össze a rendészeti szervek egyedi ügyekben hozott döntési kompetenciájával. Legalább ilyen jelentőségű volt az egységes rendőrségi modell támogatása, amit külföldi szakemberek is a magyar megoldás erényének tartottak. Ehhez képest a jogtudós mást látott a rendőrségi törvény 2010 utáni változataiban: *„Szervezeti oldalról igen jelentős változásnak tekinthető, hogy megszűnt a magyar állami rendőrség szervezeti egysége. A 2010. évi CXLVII. törvény kimondta, hogy a rendőrséget az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a belső bűnmegelőzési és büntelődítési feladatokat ellátó szerv, valamint a terrorizmust elhárító szerv alkotja. A másik, az előbbivel szorosan összefüggő változás a miniszter irányítási jogainak az erősítése [...] Az 1990. évi XXII. törvény ennek megfelelően csak a jogszabályok és az állami irányítás egyéb jogi eszközei révén engedte meg a rendőri munkába való miniszteri beleszólást, vagyis a direkt utasítás adására nem volt lehetőség. A későbbiekben oldották ezt a szigorú tilalmat, de a belügyi tárca beavatkozása feltételekhez kötődött. A rendőrségi törvény szerint a miniszter az utasításával rendőrségi hatáskörbe tartozó ügyet nem vonhat el, a testület hatáskörének a gyakorlását nem akadályozhatja, egyedi utasítás kiadására pedig csupán az országos rendőrfőkapitány útján volt lehetőség [5. § (2) – (3) bek.]. A jelenlegi szabályozás szerint: [5. § j. pont] a miniszter törvény eltérő rendelkezése hiányában egyedi utasítást adhat ki feladat elvégzésére vagy mulasztás pótlására. Kifejezetten eltérő rendelkezés a törvényekben nincs.”* (Szikinger, 2014).

Szikinger István fáradhatatlanul küzd a rendészeti igazgatást sújtó sztereotípiák ellen. Ezek sorában az egyik nézet közvetlen oksági kapcsolatot tételez a rendőrség működése és a bűnözés alakulása között: *„»Becstelen rendfenntartásnak« nevezte David Bayley, a rendőrségi kutatások kiemelkedő alakja azt a működési elvet és propagandát, amely a bűnözés visszaszorítását várja a rendőrségtől. Valójában a testület erre soha sehol nem képes, tevékenységének zöme eredetileg is másra (a bűnözés szintjét el nem érő rendetlenség, konfliktusok kezelése, céltalan járőrözés, igazgatási teendők stb.) irányul. Számos országban próbálkoztak a rendőri létszám növelésével, az anyagi-technikai színvonal javításával, a testület jogkörének bővítésével és ezek kombinációival is, az eredmény azonban látványosan elmaradt. Ki kell mondani: a közbiztonság helyzete nem a rendőrségtől függ.”* (Szikinger, 1999).

A másik tévedés az a feltételezés, miszerint a rendőrségi létszám jótékony hatással van a bűnözés visszaszorítására: *„Számos tévhit tartja makacsul magát a közgondolkodásban. Ezek közé tartozik a rendőrség és a bűnözés összefüggéseinek leegyszerűsített felfogása, amely szerint a kettő között fordított arányosság áll fenn. Minél több a rendőr, annál kevesebb a bűncselekmény.*

Árnyaltabb megközelítéssel is lehet találkozni: a rendőrség felszereltségét, anyagi ellátottságát, de még a szervezet jogosítványait is olyan tényezőkként említik, amelyek növelésével érzékelhetően vissza lehet szorítani a bűnözést.” (Szikinger, 2001). Külföldi példák sora igazolja a tétel működésképtelenségét.

Szikingert alkotmányos jogállamba vetett hite serkentette arra, hogy reménytelve várja hazánk csatlakozását az Európai Unióhoz. A rendészeti igazgatás tekintetében azonban nem voltak illúziói. Jól tudta, hogy a hagyományosan erős demokráciák rendőrségei sem mentesek a totális működéstől: *„Hannah Arendt igen meggyőzően fejtette ki, hogy a rendőrségek meghatározott módon való működtetése jól kirajzolódó hasonlóságot hozott létre a totális és a demokratikus államok erőszak-apparátusai, rajtuk keresztül pedig hatalmi rendszerei között. A posztkommunista fejlődés is alátámasztja következtetésének igazságát: a totális kormányzás kialakulásának lehetősége minden civilizációban benne rejlik. Konkrét történelmi példára utalva azt is leírta Arendt, hogy a totális államokban a hatalom csúcsaira felemelkedett rendőrségek különösen alkalmasak voltak az őket működtető rezsimek megszilárdítására, méghozzá olyan emberek tömegein való dominancia révén, akik semmilyen bűncselekményt nem követtek el”* (Szikinger, 1998).

A tudományos pályafutás főbb stációi meggyőzhetnek minket arról, hogy Szikingertől legalább három dologt érdemes megtanulni: Először a valóság pontos megismerését, legyen az a múlt és a jelen ténye, a jogszabály szövege, avagy hazai vagy külföldi tudományos elmélet. (Utóbbi esetben nem nélkülözhető az a lenyűgöző nyelvtudás sem, amivel ő rendelkezik.) Másodsor a kritikai szemléletet, ami a tudományt megkülönbözteti a hatalmi önkény kiszolgálásától. Harmadsor „a mindenséggel mér magad” igényét, a humán műveltség és értékrend birtoklását, ami Pistánál együtt jár a világ derűs szemléletével.

Szellemi teljesítményének nagyon vázlatos bemutatása is elegendő ahhoz, hogy az iskolateremtő személyiséget tiszteljük benne. Legjelentősebb összefoglaló monográfiája csaknem huszonöt esztendővel ezelőtt jelent meg, annak fő tézisei azonban mit sem veszítettek időszerűségükből:

„A magam részéről a rendőrség meghatározásával kapcsolatban mindenekelőtt annak kimondását várnám el, hogy a testület a közigazgatás rendszerében látja el teendőit. Ez alól kivétel a nyomozás, amelyben a büntetőeljárás szabályai irányadók. A rendőrség végrehajtó-kikényszerítő feladatokat ellátó fegyveres rendészeti szerv.” (Szikinger, 1998).

Ami pedig a legitim fizikai erőszak monopóliumát illeti, a most idézett könyv azt sem kerüli meg:

„A rendőrség, a demokrácia és a jogállamiság viszonyának elemzése során nem szabad megfeledkezni róla, hogy a testület valójában az államhatalom

lényegi magvának tekinthető funkciót, a legitim erőszak monopóliumát testesíti meg [...] Az állam kényszermonopóliumát csak az teszi elfogadhatóvá, hogy egyedül képes a törvényes, az alapjogokkal behatárolt és a közérdeket szolgáló erőszak alkalmazására.” (Szikinger, 1998).

Kedves István!

A mű nincs befejezve. Várjuk a folytatást!

Születésnapodon fogadd a magunk, a Szerkesztőség és az olvasók jókívánságait!

Felhasznált irodalom

- Szikinger I. (1986). Az alkotmányjog és a rendőrhatalom kényszerintézkedés. *Belügyi Szemle*, 24(7), 24–28.
- Szikinger I. (1987). A bűnüldözés és az állampolgári jogok. *Belügyi Szemle* 25(7), 65–66.
- Szikinger I. (1989). *A rendőrség tevékenységének alkotmányos alapjai, Kandidátusi értekezés.* Magyar Tudományos Akadémia.
- Szikinger I. (1996). *Az alkotmány.* Változó Világ Könyvtár, 6. Útmutató.
- Szikinger I. (1998). A magyar rendvédelem és az Európai Unió. *Politikatudományi Szemle*, 7(1), 185–198.
- Szikinger I. (1998). *Rendőrség a demokratikus jogállamban.* Sík Kiadó.
- Szikinger I. (1999). A hónap üzenete. *Beszélő*, 4(11), 4–6.
- Szikinger I. (2001). Rendőrség és a bűnözés. *Magyar tudomány*, 108(8), 921–929.
- Szikinger I. (2007). A rendőrség civil kontrollja Magyarországon és más államokban. *Fundamentum*, 11(2), 87–93.
- Szikinger I. (2011). A rendészeti eljárásról. *Rendészet és emberi jogok*, 1(2), 29–35.
- Szikinger I. (2012). A magyar rendvédelmi jog alapjai. *Rendvédelem-történeti füzetek*, 22(26), 133–140.
- Szikinger I. (2014). A rendőrségre és a titkosszolgálatokra vonatkozó szabályozás változásai 2010-től napjainkig. *MTA Law Working Papers*, 1(48), 1–12.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Finszter G. & Korinek L. (2022). Szikinger István 70 éves. *Belügyi Szemle*, 70(3), 435–442. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.3.1>

T Ü K Ö R

Minősített folyóirat lett a Belügyi Szemle 2021-ben Belügyi Szemle a fejlődés útján – határok nélkül

Belügyi Szemle became a qualified journal in 2021 Belügyi Szemle on the path of development – without borders

Dános Valér

Dr. PhD, főszerkesztő, egyetemi magántanár, ny. r. vezérőrnagy
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
valer.danos@bm.gov.hu

Hornyik Zsuzsanna

Dr. főszerkesztő-helyettes
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
zsuzsanna.hornyik@bm.gov.hu

Galambosi Barbara

nemzetközi koordinátor
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
galambosi.barbara@bmkiszf.hu

Varga Anita

idegennyelvi koordinátor
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
varga.anita@bmkiszf.hu

Hertelendi Lajos

Dr. kooperatív szerkesztő, rendőr alezredes
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztőség
hertelendi.lajos@bmkiszf.hu

Szabó Csaba

Dr. PhD, felelős szerkesztő, rendőr alezredes
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
csaba.szabo3@bm.gov.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány célkitűzése, hogy a szerkesztők bemutassák és értékeljék a Belügyi Szemle folyóirat 2021-ben megvalósult eredményeit, továbbá lefektessék a 2022-es évre tervezett célokat, a tudományometriai feladatokat és a fejlesztési terveket. A cikk szerzői a Belügyi Szemle Szerkesztőségének vezetői és munkatársai.

Módszertan: A szerzők az Open Journal Systems (OJS), a Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT), a Belügyi Szemle weblapjának és Facebook-oldalának statisztikai és tudományometriai adatait vizsgálják, elemzik, rendszerezik és összegzik. A szerzők továbbá vizsgálják a Belügyi Szemle folyóirat fejlődésének útját a hazai és a nemzetközi tudományos térben elért eredményeik vonatkozásában, illetve ezek mentén fogalmazzák meg szakmai megállapításaikat.

Megállapítások: A szerzők munkájukban megállapítják, hogy a Belügyi Szemle folyóirat további nemzetközi fejlesztéséhez elengedhetetlen egy hatékony szakmai és tudományos lépéseket felvázoló akcióterv kidolgozása és végrehajtása. A Belügyi Szemle Szerkesztősége által elért hazai és nemzetközi eredményekből

megállapítható, hogy a Belügyi Szemle mértékadó folyóiratként képviseli a Belügyminisztérium szakmai és tudományos érdekeit, és közvetíti értékeit.

Érték: A Szerkesztőség a Belügyi Szemle folyóirat hazai és nemzetközi tudományos szintén történő tudatos, dinamikus és célirányos fejlődésével nagymértékben támogatja azt a célkitűzést, hogy 4–5 év múlva minősített folyóiratként legyen jelen a Scopus, valamint a Clarivate – Web of Science nemzetközi indexelő szervezetek adatbázisaiban. Ennek egyik állomása, hogy a Belügyi Szemle 2021-ben MTMT minősített folyóirat lett.

Kulcsszavak: minősítés, tudománymetria, Web of Science, Scopus, fejlesztések

Abstract

Aim: The aim of the study is for the editors to present and evaluate the results of Belügyi Szemle in 2021, and to set out the goals, scientometrics tasks and development plans planned for 2022. The authors of this article are the heads and staff of the Editorship of Belügyi Szemle.

Methodology: The authors examine, analyse, systematize and summarize the statistical and scientometrics of the Open Journal Systems (OJS), the Library of Hungarian Scientific Works (MTMT), the Belügyi Szemle website and Facebook page. The authors also examine the development of the Belügyi Szemle journal in relation to their achievements in the domestic and international scientific field, and formulate their professional findings along these lines.

Findings: In their work, the authors state that the development and implementation of an action plan outlining effective professional and scientific steps is essential for the further international development of Belügyi Szemle. From the domestic and international results achieved by the Editorship of Belügyi Szemle, it can be stated that Belügyi Szemle represents the professional and scientific interests of the Ministry of the Interior and conveys its values as an authoritative journal.

Value: The Editorship, with its conscious, dynamic and purposeful development of the Hungarian and international scientific arena, greatly supports the goal of being included in the databases of Scopus and the international indexing organizations of Clarivate – Web of Science as a qualified journal in 4–5 years. One of the stages of this was that Belügyi Szemle in 2021 became an MTMT Qualified Journal.

Keywords: qualification, scientometrics, Web of Science, Scopus, developments

Bevezetés

A *Tükör* című rovatunk első közleményét tavaly, 2021-ben indítottuk el azzal a szándékkal, hogy „... érdekes egy pillanatra megállni, tükörbe nézni, számot vetni, visszatekinteni az elmúlt egy évre, és értékelni az eddig megtett utat, az elért eredményeket. Sok minden történt az elmúlt egy esztendőben a Szerkesztőség életében. Cikkünkben – bár csak egy pillanatfelvételt tudunk most adni a közel négyszáz nap történéseiből – törekedtünk arra, hogy olvasóink betekintést nyerhessenek a Szerkesztőség mindennapi életébe, eredményeibe” (Dános, Hornyik & Szabó, 2021).

Ez a szándék vezérelt bennünket idén is. Szeretnénk mérlegre tenni a 2021. évi munkánkat, és a szélesebb közvélemény elé tárnunk a tavalyi év során elért eredményeinket, mit sikerült megvalósítani a kitűzött céljainkból, terveinkből. A tavalyi *Tükör* rovatban megjelent közleményünknek „*A Belügyi Szemle útja a kvartilisek táborába – fejlesztések, eredmények, feladatok*” címet adtuk. Mostani cikkünkben azt vesszük sorba, hogy a kvartilisek táborába vezető úton ma hol tartunk, jó irányba haladunk-e, mit tettünk annak érdekében, hogy 4–5 év múlva minősített folyóiratként legyünk jelen a Scopus, valamint a Clarivate – Web of Science nemzetközi indexelő szervezetek adatbázisaiban úgy, hogy emellett az A kategória megőrzését is az egyik legfontosabb feladatunknak tekintjük. Egyúttal arra is keressük a választ, hogy miért válhatott folyóiratunk a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) „minősített folyóiratává”, mire kötelez bennünket ez a fajta elismerés, és mit kell tennünk annak érdekében, hogy megőrizzük ezt a kitüntető címet.

A Belügyi Szemle 2021-ben elnyerte az MTMT „minősített folyóirat” címet

Az MTA Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) Repoitóriuminminősítő Szakbizottsága 2021. november 12-i ülésén minősített folyóiratnak nyilvánította a *Belügyi Szemle*-t. A szakbizottság első alkalommal adott ki ilyen minősítést, hazánkban mindösszesen öt folyóirat számára. A *Szemle* ezáltal megkapta az MTMT-ben az Open Access jelölést, illetve bekerült az OAI keresőbe. A minősítést igazoló logó használatára is jogosulttá váltunk, ami feltüntethető a folyóiraton és a lap honlapján egyaránt. Talán nem túlzás azt állítani, hogy a nemzetközi követelményeknek való megfelelés bizonyos hasonlóságot mutat a magyar tudományos folyóiratok MTA általi besorolással (A, B, C, D),

így a nemzetközi (Q1, Q2, Q3, Q4) besoroláshoz vezető úton fontos állomás a „minősített folyóirat” követelményeinek való megfelelés.

E helyen csupán az Open Access jelölés fontosságára utalunk. Ugyanis már kezdettől fogva hangsúlyoztuk, hogy a tudományos publikációk elérhetősége és idézettsége kiemelten fontos szerepet játszik a szerzők megítélésében, a tudományos, illetve az oktatás területén az előmenetelük és a karrierjük tekintetében. Azonban nem csupán a szerzők érdekeltek az Open Access minősítés meglétében, hanem maguk a tudományos folyóiratok is. Ugyanis jelentősen megnőhet az OAI jelölésű folyóiratokban azon tudományos cikkek száma, amelyek szabadon hozzáférhetők, és amelyeket ezáltal többször idéznek a szerzők. Ez oda vezethet, hogy a nyílt hozzáférésű folyóiratok – relatíve rövid időn belül – igen magas hatástényezővel (impaktfaktorral, CiteScore értékkel) rendelkezhetnek. E tény pedig arra ösztönzi a szerzőket, hogy cikkeiket a lehető legmagasabb impaktszámú lapban publikálják, hiszen ott egyrészt több hivatkozást remélhetnek, másrészt szakmai szempontból ezek a folyóiratok általában nagyobb presztízsűnek számítanak.

A nemzetközi tudományos térben történő ismertség fokozásának másik fontos elemeként kezeltük az angol nyelven történő folyamatos megjelenést. Áttekintve néhány jelentősebb citációs adatbázisrendszert (például Scopus, Web of Science), alapvetően angol nyelven megjelenő folyóiratokat rangsorolnak (Sasvári & Nemeslaki, 2017).

Ugyanerre a megállapításra jut Bilicsi Erika is a *Hazai folyóiratok minősítése a Magyar Tudományos Művek Tára alapján* című, a Belügyi Szemle 2021. évi májusi számában megjelent tanulmányában. „*Ha a nemzetközi bibliográfiai adatbázisokba való bekerülésről van szó, nyilvánvalóan előnyben vannak az angolul, ill. világnyelveken megjelenő kiadványok, hiszen, ha az adatbázist üzemeltető személyzet nem ismeri az adott nyelvet, igen nehezen fogja elvégezni az adatok feldolgozását és nagy valószínűséggel hibásan is.*” (Bilicsi, 2021).

Ennek megfelelően valamennyi cikkünk címe, absztraktja és kulcsszavai megjelennek angol nyelven, ezen kívül a Belügyi Szemle angolnyelvű különszámokat is megjelentet. Szerzőink egyre több angol nyelven írt tanulmányt, közleményt küldenek Szerkesztőségünkbe. Ugyancsak több közlemény jelenik meg a Belügyi Szemle Facebook-oldalán is, amelynek médiametria adatai 2021-ben emelkedő tendenciát mutattak.

Ezzel összefüggésben fontosnak tartjuk kiemelni, hogy amikor 2020. január elején nekikezdtünk a szinte paradigmaváltást jelentő új arculat kialakításának, az első pillanattól kezdve az elsődleges célkitűzések között szerepelt, hogy a kiemelt tudományterületek és a belügyi szakma képviselői számára egy olyan hazai és nemzetközi fórum kerüljön kialakításra, amely biztosítja a folyóirat

ismertségének fokozását, elismertségének biztosítását. Ennek kézenfekvő egyik megoldását a nemzetközi tudományos térben történő megjelenésünkben láttuk. Az online térben való létünk volt ennek az útnak a kulcsa, ez vezetett el bennünket oda, hogy folyóiratunk 2021-ben elnyerte a Sherpa Romeo nemzetközi minősítését is. Így ma már nyugtázhatjuk, hogy a folyóiratunkban publikált cikkeket

- az angol nyelvű CrossRef (DOI) tudományos adatbázis,
- a ProQuest és EBSCO nemzetközi indexelő szervezetek,
- a WorldCat nemzetközi könyvtárszolgáltató,
- a Google Scholar, illetve
- a magyar nyelvű MATARKA szemlézi és indexeli.

Szakmai partnereink:

- az iThenticate plágiumfelderítési és adattartalom ellenőrzési szolgáltató, valamint
- a ROAD (Directory of Open Access Scholarly Resources), a nyílt elérésű tudományos források címjegyzékét dokumentáló szolgáltató is.

A fejlődés útján: tudománymetriai eredmények 2021-ben

A Belügyi Szemle szerkesztői 2021-ben kiemelten figyelembe vették, hogy a tudományos folyóiratok általános és szaktudományi indexekbe való felvétele elősegíti a tudományos pozíciójuk és befolyásuk növelését, ami nagymértékben javíthatja a megjelent cikkek idézettségi esélyeit. Figyelmünket elsősorban a Scopus nemzetközi szervezet felé fordítottuk az elmúlt esztendőben. A Scopus az elmúlt húsz évben az egyik vezető kutatási indexelő szervezetté fejlődött. A gyakorlatilag minden tudományterületet felölelő tartalmi lefedettsége mellett a Scopus magas szintű tudományos szigoráról is ismert, ennek megfelelően indexelési kritériumrendszerével szigorú követelményeket támaszt a csatlakozni szándékozó folyóiratok irányába. A kiválasztási folyamatot a Tartalomválasztó és Tanácsadó Testület (Content Selection and Advisory Board – CSAB) végzi ([URL1](#)).

A Belügyi Szemle Szerkesztősége kiemelten kezeli a Scopus által támasztott követelmények teljesítését ([URL2](#)). Az alábbi felsorolásban szereplő Scopus kritériumokat 2021-re már teljesítettük.

- A szakértői értékelési irányelv és folyamat közzététele megtörtént a folyóirat honlapján angol nyelven (kettős vaklektorálás biztosítása).
- Folyóiratunk rendelkezik az ISSN Nemzetközi Központ által jóváhagyott ISSN számmal.

- Megvalósult az angol nyelvű absztraktok, címek, kulcsszavak közzététele.
- A tartalom minőségének vizsgálata követelmény teljesítése érdekében a folyóirat folyamatosan publikál tudományosan megalapozott, és a nemzetközi tudományos vagy szakmai közönség számára releváns cikkeket.
- Teljesítettük az etikai és visszaélési nyilatkozat közzétételének követelményét, folyóiratunk honlapján angol nyelven is.
- A Belügyi Szemle már szakértői lektorálási és értékelési rendszerrel rendelkezik.
- A szerzői útmutatót angol nyelven is közzéteszük a folyóirat honlapján.
- A szakmai célok és a publikációs témák angol nyelven történő feltüntetésére is fegyellemmel voltunk a folyóirat honlapján.

Szerkesztőségünk 2021-ben kiemelt hangsúlyt fektetett a nemzetközi térben elvárt és szükséges szabályzatok és nyilatkozatok megalkotására, a szerzők részéről beküldésre került cikkek szakmai és tudományos tartalmának ellenőrzésére, az idézettségi mutatók növelésére, és a Belügyi Szemle tartalmának online térben történő elérhetőségének biztosítására. Ez is nagy mértékben hozzájárult ahhoz, hogy folyóiratunk immáron minősített folyóirattá vált.

Tudván, hogy a nemzetközi indexelési cél egy hosszú távú stratégiát igénylő folyamat, ezért kiemelten fontos, hogy a kiadó és a tudományos folyóirat igényeinek és a képviselt tudományterületnek leginkább megfelelő, meghatározó nemzetközi indexelő szervezetet részesítsük előnyben. A Szerkesztőségünk által az online térben elérhetővé tett digitális tartalom népszerűségét jól tükrözik a következő számadatok az elmúlt évből.

- A Belügyi Szemle OJS rendszerének archívumában kezelt cikkeket 91 862 alkalommal töltötték le az olvasók, amely havi átlagban 7655 cikk letöltését jelenti, a legnépszerű cikkünkre 2313 letöltés érkezett, további négy cikkünk ért el ezer letöltés feletti számot.
- 2021-ben a megjelentetett cikkek száma 182, ebből 26 volt angol nyelvű. Az elfogadott beküldések száma 2021-ben 153, az elutasított beküldések százalékos aránya 13,5%, a cikkek megjelentetésre vonatkozó elfogadásáig eltelt napok átlagos száma 52, az újonnan regisztrált szerzők és lektorok száma 106 fő volt.
- Az MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományi Osztály hazai folyóiratainak független idézők számadata alapján folyóiratunk a harmadik legtöbb független idézettséget (65) kapta 2021-ben, a vizsgált 202 folyóirat közül (Sasvári, 2021).
- Az EBSCO nemzetközi indexelő szervezet adatai igazolják, hogy a Belügyi Szemle a nemzetközi tudományos ismertség és olvasottság növelése

tekintetében is jelentős eredményeket ért el a tavalyi évben. Az alábbi nemzetközi intézmények, egyetemek és kutatóhelyek keresték és töltötték le az EBSCO előfizetéses adatbázisából a Szemlében megjelent cikkeket:

- Nemzeti Könyvtár, Törökország;
  - a Grand Valley Állami Egyetem (USA);
  - a Recep Tayyip Erdoğan Egyetem, Törökország;
  - a Youngstown Állami Egyetem, Ohio;
  - a Lett Tudományegyetem (University of Latvia);
  - a Texas A&M Egyetem (USA);
  - az Akdeniz Egyetem, Törökország;
  - a Kent Állam Egyetemi Könyvtár (USA); a Cedarville Egyetem, Main (USA);
  - a University of Silesia in Katowice (Lengyelország); valamint
  - a Xavier Egyetem, Cincinnati (USA).
- A Dimensions nemzetközi indexelő szervezet adatai alapján 817 publikáció indexelését végezte el a szervezet 2021-ben, amelyekre 125 hivatkozás került rögzítésre az adatbázisban.
  - Az OJS rendszer archívumának létrehozásával lehetővé tettük, hogy 2021. évre már a Belügyi Szemle 836 cikket tartalmazó, nyílt hozzáférésű és kereshető adatbázisa került kialakításra.

A Belügyi Szemle bibliográfiai adatainak rögzítéséhez és gondozásához a nemzeti tudományos bibliográfiai adatbázisban, az MTMT rendszerben a Belügyi Szemle Szerkesztősége admin joggal rendelkezik. A 2021. évben 182 rekord rögzítésére, valamint további 335 rekord átvizsgálására került sor a Belügyi Szemle MTMT adatbázisában. A rekordokhoz 63 hivatkozás rögzítése került végrehajtásra.

Az infokommunikáció lett a Belügyi Szemle egyik alappillére

Szerkesztőségünk számára kiemelten fontos a kiegyensúlyozottság, amelyet az írott folyóirat a webes felületeken történő megjelenésével együtt betölt. Valljuk, hogy ma már elkerülhetetlen és egyben elvárás is – amennyiben egy szakmai lap maradandó értéket kíván létrehozni –, hogy a világhálón elérhető legyen, és a tudományos közösséget nemzetközi szinten is elérje. Ehhez nem csak a saját weboldal működésén keresztül tudunk megfelelni, hanem szinte kötelező a Social Media felületeken történő megjelenés is, amelynek segítségével a tartalmak akár több tízezer emberhez is eljuthatnak.

A honlapunk látogatottsága 2021 decemberében már meghaladta az 1 675 300-as számot, és weboldalunkat három kontinens (Európa, Ázsia és Amerika) több országában is folyamatosan követik.

1. számú táblázat: *A Belügyi Szemle weboldal látogató közönségének megoszlása országonként, havi átlagban*

Ország	Felhasználók	% Felhasználók
Magyarország	3350	92,36%
Egyesült Államok	47	1,30%
Kína	29	0,80%
Németország	27	0,74%
Csehország	25	0,69%
Szlovákia	22	0,61%
Egyesült Királyság	18	0,50%
Lengyelország	13	0,36%
Belgium	12	0,33%
Románia	11	0,30%

Forrás: Belügyi Szemle weboldal.

A Belügyi Szemle Facebook-oldalán jól mérhető számunkra, hogy – a folyamatos tájékoztatás mellett – a megjelent lapszámaink felkerülésekor ugrásszerűen megnövekszik az adott lapszám online felületének látogatottsága, és egy-egy megjelent cikk letöltése.

Honlapunk és a közösségi média felületeink között direkt módon biztosítjuk az átjárást egy átklikkeléssel, gyorsan és zavartalanul elérhetővé téve a Belügyi Szemle oldalain megjelenő információkat, híreket, tartalmakat. A közösségi médiában történő megjelenésünk eredményeként a tavalyi esztendőben 95 696 esetben történt eredményes aktivitás Facebook-oldalunkon, ahol a megjelent hírek, folyóiratok, tartalmak valamelyikének látogatása volt a cél. Átlagban havonta 1200 körül van azon személyek száma, akik folyamatosan követik Facebook-oldalunkat, de ez a szám vélelmezhetően jóval több, hiszen a követőkön keresztül sok ezer ember olvashatja, tekinthet rá a közzétett hírekre, tartalmakra.

A Belügyi Szemlében és a webes felületen megjelenő tartalmakkal elsődlegesen a szakmai pályán tevékenyen részt vevő kollégák, és az oktatók, valamint a diákok ismereteinek bővítését kívánjuk támogatni.

2021. évben számos újabb fejlesztést végeztünk el. Az első és talán legfontosabb fejlesztési szándékunk a Belügyi Szemle különszámai megjelentetésére irányult. Ezen lapszámaink kizárólag elektronikusan, évente négy-hat

alkalommal jelennek meg, angol vagy magyar nyelven. A honlapunk „elérhető tartalom” menüpontja alatt különszámaink jól elkülönülten egy magyar vagy angol zászló megjelölést kaptak, amely a tartalom nyelvi olvashatóságát jelöli. A Belügyi Szemle hírportál oldalán a szakmai- és tudományos hírek, események ablakaiban a korábban látható fixképek mellett választhatóvá tettük a megjelenést, amelynek eredményeként a figyelmet jobban felhívó, kiemelt képeket és információkat tudunk elhelyezni a legfontosabb szakmai és tudományos hírekből, amelyek tükörfordításban angol nyelvű oldalunkon is megjelennek.

Újítások a lektorálás folyamatában, az új absztrakt projekt és az APA új hivatkozásrendszere – figyelemmel a hazai és a nemzetközi trendekre

2021-ben olyan fejlesztéseket hajtottunk végre, amelyekkel megfelelünk a nemzetközi indexelő szervezetek feltételeinek, ezzel is segítve a folyóirat sikerességét, valamint irányt mutatva a szerzőknek. Az új eljárási rend szerint elsőként a Szerkesztőség belső és külső lektorai nézik át a beküldött kéziratokat, amely eljárás során ellenőrzik, hogy a Belügyi Szemle által felállított formai és tartalmi követelményeknek megfelel-e az adott cikk (URL3). Amennyiben nem, főszerkesztői döntésre kerül sor a lektorálás tovább folytatásának kérdésében. Ha a cikk a követelményeknek megfelel, a belső lektorok megosztják észrevételeiket a szerzőkkel, ha szükséges változtatásokat javasolnak, ajánlásokat tesznek a szerző részére. Ezt követően a beérkezett művek szakmai szempontból történő, úgynevezett kettős vaklektoráláson mennek keresztül az adott tudományághoz tartozó, a lektorálási hálózatunkban szereplő – az állam- és jogtudományi, a rendészettudományi, a vízügytudományi, illetve ezen tudományterületek határtudományai – szakemberek bevonásával. Ezt követően kerül sor az olvasószerkesztői ellenőrzésre, majd a kooperatív szerkesztő terjeszti fel döntésre – táblázatos formában, a saját javaslatával együtt – a főszerkesztőnek a lektori véleményeket. Ezen folyamatok követhetőségét, információcseréjét, és a párbeszéd kezdeményezésének lehetőségét a szerző és a lektorok között az OJS rendszer segíti. Ezáltal az egész lektorálási folyamat tisztán nyomon követhető, és naprakész információkat tartalmaz a kézirat beküldésétől egészen a megjelenésig. Ezzel a folyamattal teljesítettük a nemzetközi indexelő szervezetek által elvárt minimumkövetelmények egyik fontos elemét. A Belügyi Szemle Szerkesztősége minden magyar nyelvű cikk esetében elvárja a szerzőtől a cím, az absztrakt, valamint a kulcsszavak angol nyelvű megjelenítését is, amelyet az idegennyelvi szaklektor véleményez.

2021. szeptember 1-jétől bevezettük a nemzetközi elvárásoknak megfelelő „Új absztrakt projekt” elnevezésű rendszert (URL4), amely azt a célt szolgálja, hogy az absztraktok jóval strukturáltabbak, átláthatóbbak legyenek. Az új rendszer biztosítja, hogy a kézirat egészének elolvasása nélkül is olyan információkhoz jusson az olvasó, amelyek birtokában szinte teljes képet kap a cikk tartalmáról.

A Belügyi Szemle 2019/7–8. számától került bevezetésre a nemzetközileg is elterjedt APA (American Psychological Association) hivatkozásrendszer, amelynek alkalmazását ma már elvárjuk a beküldött kéziratok hivatkozásainak feltüntetése során. Jelenleg az APA hivatkozásrendszer 7. verziója van használatban. A követelményeket, a rendszer megfelelő használatát és az illusztratív példákat a szerzők segítségének érdekében a Belügyi Szemle honlapján, a „Szerzői útmutató” menüpont alatt tüntettük fel (URL5). Ezzel támogattuk szerzőink munkáját, hogy a nemzetközi indexelő szervezetek által elvárt minőségű cikkek szülessenek.

A Belügyi Szemle kapcsolatrendszerének alakulása – Belügyi Szemle határok nélkül

Az országos hatáskörű szervezetekkel való együttműködés új területei

A folyóirat szakmai jellegének erősítésében nagy szerepet játszott az egyes országos hatáskörű szervezetek által kijelölt kapcsolattartókkal fenntartott szakmai jellegű munkakapcsolat. 2021. évre kiegyensúlyozott, kölcsönös előnyöket magában hordozó rutin alakult ki, amelynek számos kézzelfogható eredménye született, így például az integritás témában, illetve a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságával együttműködve a pandémia kezelése témában összeállított tematikus kiadványaink.

Ez utóbbi egy nemzetközi konferencia előadásanyagát foglalta magában, amely a vonatkozó konferencia előkészületeihez is igyekezett hozzájárulni. A tanulmánykötet egyik cikkéből az is kiderült, hogy milyen komoly kihívások elé állította a járványhelyzet a büntetés-végrehajtási szervezeteket. „*A koronavírus-járvány kapcsán a büntetés-végrehajtási szervezetnek új, eddig nem ismert intézkedéseket kellett bevezetnie, amelyek jelentős hatással voltak és vannak a személyi állomány napi munkavégzésére. A Kormány által hozott intézkedések adaptálásához, azoknak a büntetés-végrehajtásra vonatkozó lekövetéséhez modellezni kellett az egyes szaktevékenységek végrehajtása során felmerülő járványügyi kockázatokat.*” (Schmehl, 2021).

A 2021. évben tovább bővült az együttműködői hálózat, s a NISZ is kijelölte kapcsolattartóját Szerkesztőségünk irányába.

A digitális térben való jelenlétünknek köszönhetően az elsősorban rendvédelmi szervezeteket érintő hírek, aktualitások közzétételében is közreműködtünk. A határtudományterületek újdonságainak népszerűsítéséről sem feledkeztünk meg.

A nemzetközi térben történő elismertség tekintetében nagy jelentősége van annak, hogy Szerkesztőbizottságunk külföldi tagokat is magáénak tudhat. Jelenlétük nemcsak névleges, hanem tényleges, a gyakorlatban megvalósuló szakmai együttműködést takarnak. Ma az online, határokat nem ismerő világ idején nem számít a fizikai távolság, a szakmai együttműködésnek nincsen akadály.

A Belügyi Szemle Szerkesztőbizottsága sokszínűségének biztosítása érdekében tervezzük, hogy felkeressük azokat, a Szemle által kezelt tudományterületekhez kötődő és kutatásokat végző külföldi, különösen amerikai professzorokat és akadémikusokat, akik bekapcsolódhatnak a szerkesztőség munkájába.

A Publikációs Nívódíj megalapítása

A 2021-ben hagyományteremtő céllal alapított Publikációs Nívódíj rendeltetése, hogy a Belügyi Szemlében publikált kiemelkedő színvonalú tudományos és szakmai tanulmányok szerzőit elismerésben részesítsük, és amellyel ösztönözzük szerzőinket a minél magasabb színvonalú tanulmányok benyújtására.

Az évente odaítélni szándékozott Publikációs Nívódíj kapcsán a díjazott pályaművek még szélesebb körben válhatnak ismertté, ezzel is fokozva a tudományos kutatások hasznosulását. A Belügyi Szemle egyik vállalt küldetése éppen az, hogy a tudományos élet képviselőit és a szakma kiválóságait összekösse, az egyes tudományterületeken, szakterületeken folyó kutatások eredményeit közvetítse a gyakorlati szakemberek felé. A jövődöbéli tervek között szerepel, hogy ezen a téren is nyitunk a világ felé, és a Publikációs Nívódíjat külföldi szerzők tanulmányai is megkaphatják a jövőben.

A díj odaítélésének szempontjai a következők voltak:

- külön díjazásra kerüljenek a tudományos és a szakmai jellegű publikációk szerzői;
- kiadásra kerüljön egy-egy üvegplasztika és egy-egy oklevél a tudományos, illetve a szakmai területet érintő cikkekre nézve;
- a díjátadásra a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat belügyi fejezet ünnepélyes záró ülésén kerüljön sor.

Felkértük a Szerkesztőbizottság és a Szakmai Tanácsadó Testület valamennyi tagját, hogy jelölésüket és egyéb észrevételeiket küldjék meg a Szerkesztőség részére. A döntésük támogatása érdekében rendelkezésükre bocsátottuk:

- a szerzők nevét és a cikkek címét, valamint a cikkekre mutató linket, amelyekre kattintva megjelenik az adott cikk teljes szövege PDF formátumban;
- a cikkek megjelenésének időpontját, a lapszámot;
- a vaklektorálást végző szaklektorok összegző véleményét;
- az adott cikk tudományometriai adatait (MTA Magyar Tudományos Művek Tára és az Open Journal Systems), így a hivatkozások és a letöltések számát.

A felkért tagoktól összesen 28 válasz érkezett Szerkesztőségünkbe, amelyből 25 érdemi jelölés volt. A jelölések megoszlása alapján két üvegpasztika, továbbá egy oklevél elismerés került kiadásra.

2021-ben a tudományos kategóriában Amberg Erzsébet és Pallagi Anikó „*Mire jó a büntetőjog? – Célszerűségi megfontolások kontra ultima ratio*” című tanulmányát díjazta a Szerkesztőbizottság. A cikk megírásával – a szerzőpárostól idézve – céljuk a következő volt: „*Célunk elsődlegesen az, hogy felhívjuk a figyelmet a magatartásirányítás büntetőjogon kívüli eszközeiben rejlő lehetőségekre, amelyek alkalmazásával bizonyos, a büntetőjoggal kevésbé jól kezelhető jelenségekkel szemben hatékonyabb védelmi mechanizmus alakítható ki.*” (Amberg & Pallagi, 2021). A szakmai kategóriában Publikációs Nívódíjban részesült tanulmány a Christián László és Erdős Ákos szerzőpáros „*Vészharang és jubileum? – A rendészeti felsőoktatás kilátásai, a tisztjelöltek toborzásának és életpályára állításának nehézségei*” című munkája lett. A szerzők bátorságát jelzi, hogy tanulmányukban igen komoly problémára hívták fel a figyelmet, ezzel feltehetően a szakma képviselőit is tovább gondolkodásra sarkallva. „*A hazai felsőoktatás teljes rendszerét tekintve általában elmondható, hogy a szűkülő utánpótlás a legtöbb intézmény számára kihívást jelent, amivel kapcsolatban elsődlegesen az elmúlt húsz év demográfiai folyamatait szokás hivatkozásként használni.*” (Christián & Erdős, 2020).

Gárdonyi Gergely „*Az állóképes arcképezés Magyarországon*” című tanulmánya Publikációs Nívódíj oklevél elismerésben részesült. A szerző Magyarországon ez idáig nem kellő alapossággal feltárt, elemzett szakterületet vett górcső alá, joggal örvendve széles körű érdeklődésnek. „*A hazai Állóképes Arckép Azonosító Rendszerről (továbbiakban: ÁAAR) magyar nyelven még nem született nagyobb tanulmány, miközben a szakterület rohamosan fejlődik, és egyre több, objektíve mérhető sikert ér el, a szolgáltatás igénybevétele folyamatosan emelkedik, a felderítésben betöltött szerepe pedig évről-évre fokozódik, valamint a tudományos életben is egyre élénkebb érdeklődés mutatkozik iránta.*” (Gárdonyi, 2021).

A hagyományteremtő szándékkal alapított Publikációs Nívódíjat reményeink szerint az idei évben is számos kitűnő tanulmányból válogatva tudja a bíráló bizottság kiválasztani, s a Szerkesztőbizottság odaítélni.

Út a nemzetközi táborba – feladatok, fejlesztési tervek

Két nemzetközi indexelő – két feladatrendszer

A 2022. év új lehetőségeket kínál majd arra, hogy felmérjük a fejlesztések terén jelenleg hol állunk, és milyen lépéseket kell tennünk annak érdekében, hogy tovább lépjünk a megkezdett úton. Az elmúlt évben felmértük a hiányosságainkat, és lépésről-lépésre haladva teljesítettük az önmagunk elé kitűzött célokat, amelyek összhangot képeztek a nemzetközi indexelő szervezetek által támasztott követelményekkel.

2022. évre vonatkozó céljaink reálisak és teljesíthetők.

- Szakmai partnerkapcsolat kiépítését kezdeményeztük a Clarivate elemzőcég európai üzletágával annak érdekében, hogy a Belügyi Szemle tudományos folyóirat indexelésére vonatkozó eljárás sikeresen befejeződjön 2022-ben.
- További lépéseket kívánunk tenni az Elsevier kiadóvállalat irányába a Scopus tudományos szakfolyóirat-archívum, illetve a ScienceDirect online folyóirat-adatbázishoz történő csatlakozás érdekében.
- Középtávú stratégiai célunk a kvartilis minősítés megszerzése a Belügyi Szemle által képviselt tudományterület vonatkozásában. A tudományos közösségben az idézettség több okból is nagyon fontos tényező. Amikor a szerzőt idézik, az azt jelenti, hogy a publikált cikk fontos és hatással van a saját tudományterületére. Az idézetek számából és minőségéből megállapítható, hogy a cikkben megfogalmazott tudományos probléma nemcsak érdeklődést, hanem tudományos vitát is generál. A Scopus esetében a magas kvartilis számadat azt jelenti, hogy a folyóirat meghatározó a képviselt kutatási területen, szerzői pedig a szakterületük szakértői (URL6).
- A Belügyi Szemle Szerkesztősége szakértő munkatársai segítségével megtesz mindent annak érdekében, hogy a két meghatározó nemzetközi indexelő szervezetbe történő bekerüléssel új távlatokat és lehetőségeket ismerjenek meg és alkalmazzanak a megjelentetett cikkek minél szélesebb körben történő megismertetése és hivatkozhatósága érdekében.

Nemzeti tudományos rangsor – hazai láthatóság – dilemmák

Amint az ismeretes, a Belügyi Szemle tudományos folyóirat az MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztály, Állam- és Jogtudományi Bizottságának, valamint az MTA II. Filozófiai és Történettudományok Osztály, Pszichológiai Tudományos Bizottságának minősítése alapján hazai A kategóriás folyóiratnak minősül (URL7). Soós Sándor (2021) kutatásában kifejti, hogy a nemzeti

tudományos folyóiratokat a nemzeti/hazai adatbázisok alapján lenne szükséges alkalmazni. A nemzetközi adatbázisok problematikájára mára széles körben adott választ az úgynevezett nemzeti tudományos bibliográfiák létrehozása és üzemeltetése, amelyek közvetlen vagy közvetett adatbevitel révén a hazai folyóiratokat jóval szélesebb, adott esetben teljes körben indexelik (Pölönen, Guns, Kulczycki, Sivertsen & Engels, 2020). A magyar tudományos folyóiratok esetében ez az erőforrás a Magyar Tudományos Művek Tára. Az MTMT egyre népszerűbb felhasználási módja a hazai folyóiratok értékelése és rangsorolása, az abban megjelenő folyóiratadatok elemzése által, különösen a társadalomtudományok esetében (Sasvári, 2021). A Belügyi Szemle Szerkesztősége a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ munkatársai segítségével javaslatot kíván megfogalmazni az MTA részére. A javaslat egy igazságosabb és átláthatóbb rangsorképző elv létrehozására irányul, a minősített és az MTMT adatbázis vonatkozásában admin joggal rendelkező szerkesztőségek bevonásával és közreműködésével, az egyes tudományterületekre (szakterületi elv) vonatkozó tudományos láthatóság elősegítése érdekében (Urbanovics & Sasvári, 2021).

Szerkesztőbizottság földrajzi sokszínűsége

A Scopus Tartalomválasztó és Tanácsadó Testületének (Content Selection and Advisory Board – CSAB) folyóirat kiválasztási kritériumokra vonatkozó állásfoglalásában elvárásként fogalmazta meg, hogy a szerkesztőbizottságoknak földrajzilag sokszínűnek kell lennie (URL8) [hasonló állásfoglalást az Elsevier kiadó is közzétett (URL9)]. A Journal Citation Reportban felsorolt 84 folyóirat tartalomelemzése alapján végzett kutatások feltárták azt az összefüggést, amely bizonyítja, hogy az egyes folyóiratok nagyobb valószínűséggel publikálnak változatosabb és – hivatkozhatóság szempontjából – eredményesebb kutatási cikkeket az első szerző származási országa, valamint a folyóirat szerkesztőbizottságának földrajzi sokszínűsége szerint (Goyanes & Demeter, 2020). A Belügyi Szemle Szerkesztősége elkötelezett a nemzetközi indexelő szervezetek kiválasztási kritériumrendszerében lefektetett elvárások teljesítése iránt is.

2022-es elképzeléseink között hírportálos felületünk angol oldalának további fejlesztése a célunk, amellyel szeretnénk még jobba és még inkább felhasználóbaráttá tenni weboldalunkat olvasóink számára. Ezzel kívánjuk elősegíteni, növelni nemzetközi szerepünket is, valamint honlapunk keresettségét és tartalmát a külföldi olvasóink számára még hasznosabbá tenni.

Bízva abban, hogy a Belügyi Szemle Szerkesztősége továbbra is élvezzi a Belügyminisztérium bizalmát, munkatársaink 2022. évben is mindent el fognak követni annak érdekében, hogy olyan magas színvonalú folyóirat kerüljön az olvasók kezébe, amely minden tekintetben megfelel a Belügyi Szemle küldetésnyilatkozatában megfogalmazott elveknek, elvárásoknak.

Felhasznált irodalom

- Amberg E. & Pallagi A. (2021). Mire jó a büntetőjog? Célszerűségi megfontolások kontra ultima ratio. *Belügyi Szemle*, 69(1), 35–74. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.1.2>
- Bilicsi E. (2021). Hazai folyóiratok minősítése a Magyar Tudományos Művek Tára alapján. *Belügyi Szemle*, 69(5), 723–733. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.5.1>
- Christián L. & Erdős Á. (2020). Vészharang és jubileum? A rendészeti felsőoktatás kilátásai, a tisztjelöltek toborzásának és életpályára állításának nehézségei. *Belügyi Szemle*, 68(12), 11–42. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.12.1>
- Dános V., Hornyik Zs. & Szabó Cs. (2021). Tükör. A Belügyi Szemle útja a kvartilisek táborába – fejlesztések, eredmények, feladatok. *Belügyi Szemle*, 69(1), 11–33. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.1.1>
- Gárdonyi G. (2020). Állóképes arckép azonosítás Magyarországon. *Belügyi Szemle*, 68(3), 22–33. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2020.3.2>
- Goyanes, M. & Demeter, M. (2020). How the Geographic Diversity of Editorial Boards Affects What Is Published in JCR-Ranked Communication Journals. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 97(4), 1123–1148. <https://doi.org/10.1177/1077699020904169>
- Pölonen, J. Guns, R., Kulczycki, E., Sivertsen, G. & Engels, T. C. (2021). National Lists of Scholarly Publication Channels: An Overview and Recommendations for Their Construction and Maintenance. *Journal of Data and Information Science*, 6(1), 50–86. <https://doi.org/10.2478/jdis-2021-0004>
- Sasvári P. (2021). *Az MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztály hazai folyóiratainak helyezése 2022-ben*. https://www.researchgate.net/publication/357448570_Az_MTA_IX_Gazdasag_es_Jogtudomanyok_Osztaly_hazai_folyoiratainak_helyezese_2022-ben
- Sasvári P. & Nemeslaki A. (2017). Tudományos folyóiratok méltányos rangsorolása az MTA gazdasági és jogi osztályában: mit mutatnak az adatok? *Magyar tudomány*, 178(1), 80–91.
- Schmehl J. (2021). A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Operatív Törzsének működése és a COVID-19 járvány elleni védekezésben betöltött szerepe. *Belügyi Szemle*, 69(5), 184–201. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.5.8>
- Soós S. (2021). A Socio.hu Társadalomtudományi Szemle folyóirat pozíciójának feltérképezése a hazai társadalomtudományi folyóiratok kontextusában. *Socio.hu: Társadalomtudományi Szemle*, 11(4), 1–16. <https://doi.org/10.18030/socio.hu.2021.4.4>

Urbanovics A. & Sasvári P. (2021). Tudományos láthatóság vizsgálata a rendszertudomány esetében. *Belügyi Szemle*, 69(12), 2209–2226. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.12.9>

A cikkben található online hivatkozások

URL1: *Scopus Content Selection and Advisory Board*. <https://www.elsevier.com/solutions/scopus/how-scopus-works/content/scopus-content-selection-and-advisory-board>

URL2: *Pre-evaluation of Scopus submission*. <https://www.readyforscopus.com/>

URL3: *Lektoroknak*. <https://belugyiszemle.hu/hu/lektoroknak>

URL4: *Belügyi Szemle - Új absztrakt projekt*. <https://belugyiszemle.hu/hu/node/2238>

URL5: *Szerzői útmutató*. <https://belugyiszemle.hu/hu/szerzoi-utmutato>

URL6: *Quartiles in Scopus*. <https://www.internauka.org/en/blog/scopus-journal-quartile-ranking>

URL7: *MTMT – Folyóirat kereső*. <https://support.mtmt.hu/journalsearch?stext=Bel%C3%BC-gyi%20Szemle>

URL8: *Content Policy and Selection*. <https://www.elsevier.com/solutions/scopus/how-scopus-works/content/content-policy-and-selection>

URL9: *Diversity on the editorial board – March 2021*. <https://www.journals.elsevier.com/journal-of-applied-developmental-psychology/announcements/diversity-on-the-editorial-board-march-2021>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Dános V., Galambosi B., Hertelendi L., Hornyik Zs., Varga, A. & Szabó Cs. (2022). Tükör. Minősített folyóirat lett a Belügyi Szemle 2021-ben. *Belügyi Szemle*, 70(3), 443–458. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.3.2>

A COVID-19 globális humán pandémia és a schengeni határellenőrzés rendje

The global COVID-19 pandemic and the rules of Schengen border control

Urbán Ferenc

doktorandusz
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Doktori Iskola
ferenc.urban1980@gmail.com

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja a 2020 márciusában Európában megjelent COVID-19 járvány schengeni határellenőrzési szabályokra gyakorolt hatásának elemzése a megállapodásban részes országok, különösképpen Magyarország tekintetében. A tanulmány azt kívánja bemutatni, hogyan vált egyre gyakoribbá a belső határokon a schengeni határ ellenőrzésének visszaállítása mint a közrendet vagy a belső biztonságot fenyegető komoly veszély ([URL1](#)) ellen való védekezés eszköze.

Módszertan: A cikk elkészítése során a COVID-19 járvány elleni védekezés érdekében hozott hazai és uniós jogszabályokat tanulmányoztam át, valamint a határforgalomi és irreguláris migrációs statisztikai adatokat elemeztem.

Megállapítások: A schengeni belső határokon a határforgalom ellenőrzésének visszaállítását a tagállamok egyre gyakrabban alkalmazzák a belső biztonságot fenyegető veszély elhárítása érdekében. A COVID-19 járvány terjedésének megállítása érdekében több tagállam számára is kézenfekvő megoldásnak látszott a belső határokon a határellenőrzés visszaállítása. A korlátozó intézkedések hozzájárultak az irreguláris migráció volumenének csökkentéséhez és a járványgörbe ellaposításához is, ugyanakkor szükséges a szabad mozgás lehetőségének visszaállítása is.

Érték: A cikk a COVID-19 járvány első két hullámának idején a tagállamok által a járvány terjedésének megakadályozása érdekében hozott intézkedéseket elemzi. A későbbi járványhullámok idején hozott intézkedések vizsgálata és ezek hatása az irreguláris migráció alakulására képzeli a következő kutatások egyik lehetséges témáját.

Kulcsszavak: COVID-19, Schengeni térség, Schengeni határellenőrzés, védelmi intézkedések, irreguláris migráció

Abstract

Aim: The aim of the study is to analyse the impact of the COVID-19 pandemic in Europe in March 2020 on the Schengen border control rules for the countries party to the agreement, in particular Hungary. The study aims to show how the reintroduction of Schengen border controls at internal borders has become increasingly common as a means of protecting against a serious threat to public policy or internal security ([URL1](#)).

Methodology: In preparing this article, I reviewed national and EU legislation to combat the COVID-19 epidemic, and analysed statistical data on border movements and irregular migration.

Findings: The reintroduction of border controls at the Schengen internal borders is increasingly used by Member States to counter threats to internal security. The reintroduction of border controls at internal borders seemed to be an obvious solution for several Member States to stop the spread of the COVID-19 epidemic. Restrictive measures have also contributed to reducing the volume of irregular migration and flattening the epidemic curve, but it is also necessary to restore freedom of movement.

Value: This article analyses the measures taken by Member States during the first two waves of the COVID-19 epidemic to prevent the spread of the epidemic. The measures taken during subsequent waves and their impact on the development of irregular migration are a possible topic for future research.

Keywords: COVID-19, Schengen area, Schengen border control, emergency measures, irregular migration

Bevezető gondolatok

A korábbiakban tapasztaltaktól eltérő összetételű irreguláris migráció érte el az Európai Uniót 2015 tavaszán. Egyrészt a Közel-Keleten elhúzódó konfliktusok miatt, másrészt az ehhez a hullámhoz kapcsolódó gazdasági migránsok miatt erőteljes, kevert migrációs mozgás volt tapasztalható térségünkben. Az irreguláris migráció mértéke arra készítetett egyes uniós tagállamokat (például Magyarországot, Németországot, Spanyolországot, Csehországot), hogy ideiglenesen visszaállítsák a határellenőrzést a belső határaikon, amire a Schengeni Határellenőrzési Kódex ([URL1](#)) értelmében a jogi lehetőség is biztosított.

Az irreguláris migránsok Európai Unióba történő tömeges bevándorlását követően a 2020. év elejétől egy korábban nem ismert, globális humán pandémia¹ megelőzése érdekében állította vissza számos, a Schengeni Megállapodásban részes ország – így Magyarország is – a határellenőrzést a belső határokon. Az alapvető járványügyi fogalmak ismertetésén túl bemutatom a járvány elleni védekezés nevében az EU-ban és Magyarországon a határellenőrzés terén meghozott intézkedéseket, majd statisztikai mutatók segítségével elemzem a járvány és az intézkedések nemzetközi migrációra gyakorolt hatását.

Az új koronavírus (SARS-CoV-2)

A vírust Kínában azonosították 2019 végén. Kezdetben 2019-nCoV (új koronavírus) névvel illették, majd az Egészségügyi Világszervezet (WHO) javaslatára SARS-CoV-2-re keresztelték a korábbi SARS-CoV-val (Severe Acute Respiratory Syndrome – súlyos heveny légúti tünetegyüttes vírusa) való rokonsága alapján. Az általa okozott betegséget COVID-19-nek (COVID: coronavirus disease – koronavírus okozta megbetegedés 2019) nevezik ([URL3](#)). A vírus emberről emberre is terjed, méghozzá cseppfertőzéssel.

Jelenlegi tudásunk szerint 2019 év végén Kínában azonosították a járvány első fertőzöttjét, s onnan terjedt át a vírus az egész világra. A vírus elsősorban cseppfertőzéssel, emberről emberre terjed, ennek megfelelően a pandémiát minden valószínűség szerint nem a csomag- és áruszállítás, hanem az emberek mozgása idézte elő. Logikus tehát, hogy a vírus terjedésének megállítására hozott intézkedések között a szabad mozgás korlátozásának is meg kellett jelennie.

Az elmúlt száz évben három nagyobb pandémia volt világszerte: a spanyolnátha 1918-ban, az ázsiai nátha 1957-ben, és a hongkongi nátha 1968-ban. Azóta pandémia kialakulásáról nem beszélhetünk, noha kisebb-nagyobb fenyegetések megjelentek, mint például a sertésinfluenza 1976-ban, a madárinfluenza 1997–1898-ban, és a SARS vírus 2003-ban.

Az emberéletek megóvása és az egészségügyi rendszer túlterhelésének kiküszöbölése érdekében különböző megelőző intézkedések meghozatalára van szükség. Ilyen mértékű korlátozásokkal, szabályokkal korábban Európában nem találkozhattunk. Japánban például a téli influenzaszезzonban általános a maszkviselés, így ez egy ázsiai embert annyira nem vág mellbe, mint egy – eddig ebből

---

1 „A járvány (epidémia) valamely fertőző betegség viszonylag rövid időn belüli nagyobb számosságú, tömeges előfordulása. A járványos betegség egy meghatározott, korlátozott területen történő rendszeres és tömeges előfordulását endémiának, míg a több országot, a világ nagy részét érintő megjelenését pandémiának nevezik.” ([URL2](#)).

a szempontból, többek között a védőoltások viszonylagos elterjedtségének köszönhetően tulajdonképpen burokból élő – európaiak.

Az óvintézkedéseknek két nagyobb válfajuk van: az egyik a személyes mentálhigiénés megelőző intézkedés, amely az egyének által közvetlenül betartható, illetve a másik az állam által koordinált, a teljes országra, a gazdaságra, turizmusra vonatkozó rendelkezések. Mindkét fajta rendelkezést az egyes országok kormányai rendelik el, mérlegelve az adott ország fertőzési és halálozási mutatóit, a gazdasági helyzetet és az egészségügyi rendszer aktuális állapotát. Indokoltnak tűnik, hogy a teljes országra vonatkozó korlátozásokat az uniós és a schengeni tagországok egymással, és a közösen elfogadott szabályozókkal összhangban hozzák meg.

Az egyének által betartható rendelkezések közé tartozik – a teljesség igénye nélkül – a már említett maszkviselés, a gyakori, alapos kézmosás, a fertőtlenítőszer használata, a gyülekezés elkerülése, a távolságtartás stb. A teljes országra vonatkozó szabályozások közé tartozik például a kijárási korlátozás és a vásárlási időszáv bevezetése, a vendéglátóhelyek, éttermek, szállodák bezárása, az otthoni munkavégzés elrendelése, valamint a digitális oktatásra való átállás. Ide tartozik még természetesen a jelen tanulmány témájához kapcsolódó határozat elrendelése is.

A határok szerepe a COVID-19 járvány idején

A Schengeni Végrehajtási Egyezmény 2. cikk 2. bekezdése ([URL4](#)) lehetővé tette, hogy a tagállamok közrendvédelmi vagy biztonsági okból visszaállítsák a határellenőrzést. A belső határellenőrzés – kivételes esetekben – korlátozott ideig visszaállítható a schengeni térségben, amennyiben a közrendet vagy a belső biztonságot komoly veszély fenyegeti: a belső határellenőrzés visszaállítható az érintett schengeni országokban legfeljebb hat hónapos időtartamra előre látható rendezvények esetében (például fontos sportrendezvények, konferenciák stb.), és legfeljebb két hónapos időtartamra azonnali lépéseket igénylő esetekben.

A Schengeni Határellenőrzési Kódex preambuluma 23. bekezdése ([URL1](#)) szerint, mivel a belső határokon történő határellenőrzés ideiglenes visszaállítása érinti a személyek szabad mozgását, ezért az ilyen ellenőrzés visszaállítására vonatkozó döntést csakis közösen elfogadott kritériumok szerint, az Európai Bizottságnak (továbbiakban: Bizottság) küldött megfelelő értesítés mellett, vagy valamely uniós intézmény által kiadott ajánlás alapján szabad meghozni. Mindenestre a belső határokon történő határellenőrzés visszaállításának kivételes

intézkedésnek kell maradnia, amelyre csak végső lehetőségként kerülhet sor, különleges, objektív kritériumokon és az uniós szinten figyelemmel kísért szűkségesség értékelésén alapuló, szigorúan korlátozott hatállyal és időtartamra.

„Abban az esetben, ha a közrendet vagy a belső biztonságot fenyegető komoly veszély azonnali intézkedést követel meg, a tagállamoknak módjukban kell, hogy álljon a belső határokon történő határellenőrzés tíz napot nem meghaladó időtartamra történő visszaállítása. Ezen időtartam esetleges meghosszabbítását uniós szinten figyelemmel kell kísérni.” (URL1).

A Magyarországon élő mai 30-as, 40-es generáció még emlékszik a hosszú sorokra az osztrák határ előtt, de a határsávról, a három évenkénti turista vízumról már nekik sincsenek emlékeik. A náluk fiatalabbak pedig már abba születtek bele, hogy a schengeni tagállamok külső határain belüli területeken (a népszerű turistahelyekre, felsőoktatási képzésekre) szinte korlátlanul utazhatnak, nagyjából ellenőrzés nélkül.

A migráció kibocsátó országaiban a munkaképes korú lakosság számának növekedése, a helyi hatalmi változások hatására kialakult instabil politikai helyzet, a kirobbant fegyveres konfliktusok, valamint a 2008-ban kezdődő gazdasági világválság emigrációra kényszerítette a helyi lakosságot. *„Így valamennyi érintett térségben kumulatív válságról, egymásra rakódó válságtényezők együttes jelenlétéről beszélhetünk. Ezen tényezők hatására a válságövezetekből kiinduló irreguláris migráció mértéke növekedést mutatott.”* (Biedermann, Novák, Szigetvári & Wagner, 2015). Az új koronavírus-járvány megjelenéséig nem gondoltunk bele abba, hogy valaha is szükség lehet majd újra a határok lezárására.

A COVID-19 gyors terjedésének megakadályozása érdekében az emberiség addig nem látott méretű intézkedéseket hozott, gyakran a határok lezárásával reagált, amellyel korlátozták külföldiek, hontalanok és akár menedékkérők, sőt saját állampolgáraik belépését is a területükre (Kortukova, Dei, Blahodarnyi & Kaminska, 2020).

A járvány első szakaszában – becslések szerint – 194 ország vezetett be valamilyen utazási korlátozást világszerte (Sanchez & Achilli, 2020).

Az Európai Unió 2020. március 16-án lezárta a schengeni térség külső határait, az EU-tagállamok közül pedig több szintén lezárta a schengeni belső határait, amely zárás az addigi legkiterjedtebb az EU addigi történelmében. Az alábbiakban felsorolt tagállamok 2020. április 10-én értesítették a Bizottságot és a tagállamok belügyminisztereit, hogy a COVID-19 járvány miatt kialakult vészhelyzetre tekintettel visszaállították a schengeni belső határokon a határellenőrzést: Dánia, Ausztria, Finnország, Cseh Köztársaság, Észtország, Franciaország, Belgium, Magyarország, Portugália, Norvégia, Spanyolország, Németország, Lengyelország, Litvánia és Svájc (Kortukova et al., 2020).

A lezárások következtében a határátlépések száma soha nem látott mértékben lecsökkent, vagyis a COVID-19 az egyik legjelentősebb európai értéket, a schengeni térségen belül a személyek szabad mozgását veszélyeztette.

A schengeni belső határokon a határellenőrzés visszaállításának lehetősége tagállami kompetencia, a Bizottság nem tudja megtiltani ezt az intézkedést, de véleményt nyilváníthat az intézkedés szükségességéről és mértékéről (Kortukova et al., 2020).

2006-tól a tanulmány írásának idejéig (vagyis 2021 tavaszáig) eltelt időszakban az EU-tagállamok összesen 310 esetben értesítették a Bizottságot a határellenőrzés visszaállításáról a belső határokon, ebből a 310 esetből 130 esetben nem a COVID-19 járvány kiváltotta egészségügyi fenyegetés miatt. A Bizottság által közétett adatokból az is látszik, hogy a 310 esetből, amikor a belső határokon a határellenőrzés visszaállításra került, 195 értesítés 2020. március 11-e óta történt, vagyis kicsivel több mint egy év alatt, míg azt megelőzően 115 alkalommal 2006 és 2020 között valósult meg a határellenőrzés visszaállítása (URL5).

A belső határokon a határellenőrzés visszaállítására jellemzően a menedékkérők másodlagos mozgásának megakadályozása, illetve valamely tagállamot ért biztonsági, terrorista fenyegetés következtében került sor, vagy nemzetközi esemény biztonságának szavatolása miatt. A belső határellenőrzés visszaállítások számának erőteljes növekedése 2015-től következett be, ami természetesen összefüggésben van az arra az évre jellemző nagy számú irreguláris migráns EU-ba történő belépésével.

A fenti elemzések alapján az a következtetés vonható le, hogy az egyes EU-tagállamok számára a különböző biztonsági kockázatok kezelésének bevált módjává vált a schengeni belső határokon a határellenőrzés visszaállítása.

Az EU állam- és kormányfői 2020. március 17-én elfogadták a Bizottság javaslatát a nem alapvető fontosságú utazások ideiglenes korlátozásáról és azok feloldásáról a harmadik országokból 30 nap időtartamra, amely időszakot ezt követően 2020. május 15-ig meghosszabbították (URL6).

Ezt követően az Európa Tanács 2021. január 28-án módosította azon harmadik országbeli országok listáját, amelyek állampolgárainak beutazását az EU-ba korlátozza. Ezek az országok: Ausztrália, Új-Zéland, Ruanda, Szingapúr, Dél-Korea, Thaiföld, Kína, valamint a Kínai Népköztársaság különleges közigazgatású területei.

A menekültügyi eljárás terén is megfogalmazott ajánlásokat a Bizottság 2020. április 16-án mutatta be.² Az iránymutatás kidolgozása az Európai Menekültügyi

---

2 COVID-19: Iránymutatás a menekültügyi és a visszatérési eljárásokra vonatkozó uniós rendelkezések végrehajtásáról, valamint az áttelepítésről (URL7).

Támogatási Hivatal, az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség és a tagállamok érintett intézményeinek közreműködésével valósult meg. Az új szabályok korlátozzák az ügyintézők számára a személyes kapcsolatot a menedékkérőkkel, és egyben lehetővé teszik a rugalmasságot a menedékkérelmek rögzítése és feldolgozása terén. A személyes interjúkat online eszközök segítségével kell lefolytatni, ha erre lehetőség van, amennyiben erre nincsen lehetőség, akkor az interjú el is hagyható (Kortukova et al. 2020). A különböző elkülönítéseknek és elzárásoknak arányosnak kell lenniük, és kerülniük kell a hátrányos megkülönböztetést.

A határellenőrzés megszüntetése hosszú távon hasznos, de pénzügyi hatásait tekintve egyes gazdasági szereplők rövid távú túlélését sokszor veszélyeztetheti. A nemzetközi termelés és kereskedelem a produktivitást hosszú távon növeli, de rövid távon az ellátási láncok összeomlásával fenyegethet, leállíthatja a tőkeáramlást és hozzájárulhat a nemzeti ipar idegen érdekeltségi körbe kerüléséhez. A nemzetközi migráció önmagában is hozhat tőkét, hasznos ötleteket, de a bűnözés, konfliktusok és fertőző betegségek bejutását is megkönnyítheti (Genschel & Jachtenfuchs, 2021).

Biztonsági szempontból az egyik legegyszerűbbnek tűnő intézkedés a határok lezárása, aminek kettős szerepe van: egyrészt kívül tartja a fenyegetést, másrészt megőrzi a szűkös, belső erőforrásokat. Akkor, amikor a biztonsági fenyegetés mértéke megnő, az országok hajlamosabbak az integrációt háttérbe szorítani és a határokat megtartani azért, hogy védekezzenek és csökkentsék a külső hatásoktól való sérülékenységüket. Ezt a fajta megközelítést jellemzően az országok közötti kooperáció sínyli meg.

A határok lezárása egyszerű lépésnek tűnik a pandémia elleni harcban, de a globalizált világban a helyi események hatással vannak akár a tőlük távol eső területek jelenségeire is, mivel a helyi entitások egy nagy világméretű közös hálózat részét képezik (Giddens, 1990). A pandémia terjedésének visszaszorítása érdekében hozott távoli intézkedések hatással voltak az EU döntéseire, hasonlóan az egyes tagállamok lépései is befolyásolták az EU cselekedeteit is.

Egyre több ország nyit a világméretű együttműködések felé a gazdaság, környezetvédelem, védelmi politika és akár a migráció szabályozása terén is. A folyamatban nemcsak egyes országok, hanem országcsoporthozások és nem állami szereplők is részt vesznek (Sassen, 2005).

Biztonsági fenyegetésként gondolatainkban a leggyakrabban valamilyen katonai fenyegetés vagy terrorcselekmény jelenik meg, és viszonylag ritkán gondolunk egy járvány által kiváltott fenyegetésre (Genschel & Jachtenfuchs, 2021), bár kétségtelen, hogy Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája számol a járványok okozta nemzeti, regionális vagy akár globális szintű instabilitással is.

A Nemzeti Biztonsági Stratégia a migrációt és különösen az irreguláris migrációt negatív folyamatként értékeli, az irreguláris migráció jelenségét a romló biztonsági környezet egyik fő kiváltó okának tekinti. A Nemzeti Biztonsági Stratégia azon túl, hogy az irreguláris migrációt a Magyarország biztonságát fenyegető fő forrásként kezeli, összefüggésbe hozza a hazánk biztonságát fenyegető egyéb más kihívásokkal, így például járvány- és egészségügyi kockázatok növekedésével is (Csiki & Tóth, 2020).

A kétezres évek elejétől a terrorizmus, illetve a 2010-es évek közepétől az irreguláris migráció okozta fenyegetés erőteljes kihívás elé állította a schengeni belső határokon a határellenőrzés megszüntetésével kiteljesedett integrációt. A COVID-19 járvány megjelenése 2020 elején előtérbe hozta a biztonsági szempontokat, és magával hozta a schengeni belső határokon a határellenőrzés visszaállítását, illetve megnehezítette vagy akár lehetetlenné is tette a külső határokon keresztül való bejutást az Európai Unió területére.

Ez a folyamat azzal járt, hogy az EU intézményei elvesztették fő ellenőrző szerepüket a szabad mozgás szabályozása felett, és mindeztidáig nem is sikerült azt teljes mértékben visszanyerniük (Genschel & Jachtenfuchs, 2021).

A folyamat három meghatározó lépésben zajlott le: a COVID-19 járvány kitörésének kezdeti szakaszában az EU egészségügyi minisztereinek tanácsa 2020. február 13-án még csak a Kínából történő beutazások tilalmát javasolta az EU-n belüli szabad mozgás fenntartása mellett, vagyis a hosszú távú célok még győzedelmeskedtek a fertőzés megakadályozásának rövid távú célja felett. A fertőzés terjedésének megakadályozása érdekében bevezetett biztonsági intézkedések első szakasza 2020 márciusáig tartott.

A biztonsági szempontok előtérbe helyezésének időszaka 2020 márciusában kezdődött és hamar elhatalmasodott az Európai Unió tagállamain. Miután Olaszországban a helyi szintű zárás, vagyis a vírus által leginkább fenyegetett Lombardia lezárása nem bizonyult elég hatásosnak, Olaszország az olasz iskolák és az ország teljes lezárása mellett döntött, s 2020. március 7-én Ausztria is lezárta Olaszországgal közös határait. Ekkor még Németország úgy vélte, hogy a határok lezárása nem megfelelő megoldás a vírus terjedésének megakadályozására. 2020. március közepére a tagállamok többsége már a szigorú lezárások mellett érvelt – mint a vírus terjedése megakadályozásának lehetséges eszköze, és egyben mint saját cselekvőképességük kifejezésének megfelelő eszköze (Genschel & Jachtenfuchs, 2021).

Március végére az EU közös piac és a schengeni térség működése komoly veszteségeket szenvedett, mivel a belső határellenőrzést újból visszaállították.

A Bizottság 2020 áprilisától megpróbált úrrá lenni a kialakult helyzeten, bár kétségtelen, hogy az EU joga (EUMSZ 36. cikk) lehetővé teszi a közös piac

korlátozását (URL8) és a belső határokon a határellenőrzés visszaállítását is (Schengeni Határellenőrzési Kódex 25–35. cikke) (URL1) biztonsági és egészségügyi okokból. Az 2004/38 EK irányelv 29. cikke a szabad mozgás korlátozását is lehetővé teszi, ha azt fertőző betegségek terjedése indokolja (URL9). A Bizottság megpróbált lépéseket tenni a belső határellenőrzések megszüntetése érdekében, de politikai párbeszéd folytatásán és esetleges elhúzódo jogi eljárás után a lehetőségei korlátozottak, hamar fel is adta ezt a törekvését és a belső határok lezárásától inkább a külső határokon történő határellenőrzés szigorítása felé helyezte a hangsúlyt. A Bizottság úgy igyekezett megoldani a helyzetet, hogy eszközként a külső határzárást kombinálta a belső koordináció hatékonyságának növelésével. Látható, hogy míg rendes körülmények között a legális migráció tekintetében azok a jogi eszközök, szabályok kerülnek előtérbe, amelyek a befogadó államok számára a migrációból eredő előnyök kiaknázására irányulnak (Hautzinger, 2020), addig vészhelyzetben a migráció szabályozásának reaktív tényezői érvényesülnek, azaz a biztonsági szempontok kerülnek előtérbe.

A 2020 márciusától eltelt egy évben elsősorban az látható, hogy a Bizottság a harmadik országokból az EU-ba történő beutazás terén igyekezett erőteljesebb koordináló szerepet betölteni. A Bizottság 2020. március 16-án a nem alapvető fontosságú utazások korlátozását javasolta harmadik országokból egy hónap időtartamra, amelyet április 8-án, május 8-án, majd június 11-én meghosszabbítottak.

A Bizottság 2020. június 30-án közleményt adott ki a harmadik országokból az EU-ba irányuló, nem alapvető fontosságú utazások korlátozásának fokozatos feloldásáról. Ez alapján a harmadik országokból az EU-ba irányuló korlátozásokat fokozatosan meg kell szüntetni azon országok tekintetében, amelyeket az ajánlásokban feltüntettek, a listát pedig kéthetente frissítik.

A Bizottság 2021. január 25-én módosításokat fogalmazott meg az ajánlásokhoz a fertőzöttek számának növekedése és az új vírusvariánsok által okozott veszély miatt (URL10). A Bizottság azt javasolta, hogy hozzanak intézkedéseket az EU-ba történő beutazások biztonságos keretfeltételeinek biztosítására. Ezek azokra a személyekre vonatkoznak, akik alapvető szükségből utaznak az EU-ba, érintik továbbá az uniós polgárokat és a huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkezőket, valamint ezek családtagjait, illetve azokat, akik olyan országokból érkeznek, amelyek esetében feloldották a nem alapvetően szükséges utazásokra vonatkozó korlátozást. Az ajánlások az Európai Betegségmegelőzési és Járványügyi Központ (ECDC) ajánlásai alapján kerültek kialakításra.

A nem alapvető fontosságú utazások szabályai nem vonatkoznak a szállítmányozásban dolgozóakra, a tengerészekre és a határon ingázó munkavállalókra.

Az Európai Parlament 2020. november végén fogadott el egy állásfoglalást, melyben a schengeni határok közötti szabad mozgás mihamarabbi visszaállítását sürgeti, illetve vészforgatókönyvet vár annak elkerülésére, hogy a határ-ellenőrzés állandósuljon. Az Európai Parlament úgy véli, hogy a határ mentén élőket és a más országban dolgozókat, tanulókat hátrányosan érintik a jelenlegi szabályok (URL11). „A Bizottságnak és a tagállamoknak nagyobb erőfeszítést kellene tenniük a közös uniós válaszlépések egyeztetésére, beleértve a karantén-szabályokat, a kapcsolatok feltérképezését, a tesztelési stratégiákat, a teszteredmények kölcsönös elismerését, és a nem létfontosságú uniós utazások átmeneti korlátozását. A képviselők a kapcsolatokat nyomonkövető alkalmazások kompatibilitását sürgetik, és minden tagállamban megbízható, naprakész, többnyelvű információt várnak az utazási korlátozásokról és a biztonsági intézkedésekről.” (URL11). Rendes körülmények között a legális és ellenőrzött migráció tekintetében azok a jogi eszközök, szabályok kerülnek előtérbe, amelyek a befogadó államok számára a migrációból eredő előnyök kiaknázására, az emberi vándorlásból eredő kedvező hatások előidézésére irányulnak.

Magyarország intézkedései

Az első hullám

Magyarország az első hullám során nagyon korán és elég drasztikus intézkedéseket hozott. Ezekről az intézkedésektől az volt várható, hogy ellaposíthatja a járványgörbét, s így az egészségügyet fel lehet készíteni, a minden valószínűség szerint viszonylag nagy számú, s ebből a kapacitásokhoz, főként a humán erőforrásokhoz mérten, nagy arányú súlyos állapotú fertőzött fogadására. Ez a tavaszi időszakban a gazdaságban, a turizmusban és a nem állami szférában dolgozók egy részének nagy veszteséget okozva, de sikerült is. Az első hullámot viszonylag kevés fertőzöttel, viszonylag alacsony halálozási rátával vészelte át Magyarország.

A határforgalmat és a nemzetközi migrációt is érintő változásokról a 41/2020. (III. 11.) Korm. rendelet szólt.

A hivatkozott jogszabállyal – a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexének 28. cikk (1) bekezdése alapján – Magyarország és a Szlovén, valamint az Osztrák Köztársaság határán a határellenőrzést ideiglenesen visszaállította 2020. 03. 12-től.

Ugyanezen rendelet 2. §-a szerint Az Olasz Köztársaság, a Kínai Népköztársaság, a Koreai Köztársaság és az Iráni Iszlám Köztársaság területéről nemzetközi

személyszállítást végző vasúti jármű, autóbusz, valamint – a leszállás nélküli áthaladás esetét kivéve – polgári légi jármű Magyarország területére nem léphetett be. Az innen érkező nem magyar állampolgárok személyforgalomban Magyarország területére szintén nem léphettek be. A 3. § szabályozta, hogy azok a magyar állampolgárok, akik az Olasz Köztársaság, a Kínai Népköztársaság, a Koreai Köztársaság és az Iráni Iszlám Köztársaság területéről érkeztek, a Magyarországra való belépés során kötelező egészségügyi vizsgálaton estek át. A magyar állampolgárral azonos megítélés alá esett azon EGT-állampolgár, aki állandó tartózkodásra jogosult, és ezt a jogát állandó tartózkodási kártyával igazolta.

2020. március 17-én az a módosítás került be a fenti rendeletbe, hogy a külföldről érkező nem magyar állampolgárok személyforgalomban Magyarország területére – meghatározott kivétellel – nem léphetnek be. A határokat ekkor tehát teljesen lezárták. Összefoglalóan tehát az első hullám idején a határellenőrzés viszonylag gyorsan visszaállításra került, először csak néhány, majd az összes külföldi ország állampolgárára vonatkozóan megtiltották a beutazást, vagyis jól láthatóan a migrációs szabályozás reaktív jelenségei a normatív szabályozásban öltöttek testet (Hautzinger, 2020). A magyar állampolgárok hazautazását egészségügyi ellenőrzéshez, s – az eredmény függvényében – 14 napos házi vagy hatósági karanténban való tartózkodáshoz kötötték. Meghatározott állami alkalmazottnak, akiknek a veszélyhelyzet alatt kiemelt szerepük van a védekezésben, külön miniszteri engedélyhez kötötték a külföldre utazását. Az első hullám idején Magyarország, látva az egyes országokban kialakult már-már menedzselhetetlenné vált egészségügyi helyzetet, nagyon hamar intézkedett, és igen korán drasztikus intézkedéseket hozott annak érdekében, hogy ez nálunk ne alakulhasson ki. Ekkor az volt a cél, hogy az egészségügyet a lehető legjobban felkészítsék a döntéshozók a vírus okozta jelentősen fokozott megterhelésre. Ehhez a személyes kontaktusba lépések számát kellett drasztikusan lecsökkenteni, melynek egy módja van: a személyek szabad mozgásának korlátok közé szorítása, mely a fertőzés behurcolásának megakadályozása érdekében nemcsak a belföldi mozgás korlátozását, hanem a határok lezárását is jelenti.

A járványügyi készütségi időszak

A veszélyhelyzetet a 41/2020. (VI. 17.) ME határozattal szüntették meg. 2020. szeptember 1-jéig a veszélyhelyzetet a járványügyi készütségi időszak váltotta fel. Az ekkor érvényes utazási korlátozásokat a 291/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet és annak módosítása (335/220. VII. 4.) tartalmazta.

A külföldről érkező nem magyar állampolgárok személyforgalomban Magyarország területére – törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott kivétellel – továbbra sem léphettek be.

A nyári időszakban a külföldről érkező nem magyar állampolgár Magyarország területére beléphetett, ha rendelkezett az idegenrendészeti hatóság valamely jogcímen 90 napot meghaladó idejű tartózkodásra kiadott, Magyarország területén való tartózkodásra jogosító érvényes engedélyével, és az erről szóló okmányt belépéskor bemutatta.

A karantén időszak ekkor már a korábbi 14 helyett 10 napig tartott. Továbbá ebben az időszakban szerepelt az a könnyítés, hogy nem szükséges a járványügyi megfigyelés, ha a Magyarországra történő belépést megelőző öt napon belül két alkalommal elvégzett, az egészségügyi szakmai szabályoknak megfelelő SARS-CoV-2 teszt eredményét tartalmazó, magyar vagy angol nyelvű okirattal igazolja, hogy SARS-CoV-2 koronavírus a szervezetében aktuálisan nem mutatható ki.

Ekkor az átutazásra is szigorú szabályok vonatkoztak. Külföldről érkező nem magyar állampolgár személyforgalomban, tranzitáthaladás érdekében Magyarország területére akkor léphetett be, ha a belépéskor alávetette magát egészségügyi vizsgálatnak, és az egészségügyi vizsgálat COVID-19 betegség gyanúját nem állapította meg. Ezen felül a belépéshez rendelkezni kellett a schengeni határellenőrzési kódexben előírt beutazási feltételekkel, hitelt érdemlően igazolni kellett az utazásának célját és utazása célországát, valamint a célországba történő beutazása, és ennek érdekében a tervezett utazás útvonalán fekvő, Magyarországgal szomszédos államba történő belépése biztosított kellett, hogy legyen. A munkavállalás, tanulás, esetleg rokonlátogatás miatti határmenti közlekedésére vonatkozóan megnevezték azon szomszédos államokat, amelyek polgárai Magyarország területére legfeljebb 24 óra időtartamra az államhatártól számított 30 kilométeres távolságon belül beléphetnek. Határmenti ingázónak az minősült, aki másik uniós országban dolgozott mint ahol élt, és ahová naponta vagy legalább hetente egyszer visszatért. Ezen kívül a szezonális munkák elvégzésének biztosítása érdekében, szigorú karantén és az országon belüli szállítási feltételek teljesítése mellett, csoportosan, meghatározott határátkelőn beléphetett azon szomszédos állam állampolgára is, aki az agrárágazat munkaerőigényének kielégítése céljából utazott be.

Ekkor került bevezetésre, hogy a külpolitikáért és a határrendészetért felelős miniszter, rendeletben állapítsa meg azon államokat, amelyek polgárai Magyarország területére egészségügyi vizsgálat és kijelölt karantén vagy hatósági házi karanténkötelezettség nélkül beléphetnek. Vagyis ekkor kapott nagy jelentőséget az egyes államok színekódolása (zöld: alacsony, sárga: mérsékelt, piros: magas fertőzöttségű terület).

Az első hullám lezajlása után nemcsak nálunk, hanem egész Európában bevezették az országok fertőzöttségi arányát jelölő szinkódokat. A besorolás komplex szempontok alapján, az uniós besoroláshoz igazodik, valamint az adott országok aktuális fertőzöttségi viszonyait, járványügyi tendenciáit veszi figyelembe. A nyári intézkedések célja az volt, hogy amennyire – viszonylag biztonságos feltételek mellett – lehet, annyira újraindítsa a gazdaságot, és pszichés rekreációs lehetőséget biztosítson a polgároknak. Ennek érdekében valamelyest lazítottak a szabad mozgás korlátozásán, de a régi rend továbbra sem állt vissza.

A második hullám

A kormány a 407/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelettel visszaállította az ideiglenesen határellenőrzést az ország közrendjét és belső biztonságát fenyegető komoly veszély fennállása miatt, a személyek határátlépésére irányadó Schengeni határellenőrzési kódex (URL1) 2. cikk 1. pontja szerinti teljes belső határon.

Az EU-tagállamokból és a schengeni társult országokból való belépés általában nem volt megengedett különösebb, a rendeletben és fentebb már részletezett ok nélkül. A Visegrádi Négyek (továbbiakban: V4) állampolgárai, vagyis a cseh, a lengyel és a szlovák állampolgárok is beléphettek Magyarországra, ha öt napnál nem régebbi negatív koronavírus tesztet mutattak be. Az intézkedés mögött a V4 országok közötti kapcsolatoknak a COVID-19 járvány dacára történő fenntartása, és a védekezés terén az együttműködés elősegítése állt. A külföldi hallgatónak negatív tesztet kellett bemutatniuk ahhoz, hogy Magyarországon tanulhassanak.

A magas kockázatú országokból visszatérő magyar állampolgároknak karanténba kellett vonulniuk, kivéve, ha két, öt napnál nem régebbi, 48 óra időeltelődással elvégzett negatív PCR tesztet mutattak be vagy végeztek el Magyarországon. Azok, akik meghatározott magyar vagy angol nyelvű dokumentummal bizonyítani tudták, hogy az elmúlt 6 hónapban átestek COVID-19 fertőzésen, szintén mentesültek a karanténkötelezettség alól. A külföldről hazatérő magyar állampolgároknak a belépéstől számított 10 napig házi karanténban kellett maradniuk. A hazatérő utasok akkor mentesülhettek a karantén alól, ha két különböző időpontban Magyarországon elvégzett két SARS-CoV-2 molekuláris vizsgálat negatív eredményeit tartalmazó bizonyítványt nyújtottak be, amelyek között legalább 48 óra eltelt. A két vizsgálat közül az elsőt a schengeni országok egyikében, az Amerikai Egyesült Államokban vagy Kanadában is el lehetett végeztetni.

A magyar állampolgárok korlátozás nélkül hazatérhettek külföldről, ha az utazás oka a rendeletben meghatározott üzleti vagy gazdasági tevékenység volt.

Az utazók átutazhattak Magyarországon, ha belépéskor alávetették magukat az orvosi ellenőrzésnek. Továbbá meghatározott dokumentumokat kellett felmutatniuk utazásuk céljáról és célállomásáról, megerősítve, hogy az útvonalon a rendeltetési országba és a szomszédos országba történő belépésük engedélyezett. A szomszédos államok polgárai és az ott élő magyar állampolgárok az államhatártól számított 30 km-es távolságon belül legfeljebb 24 órára léphettek be Magyarország területére.

Mindebből az látható, hogy az első és a második hullám alatt hasonló intézkedéseket hozott a kormány. A nyári időszakban és a második hullám alatt az időközben felmerült új helyzetek kerültek szabályozásra. Lényegibb változásnak mondható, hogy a karantén ideje 14-ről 10 napra csökkent, hogy a V4-ek bizonyos fokig más elbírálás alá estek, mint a többi ország, hogy gondoltak az ingázókra és a határ mentén élőkre, és szabályozták a tranzitforgalmat (bár e változtatások egyes elemei már a tavaszi időszakban is megjelentek). A 2020 nyarán bevezetésre került, az országok aktuális fertőzöttségi szintjén alapuló színekódos rendszer továbbra is érvényben van. A második hullám során a magyar kormány, az első hullámmal ellentétben, igyekezett minél későbbre halasztani a drasztikus intézkedések meghozatalát. Törekedtek minél tovább működtetni a gazdaság mind több szektorát. Az országok közötti szabad mozgás korlátozását azonban azonnal, már szeptember elsejétől visszaállították, annak reményében, hogyha a vírus behurcolásának lehetőségét minimalizálják (illetve nyilván a másik szempontból a vírus nem vihető ki az országból), akkor talán mérsékelhető a megbetegedések és az áldozatok száma az ország működésének és a nemzetközi kapcsolatoknak a fenntartása mellett. Az ezt követő részekben ismertetem a járvány, illetve a járványügyi intézkedések nemzetközi migrációra gyakorolt hatását néhány meghatározó mutató alapján.

A harmadik hullám

A harmadik hullám idején továbbra is a fenti, azaz a 407/2020-as (VIII. 30.) kormányrendelet volt hatályban. A 2020. áprilisi állapot szerint, többszöri halasztás után, ez a rendelet 2021. április 19-én veszítette hatályát. A 408/2020-as (VIII. 30.) Korm. rendeletben egy lényeges változás történt a második hullámhoz képest. A 6/A bekezdés, mely *Az üzleti, illetve gazdasági célú rendelkezések* címet viselte, 2021. március 1-jén törlésre került a rendeletről. Az ilyen célú utazásokat helyette a kiegészített 5/A bekezdés szabályozza. A magyar és a nem magyar állampolgárok tekintetében is bekerült a rendeletbe, hogy amennyiben a jogszabályban tételesen felsorolt európai államok egyikébe, vagy a külpolitikáért felelős miniszter által – a határrendészetért felelős miniszterrel egyetértésben

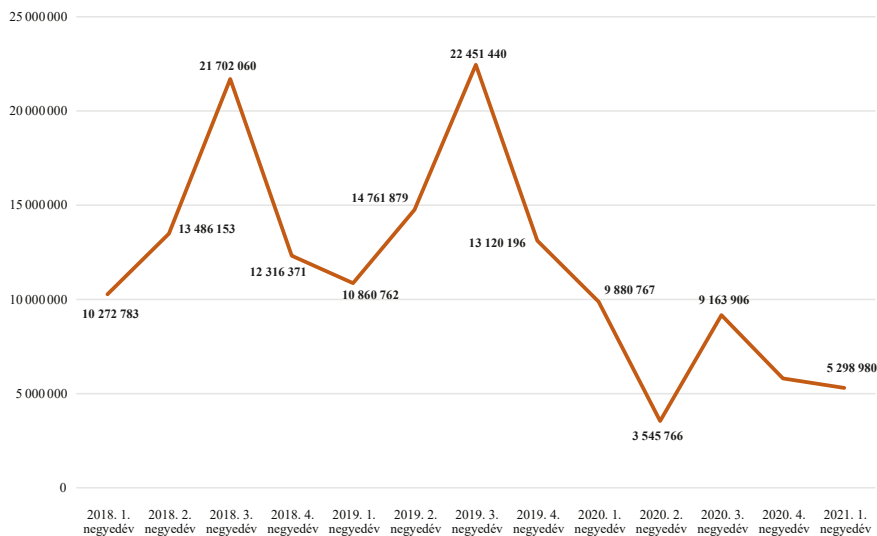
– rendeletben meghatározott államból/államba történő (állampolgárságtól függetlenül) ki- vagy beutazás célja olyan gazdasági vagy üzleti célú tevékenység, amelynek tényét az utazó igazolja, akkor Magyarország területére korlátozás nélkül be-, illetve visszaléphet. A külön rendeletben felsorolt országok a következők: Amerikai Egyesült Államok, Azerbajdzsán, Bahrein, Egyesült Arab Emírségek, Georgia, Indiai Köztársaság, Indonéz Köztársaság, Izrael Állam, Japán, Kazahsztán, Kínai Népköztársaság, Kirgizisztán, Koreai Köztársaság, Oroszországi Föderáció, Szingapúr, Török Köztársaság, Ukrajna, Üzbegisztán.

A COVID-19 és a nemzetközi migráció a statisztikai adatok tükrében

A nyilvánosan hozzáférhető statisztikai adatok köre még viszonylag szűkös a COVID-19 járvány első évének fordulójakor (2021 márciusának végén), ami a statisztikai adatszolgáltatást szabályozó EU-rendelettel magyarázható ([URL12](#)), ennek alapján a tagállamoknak a referencia időszak végét követő meghatározott időn belül (ez általában – az adatkör jellegétől függően – a referencia időszakot követő 2–6 hónap) kell továbbítani az adatokat az Európai Bizottságnak és a statisztikai adatok átvételével és publikálásával foglalkozó szervezetének, az Eurostatnak.

A schengeni belső határokon a határellenőrzés visszaállításának migrációs hatását a Magyarország külső határszakaszain (beleértve valamennyi szárazföldi, vízi és légi határátkelőt) regisztrált utasforgalom elemzésével, valamint az EU-tagállamokban és köztük a magyar hatóságnak benyújtott menedékjogi kérelmek számának alakulásával mutatom be. A statisztikai adatok alakulására egyes jogszabálmódosítások is hatással lehetnek. Így például a Magyarországon benyújtott menedékjogi kérelmek számára hatással van, hogy a 2020. évi LVIII. tv. értelmében menedékjogi szándéknyilatkozatot 2021. június 30-áig csak hazánk külképviseletein lehetett benyújtani. Ez az eljárási rend a pandémiától függetlenül is befolyással lehet a benyújtott kérelmek számának alakulására.

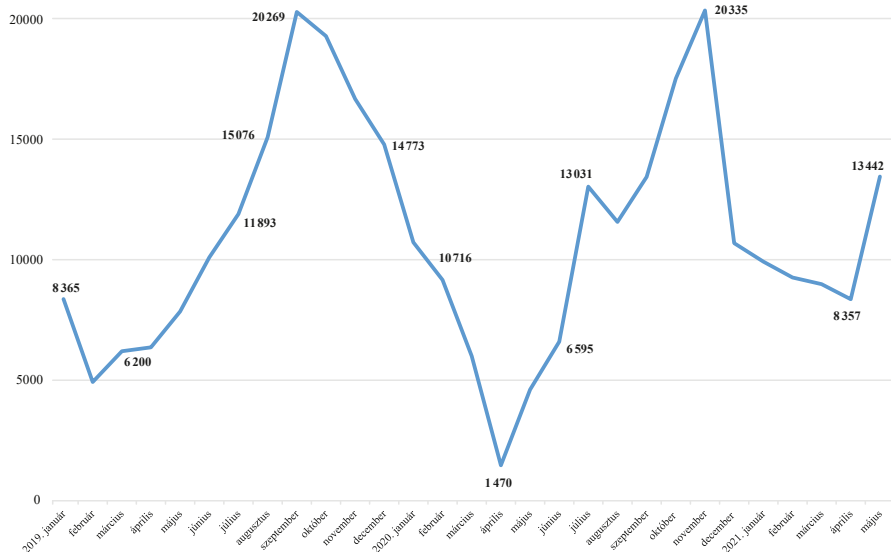
1. számú ábra: Magyarország külső határszakaszain regisztrált személyforgalom

Forrás: A KSH Tájékoztatási adatbázisa alapján a szerző saját szerkesztése ([URL13](#)).

Magyarország külső határain a személyforgalom alakulásában jól érzékelhető a COVID-19 járvány, illetve a járvány terjedésének megfékezése érdekében hozott intézkedések. A 2019-es évben még közel 6%-kal nőtt a személyforgalom a külső határainkon 2018-hoz viszonyítva, viszont 2020-ban már közel 54%-os visszaesés mutatható ki. A visszaesés 2021 első negyedévében is tovább folytatódott. Az előző év azonos időszakával összehasonlítva 2021 első negyedévében az utazási korlátozások miatt 47%-kal kevesebb személyforgalmat regisztráltak 2020 azonos időszakával összehasonlítva. A korábbi évek azonos időszakához képest 2020 első negyedévében még nem volt észlelhető jelentős változás, azonban 2020 második negyedévében már csak negyede volt a személyforgalom a külső határokon a 2019-ben mért értékhez képest. Tapasztalható volt némi élénkülés 2020 harmadik negyedévében, ám elmondható, hogy 2020-ban egyértelműen éreztették hatásukat a COVID-19 járvány és a megfékezése érdekében hozott intézkedések.

2. számú ábra: Illegális határátlépések száma az EU és a schengeni társult országok külső határszakaszain 2019. január és 2021. május között

Forrás: A szerző saját szerkesztése (URL14).³

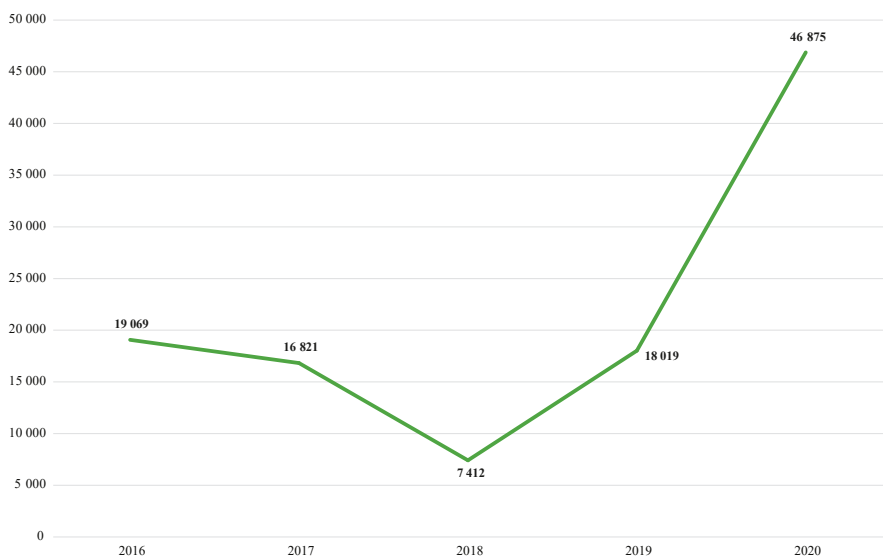
A két év adatainak összehasonlításával – a szezonális hatásokon túl – látható, hogy 2020-ban csökkenést mutat a külső határszakaszokon felfedett irreguláris migránsok száma. Míg 2019-ben összesen 141 741 esetben történt felfedés, addig 2020-ban csökkenés volt tapasztalható, és 125 110 felfedés történt. A csökkenés mértéke 2020-ban különösen jellemző volt a határellenőrzések szigorításának kezdetekor, így 2020. március, április hónapban. Az őszi, szezonális növekedés – 2019-hez hasonlóan – 2020-ban is bekövetkezett, de a felfedett irreguláris határátlépők száma egy kicsivel később, 2020 novemberére érte el a 2019-es szintet. A késleltetett növekedés azzal is összefüggésbe hozható, hogy az irreguláris migrációt segítő bűnszervezetek a migrációs szabályozó rendszer változása esetén vagy a jelentősebb lezárásokat követően általában későbbre halasztják a cselekményük végrehajtását, vagyis az irreguláris migránsok bejuttatását a célszországba (Sanchez & Achilli, 2020).

A migrációhoz kapcsolódó jogellenes cselekmények száma 2020-ban jelentős növekedést mutatott 2019-hez képest. Állampolgárság szerinti bontásban

³ A statisztika jellemzően a határellenőrzési pontok között felfedett irreguláris határsértések számát (esetek) tartalmazza és nem az irreguláris határsértésben részt vevő személyek számát.

jól látszik, hogy a növekedés nem az irreguláris migrációban leginkább érintett állampolgársági kategóriáknál (szír, afgán) történt, hanem ukrán állampolgárok esetében. Ez visszavezethető arra, hogy a jelentős számban Nyugat-Európában, illetve Magyarországon dolgozó ukrán munkavállalók tartózkodási engedélye (munkavállalási engedélye) a pandémiával összefüggő intézkedések idején lejárt, majd ezután elhagyták a munkavállalás helye szerinti tartózkodási országukat. A járványügyi szigorítások feloldását követően újból beutaztak volna a schengeni térségbe, de visszairányították őket, mivel a korábbi túltartózkodás miatt figyelmeztetés, esetleg pénzbírság került rögzítésre ellenük a Schengeni Információs Rendszerben. Míg 2019-ben 7214 esetben voltak érintettek ukránok illegális migrációhoz kapcsolódó jogellenes cselekményben, addig 2020-ra ez a szám 27 592 volt (közel négyszeres növekedés), amely mögött a fentebb vázolt jelenség áll.

3. számú ábra: A migrációhoz kapcsolódó jogellenes cselekmények száma

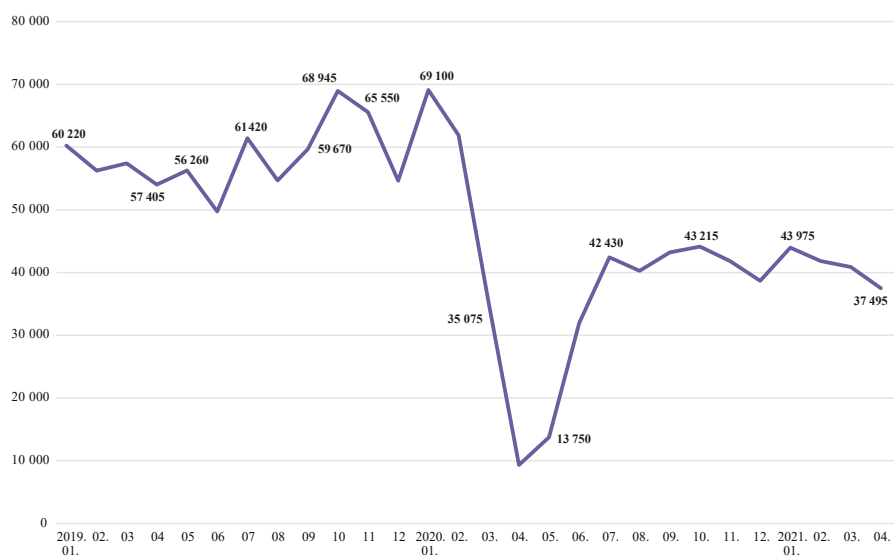

Forrás: Az ORFK Határrendészeti helyzetkép című kiadványa alapján a szerző saját szerkesztése ([URL15](#)).

Az EU 27 tagállamában benyújtott menedékjogi kérelmek számát vizsgálva azt láthatjuk, hogy egy, a benyújtott kérelmek számában jelenlévő fokozatosan növekvő tendenciát tört meg a COVID-19 járvány és a hozzá kapcsolódó határellenőrzést érintő intézkedések. A benyújtott menedékjogi kérelmek száma 2020

januárjában még közel 15%-kal több volt a 2019. év azonos időszakának adatahoz képest, majd radikális csökkenés következett be 2020 áprilisára. Ekkor az összes regisztrált kérelem száma csupán 17%-a volt az előző év áprilisában rögzített kérelmeknek. Az év további időszakában benyújtott kérelmek száma továbbra is alacsony: a 2020. decemberi kérelmek száma csupán 64%-át teszi ki az előző év azonos hónapjában regisztrált kérelmeknek. A benyújtott menedékjogi kérelmek számának 2020-ban tapasztalt csökkenése visszavezethető a pandémia miatt bevezetett szigorúbb határellenőrzésre, az év utolsó negyedében tapasztalható növekedés pedig a korábban bevezetett intézkedések enyhítésére. A 2021 első négy hónapjában regisztrált kérelmek száma az időszak minden egyes hónapjában negyedével kevesebb, mint 2019 azonos időszakában. A 2021 első négy hónapjában regisztrált menedékjogi kérelmek száma a korábbi évek szintjéhez képest alacsonyabb szintről csökkenést mutat.

4. számú ábra: Az EU 27 tagállamában benyújtott menedékjogi kérelmek számának havi alakulása 2019–2021 április

Forrás: Az Eurostat database alapján a szerző saját szerkesztése ([URL16](#)).

Összefoglalás

A schengeni belső határokon a határellenőrzés visszaállítása 2015-től kezdődően egyre gyakoribb jelenséggé vált, és ezáltal újra megvalósult az Európai Unió egyik legmeghatározóbb vívmányának, a személyek és áruk szabad mozgásának korlátozása. A fenti időszakban jelentkezett biztonsági kockázatok – így az irreguláris migránsok tömeges beáramlása majd a COVID-19 járvány – megkövetelték a megfelelő intézkedések meghozatalát, ám a tapasztalatok azt mutatják, hogy az egyes országok egymástól függetlenül cselekedtek. Ezen intézkedések feltételezhetően ennek ellenére is elérték céljukat, mivel a korlátozások hozzájárultak az irreguláris migrációs mozgások, majd a járvány nemzetközi terjedésének csökkentéséhez, és így a járványgörbe ellaposításához. Az egyes országok által életbe léptetett intézkedések helyett indokolt lenne egy egységes európai válasz a személyek szabad mozgásának szabályozására, amennyiben az elkerülhetetlen. A különböző országcsoportokat tartalmazó listák és az eltérő beutazási szabályok egyrészt megnehezítik a polgárok megalapozott döntését, másrészt – egyes esetekben – nem is szolgálták feltétlenül a probléma, a járvány megfelelő kezelését. A koronavírus-járvány kezelésének tapasztalataiból tanulva – véleményem szerint – immár nemcsak a tömeges irreguláris migráció kezelését lenne szükséges európai szinten egységesen szabályozni, hanem olyan nem látható veszélyek kezelésére is szükséges új eljárás, illetve szabályozás kidolgozása mint a járványhelyzet. Jelentős tanulsága volt a járványnak, hogy az EU menekültügyi szabályrendszere nem tartalmaz kivételes szabályokat a járványhoz hasonló vis maior helyzetekre.

Az EU jogi normája jól meghatározott esetekben engedélyezi a belső határokon a határellenőrzés visszaállítását, ám a közegészségügyet veszélyeztető helyzetben a teljes EU-ra érvényes, egységes szabályok kidolgozása lenne célszerű. Egészségügyi vészhelyzetben a határellenőrzés pontos időszakának meghatározása minden bizonnyal nehéz feladat elé állítja a jogalkotót.

Felhasznált irodalom

- Biedermann Zs., Novák T., Szigetvári T. & Wagner P. (2015). Küldő országok és a kiáramlás felgyorsulásának egyes okai. In Csuka Gy. & Török Á. (Szerk.), *Az Európába irányuló és 2015-től felgyorsult migráció tényezői, irányai és kilátásai* (pp. 36–45). Magyar Tudományos Akadémia.
- Csiki Varga T. & Tálás P. (2020). Magyarország új nemzeti biztonsági stratégiájáról. *Nemzet és Biztonság*, 3, 89–112.

- Genschel, P. & Jachtenfuchs, M. (2021). Postfunctionalism reversed: solidarity and rebordering during the COVID-19 pandemic. *Journal of European Public Policy*, 28(3), 350–369.
- Giddens, A. (1990). *The consequences of Modernity*. Polity Press.
- Hautzinger Z. (2020). A migráció szabályozásának reaktív tényezői. *Belügyi Szemle* 68(9). (47–62.) <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.9.3>
- Kortukova O. T., Dei, O. M., Blahodarnyi, M. A. & Kaminska, V. N. (2020). COVID-19: Regulation of Migration Processes in The European Legal Area, *Cuestiones Politicas*, 38(66), 321–332.
- Sanchez, G. & Achilli, L. (2020). Stranded: the impacts of COVID-19 on irregular migration and migrant smuggling. *European University Institute*, 20, 1–12. <https://doi.org/10.2870/42411>
- Sassen, S. (2005). Regulating immigration in a global age: A new policy landscape. *Parallax*, 11(1), 35–45.

A cikkben található online hivatkozások

- URL1: *Schengeni határ-ellenőrzési kódex*. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_2016.077.01.0001.01.HUN&toc=OJ%3AL%3A2016%3A077%3AFULL
- URL2: *Járvány*. <https://fogalomtar.aek.hu/index.php/J%C3%A1rv%C3%A1ny>
- URL3: *Vakcinainfo*. <https://koronavirus.gov.hu/gyik>
- URL4: *A Schengeni Megállapodás Végrehajtásáról Szóló Egyezmény*. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=celex:42000A0922\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=celex:42000A0922(02))
- URL5: *Full list of Member States' notifications of the temporary reintroduction of border control at internal borders pursuant to Article 25 et seq. of the Schengen Borders Code*. https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen/reintroduction-border-control_en
- URL6: *Press release of the Council of the EU, COVID-19: Council updates recommendation on travel restrictions from third countries into the EU*. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/02/02/covid-19-council-updates-recommendation-on-travel-restrictions-from-third-countries-into-the-eu/>
- URL7: *COVID-19: Iránymutatás a menekültügyi és a visszatérési eljárásokra vonatkozó uniós rendelkezések végrehajtásáról, valamint az áttelepítésről*. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020XC0417\(07\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020XC0417(07))
- URL8: *Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés Egységes Szerkezetbe Foglalt Változata*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>
- URL9: *Az Európai Parlament és a Tanács 2004/38/EK irányelve, az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32004L0038>

- URL10: *Koronavírus: A Bizottság a szabad mozgás korlátozására vonatkozó koordinált megközelítés aktualizálását javasolja.* https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_21_195
- URL11: *EP állásfoglalás, Az Európai Parlament 2020. november 24-i állásfoglalása a schengeni rendszerről és a Covid19-válság során hozott intézkedésekről (2020/2801(RSP)).* https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0315_HU.html
- URL12: *Az Európai Parlament és a Tanács 862/2007 EK rendelete a migrációra és a nemzetközi védelemre vonatkozó közösségi statisztikákról, valamint a külföldi állampolgárságú munkavállalókra vonatkozó statisztikák összeállításáról szóló 311/76/EGK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről.* <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX%3A32007R0862>
- URL13: *KSH Statinfó.* <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haDetails.jsp?query=kshquery&lang=hu>
- URL14: *Frontex, Migratory map.* <https://frontex.europa.eu/we-know/migratory-map/>
- URL15: *ORFK Határrendészeti helyzetkép.* <http://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/statisztikak/hatarrendeszet>
- URL16: *Eurostat database, Asylum and managed migration data.* <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>

Alkalmazott jogszabályok

- 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról
- 41/2020. (III. 11.) Korm. rendelet az élet- és vagyónbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzet során teendő intézkedésekről
- 41/2020. (VI. 17.) ME határozat, a veszélyhelyzet megszüntetéséről szóló 2020. évi LVII. törvény, a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény, valamint a Magyarország 2020. évi központi költségvetéséről szóló 2019. évi LXXI. törvény módosításáról szóló 2020. évi LX. törvény hatálybalépéséről
- 291/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet a járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól
- 408/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet a járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól
- 407/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet a határellenőrzés ideiglenes visszaállításáról
- 4/2021. (III. 1.) KKM rendelet a járványügyi készültségi időszakban a gazdasági, illetve üzleti célú utazás körébe tartozó további államokról

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Urbán F. (2022). A COVID-19 globális humán pandémia és a schengeni határellenőrzés rendje. *Belügyi Szemle*, 70(3), 459–480. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.3.3>

Bűnös vagy ártatlan? Igazságügyi genetikus szakértői vélemények relevanciája a védelem számára

Guilty or Innocent? Relevance of Forensic Genetic Expert Opinions for the Defense

---

Nogel Mónika

Dr. PhD. egyetemi docens
Széchenyi Egyetem,
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar
nogel.monika@ga.sze.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja az igazságügyi genetikus szakértői vélemények büntetőeljárásban betöltött szerepének hangsúlyozása, valamint annak vizsgálata, milyen kérdésekben és milyen feltételek mellett van lehetősége a védelemnek genetikus szakértő megbízására. Cél továbbá a forenzikus genetikai szakvélemények potenciális hibaforrásainak bemutatása.

Módszertan: A tanulmány nemzetközi és hazai jogi normák elemzésén, nyilvános szakmai jelentések és kutatási összefoglalók, továbbá a nemzetközi és hazai szakirodalom feldolgozásával készült.

Megállapítások: Hatályos büntetőeljárás törvényünk jelentősen szűkítette annak lehetőségét, hogy a védelem megbízás alapján igazságügyi szakértőt vehessen igénybe. A hazai bünyügyi célú igazságügyi genetikai vizsgálatokra vonatkozó jogi szabályozás, és a DNS-laboratóriumok aktuális helyzete pedig együttesen jelentősen megnehezíti, hogy a védelem igazságügyi genetikus szakértői vélemény elkészítésére adjon megbízást. Pedig a kirendelt szakértői vélemény esetleges aggályainak feltárása érdekében adott esetben éppen egy azonos szakterületen praktizáló másik szakértő bevonása lehet indokolt.

---

1 A tanulmány az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-4-II. kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Érték: A szerző Magyarországon elsőként elemzi annak lehetőségét, hogy a védelem miként vehet igénybe forenzikus genetikus szakértőt a büntetőeljárás során. A tanulmány a genetikai szakvélemények potenciális hibaforrásait bőséges hiteles szakirodalommal alátámasztva mutatja be.

Kulcsszavak: igazságügyi genetikai vizsgálatok a büntetőeljárásban, szakértői bizonyítás, megbízott szakértő, magánszakértő, DNS

Abstract

Aim: The aim of the study is to emphasize the role of forensic genetic expert reports in criminal proceedings and to examine the conditions under which the defense has the potential to contract its own genetic expert. It also aims to present potential sources of error in forensic genetic expertise.

Methodology: The study was prepared by analyzing international and domestic legal norms, processing public professional reports and research summaries, as well as international and domestic literature.

Findings: In general, it is quite complicated for the defense to contract experts in Hungary, since the Criminal Procedure Act makes it subject to several conditions. In fact, due to the current legal environment and the position of DNA laboratories, employing a forensic DNA expert by the defendant or its consultant is practically close to impossible. However, in order to address any concerns of the expert report, it may be appropriate to involve another expert practicing in the same field.

Value: The author is the first in Hungary who analyses how can the defense contract its own forensic genetic expert. The study presents the potential sources of error in genetic expertise supported by extensive authentic literature.

Keywords: forensic genetic testing in criminal proceedings, expert evidence, contracted expert, private expert, DNA

Bevezetés

„Inkább meneküljön meg száz bűnös, mintsem egyetlen ártatlan szenvedjen a büntetés terhe alatt”² (Franklin, 1785). Ennek, a Benjamin Franklin által megfogalmazott elvnek az érvényességét ma sem vitathatjuk. Az államok általában igyekeznek úgy kialakítani jogrendszerüket, hogy az ártatlanok elítélése

---

2 Fordította a szerző.

elkerülhető legyen, vagy ha ez mégis megtörténne, mielőbb korrigálható legyen a hiba. Kétségtelen, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog alapelvének maradéktalan érvényesülése magában foglalja azt a lehetőséget is, hogy – akár saját forrásból, akár állami vagy civil segítséggel – a terhelt a tudomány eszköztárát is igénybe vehesse a védekezés során. Több példát találunk arra is, amikor különböző civil egyesületek lépnek fel aktívan az igazságszolgáltatás tévedései ellen (Korinek, 2017). Az egyik legismertebb civil segítő kezdeményezés az 1992-ben New Yorkban indult Ártatlanság Projekt (Innocent Project; továbbiakban: Projekt) ([URL1](#)). A Projekt keretében meghatározott szempontok szerint kiválasztott, jogerősen elítélt személyek ügyében utólagosan DNS-vizsgálatot végeztetnek a bűnjeleken, és a közreműködő ügyvédek a szakvélemények felhasználásával igyekeznek bizonyítani az elítélt ártatlanságát. A Projekt emellett különböző jogi reformok kezdeményezésével is harcol a téves ítéletek ellen. A Projekt világszerte több országban is követőre talált (Korinek, 2017). Egy hasonló kezdeményezés csak azokban az államokban képzelhető el, ahol a jogi környezet és a DNS-laboratóriumok státusza lehetővé teszi, hogy a védelem megbízott genetikus szakértőt vegyen igénybe, és ahol az új bizonyíték alapján lehetőség van a jogerősen lezárt büntetőügy újratárgyalására.

Az igazságszolgáltatás tévedéseinek számos oka ismert (Fenyvesi, 2014), de ezek részletezése kívül esik e tanulmány tartalmi keretein. Jelen tanulmány annak elvi lehetőségét vizsgálja, hogy a jogszabályi rendelkezések és a forenzikus (igazságügyi, törvényszéki) genetikai vizsgálatokat végző laboratóriumok helyzete alapján hazánkban elképzelhető-e egy, az Ártatlanság Projekthez hasonló program elindítása. Ezen felül a cikk célja annak bemutatása, hogy a forenzikus genetikai szakvélemények segíthetnek-e megakadályozni téves ítéletek megszületését, illetve, ha a justizmord³ már bekövetkezett, milyen szerepük lehet abban, hogy a tévedés kiderüljön.

Igazságügyi szakértők a büntetőeljárásban

A szakértői bizonyítás intézményét mind az angolszász, mind a kontinentális jogrendszer ismeri. Büntetőeljárásban szakértő bevonásának általában akkor van helye, ha valamely jogilag releváns ténykérdés megválaszolásához speciális szakértelem szükséges.

Az angolszász jogrendszerben a vád és a védelem egyenlő félként képviseli a saját álláspontját a független jogalkalmazó (bíró vagy esküdtek) előtt (Fantoly,

---

3 Súlyos bírói tévedés a vádlott rovására, az ártatlan vádlott elítélése.

2012). Az akkuzatórius eljárásban a szakértő tanú (expert witness) lényegében egy speciális tanú, aki megfelelő szakértelemmel rendelkezik a neki feltett, különleges jártasságot igénylő kérdések megválaszolására. A szakértő tanúkat kizárólag szakmai tudásuk és tapasztalatuk alapján választják ki, nincsenek nyilvántartások, és nem szükséges formális szabályoknak megfelelniük ahhoz, hogy a bíróságon tanúskodjanak (Turner, 2013). A vád és a védelem jogainak kiegyensúlyozottságából fakadóan nincs limitálva, hogy hány szakértőt vonhat be a két oldal.

A kontinentális jogrendszerben ezzel szemben hivatásos bíró vezeti a tárgyalást, ő dönt a büntetőjogi felelősség kérdésében. A vádat jellemzően az ügyész készíti elő a tárgyalásra⁴, és a védelemnek a büntetőeljárás teljes szakaszát tekintve csekély lehetősége van arra, hogy az eljárás menetét befolyásolja. Szemben az angolszász jogrendszerrel, a kontinentális jogrendszerben az eljárásba bevont szakértők rendszerint „hivatásos” szakértők, akiknek igazolt szaktudásukon kívül további feltételeknek is meg kell felelniük ahhoz, hogy szakértőként eljárhassanak.⁵ Az eljárás szükségtelen elhúzódásának megakadályozása és az eljárási költségek mérséklése érdekében a legtöbb európai országban ugyanannak a ténykérdésnek (Erdei, 1987) a vizsgálatára limitált számú szakértőt lehet igénybe venni. Általában a védelem nincs teljesen elzárva attól, hogy a szakértői bizonyításra érdemben hatást gyakoroljon. A legtöbb állam jogi szabályozása ugyanis lehetővé teszi a terhelt és védője számára a szakértő kirendelésének indítványozását, kérdések intézését a szakértőhöz, valamint további szakértő kirendelésére vonatkozó indítvány előterjesztését (Champod & Vuille, 2011). Ezen felül a legtöbb országban lehetőség van arra, hogy a védelem megbízás alapján készült szakvéleményt terjesszen elő. Utóbbi jog egyértelműen a fegyverek egyenlőségének manifesztációja.

A védelem által megbízott szakértő (magánszakértő) a büntetőeljárásban

A magyar jog értelmében az igazságügyi szakértő kirendelés vagy megbízás alapján ad szakvéleményt. Szakértőt a nyomozó hatóság, az ügyész és a bíróság rendelhet ki. Az eljárás során a védelem szakértő kirendelését indítványozhatja, és a kirendelni kért szakértő személyét konkrétan meg is jelölheti. A hatóság az indítványnak nem köteles helyt adni. A terhelt és a védő magánszakértői

---

4 A magyar jogban ez alól a magánvádas és pótmagánvádas eljárások jelentik a kivételt.

5 Rendszeres képzésen kell részt venniük, közhiteles nyilvántartásban kell szerepelniük, köztestületi tagsággal és kötelező felelősségbiztosítással kell rendelkezniük stb.

vélemény⁶ elkészítésére akkor adhat megbízást, ha a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a szakértő kirendelésére vonatkozó indítványukat elutasította, illetve, ha az ügyészség vagy a nyomozó hatóság nem az indítványukban megjelölt szakértőt rendelte ki⁷. Amennyiben a terhelt vagy a védő indítványa olyan szakkérdés vizsgálatára irányul, amelyet kirendelt szakértő már vizsgált, magánszakvéleményt csak akkor lehet előterjeszteni, ha

- a védelem arra hivatkozott, hogy a szakvélemény nem tartalmazza a szakvélemény jogszabályban előírt kötelező tartalmi elemeit, vagy nem egyértelmű, önmagával, illetve a szakértő rendelkezésére bocsátott adatokkal ellentétes, a helyességéhez nyomatékos kétség fér, valamint
- a felvilágosítás adására, a szakvélemény kiegészítésére, vagy újabb szakértő kirendelésére irányuló indítványát elutasították.⁸

Ha a korábbi szakvéleményt a védelem indítványában megnevezett szakértő készítette, magánszakvélemény előterjesztésének egyáltalán nincs helye.⁹

Ha a védelem olyan, megbízás alapján készült szakvéleményt terjeszt elő, amely nem a fenti rendelkezések betartásával készült, a magánszakértői vélemény nem minősül bizonyítási eszköznek, hanem „csupán” a védelem észrevételének.

Fentiek alapján a Be. egyáltalán nem számol azzal a lehetőséggel, hogy a védelem indítványában megjelölt, hatóság által kirendelt szakértő szakvéleménye nem feltétlenül hiteltérdemlő. Azt sem veszi figyelembe a Be., hogy a védelem megbízása alapján előterjesztett magánszakvélemény hiteltérdemlősége kapcsán is felmerülhet kétség az eljárás későbbi szakaszában, ami a hatékony védekezés érdekében újabb (magán)szakértő bevonását indokolhatja.

A szabályozásból az is nyilvánvaló, hogy magánszakértő igénybevitelére csak az ügy jogerős lezárása előtt van lehetőség, hiszen minden, a büntetőeljárás lezárását követően készített szakértői vélemény a védelem észrevételének fog minősülni. Ez azonban akadályt gördít az elé, hogy a védelem egy új szakvéleményből származó, új bizonyítékra alapozva perújítást kezdeményezzen (Nogel, 2020). A Kúria Büntető Kollégiumának Joggyakorlat-elemző Csoportja a 2018-ban készült „*Ténybeli javítás jogerő után – perújítás a büntetőeljárásban*” című összefoglaló véleményében rámutatott, hogy „a Be. egyértelművé teszi, hogy a törvényi feltételek hiányában a magánszakértői vélemény csak észrevétel lehet, ez azonban

6 Az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény (a továbbiakban Szaktv.) 52. § (1) bekezdése érdekében az az igazságügyi szakértő, aki megbízás alapján ad szakvéleményt. A Szaktv. 52. § (4) bekezdése szerint a szakértő magánszakértői vélemény elkészítésére irányuló megbízást akkor fogadhat el, ha az a hatóságtól származó feladatainak ellátását nem akadályozza és azzal nem összeférhetetlen.

7 A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 190. § (1) – (2) bek.

8 Be. 190. § (3) bek.

9 Be. 190. § (3) bek.

önmagában nem ad alapot a perújítás elrendelésére (URL2). A Kúria arra is kitért, hogy „indokolt lehet a törvény esetleges módosítása a magánszakértői vélemény perújítás körében való alkalmazhatóságára vonatkozóan” (Csák, 2020). A probléma esetleges feloldásaként a Kúria egy több esetben tapasztalt gyakorlatra mutatott rá: „Magánszakértői vélemény előterjesztése esetén, ha a megengedhetőség tárgyában döntő bíróság úgy észlelte, hogy az abban foglaltak indokot adhatnak a perújítási eljárás lefolytatására, úgy perújítási nyomozást rendeltek el, melyben hatóság által kirendelt szakértői vélemény elkészítésére került sor, és ennek figyelembe vételével döntöttek a perújítás megengedhetőségéről” (URL2). Megjegyzendő, hogy ha a terheltnek DNS-vizsgálatra lenne szüksége ahhoz, hogy perújítást kezdeményezzen, még ez az utóbb felvázolt lehetőség sem áll nyitva előtte. A védelemnek ugyanis – ahogy ezt a tanulmány igazolni fogja – a gyakorlatban nincs arra módja, hogy bűnügyi célú genetikai laboratóriumi vizsgálatot magában foglaló forenzikus genetikai szakvéleményt terjesszen elő, és laboratóriumi tevékenységet nem igénylő magánszakértői közreműködést is csak szűk körben, bizonyos típusú szakkérdésekre vonatkozóan tud igénybe venni.

Végezetül szükségesnek tartom megjegyezni, hogy – más szerzőkkel is egyetértésben (Kovács, 2010; Kovács, 2015) – álláspontom szerint a magánszakértői bevonására vonatkozó szabályozás összességében indokolatlanul szigorú. A megbízott szakértő ugyanis a kirendelt szakértővel azonos kompetenciával rendelkező igazságügyi szakértő, aki a szakvéleménye szakmai tartalmára nézve a megbízótól nem fogadhat el utasítást. A jog arra is kötelezi a szakértőt, hogy magánszakértői vélemény elkészítése során a tevékenységére irányadó szakmai szabályok betartásával, a tevékenységével érintett személyek – különösen megbízója – érdekeitől függetlenül, pártatlanul járjon el, és szakvéleményét a feltárt tények tárgyilagos értékelésével alakítsa ki.¹⁰ Ebből következően indokolatlannak tűnik a Be.-nek a megbízáson alapuló szakértői tevékenység visszaszorítását eredményező szabályozása.

Genetikus szakértő a büntetőeljárársban

Bűnügyi célú igazságügyi genetikai szakvélemények szabályozása a magyar jogban

Hazánkban 1992-ben kezdődtek meg a törvényszéki genetikai vizsgálatok (Pádár, 2005; Woller et al., 1997; Pádár, et al., 2019). Napjainkban már évente többezer

---

10 Szaktv. 52. § (5) bek.

esetben vannak be genetikus szakértőt a büntetőeljárásokba. Az igazságügyi genetikai vizsgálatokban a testi kromoszómákhoz kapcsolt DNS-polimorfizmusok¹¹ vizsgálata, továbbá az anyai eredetű mitokondriális DNS (mtDNS), illetve az apai eredetű, Y-kromoszómán lokalizált leszármazási markerek¹² elemzése terjedt el (Füredi & Egyed, 2003; Füredi, 2003; Pádár et al., 1997). A több évtizedes alkalmazás során nemcsak a módszerek manuális igénye, automatizáltsága (Füredi et al., 1995; Füredi et al., 1997), a polimorf markerek és azok száma (Egyed et al., 2006; Egyed et al., 2000), a statisztikai interpretációhoz szükséges referenciapopulációk köre (Egyed et al., 2006; Egyed et al., 2007) változott, hanem azok bűnügyi adatbázisba való szervezése, illetve nyilvántartásának törvényi háttere¹³ is (Pádár et al., 2020b).

A hatályos szabályozás értelmében Magyarországon büntetőügyben genetikai vizsgálatot kizárólagosan a Nemzeti Szakértői és Kutatóközpont (továbbiakban: NSZKK), és az orvostudományi képzést folytató egyetemek igazságügyi orvostani intézetei (továbbiakban: egyetemi intézetek) végezhetnek.¹⁴ Laboratóriumi vizsgálatok ugyanakkor valójában csak az NSZKK-ban folytathatók, mivel az ISO 17025 szabvány szerinti akkreditáció és az Európai Szakértői Intézetek Hálózata (ENFSI) által szervezett jártassági teszteken való évenkénti igazolt részvétel követelményét¹⁵ egyedül ez az intézet teljesíti. Az akkreditáció és a jártassági teszteken való részvétel elvi lehetősége természetesen nyitva áll az egyetemi intézetek előtt is, azonban a tapasztalat azt mutatja, hogy nem tudják az előírt személyi- és tárgyi feltételek biztosítását finanszírozni. A kirendelő hatóságok ugyanis többnyire ragaszkodnak az NSZKK kirendeléséhez. Ez a jelenség még abban az időszakban is jellemző volt, amikor a jogelőd intézményben a leterheltség mértéke hónapokban, sőt néha években mérhető késedelmet okozott a büntetőeljárásban. 2014-ben a Kúria szakértői bizonyítás

-
- 11 Két vagy több, egymástól jól elkülönülő, öröklődő, morfológiai, fiziológiai, viselkedési változat előfordulása egy fajon belül.
  - 12 A marker a genom kémiai vagy genetikailag azonosítható pontja, a leszármazási marker ismert DNS-szekvencia, amely a közös őstől való származásra utal.
  - 13 A bűnügyi nyilvántartásról és a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló 1999. évi LXXXV. törvényt a bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. törvény váltotta fel.
  - 14 A szakterületek ágazati követelményeieről felelős szervek kijelöléséről, valamint a meghatározott szakkérdésekben kizárólagosan eljáró, és egyes szakterületeken szakvéleményt adó szervekről szóló 282/2007. (X. 26.) Korm. rendelet 2. melléklete.
  - 15 Az arcképmás, az ujj- és tenyérynymat, valamint a DNS-profil meghatározásra alkalmas anyagmaradvány rögzítésének, illetve az ujj- és tenyérynymat és a szájnyalkahártya-törlet levételének részletes technikai szabályairól; a DNS-profil meghatározásának szakmai-módszertani követelményeiről; továbbá a nyilvántartás technikai vezetésének részletes szabályairól szóló 12/2016. (V. 4.) BM rendelet 22. §, 21. § (3) bek.

kérdéseiről szóló összefoglaló véleménye például az alábbiakat emelte ki: „*sámos orvostani intézet tudta volna biztosítani az európai standardnak megfelelő személyi és tárgyi feltételeket, azonban kirendelések hiányában ennek anyagi kockázatát nem vállalták*” (URL3). Az akkreditáció és a jártassági teszteken való részvétel hiányában – a jogszabály felhatalmazása ellenére – az egyetemi intézetek szerepe tehát valójában a laboratóriumi tevékenységet nem igénylő szakértői tevékenységre korlátozódik.

Genetikai szakvélemények jelentősége a büntetőeljárában

Míg Magyarországon fő szabály szerint csak az eljárás jogerős lezárásáig van szerepe a DNS-vizsgálatoknak, addig a bűnügyi minták vizsgálatán alapuló genetikai szakvélemények elterjedése a nemzetközi gyakorlatban, előre nem látott módon, gyakran vezetett már lezárt ügyek felülbírálatához. Ennek elsődleges oka, hogy a szakértői módszerek „arany standardjának” tartott genetikai vizsgálatok sokszor megkérdőjelezték a büntetőügyekben rendszeresen alkalmazott, sok esetben szilárd tudományos megalapozottsággal nem rendelkező szakértői módszerek hiteltérdemlőségét (Lynch, 2003), ezáltal könnyebb lett utólag bebizonyítani a korábbi, nem DNS-vizsgálat alapján készült szakvélemények helytelenségét.¹⁶ Az Egyesült Államok Nemzeti Akadémiáinak Tudományos Kutatótanácsa (National Research Council of the National Academies) 2009-ben közzétett, „*A forenzikus tudományok megszilárdítása az Egyesült Államokban: Az előttünk álló út*” (Strengthening Forensic Science in the United States: A Path Forward – a továbbiakban NRC-jelentés) című jelentésében (URL4) például megállapította, hogy a sejtmagi DNS-vizsgálatot leszámítva egyes, a büntetőügyekben rendszeresen alkalmazott kriminalisztikai szakterületek módszerei (például harapásvizsgálat, írásszakértői vizsgálat stb.) nem estek át olyan empirikus vizsgálatokon, amelyek e módszerek validitását (érvényességét)¹⁷ és reliabilitását (megbízhatóságát)¹⁸ igazolhatták volna. A jelentés nyilvánosságra hozatalát követően az Egyesült Államokban több esetben rendelték el a már lezárt ügyekben azoknak a bűnjeleknek a genetikai analízisét, melyeket az alapeljárásban még nem vetettek (vagy nem vettek) alá DNS-vizsgálatnak (Nogel, 2020).

---

16 A már említett Ártatlanság Projekt keretében a legtöbb esetben ezen az úton sikerült az elítélt bűnösségét megkérdőjelezni.

17 A szakértői módszer akkor valid (érvényes), ha ténylegesen azt méri, amit mérni szándékozott, tehát a módszer alkalmas a szakkérdés megválaszolására.

18 Megbízhatóság (reliabilitás) alatt a módszer azon tulajdonságát értjük, amely kifejezi, hogy a módszer mennyire pontos eredményt szolgáltat, mennyiben reprodukálható és mekkora a hibahatára.

Mint ahogy az igazságügyi szakértők generálisan ki vannak téve a tévedés veszélyének, és valamennyi szakterületen sor kerülhet hibás, téves szakvélemény előterjesztésére (Tremmel, 2006; Fenyvesi, 2014; Nogel, 2020), természetesen a genetikai szakvélemények sem tévedhetetlenek. A genetikus szakértő tévedését önmagában az akkreditáció és a jártassági tesztek sikeres abszolválása sem képes megakadályozni.

Mit jelent pontosan a laboratóriumi akkreditáció és a minőségbiztosítás?

2013. november 30. óta az Európai Unió tagállamaiban csak azok a genetikai laboratóriumok végezhetnek bűnügyi célú igazságügyi vizsgálatokat, amelyek rendelkeznek az ISO/IEC 17025 szabvány szerinti akkreditációval (Pádár & Kovács, 2015). „Az akkreditálás megadja a szükséges garanciákat abban a tekintetben, hogy a laboratóriumi tevékenységeket a vonatkozó nemzetközi szabványoknak – különösen az EN ISO/IEC 17025 szabványnak – és az e vonatkozásban alkalmazandó iránymutatásoknak megfelelően végezték el.”¹⁹ Hiba lenne azonban a minőségbiztosítást az adott tevékenységet végző szervezeti egység tévedhetetlenségével azonosítani, vagy a laboratórium bizonyos tevékenységére vonatkozó akkreditált státuszából arra következtetni, hogy a szakértő minden esetben helyes szakvéleményt fog előterjeszteni. Sem a minőségbiztosítás fogalma, sem az akkreditálás fogalma nem is kívánja ezt a látszatot kelteni. A minőségbiztosítás a minőségirányításnak²⁰ az a része, amely „a bizalomkeltés megteremtésére összpontosít aziránt, hogy a minőségi követelmények teljesülni fognak” (MSZ EN ISO 9000:2005 szabvány). Az akkreditálás szó eredete a latin *accredo*, azaz elhisz, hitelt ad szóból származik. Az akkreditáció annak hivatalos elismerése, hogy a laboratórium alkalmas bizonyos tevékenységek (vizsgálat, kalibrálás, tanúsítás, ellenőrzés, hitelesítés) meghatározott feltételek szerinti teljesítésére (Kovács & Nogel, 2014; Kovács et al., 2015). A minőségbiztosítás hangsúlya tehát a bizalomkeltésen van azáltal, hogy a laboratórium számára olyan mechanizmusokat épít a rendszerbe, amelyek segítik abban, hogy képes legyen a megrendelőt (jelen kontextusban a kirendelőt vagy megbízót) meggyőzni arról, hogy a szakvélemény megfelel azoknak a kritériumoknak, amelyeket elvárnak tőle. Az akkreditáció hangsúlya pedig az adott szervezet alkalmasságának hitelesítésén van.

19 Az Európai Unió Tanácsának 2009/905/IB kerethatározata (2009. november 30.) a laboratóriumi tevékenységet végző igazságügyi szakértők akkreditálásáról.

20 A minőségirányítás (quality management) az általános irányítási (vezetési) funkcióba tartozó tevékenységek összességét jelenti, amelyek meghatározzák a minőségpolitikát, a minőségre vonatkozó célkitűzéseket és a felelősségi köröket. A minőségirányítás ezeket olyan eszközökkel valósítja meg, mint a minőségtervezés, a minőségszabályozás, a minőségbiztosítás és a minőségfejlesztés.

Szó sincs arról, hogy a végtermék (szakvélemény) hibamentessége lenne garantált, vagy a szakvélemény helyessége lenne tanúsítva. A szakértői vizsgálat és a szakmai következtetés levonása során szubjektív döntéshozatalok sorozata valósul meg, így az emberi hiba, kognitív torzítás lehetősége mindig fennáll (Kovács, 2020; Kovács & Czebe, 2017).

A 2009-ben közzétett NRC-jelentés az alábbiakat állapította meg: „*A laboratóriumok esetében az akkreditáció nem azt jelenti, hogy az akkreditált laboratóriumok nem követnek el hibákat, és azt sem, hogy minden esetben a lehető legjobb gyakorlatot folytatják. (...) Az akkreditáció nem tudja a magas szintű minőséget garantálni – nem tud védelmet nyújtani az ellen, hogy az előírásokat áthágyják vagy ignorálják*”²¹ (URL4). A szakirodalom az ISO 17025-ös szabvány kapcsán kiemeli, hogy a szabvány betartása nem képes a szakértőre ható kognitív torzítást kiküszöbölni (Dror & Pierce, 2019). Az USA Elnökének Tudományos és Technikai Tanácsadó Tanácsa (President’s Council of Advisors on Science and Technology – PCAST) az alábbiakra hívja fel a figyelmet: „*A laboratóriumi akkreditáció a műszaki kompetencia elismerése, a laboratórium minőségügyi, adminisztrációs és műszaki rendszereinek értékelése alapján. (...) A bűnügyi laboratóriumok esetében az akkreditáció azt bizonyítja, hogy a laboratórium megfelel az adott tevékenységre irányadó vizsgálati, mérési vagy kalibrálási protokolloknak és olyan adatokat hoz létre, amelyek pontosak, standardokra visszavezethetők és reprodukálhatók. Az ISO akkreditációs szabványok által előírt minőségirányítási rendszer megvalósítása segít csökkenteni az eredmények tesztelésében, az adatok értelmezésében és a véleményekben előforduló hibák valószínűségét.*”²² (URL5). Azaz, a szabvány betartása elsősorban a szisztematikus hibákat segít megelőzni, de nem képes minden hibát (kiváltképp nem a véletlenszerűen előforduló hibákat) kiküszöbölni. A vizsgálati módszer során keletkező adatok pontossága pedig nem egyenlő a végkövetkeztetés pontosságával és helyességével, mivel a szakértő a vizsgálat során is hoz szubjektív döntéseket, a vizsgálati eredményekből pedig minden esetben ő vonja le a következtetést. Következésképpen az emberi döntéshozatalban rejlő valamennyi hibalehetőség fennáll. Bőséges nemzetközi szakirodalom igazolja azt is, hogy a laboratóriumok szervezeti felépítéséből, a munkakörnyezetből, az alkalmazott információs technológiából, és a szakértői munka jellegéből is adódnak kognitív torzító hatások, amelyek hibás szakértői következtetéshez vezethetnek (Jeanguenat & Dror, 2018; Brown, Logan & McKiernan, 2019; Cooper & Meterko, 2019;

---

21 Fordította a szerző.

22 Fordította a szerző.

Scher & Dror, 2020; Bonventre, 2020; Dror & Pierce, 2019; Almazrouei, Morgan & Dror, 2021).²³

Ha a szakértői tévedést nem is tudja a minőségbiztosítás megakadályozni, jelentősége vitathatatlan a szakértői munka ellenőrizhetősége szempontjából. Az ISO 17025-ös szabvány előírja a laboratóriumok számára, hogy vizsgálati eredményeiket egyértelműen és objektívan adják közre, a döntéseik kiindulási alapjait pedig pontosan dokumentálják (ISO/IEC 17025 szabvány). Azaz a minőségirányítás (és azon belül a minőségbiztosítás), valamint az adott szabvány szerinti akkreditáció jelentősége valójában abban rejlik, hogy a laboratóriumban végzett tevékenység minden lépése nyomon követhető, és a dokumentációból – a szubjektív emberi döntéseket leszámítva – a szakértői véleményalkotás egyes mozzanatait rekonstruálhatók. Azzal, hogy a vizsgálat minden eleme dokumentált, a protokolltól való esetleges eltérések azonosíthatók. Összefoglalva a fentieket, a minőségbiztosítás a minőségirányítás részeként azoknak a tevékenységeknek a rendszere, amely a bizalom megteremtéséhez szükséges, dokumentálható bizonyítékokat szolgáltat minden érintett számára arról, hogy a szervezet által létrehozott „kimenő termékkel” – esetünkben a szakvéleményekkel – szemben támasztott minőségi követelmények teljesülni fognak. Ennek megfelelően pontosan dokumentált, visszaellenőrizhető tevékenységet ígér, nem pedig helyes, hibáktól mentes szakvéleményt.

A DNS-vizsgálatok során felmerülő kihívások

A biológiai mintákkal összefüggő szakkérdésre adott téves válasznak számtalan oka lehet. Az ok sok esetben teljesen független a szakértőtől. A genetikai szakvélemény megalapozottságának első kritikus pontja ugyanis a biológiai anyagmaradványok szakszerű rögzítése és biztosítása. Tekintettel arra, hogy a DNS-anyagmaradvány minden más anyagmaradványnál és nyomnál érzékenyebb a fizikai és kémiai behatásra, különös gonddal kell eljárni az anyagmaradványok felkutatása, szemléje, a minták rögzítése, csomagolása és szállítása során (Gárdonyi, 2019; Gárdonyi & Anti, 2020). A hitelességi láncolat fenntartása, és a teljes körű és pontos dokumentáció elengedhetetlen a bizonyíték integritásának biztosításához (Herke et al., 2020).

Ami magát a szakértői vizsgálatot illeti, be kell tartani a vizsgálatokra vonatkozó szakmai szabályokat, az eredmények értékelésére, értelmezésére, valamint a szakértői vélemények elkészítésére vonatkozó jogszabályokat, szakmai

---

23 A kutatási eredmények relevanciáját és nemzetközi visszhangját a Google Scholar adatai (több száz citáció/cikk) is alátámasztják.

standardokat. A vizsgálati dokumentációt úgy kell elkészíteni, hogy a laboratóriumi tevékenység minden lépése, illetve az eredmények is ellenőrizhetőek legyenek (ENFSI, 2010).

A DNS- és a genetikai vizsgálatok sajátosságai önmagában is potenciális hibaforrások. A szakkérdésre adott téves válasz egyik leggyakoribb oka, ha a helyszínen, illetve a bűncselekménnyel összefüggésbe hozható személy testéről, ruházatáról vagy tárgyról kevert DNS-t (angolul DNA-mixture) biztosítanak, azaz a mintában két vagy több személy DNS-ének elegye van jelen. Az Amerikai Egyesült Államok Nemzeti Szabványügyi és Technológiai Intézete (National Institute of Standards and Technology – NIST) 2021 júniusában hozta nyilvánosságra jelentéstervezetét „*A kevert DNS értelmezése: A tudományos megalapozottság áttekintése*” (DNA Mixture Interpretation: A Scientific Foundation Review) címmel (URL6). A jelentéstervezet – amely társadalmi egyeztetést követően várhatóan még 2022-ben végleges formájában elérhető lesz – az alábbi felkavaró megállapítást teszi: „*Nem áll rendelkezésre elegendő nyilvánosan elérhető olyan adat, amely lehetővé tenné a kevert DNS értékelésére alkalmazott módszerek megbízhatóságának független értékelését, ideértve a valószínűségi genotipizáló szoftverek (PGS) alkalmazásának aggálytalanságára vonatkozó értékelést is*”²⁴ (URL6). Ez azt jelenti, hogy a bűncselekmény helyszínén vagy a bűnjelről biztosított, legalább két személy DNS-ét tartalmazó minták vizsgálata során alkalmazott módszer megbízhatósága nem közelíti meg az egyetlen személytől származó mintán végzett vizsgálat megbízhatóságát. Ráadásul, mivel a kevert biológiai anyagmaradványban jelenlévő részleges DNS kevesebb genetikai markert (allélt²⁵) tartalmaz, mint a teljes profilok, ezért megvan rá az esély, hogy két profil (adott esetben az elkövetési eszközön talált mintából meghatározott, és a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított, egyébként ártatlan személy profilja közötti) egyezőségét tévesen mondja ki a szakértő (Thomson, 2008). Továbbá, empirikus vizsgálatok igazolták, hogy a szakértő a kevert DNS-t tartalmazó minták értelmezésekor fokozottan ki van téve a kognitív torzítás²⁶ okozta tévedés kockázatának is (Dror & Hampikian, 2011). Jól érzékelteti ezt Peter Gill, a világ egyik vezető genetikus szakértője, aki korábban úgy nyilatkozott, hogy „*ha egy DNS-keveréket 10 szakértőnek mutatunk meg, nagy valószínűséggel 10 különböző következtetésre jutnak majd belőle*”²⁷ (Murphy, 2015).

---

24 Fordította a szerző.

25 A kromoszóma egy adott lókusán (gén helye a kromoszómán) elhelyezkedő gén variációja.

26 Kognitív torzítás alatt az emberi döntésekre és ítéletozatalra ható hibás, megalapozatlan vagy irracionális szisztematikus hibákat értjük.

27 Fordította a szerző.

Fel kell hívni a figyelmet arra is, hogy a genetikai laboratóriumok gyakran végeznek vizsgálatokat az Y-kromoszóma férfiági leszármazást igazoló markerein²⁸, ugyanakkor az úgynevezett Y-STR²⁹ haplotípusokból³⁰ nyert genetikai bizonyíték statisztikai értelmezése rendkívül bonyolult, és az eredmény nem minden esetben egyértelmű (Rouwer et al, 2020).

További nehézséget okozhat az emberi érintés folytán (Oorschot & Jones, 1997), a fizikai kontaktus során tárgyon maradt DNS³¹ (érintés DNS, érintési nyom, angolul touch DNA) analíziséből levont adatok értelmezése, tekintettel a minta csekély mennyiségére (Zubakov et al., 2018).

Nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy az ember tárggyal vagy más emberrel történő érintkezéskor rendkívül könnyen hagy hátra genetikai anyagmaradványt, illetve az így otthagyott DNS a körülményektől függően át is vihető egyik felületről a másikra. A bűncselekmények helyszínén a bűncselekménytől függetlenül is jelen lehetnek és megjelenhetnek olyan emberek – például járókelők, turisták (Gárdonyi, 2020) stb. –, akik biológiai anyagmaradványokat hagynak maguk után. A bűncselekmény felfedezését megelőzően sor kerülhet DNS-átvitelre a bűncselekménnyel összefüggésben, és attól függetlenül is. Sok esetben az elkövető hoz „idegen” DNS-t a helyszínre. Ilyenkor az áthozott DNS származhat a bűncselekménnyel összefüggésbe hozható személytől (például, aki az elkövetési eszközt átadta az elkövetőnek), és attól független személytől is (például a bűncselekményt megelőzően bevásárló elkövető által megérintett bevásárlókosarat korábban használó vásárlótól). A sértett(ek) és az elkövető(k) nyomainak, továbbá a különböző személyek biológiai anyagmaradványát tartalmazó nyomhordozók érintkezése is járhat ugyanezzel a következménnyel. A bűncselekmény felfedezésével és felderítésével összefüggésben is számos DNS-átviteli lehetőség és potenciális vektor felvetődik: például a bűncselekményt felfedező személy, az elsősegélyt nyújtó személy, a sérült sértett ellátására érkező egészségügyi szolgáltató tevékenysége, a helyszíni szemlét végző személyek, a szemlén jelenlévők, a bűnjelek biztosításában és csomagolásában közreműködők. További potenciális kontaminációforrás a tárgyi bizonyítási eszköz vizsgálatában résztvevő személyek eljárása, a szennyezett rögzítő- vagy

---

28 Különösen a komplex kevert DNS férfi eredetű komponenseinek elemzése során.

29 A Short Tandem Repeat, más néven mikroszatellita lókuszok az igazságügyi genetikus számára információkat nyújtó, rövid, közvetlenül egymás után, tandem módon elhelyezkedő DNS-régiók a DNS láncon.

30 Egy bizonyos hosszúságú DNS-szakaszon a különböző markerek olyan sorát jelenti, amelyek együttesen öröklődnek, vagyis – más szavakkal – azt, hogy ezen a szakaszon nem történt rekombináció (átke-resztződés a kromoszómák között) (Venetianer, 2013).

31 Szabad szemmel nem látható biológiai anyagmaradvány-lerakódások, amelyek fogás, rátámaszkodás, súrlódás stb. során kerülnek az emberi test felszínéről egy másik felületre.

vizsgálati eszközök, szennyezett bűnjelzacskó, szennyezett halottszállító zsák, nem DNS-mentes reagensek és felszerelések az analízis során, a bűnjel bontása vagy szemléje során bekövetkezett szennyeződés stb.

Fentiek kapcsán két jelenségről, a DNS-átvitelről (DNS-transzfer)³² és kontaminációról kell említést tennünk. DNS-transzfer alatt a DNS egyik felületről a másikra történő átvitelét értjük, kontaminációról pedig akkor beszélünk, ha a bűncelekmény felfedezését követően a bűnjel más DNS-mintával szennyeződik. A két jelenség tehát lényegében ugyanazt a fizikai jelenséget jelöli: a DNS átkerülését egyik felületről egy másikra. A megkülönböztetés alapja az átvitel időpontja: a transzfer a bűncelekménnyel összefüggő jelenségek rögzítése előtt következett be, a kontamináció viszont a bűncelekmény felfedezését követően, a nyomok rögzítése, csomagolása, szállítása, vizsgálata során (Taylor, Kokshoorn & Biedermann, 2018; Oorschot, Szkuta, Meakin, Kokshoorn & Goray, 2019). A DNS-transzfer és a kontamináció ugyanazt a veszélyt rejti magában. A biológiai anyagmaradványt tartalmazó bűnjelek vizsgálata során alkalmazott polimeráz-láncreakció (angolul Polymerase Chain Reaction, a továbbiakban: PCR) technológia ugyanis forrásra tekintet nélkül felszorzozza a mintákat: a bűncelekmény kapcsán rögzített összes DNS-t felszorzozhatja, így a vizsgálati mintában jelen lévő, a bűncelekménnyel összefüggő, de attól függetlenül odakerült DNS-szakaszokat is (akár DNS-keverék formájában is). Ez azt a veszélyt hordozza magában, hogy a szakértő téves következtetésre is juthat a vizsgálat eredménye alapján.

A kontamináció meglehetősen gyakori jelenség. Bár számos szakmai szabály létezik a szennyezés megelőzésére, könnyelműség lenne azt hinni, hogy ezt minden esetben sikerül is elkerülni (Champod, 2008). Több példa igazolja, hogy akár akkreditált laboratóriumban, a bűnjel bontása, és a vizsgálat során is bekövetkezhet a minta szennyeződése (Murphy, 2015). A németországi „heilbronni fantom” története jó példa annak bemutatására, hogy még a legszigorúbb szakmai szabályok szerint működő, akkreditált bűnügyi laborból is kerülhet ki téves következtetést tartalmazó szakvélemény. A sorozatbűnelkövetőnek kikiáltott „fantom” bűnlajstromán körülbelül negyven eset szerepelt, gépjármű lopástól kezdve az emberölésig, és minden esetben a helyszínen hagyott DNS-e kötötte a helyszínhez. Végül 2009-ben sikerült azonosítani a „fantom” DNS-ének gazdáját: a DNS-mintavételre rendszeresített vattapálcákat gyártó

---

32 A szakirodalom ismeri az elsődleges (primer), másodlagos (szekunder) és többszörös DNS-átvitelt is (Butler, 2019). Elsődleges átvitelről akkor beszélünk, ha az élőlény és élőlény vagy az élőlény és tárgy érintkezésekor DNS-átvitelre kerül sor. A másodlagos vagy többszörös átvitel azt a jelenséget jelenti, amikor az elsődlegesen átvitt DNS-t egy közvetítő (vektor) személy vagy tárgy érintkezés útján átviszi a DNS-t egy további személyre vagy tárgyra (Cale et al, 2016).

cég egyik munkását, akinek természetesen semmi köze nem volt a bűncselekményekhez. Mint kiderült, a mintavételi eszközök a munkás DNS-ével szennyezve kerültek ki a gyártótól, a munkás DNS-ét maguk a bűnügyi technikusok vitték át a bűnjelre a pálcikákkal, és a szakértők minden esetben olyan mintát szekvenáltak, amelyben a „fantom” DNS-e kontaminált eszköz révén került oda. A rejtély megoldására tizenhat évvel azután került sor, hogy az első szakértői vélemény a „fantom” DNS-ét azonosította egy bűncselekmény helyszínén (Balk, 2015; Nogel, 2020). Számos példa igazolja, hogy a kontamináció a boncolás során is bekövetkezhet (Schwark, Poetsch, Preusse-Prange, Kamphausen, & von Wurmb-Schwark, 2012; Helmus et al, 2019).

A kevert és érintés során leképződött, kis mennyiségű, sérült vagy kontaminált mintákból levont következtetések még a tapasztalt genetikus szakértőket is komoly kihívás elé állítják, így ezekben az esetekben a téves szakvélemények is gyakoribbak. Kijelenthetjük tehát, hogy adott esetben a terhelt számára meghatározó jelentőséggel bírhat egy alternatív értelmezést kínáló szakértő szakvéleményének előterjesztése a felmerült szakkérdés kapcsán.

A terhelt hatékony védekezését segítő új igazságügyi genetikus szakértő igénybevétele

Fentiek alapján nyilvánvaló, hogy bár a forenzikus DNS-vizsgálatok többnyire megbízhatók, esetükben sem beszélhetünk tévedhetetlenségről (Aronson, 2007). Már csak azért sem, mert a vizsgálatból nem hagyható el az emberi tényező. A vizsgálat előtt, a vizsgálatban és az értékelés során elkövetett hiba vagy tévedés felismerésének egyik lehetséges módja, hogy másik szakértő ellenőrzi a szakvéleményt. Vajon lehet ez a másik szakértő akár magánszakértő is?

A kérdés megválaszolásához két tényezőt kell figyelembe venni. Az első, hogy bár az NSZKK-n kívül az egyetemi intézetek is adhatnak genetikai szakkérdésben szakvéleményt, a korábban felvázolt körülményekre figyelemmel valójában bűnügyekkel összefüggésben genetikai laboratóriumi tevékenységet csak az NSZKK végez. A másik releváns tényező, amit szem előtt kell tartanunk az, hogy a szakértő köteles visszautasítani a magánszakértői vélemény elkészítésére vonatkozó felkérést, ha az a hatóságtól származó feladatainak ellátását akadályozza, továbbá el kell kerülnie a lehetséges összeférhetetlenséget. Nyilvánvaló, hogy az egyetlen intézet, amely a laboratóriumi tevékenységet is magában foglaló szakértői tevékenységet végezheti, nem hozhatja magát olyan helyzetbe, amely egy esetleges későbbi kirendelés teljesítését ellehetetlenítené. Márpedig a magánszakértői vélemény készítésére vonatkozó megbízás megkötésével

éppen ilyen helyzetbe kerülne. Illetve, ha az intézet az adott ügyben kirendelés alapján már eljár, a terhelttől összeférhetlenség miatt már nem fogadhat el megbízást. A laboratóriumi tevékenységet nem folytató egyetemi intézetek számára az NSZKK által elvégzett vizsgálatok „felülvizsgálatára”, egy magánszakértői vélemény elkészítésére vonatkozó megbízás elfogadása pedig azért problémás, mert az NSZKK belső szabályzatai nem nyilvánosak, és az intézet által elvégzett vizsgálatok teljes dokumentációja nem képezi a szakvélemény részét. Belátható, hogy így a védelem aligha juthat hozzá a minden részletre kiterjedő, releváns adathalmazhoz. A bíróság természetesen felhívhatja az NSZKK-t a dokumentáció csatolására. Ez a bírói döntés alapulhat a védelem indítványán is. Ilyen módon a teljes dokumentáció a magánszakértő véleményének elkészítése előtt bekerül az eljárás iratai közé, és akadály nélkül vizsgálható. Viszont kérdéses, hogy a magánszakértő jelzése nélkül felmerül-e a védelemben, hogy ezekre a dokumentumokra később szükség lehet, ezért indítványozza-e a szabályzatok és vizsgálati iratanyag beszerzését? Arra sincs természetesen garancia, hogy a bíróság egy ilyen kérelemnek helyt ad, ezért alacsony annak a valószínűsége, hogy mire a magánszakértő megbízására sor kerülhetne, a hiánytalan dokumentáció az ügyiratok részét képezne. Ha figyelembe vesszük, hogy a magánszakértő kizárólag a megbízója által rendelkezésre bocsátott adatok alapján készítheti el a szakvéleményt³³, kétséges, hogy a teljes dokumentáció hiányában egy egyetemi intézet képes lenne megalapozott, az NSZKK szakvéleményének eredményét felülbíráló magánszakértői „másodvéleményt” elkészíteni, bármennyire felkészült szakértőket is foglalkoztat. Amennyiben a védelem a kirendelt szakértő véleményét aggályosnak tartja, egyedül abban bízhat, hogy az ügyészben vagy a bíróságban kétely ébred a szakvélemény hitelt érdemlőségével szemben, és a kételyeket egy új szakértő bevonásával igyekszik tisztázni. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy új, teljesen független laboratóriumi vizsgálatok lefolytatására már ilyen esetekben értelemszerűen nincs is lehetőség (hiszen mivel az NSZKK jogosult egyedül a laboratóriumi tevékenységre, logikailag a kifogásolt vélemény csak ott készülhetett). Holott, a DNS-vizsgálatok szenzitivitására figyelemmel szükség lehet a laboratóriumi vizsgálatok megismétlésére. Ezért elvárás például, hogy a minták rendelkezésre álljanak egy esetleges ellenőrző vizsgálathoz. Azt, hogy független laboratóriumok számára lehetővé kellene tenni a vizsgálatok megismétlését, nemzetközi kutatási eredményekből is levezethető. Az Egyesült Államok Kutatótanácsának (US National Research Council – NRC) ajánlása szerint minden további vizsgálatot az elsőtől függetlenül, az első vizsgálatban részt nem vevő személyzetnek kell elvégeznie, lehetőleg

---

33 Be. 193. § (1) bek.

egy másik laboratóriumban (URL7). Egy másik ajánlásukban megállapították, hogy „a DNS-vizsgálattal összefüggésben keletkezett valamennyi nyers adatot, feljegyzést, protokollt, a nem nyílt hozzáférésű adatbankokról szóló információt valamennyi érdekelt, így a védelem számára is hozzáférhetővé kell tenni”³⁴ (URL8). A kontinentális jogrendszerben is nehezen hozható fel szakmai érv e javaslattal szemben. Látható ugyanakkor, hogy Magyarországon az ismételt laboratóriumi vizsgálatok lefolytatása nem képzelhető el egy, az NSZKK-tól független másik laboratóriumba. Ez pedig jelentősen nehezíti a terhelt védekezését, illetve téves elítélés esetén a justizmord bizonyítását.

Milyen esetekben lehet a védelemnek szüksége megbízott genetikus szakértő szakértelmére?

Mivel a kirendelt szakértő is tévedhet, és a megbízott szakértőnek is lehet igaza (Kovács, 2015), elvileg akár a magánszakértő is lehet az, aki a büntetőügyben kirendelt szakértő téves véleménye helyett egy alternatív, éppenséggel helytálló következtetést prezentál a bíróságon (Kovács, 2010). A genetikus magánszakértő több módon segítheti a védelmet. Rávilágíthat az előző szakértő téves következtetésére (például az analitikai adatok újraelmzése útján az előző szakértő inadekvát eredményértékelésére, vagy az azonosság kérdésében a statisztikai valószínűség kalkulálása céljából alkalmazott hipotézis téves/helytelen voltára (Bennett, 1995; Devlin, 1998), továbbá eltérő magyarázatot adhat arra is, hogyan kerülhetett a DNS a bűncselekmény helyszínére vagy a bűncselekménnyel összefüggésbe hozható személyre/tárgyra. Az iratok tanulmányozása alapján felhívhatja a figyelmet az anyagmaradvány, a minta biztosítása, szállítása és vizsgálata során elkövetett szakmai hibákra, hiányosságokra, az alkalmazott szakértői módszer korlátjaira is. Ehhez természetesen elengedhetetlen, hogy az anyagmaradvány esetleges keletkezésére, fellelésére, rögzítésére vonatkozó teljes dokumentáció a magánszakértő rendelkezésére álljon, és hogy a hitelességi láncolat megőrzése is ellenőrizhető legyen számára (Gárdonyi, 2017). Elvileg úgy is segíthetné a magánszakértő a védelmet, hogy a minta ismételt vizsgálata alapján alternatív következtetésre jut, ám ez hazánkban jelenleg nem reális opció. A magánszakértő adott esetben felfedezheti a kontaminációra visszavezethető téves azonosítást is (Pádár & Kovács, 2015). A kontamináció magánszakértő általi bizonyítása természetesen laboratóriumi vizsgálatok elvégzése nélkül nehéz, a teljes vizsgálati dokumentáció hiányában pedig egyenesen elképzelhetetlen. Abban az esetben viszont, ha a teljes dokumentáció a magánszakértő rendelkezésére áll, képes lehet

---

34 Fordította a szerző.

a mintán végzett valamennyi laboratóriumi tevékenységet visszavezetni. A dokumentáció alapján a magánszakértő – többek között – arra vonatkozóan is tud valószínűségi véleményt formálni, hogy mennyiben zárható ki például a minta felülszennyezése a laboratórium személyzete, illetve más mintával történt kontaminációja által. Ehhez természetesen a laboratóriumi vizsgálatok során a potenciálisan bekövetkező felülszennyezés ellenőrzésére szolgáló dokumentáció áttekintését is lehetővé kell tenni. Az adat alapú visszavezethetőséghez elengedhetetlen, hogy az ISO 17025 szabvány alapján dokumentált laboratóriumi tevékenység teljes dokumentációja (különösen a minta elektroforetikus elválasztásának³⁵ analizált adatfájljai, a kontrollminták elektroforetikus elválasztásának analizált adatfájljai, az alkalmazott beállítások leírása és az analízis során használt paraméterekre vonatkozó információ³⁶) rendelkezésre álljon (Pádár, Kovács & Kozma, 2020a; Pádár et al., 2020b).

Bizonyos esetekben indokolt lehet, hogy a szakértő a DNS-transzfer jelenségét elmagyarázza a bíróságon (Cale, Earll, Latham & Bush, 2016). Sok esetben a szakértő azzal járul hozzá legjobban a tényállás tisztázásához, hogyha eligazítást nyújt a jogalkalmazó számára arról, hogy az adott eredménynek az adott kontextusban mi a jelentése, jelentősége (például teljesen más információértéke van annak, ha a terhelt DNS-ét a sértett körme alól vett mintában találják meg, mint annak, ha a sértett kollégiumi lakótársának DNS-ét találják meg a közös használatú kés markolatán, ami egyébként az elkövetés eszköze volt – Gill, 2016). Nem mindenki számára egyértelmű az sem, hogy ha egy személy DNS-ét megtalálták valahol, az nem azt jelenti, hogy szükségszerűen járt is ott. Az sem köztudomású tény, hogy önmagában az, hogy egy személy DNS-ét nem találták meg a helyszínen, nem zárja ki, hogy ott járt. Ha a kirendelt szakértő ezekre a szakkérdésekre nem adott megfelelő vagy kielégítő választ, a magánszakértő lehet az, aki szakértelmével segítheti a valósághú tényállás tisztázását.

Összefoglalás

Fentiek alapján levonható a következtetés, hogy az igazságügyi genetikus szakértő véleménye számos szempontból döntő lehet a bizonyítás során.

---

35 Az elektroforézis egy elválasztási módszer, amely a töltéssel rendelkező oldott anyag azon képességén alapszik, hogy egy adott vezető képességgel rendelkező közegben elektromos feszültség hatására elmozdul.

36 Ilyenek például a sokszorozás során megjelenő PCR-termékek detektálását tartalmazó emissziós csúcsokat, azok jellemzőit, illetve a kiértékelésükhöz használt – az alapadatok numerikus értékekkel bíró allélokából álló, genetikai profil felállítását eredményező – analitikai paramétereket tartalmazó adatok.

Általánosságban a magánszakértő igénybevételére vonatkozó megszorítások, és különösen a genetikus szakértő védelem általi megbízásának korlátaira figyelemmel megállapítható, hogy hazánkban az Ártatlanság Projekthez hasonló kezdeményezéseknek nem kedvez a jogi környezet. Holott, akár hazánkban is lehetnek ártatlanok, akik meg nem érdemelt büntetésük súlya alatt szenvednek. Hiszen, ahogy arra Finszter Géza rámutat: „Önmagában az, hogy a bíróság törvényes eljárásban marasztaló ítéletet hozott, nem alkalmas annak bizonyítására, hogy a bizonyítás valóban helyes tényállást állapított meg” (Finszter, 2020).

Meggyőződésem szerint a genetikai szakvéleményekben rejlő lehetőségek azokban a jogrendszerben használhatók ki leginkább, ahol a terheltnek joga és tényleges lehetősége van a minták független, ismételt vizsgálatát, és az elvégzett vizsgálatok más szakértő általi értelmezését kérni, még hozzá akár az ügy jogerős lezárását követően is. Magyarországon ehhez arra lenne szükség, hogy a magánszakértő bevonására szélesebb körben legyen lehetőség, több laboratóriumban is lehetővé váljon a genetikai minták forenzikus vizsgálata, vagy legalábbis a vizsgálattal összefüggő valamennyi adat és protokoll a védelem számára is hozzáférhető legyen. Az igazságügyi genetikai szakvélemény beszerzésének lehetőségét természetesen úgy kell biztosítani, hogy egyúttal teljességgel kizárható legyen a bizonyítékok manipulálása. Ragaszkodni kell ahhoz is, hogy csak a megfelelő tárgyi és személyi feltételekkel rendelkező, minőségi standardoknak megfelelő DNS-vizsgáló laboratóriumok vehessenek részt a vizsgálatokban. A megfelelő garanciák és korlátok kialakítása esetén ugyanakkor kétségtelen, hogy az állam és az állampolgárok is kedvezményezettjei lehetnek egy ilyen új lehetőségnek.

Felhasznált irodalom

- Almazrouei, M. A., Morgan, R. M. & Dror, I. E. (2021). Stress and support in the workplace: The perspective of forensic examiners. *Forensic Science International: Mind and Law*, 2, 100059. <https://doi.org/10.1016/j.fsimpl.2021.100059>
- Aronson, J. D. (2007). *Genetic Witness: Science, Law and Controversy in the Making of DNA Profiling*. Rutgers University Press.
- Balk, C. (2015). Reducing Contamination in Forensic Science. *Themis: Research Journal of Justice Studies and Forensic Science*, 3(12), 222–232. <https://doi.org/10.31979/THEMIS.2015.0312>
- Bennett, F. W. (1995). Toward Eliminating Bargain Basement Justice: Providing Indigent Defendants. *Law and Contemporary Problems*, 58, 95–138. <https://doi.org/10.2307/1192170>
- Butler, J. M. (2019). Interpol review of forensic biology and forensic DNA typing 2016-2019. *Forensic Science International: Synergy*, 2, 352–367. <https://doi.org/10.1016/j.fsisyn.2019.12.002>

- Bonventre, C. L. (2020). Wrongful convictions and forensic science. *WIVES Forensic Science, e1406*, 1–12. <https://doi.org/10.1002/wfs2.1406>
- Brown, O. C., Logan, B. K. & McKiernan, H. E. (2019). A survey of senior practitioners regarding most desirable qualifications for hiring and advancement within forensic science. *Forensic Science International: Synergy, 1*, 221–226. <https://doi.org/10.1016/j.fsisyn.2019.09.004>
- Cale, C. M., Earll, M. E., Latham, K. E. & Bush, G. L. (2016). Could Secondary DNA Transfer Falsely Place Someone at the Scene of a Crime? *Journal of Forensic Science, 61*(1), 196–203. <https://doi.org/10.1111/1556-4029.12894>
- Champod, C. & Vuille, J. (2011). Scientific Evidence in Europe — Admissibility, Evaluation and Equality of Arms. *International Commentary on Evidence, 9*(1), Article 1. <https://doi.org/10.2202/1554-4567.1123>
- Champod, C. (2008). The Myth of Infallibility. In Krinsky, S. & Gruber, J. (Eds.) (2013), *Genetic Explanations: Sense and Nonsense* (pp. 227–346). Harvard University Press.
- Cooper, G. S. & Meterko, V. (2019). Cognitive bias research in forensic science: A systematic review. *Forensic Science International, 297*, 35–46. <https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2019.01.016>
- Csák Zs. (2020). Ténybeli javítás jogerő után - perújítás a büntetőeljáráásban. *Kúriai Döntések, 11*, 1574–1604.
- Devlin, J. (1998). Genetics and Justice: An Indigent Defendant's Right to DNA Expert Assistance. *University of Chicago Legal Forum, 1*(1), 395–423.
- Dror, I. E. & Hampikian, G. (2011). Subjectivity and Bias in Forensic DNA Mixture Interpretation. *Science & Justice, 51*(4), 204–208. <https://doi.org/10.1016/j.scijus.2011.08.004>
- Erdei Á. (1987). *Tény és jog a szakvéleményben*. KJK Kerszöv.
- ENFSI DNA Working Group (2010). *Recommended Minimum Criteria for the Validation of Various Aspects of the DNA Profiling Process*. ENFSI DNA Working Group Issue No. 001.
- Fantoly Zs. (2012). *A büntető tárgyalási rendszerek sajátosságai és a büntető eljárás hatékonysága*. HVG-ORAC.
- Fenyvesi Cs. (2014). *A kriminalisztika tendenciái*. Dialóg Campus Kiadó.
- Finszter G. (2020). Valóság-hű tényállás, avagy az anyagi igazság megállapítása. In Madai, S., Pallagi, A. & Polt, P. (Szerk.), *Sic itur ad astra: Ünnepi kötet a 70 éves Blaskó Béla tiszteletére* (pp. 179–189). Ludovika Egyetemi Kiadó.
- Füredi S. & Egyed B. (2003). DNS-mintázat, mint törvényszéki bizonyíték. In Hídvégi E. (Szerk.), *A genom* (pp. 143–160). Széphalom Könyvműhely.
- Füredi S. (2003). *Humán polimorf mikroszatellita (short tandem repeat) lokuszok igazságügyi genetikai vizsgálata magyar populációkban*. Doktori Értekezés. Eötvös Lóránd Tudományegyetem.
- Füredi S., Woller J. & Pádár Zs. (1995). Hungarian population data for the STR systems TH01 and VWA. *International Journal of Legal Medicine, 108*(1), 48–49.
- Füredi, S., Angyal, M., Kozma, Zs., Sétáló, J., Woller, J. & Pádár, Zs. (1997). Semi-automatic DNA profiling in a Hungarian Romany population using the STR loci HumVWFA31, HumTH01, HumTPOX, and HumCSF1PO. *International Journal of Legal Medicine, 110*(4), 184–187.

- Egyed, B., Füredi S., Angyal, M., Balogh, I., Kalmar, L. & Padar, Zs. (2006). Analysis of the population heterogeneity in Hungary using fifteen forensically informative STR markers. *Forensic Science International*, 158(2-3), 244–249.
- Egyed, B., Furedi, S., Angyal, M., Boutrand, L., Vandenberghe, A., Woller, J. & Padar, Zs. (2000). Analysis of eight STR loci in two Hungarian populations. *Forensic Science International*, 113(1-3), 25–27.
- Egyed, B., Brandstatter, A., Irwin, J. A., Padar, Zs., Parsons, T. J., & Parson, W. (2007). Mitochondrial control region sequence variations in the Hungarian population: analysis of population samples from Hungary and from Transylvania (Romania). *Forensic Science International-Genetics*, 1, 158–162.
- Franklin, B. (1785). Benjamin Franklin levele Benjamin Vaughannak, 1785 márciusából. Idézi a *TIME Innocent: The Fight Against Wrongful Convictions* című Time Különszáma 2017.02.17.
- Gárdonyi G. (2019). A szemle szabályozásának változásai az új büntetőeljárás törvényben. *Belügyi Szemle*, 67(12), 35–48. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.12.2>
- Gárdonyi G. (2017). *A szemle szerepe a büntetőeljárásban*. Doktori Értekezés. Széchenyi István Egyetem.
- Gárdonyi G. (2020). Turista a bűnügyi helyszínen. In Marton Zs., Németh K., Pelesz P. & Péter E. (Szerk.), In *Turizmus És Biztonság Nemzetközi Tudományos Konferencia Tanulmánykötet* (pp. 167–173). Pannon Egyetem.
- Gárdonyi G. & Anti Cs. (Szerk.) (2020). *Krimináltechnikai kézikönyv: módszertani útmutató bűnügyi technikusoknak 2*. Semmelweis Egyetem.
- Gill, P. (2016). Analysis and implications of the miscarriages of justice of Amanda Knox and Raffaele Sollecito. *Forensic Science International: Genetics*, 23, 9–18. <https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2016.02.015>
- Jeanguenat, A. M. & Dror, I. E. (2018). Human Factors Effecting Forensic Decision Making: Workplace Stress and Well-being. *Journal of Forensic Sciences*, 63(1), 258–261. <https://doi.org/10.1111/1556-4029.13533>
- Helmus, J., Pfeifer, M., Feiner, L. K., Krause, L., Bajanowski, T. & Poetsch, M. (2019). Unintentional effects of cleaning a crime scene—when the sponge becomes an accomplice in DNA transfer. *International Journal of Legal Medicine*, 133, 759–765. <https://doi.org/10.1007/s00414-018-1983-5>
- Herke, Cs., Kovács, G. & Gárdonyi, G. (2020). Die Behandlung von Verwahrstücken in Ungarn. *Kriminalistik*, 74(11), 687–691.
- Korinek, L. (2017). Az ártatlanság félelme [Fear of Innocence]. *Jogtudományi Közlöny*, 72(7-8), 309–325.
- Kovács G. (2015). Szakértő vagy tanú? Felkért szakértő – kavics a cipőben! *Med et Jur*, 5(4), 5–11.
- Kovács G. (2010). Igazságügyi szakértők ártékelődő szerepe a büntetőeljárásban. In Bihari M. & Patyi A. (Szerk.), *Ünnepi kötet Szalay Gyula tiszteletére, 65. születésnapjára* (pp. 310–319). Universitas Győr Kht.

- Kovács G. & Czebe A. (2017). Egyes kognitív, emberi tényezők szerepe a szakértői véleményalkotásban. *Belügyi Szemle*, 65(10), 89–103. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2017.10.7>
- Kovács G. (2020). Az ítéletalkotás csapdái. In Madai S, Pallagi A. & Polt P. (Szerk.), *Sic itur ad astra: Ünnepi kötet a 70 éves Blaskó Béla tiszteletére* (pp. 285–294). Ludovika Egyetemi Kiadó.
- Lynch, M. (2003). God's signature: DNA profiling, the new gold standard in forensic science. *Endeavour*, 27(2), 93–97.
- Murphy, E. E. (2015). *Inside the Cell: The Dark Side of Forensic DNA*. Nation Books.
- Nogel M. (2020). *A szakértői bizonyítás aktuális kérdései*. HVG-ORAC.
- Pádár Zs. (2005). A DNS-vizsgálatok szerepe és szakértői problémái emberlési ügyekben. *Belügyi Szemle*, 53(1), 13–29.
- Pádár Zs., Kovács G., Nogel M., Czebe A., Zenke P. & Kozma Zs. (2019). Genetika és bűnüldözés – Az igazságügyi célú DNS-vizsgálatok első negyedszázada Magyarországon I. *Belügyi Szemle*, 67(12), 7–34. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.12.1>
- Pádár Z., Kovács G. & Kozma Z. (2020a). Molekuláris bűnjelek – Genetika a törvényszéken. *Magyar Tudomány*, 181(5), 604–613. <https://doi.org/10.1556/2065.181.2020.5.4>
- Pádár Zs., Kovács G., Nogel M., Czebe A., Zenke P. & Kozma Zs. (2020b). Genetika és bűnüldözés – Az igazságügyi célú DNS-vizsgálatok első negyedszázada Magyarországon II. *Belügyi Szemle*, 68(1), 9–32. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.1.1>
- Pádár, Z. & Kovács, G. (2015). Misinterpretation of sample contamination in a Hungarian casework. *Forensic Science International: Genetics Supplement Series*, 5, e425–e427. <https://doi.org/10.1016/j.fsigss.2015.09.169>
- Pádár Zs., Füredi S. & Woller J. (1997). Polimorf DNS lokuszok PCR amplifikációja. In Kopper L., Marcsek Z. & Kovács I. (1997). *Molekuláris medicina* (pp. 112–118). Medicina Könyvkiadó Zrt.
- Schwark, T., Poetsch, M., Preusse-Prange, A., Kamphausen, T., & von Wurmb-Schwark, N. (2011). Phantoms in the mortuary – DNA transfer during autopsies. *Forensic Science International*, 216, 121–126. <https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2011.09.006>
- Taylor, D., Kokshoorn, B. & Biedermann, A. (2018). Evaluation of forensic genetics findings given activity level propositions: A review. *Forensic Science International: Genetics*, 36, 34–49. <https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2018.06.001>
- Thomson, W. C. (2008). *Complicates the Use of DNA Databases for Criminal Identification*. Council for Responsible Genetics Conference. Forensic DNA Databases and Race: Issues, Abuses and Actions. June 19–20. New York University.
- Tremmel, F. (2006). *Bizonyítékok a büntetőeljáráásban*. Dialóg Campus.
- Turner, B. (2013). *Expert Opinion in Court: A Comparison of Approaches*. Wiley Encyclopedia of Forensic Science. <http://dx.doi.org/10.1002/9780470061589.fsa001>
- van Oorschot, R. A. H., Szkuta, B., Meakin, G.E., Kokshoorn, B. & Goray M. (2019). DNA Transfer in Forensic Science: a review. *Forensic Science International: Genetics*, 38, 140–166. <https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2018.10.014>

- Oorschot, R. A. H. & Jones, M. K. (1997). DNA fingerprints from fingerprints. *Nature*, 387, 767–768. <https://doi.org/10.1038/42838>
- Venetianer, P. (2013). *Az emberi genom*. Akadémia Kiadó.
- Woller J., Füredi S. & Pádár Zs. (1997). Polimeráz láncreakció alapuló DNS-vizsgálatok a magyar igazságügyi gyakorlatban. *Orvosi Hetilap*, 51, 3223–3228.
- Zubakov, D., Chamier-Ciemińska, J., Kokmeijer, I., Maciejewska, A., Matínez, P., Pawlowski, R., Haas, C. & Kayser, M. (2018). Introducing novel type of human DNA markers for forensic tissue identification: DNA copy number variation allows the detection of blood and semen. *Forensic Science International: Genetics Supplement Series*, 36, 112–118. <https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2018.06.021>

A cikkben található online hivatkozások

- URL1: *Innocence Project*. <https://innocenceproject.org/>
- URL2: Kúria Büntető Kollégiuma Joggyakorlat-Elemző Csoport: Ténybeli javítás jogerő után – perújítás a büntetőeljárásban. Összefoglaló vélemény. https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/tenybeli_javitas_jogero_utan_joggyakorlat_elemzes_osszefoglalo.pdf
- URL3: Kúria Joggyakorlat-Elemző Csoport: Összefoglaló vélemény. A szakértői bizonyítás a bírósági eljárásban. https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeny_2.pdf
- URL4: *NAS: Strengthening Forensic Science in the United States: A Path Forward*. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/grants/228091.pdf>
- URL5: *Report to the President. Forensic Science in Criminal Courts: Ensuring Scientific Validity of Feature-Comparison Methods*. https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/microsites/ostp/PCAST/pcast_forensic_science_report_final.pdf
- URL6: *Scientific Foundation Review: DNA Mixture Interpretation*. <https://www.nist.gov/dna-mixture-interpretation-nist-scientific-foundation-review>
- URL7: *The Evaluation of Forensic DNA Evidence*. <https://www.nap.edu/catalog/5141/the-evaluation-of-forensic-dna-evidence>
- URL8: *DNA Technology in Forensic Science*. <https://www.nap.edu/read/5141/chapter/1>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Nogel M. (2022). Bűnös vagy ártatlan? Igazságügyi genetikus szakértői vélemények relevanciája a védelem számára. *Belügyi Szemle*, 70(3), 481–503. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.3.4>

A laissez-faire megjelenése a mai kor rendészeti vezetőjének attitűdjében

Harmadik rész: kutatási eredmények

The appearance of laissez-faire in the attitude of today's law enforcement leader

Third part: research findings

Piros Attila

Dr. mesteroktató, rendőr dandártábornok
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
piros.attila@uni-nke.hu

Kovács István

Dr. PhD, adjunktus, rendőr őrnagy
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
kovacs.istvan@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: A Lewin és kutatótársai által alkotott vezetési stílusok rendészeti szervezetekben gyakorolt hatásának vizsgálata, amit a szervezetben szolgálatot ellátó, élettapasztalattal és szakmai életúttal rendelkező, kiforrott személyiségek véleménye is formálhat, új megvilágításban tüntethet fel.

Módszertan: A kutatást kvantitatív metódus felhasználásával hajtottuk végre, a résztvevők online elérhető kérdőíveket töltöttek ki, amelyeket matematikai statisztikai próbáknak vetettünk alá.

Megállapítások: A vezetési stílusokról, a vezető személyéről, az azokhoz köthető attribútumokról reális képet sikerült felállítanunk, egy olyan torzításmentes kép tárult elénk, amely új tudományos eredmények létrejöttét generálta a vezetéstudomány területén.

Érték: A rendészettudomány tudásbázisának bővítése, a vezetés- és szervezéstudomány új kutatási eredményeinek szervezeti szinten történő hasznosítása a rendvédelemben. Lewin az elméletét 1938-ban a iowai Gyermekjóléti Kutatási Központban tízéves gyermekek körében végzett kísérlet eredményeképpen

---

1 A tanulmány első része, „A „laissez-faire” megjelenése a mai kor rendészeti vezetőjének attitűdjében. Első rész: elméleti kitekintés” címmel került megjelentetésre (Kovács & Piros, 2020). A tanulmány második része „Laissez-faire” megjelenése a mai kor rendészeti vezetőjének attitűdjében. Második rész: tudományos probléma, cél, hipotézis és módszertan” címmel került megjelentetésre (Kovács & Piros, 2021).

fogalmazta meg. Közel 80 év elteltével ennek aktualitását mind az egyén és mind a szervezetek vonatkozásában a társadalmi átalakulási folyamatok jelentős mértékben befolyásolták. Minderre figyelemmel az elmélet újragondolását a horizontálisan és vertikálisan felépülő (szervezeti és szakmai) rendészeti szervek vezetése vonatkozásában is indokolt megvizsgálni, amit a szervezetben szolgálatot ellátó, élettapasztalattal és szakmai életúttal rendelkező, kiforrott személyiségek véleménye is formálhat, új megvilágításban tüntethet fel.

Kulcsszavak: vezetéselmélet, vezetési stílusok, szervezéselmélet, szervezet, vezetés-irányítás rendszere

Abstract

Aim: The study examines the impact of the leadership styles developed by Lewin and his colleagues in law enforcement agencies, which may be shaped by the opinions of mature personalities with service experience and professional careers in the organization, may shed new light.

Methodology: The research was carried out using a quantitative method, the participants filled in online questionnaires, which were subjected to mathematical statistical tests.

Findings: We managed to create a realistic picture of the leadership styles, the person of the leader, and the attributes that can be connected to them, a distortion-free picture emerged that generated new scientific results in the field of leadership management science.

Value: Expanding the knowledge base of law enforcement, utilizing new research results in management and organization at the organizational level in law enforcement.

Lewin formulated his theory in 1938 as a result of an experiment among 10-year-old children at the Child Welfare Research Center in Iowa. After nearly 80 years, its topicality for both individuals and organizations has been significantly influenced by social transformation processes. In view of all this, the rethinking of the theory should also be examined in relation to the management of horizontally and vertically structured (organizational and professional) law enforcement agencies, which can also be formed in a new light by the opinions of mature personalities who serve in the organization, and have life experience and a professional life path.

Keywords: leadership theory, leadership styles, organizational theory, organization, leadership management system

Bevezetés

A vezetés- és szervezéstudomány kiemelt figyelmet fordít az egyes szervezetek szervezeti kultúrájának tanulmányozására. Ez a kitüntetett érdeklődés annak a felismerésnek köszönhető, amely szerint az emberi közösségek, a jogi normákon és a leírt működési szabályokon túl, önálló életre kelnek (Kovács & Czuprák, 2009). A vezetők a közösen lefektetett szabályrendszer alapján képesek befolyásolni a szervezet tagjainak tevékenységét és magatartását, kooperatív együttműködés keretében pedig kimagasló teljesítményt érhetnek el. Jellemző további tapasztalat, hogy a szervezet tagjaira vonatkozó valamennyi követelményt és attitűdöt a szervezet írott szabályaiból nem lehetséges teljes mértékben megismerni, hiszen azok egy jelentős része nem a normák, hanem a szervezeti kultúra elemei által meghatározottak. Mindennek egyik meghatározó tényezője a vezetői tevékenység és a vezetési stílus.

Több mint 80 éve annak, hogy az Iowa Egyetem Gyermekjóléti Kutatási Központjának zárt kapui mögött 1938-ban, Kurt Lewin felügyelete alatt egy végzős hallgató Ronald Lippitt – akkor még csak sejtetni engedő, de mára már a vezetési stílusokat tipologizáló – társadalmi, szervezeti és alkalmazott pszichológiai kísérletbe kezdett. A kísérletben a kutatók önként jelentkező tizenéves – leginkább fiú – gyermekekből álló 5–5 fős iskolai csoportokat szerveztek. A kiválasztásban a kutatóknak az iskolai nyilvántartások nyújtottak segítséget, a gyermekek szellemi és fizikai állapotáról, társadalmi-gazdasági háttéréről az adatbázisok szolgáltatottak információkat, a kutatásba bevont megfigyelők pedig a Moreno által kifejlesztett szociometrikus technika segítségével, valamint a Rorschach személyiségteszt kitöltésével a tizenévesek személyes kapcsolataik kialakításának és/vagy elutasításának képességéről is meggyőződhetnek (Moreno, 1951; Rorschach, 1924). A kiválasztási módszerek alkalmazásával így a gyermekek személyiségjellemzői mellett az interperszonális kapcsolatok mintája is gondosan azonosítható volt, amely elősegítette az eredmények egyértelműbbé tételét.

Az első kísérletben két 5–5 fős, tízéves gyermekekből álló csoportnak – iskolai tanítást követően – az volt a feladata, hogy három hónapon keresztül színházi maszkokat készítsenek, ahol egy audit vezető – megváltoztatva a vezetési filozófiáját – az egyik klubot tekintélyelvű módon vezette, a másik klubot pedig demokratikus technikákkal összhangban irányította, miközben négy részt vevő megfigyeléseket rögzített. Mindezen megfigyelések inkább további hipotéziseket fogalmaztak meg, mintsem következtetéseket vontak le, azonban a kísérlet eredményeképpen megállapítható volt, hogy a rosszindulatú viselkedés az autokrata csoportban harmincszor gyakoribb volt, mint a demokratikus csoportban;

az agresszió (ideértve a „viszálykodást” és a „marakodást” is) mértéke pedig nyolcszor magasabb értéket mutatott. A kutatásvezetők a további eredmények elérése, valamint a felmerült hipotézisek ellenőrzése céljából arról határoztak, hogy a kísérletet tovább folytatják, az alapvető eljárási metódus mellett összetettebb kialakításban az elemszámot megnövelik, amelyhez egy harmadik kutató, Robert White is csatlakozott.

A második kísérletben ezúttal – kizárólag fiúgyermekből álló – négy csoport került kialakításra, amelyben immáron négy vezető és három vezetési stílus találkozott. Az eredeti autokrata és demokrata vezetési stílus mellett kimagasló szerepkörhöz jutott az úgynevezett „laissez-faire”, azaz ráhagyó vezetési metódus. A második fázisban a kutatók a fiúkban a személyiségkülönbségeket úgy kontrollálták, hogy minden egyes csoport, minden egyes vezetési stílussal találkozott, a vezetők személyiségének tényezőit pedig a pszichológusok úgy befolyásolták, hogy minden egyes audit vezető, minden egyes vezetési stílust – akár térben és időben egy helyen – a csoportok között legalább egyszer alkalmazta. Az eredmények sokkal kézzelfoghatóbbak voltak, mint az első kísérletben: az agresszió az autokrata vezetés során mindvégig jelen volt, amely mellett a csoportokban az „apátiás” viselkedés is megjelent, azaz a gyermekek elveszítették érdeklődésüket, érzéketlenek voltak, amely a törődés hiányával állt összefüggésben. Az agresszió mértéke különböző formákat öltött; a verbális jeleken át, a tárgyak elleni agresszióon keresztül, egészen a testi sérülések okozásáig. Az előbbi fokozatosan, míg az utóbbi hirtelen kezdődött. Mindezek mögött a kutatók négy mögöttes tényezőt sejtettek: a feszültséget, a szabad mozgás korlátozott terét, a csoportszerkezet merevségét és az életmódot. 19 fiúnak sokkal inkább tetszett a demokrata vezető, mint az autokrata, és 7 fiú a laissez-faire vezetőt választotta volna legszívesebben (Lewin, 1939).

Lewin a vezetési stílusokat autokrata, demokrata és laissez-faire (ráhagyó) kifejezőmódokra osztotta. Az autokratikus vezető viszonylag hamar beilleszkedik a csoportba, könnyen elfogadják, hiszen a vezetői feladatok elvégzésében hatékony és pontos. A demokratikus vezetőt is elfogadják a csoport tagjai, hiszen az irányításban határozottság jellemzi, viszont a munkamegosztással kapcsolatban másként jár el. A csoport tagjainak véleményét meghallgatja, javaslatokat átgondolva osztja szét a feladatokat. Végül a laissez-faire, vagyis szabad kezű vezetői stílus jellemzője, hogy a csoport tagjai szinte függetlenek a vezetőtől, feladataikat maguk osztják szét egymás között, a vezető pedig gyenge koordinációt végez (Bass & Bass, 1990). Lewin és társai kutatása mérföldkövet jelentett a vezetéselméleti irányzatok, így azon belül is a vezetési stílusok megalkotásában, amelyet a jelen tanulmány szerzőpárosa 2020-ban, egy a rendvédelemben kiterjesztett alapkutatáshoz használt fel.

Vezetési stílus alatt a szervezetben (vertikálisan és horizontálisan tagolt) intellektuális tevékenységet végző ember – a környezete számára érzékelhető és arra hatást kifejtő – megnyilvánulási módját értjük. A vezető egyéni kifejezőmódja az, amely cselekvéseit és viselkedését jellemzi. Egy olyan komplex jelenség, amelyben a vezető által követett elvek, és az alkalmazott eljárások (módszerek és igénybe vett eszközök) együttesen kifejeződnek, és amely a vezető személyisége és a környezeti tényezők által meghatározott (Kovács, 2017). Az adott személy tudása, képességei és stílusa a szervezet működésében közvetlenül tetten érhető. A vezetési stílusoknak számtalan értelmezése ismeretes: a történelem folyamán voltak, akik a vezető személye, voltak, akik a szituáció, és voltak, akik a személyes és szervezeti magatartás oldaláról igyekeztek mindezt feltérképezni. Általánosságban fogalmazva az embereknek két típusa él a világon. Az egyik típust vezetőknak, a másik típust pedig vezetetteknek (követőknek) hívja a szakirodalom. Az viszont, hogy a vezető milyen tulajdonságokkal rendelkezik, és hogyan vezeti az embereket, már a személyiség kérdése. 1753-ban a Francia Akadémia plenáris ülésén a „*Discours sur le style*” című székfoglaló beszédében már Comte de Buffon is megmondta, hogy „*A stílus maga az ember*” („*Le style c'est l'homme même.*”), de amikor ez hatalommal párosul, akkor az a gondolkodó emberben kételyeket kell, hogy ébresszen (Fred, 2006; Kovács & Czuprák, 2017).

Napoleon Hill „*Gondolkozz és gazdagodj*” című könyvében a sikeres vezető hét kritériumát sorolta fel, amelyek többek között utalt: a kiváló szakmai tudásra, a magabiztosságra, az önismeretre és elkötelezettségre, a vezetői feladatok végzésére, képességre a szervezet szolgálatára, a saját belső fegyelemre is (Hill, 1960).

Fiedler kontingenciaelméletében ez a stílus egy olyan mátrix részét képezi, ahol a vezetői és beosztotti viszony, a feladat strukturáltsága, valamint a pozícióból fakadó hatalom a feladat- és emberközpontú vezető esetén kedvező, mérsékelt vagy kedvezőtlen helyzetet teremt (Fiedler, 1981).

William D. Hitt a hatékony vezetés modelljében két fő tényező – az elképzelés és a megvalósítás – alapján, négyféle vezetőtypust különböztetett meg: az áldozat, aki gyenge az elképzelésben és a megvalósításban; az álmodozó, aki jó elképzelő, de gyenge megvalósító; a végrehajtó, aki jó megvalósító, de gyenge elképzelő; és legvégül a mestervezető, aki jó elképzelő és jó megvalósító (Hitt, 1990).

Más megközelítésben, de némi hasonlóságot mutat a Blake–Mouton-féle vezetői rács is. A Michigani Egyetemen végzett kutatások eredményein alapuló típusan szerint a vezető és vezetettek kapcsolatára jelentős hatást gyakorol a vezetők beállítódásának és magatartásának két alapvető megnyilvánulása:

a feladatcentrikusság és az ember-, illetve kapcsolatorientáltság (Blake & Mouton, 1970).

Közel nyolcvan év elteltével az egyén és a szervezetek vonatkozásában a társadalmi átalakulási folyamatok jelentős mértékben megváltoztak, átalakultak és fejlődtek. Minderre tekintettel a Lewin-féle tipologizált vezetési stílusokkal összefüggő elmélet újragondolását a rendészeti szervek vezetése vonatkozásában is indokolt megvizsgálni, hiszen mindezt a hivatást gyakorló, jelentős élettapasztalattal és szakmai életúttal rendelkező, kiforrott személyiségek véleménye is formálhatja, esetlegesen új megvilágításban tüntetheti fel.

Bármelyik kategorizálást is vesszük alapul, a sikeres vezetők több vezetési stílust és eszközt tudnak mozgósítani, szélesebb a repertoárjuk, rugalmasan, zökkenőmentesen képesek váltani egyik stílusról a másikra, szükség szerint, tudatosan alkalmazzák a stílusokat és eszközöket, pontosan el tudják magyarázni, mikor, melyik stílust alkalmazták és miért (Kovács et al., 2017).

A közigazgatásban, ezen belül a rendészeti igazgatásban a vezető nem pusztán privilegizált helyzetben van, hanem meghatározó jelentőségű, kulcspozíciót foglal el. A szervezeti státuszából következően ő maga személyben a feladat és hatáskör címzettje. Míg jogosultságai és kötelezettségei – normatív szabályként a rendszerben meghatározottak szerint – részben átruházhatók, addig az általa vezetett, illetve irányított szervezet működése, fejlesztése és képviselése tekintetében felelőssége oszthatatlan. Bármely rendészeti szerv vezetésirányítási rendszerét vizsgálva megállapítható, hogy a normatív szabályrendszeren túl további vezetői csoportosítás is megfigyelhető, illetve leírható. Gondoljunk csak a Weber által megalkotott bürokratikus vezetéselméletre, amelynek főbb elvei közé tartozik a szabályozottság és az írásbeliség. A szabályozottság nem jelent mást mint, hogy a szervezeti folyamatok pontosan meghatározottak, így megtanulható előírásokat tartalmaznak a hatáskörre, a feladatteljesítésére, a szolgálati útra vonatkozóan, az írásbeliség pedig, hogy a feladatok egységes végzése érdekében a bürokratikus igazgatási testület tagjai írásban rögzített szabályok és instrukciók szerint, akták útján érintkeznek (Weber, 1967). A vezetői tevékenység általános folyamatát – más elnevezéssel a parancsnoki munka sorrendjét – elsők között Fayol fogalmazta meg. Fayol meglátása szerint vezetni nem más, mint tervezni, szervezni, közvetlenül irányítani, koordinálni és ellenőrizni (Fayol, 1916).

A tudomány fejlődése mindezt pusztán kiegészítette, új elemekkel bővítette. A vezető szerepét és ebből következő jogosultságait, kötelezettségeit, felelősségét premisszaként tekintjük a mai napig.

A kutatás

A szerzők kutatása az alábbi tudományos problémakör köré építhető fel, amelyre a tudományos kutatás válaszokat adhat, tekintettel arra, hogy a vizsgálat tárgyát képező reláció a szervezetre gyakorolt hatásmechanizmussal, a szervezet misz-sziójával és víziójával, és az azzal összefüggésben álló vezetési stílus gyakorlá-sával foglalkozik. A Lewin-féle tipologizálás megmutathatja, hogy mi jellemzi jelen pillanatban a rendőri szervezet legtipikusabb vezetési attitűdjeit. Mindezt a tanulmány szerzői a Nemzeti Közszerzői Egyetem mesterképzésének hall-gatói körében vették górcső alá, ahol a produktum nem más, mint olyan köz-szerzői dolgozók képzése, akik kellő gyakorlattal, és a képzés során elsajá-tított elméleti tudással rendelkeznek a világban jelentkező kihívások hatékony kezelésre. A rendészeti vezető mesterképzésért 2012 januárja óta a mai napig a közvetlenül felelős szervezeti egység a Rendészettudományi Kar Rendészeti Vezetéstudományi Tanszéke (Kovács, 2020). A tudományos problémát az aláb-bi kérdések mentén tudjuk összegezni:

- A rendőrség vonatkozásában részletezett, jelentős mennyiségű normák-ra épülő ismeretanyag egy vezető számára mennyiben áttekinthető és megismerhető?
- Az esetleges hiányos, felszínes személyes (a döntési jogosultság és kötele-zettség alanya esetében) tudás mennyiben teszi kiszolgáltatottá a vezetőt?
- Milyen mértékben szorul rá a szervezet első számú vezetője a szakmai specialista vezető társaira, alárendeltjeire a mindennapi vezetői tevén-kenysége során?
- A vezetés folyamatában a döntést megelőző tevékenységek (például hely-zetértékelés, alternatívák felállítása és értékelése) mennyiben determi-nálják a normatív erővel bíró parancsot, utasítást, intézkedést, illetve határozatot?
- A komplex vezetői tevékenységet milyen szervezeti strukturális elemek támogatják és/vagy támogathatják a működésük és fejlesztésük során?

A társadalomban élők a közszolgálat és az általa nyújtott szolgáltatások színvo-nala iránt egyre magasabb követelményeket támasztanak, amelyeket az egyre szűkösebb költségvetési forrásokból, a hagyományos, korábban eredményes munkamódszerekkel, szervezeti kultúrával és alkalmazott hozzáállással már egyre nehezebben lehet megvalósítani. Elavult rendszerek, elavult eszközök és elavult módszerek. A világ fejlődik, globalizálódik. Ehhez asszimilálódva a közszolgálatnak is állandó változásban kell lennie, ha a globalizáció pozitív hatásait követni, az ebből adódó kihívásokat pedig leküzdeni szeretné.

A gazdasági, politikai körülmények és a társadalmi igények az állami, közszolgálati és rendvédelmi szerveket tevékenységük minőségének fejlesztésére készítetik. Ahhoz, hogy a közszolgálat ezeknek a körülményeknek megfelelni tudjon nemcsak naprakész, hanem alkalmazott tudásra, rendszerezett és értékelt ismeretanyagokra, módszerekre és megoldásokra van szüksége. A szervek ezt a tudást egyrészt a nemzetközi szinten rendelkezésre álló ismeretek és tapasztalatok hazai átvételén, másrészt a hazai, a közszolgálati szervek tevékenységét megalapozó, és azt fejleszteni képes tudásbázis kiépítésén keresztül teljesíthetik (Kovács, 2018).

A kutatás generális, funkcionális és stratégiai célokat különböztet meg, amelyek az alábbiakban érhetőek tetten:

1. A kutatás általános célja, hogy egy olyan adatforrás születhessen, amely a választott minta nézetében a Lewin-féle csoportosított vezetési stílusokról, annak mechanizmusáról reális képet mutat, továbbá egy olyan információs adatbázist hoz létre, amely a kidolgozott javaslatok megvalósíthatóságának tekintetében a rendőri vezetők vezetéselméleti tudását mélyíti.
2. A felmérés középtávú, koncentrált, úgynevezett stratégiai célja hipotetikus tartalmú, ugyanis az a kutatómunka általános céljához kapcsolható, abból következőképpen vezethető csak le. Ebből eredően, ha az általános célban megjelölt adatbázist sikerül létrehoznunk, úgy a felmérés további – időben elkülönülő, középtávon koncentráltan működő – olyan komplex (mikro- és makroszinten is alkalmazható) intézményesített rendszer kidolgozására tehetünk javaslatot, amely:
  - a) egyrészt a jelenleg is alkalmazott vezetési stílusok erősségeit és lehetőségeit is növelhetik, valamint a gyengeségeket és veszélyeket kiszűrhetik;
  - b) másrészt a vezetők személyét a vezetési stílusok gyakorlásán keresztül fejleszthetik, vezetési stratégiák alkothatók meg.
3. A funkcionális cél meghatározása szintén hipotetikus alakot öltött, tekintettel arra, hogy az szintén az általános célból következethető. Amennyiben rendelkezésre áll az az információs adatbázis, amelyből a megfelelő minőségű és mennyiségű konklúzió levonható, úgy a funkcionális cél a kutatás, fejlesztés és innováció hármasan alapuló az emberi és tárgyi erőforrásokat maximalizáló, logisztikaitechnológia-felhasználó intézkedések bevezetésében jelölhető meg:
  - a) a kutatás során a szükséges információk köre beszerezhető, az eredmények alapján javaslatok dolgozhatók ki;
  - b) a viszonylag lassú technológiai színvonalváltozást a kutatási eredmények fejlesztésre készítet(het)ik, amely a nemzetközi szinten kamatoztató,

horizontális, a jogi és természeti akadályokat leküzdő, korszerű vezetési stílus lehetőségét teremt(het)ik meg;

- c) az innováció pedig biztosít(hat)ja, hogy az abban résztvevő személyek a legmodernebb technikák, eszközök, módszerek felhasználásával, oktató jellegű tematikák kidolgozása mentén megszerezzék az elméleti tudást, azt pedig gyakorlatban jogszerűen és szakszerűen alkalmazhassák.

A felmérés végrehajtásához szükséges kérdések kidolgozása előtt megtörtént a történelmi alap kutatás, amelyben primer és szekunder források kerültek felhasználásra. Az adatgyűjtés levéltári, múzeumi és online is elérhető anyagokra terjedt ki, amely a vezetéselmélettel összefüggésben publikált szociológiai, jogi, társadalomtudományi, rendvédelmi stb. tanulmányokat, kutatásokat, fennmaradt írott jelentéseket, jegyzőkönyveket foglalta magában. A magyar nyelvű szakirodalom német, valamint angol nyelvű tudományos munkákkal is kiegészült.

A tudományos módszertan, így a felmérés gerincét a kvantitatív módszeren alapuló kérdőívvel végzett kutatási metódus alkotta, amely a kutatási igényeket kielégíti (azaz minél több információ beszerzésére képes), a célkitűzések teljesítésére alkalmas (azaz az eredmények tekintetében javaslatok dolgozhatók ki), valamint a jelenség megismerésének alapjául szolgáló pilléreket lefekteti (azaz a divíziók összehasonlíthatók, a trendek minőségi és mennyiségi kontextusban leírhatók). E kritériumok a fentiek segítségével tetten érhetők, ugyanis:

- a felmérési kutatáshoz szükséges adatok összegyűjtése emberi populációktól származik (konkrét esetben attól a csoporttól – a Nemzeti Közszerződési Egyetem rendészeti vezető mesterszakos rendőri hallgatóktól –, akik a jelenség központi magját alkotják);
- az adatok elemzése és értékelése magában foglalja az összes változó közötti kapcsolat vizsgálatát is, amely így az adott problémakörre és/vagy problémakörökre, és az azok közötti összefüggésekre is rávilágít;
- mindezekhez kapcsolható a felmérési pontosság is, amely a változók generalálásának típusaiban és számában foglalható össze, mindemellett részeiben tanulmányozható, az adminisztrációhoz pedig minimális befektetés szükséges (olyan attitűdök vizsgálatára nyílik lehetőség, amelyek egyébként más kutatási metódus alapján nehezen és/vagy nehezebben mérhetők);
- a kvantitatív mérési módszer alapjául szolgáló matematikai számítások az eredményeket megbízhatóvá, visszaellenőrizhetővé és hitelessé teszik (feketén-fehéren kimutatható, hogy az adott kérdés vonatkozásában a minta alapjául szolgáló populáció milyen véleményt alkot, annak milyen gyakoriságú és minőségű a százalékos megoszlása és/vagy megosztása);

- a fennálló problémák kiküszöbölésére irányuló megoldási alternatívák alkalmazásával az eredmények egzakttá, pontosná válnak, így a kidolgozandó javaslatok is ahhoz idomulnak (a javaslatok és megoldási alternatívák az eredményekhez asszimilálódnak, összhangot teremtve az esetleges érdekelletét képező csoportok között);
- végül pedig a felmérési kutatás az adott populáció egy kiválasztott részére vonatkozik, amelyből a megállapítások elsőként konkrétá, majd abból következőképpen az adott teljes populáció vonatkozásában absztraktálhatóvá, általánosíthatóvá tehető.

A terv első fázisában a mintavételi módszert kellett kidolgoznunk. A mintavétel azt az eljárási rendet foglalta magában, amellyel a személyeket kiválaszthatjuk. Ez a minta személyeinek és a felmérés adott felületének kiválasztásához, valamint a minta megfelelő méretének meghatározásához kellő alapot nyújtott.

A terv második fázisában – mikor az első fázist teljes mértékben teljesítenünk sikerült – a mintaadatokból a felmérés megbízhatóságának megállapítása vált szükségessé. Ez a folyamat a válaszarány azonosítását és annak pontosságát foglalta magában.

A tervezési fázist és a felmérési terv elkészítését követően sor kerülhetett a gyakorlatban megvalósuló munkafázisok elvégzésére. Első lépés a minta kiválasztása volt. A minta kiválasztása nagyban függött a populáció nagyságától, homogenitásától, a mintaadatoktól, a használat költségétől, és a szükséges hiteles és pontos adatelemzés és értékelés mértékétől. A minta kiválasztásának előfeltétele volt, hogy az a célpopuláción belül a lehető legszűkebb legyen. A mintát kizárólag a rendészeti vezető mesterképzés állománya alkotta.

A minta kiválasztásánál kiemelt hangsúlyt fektettünk arra, hogy a kutatásügyi szabályokat megtartsuk, így különösen:

- A kutatási adatgyűjtés módszereit nyilvánossá tettük, az teljes mértékben megismerhető és ellenőrizhető.
- A kutatásba bevont alanyok tekintetében viszont szigorúan tiszteletben tartottuk a személyes biztonsághoz, az anonimitáshoz és a személyes adatok feletti rendelkezéshez fűződő emberi jogokat, így annak névtelensége biztosított volt. A felmérés beazonosítható személyes adatokra vonatkozó rendelkezést nem tartalmazott.
- A kutatás semmilyen téren nem került befolyásolásra, az kizárólag a mesterképzés hallgatói vezetélméletről alkotott véleményét, megélt tapasztalatait tükrözi, megbízhatóságához, hitelességéhez kétség nem férhet.

A minta méretét négy tényező befolyásolta: a kívánt pontosság, a felmérés nehézségi foka, a statisztikai teljesítmény, a releváns információkat biztosító értékelő-elemző munka kiválasztása. A felmérés összeállítása során nyitott és zárt láncú kérdésekre kellett válaszolni. A fentiek figyelembevételével összességében 46 fő sikeresen töltötte ki a kérdőíveket, azonban a felmérés nem reprezentatív.

A kérdőívek összeállítását és kitöltését követően azok egy nagy adatbázisba kerültek összesítésre, majd megkezdődhetnek a matematikai statisztikai számítások. A matematikai statisztikai próbák között maximum és minimum, átlag, szórási függvényeket, valamint korreláció számításra alkalmas skálázást végeztünk.

A hipotéziseinket az alábbiak szerint állítottuk fel:

1. Hipotézisünk szerint a kiválasztott minta vonatkozásában a választott kutatásmódszertan segítségével a vezetési stílusokhoz és vezetőkhöz köthető attribútumok feltárhatók.
2. Feltételezzük továbbá, hogy a jelenleg hatályos joganyag is egy olyan mennyiségi tudáshalmazt jelent, amely a döntés meghozatalához szükséges kompetenciák vonatkozásában az ismeretek nélkülözhetetlenül magasszintű tudását jelentené, így annak ismerete egy személytől csak részben lenne elvárható. Ennek eredményeképpen a kiemelt szintű szervezeti vezetők (például költségvetési szervek vezetői) a szervezetek vezetésében és irányításában jelentősen kiszolgáltatottá válnak, ezért a laissez-faire (ráhagyó) vezetési stílus át- és felértékelődik.
3. Feltételezzük, hogy a szakterületi (beosztás és munkakör) tudáshoz kapcsolódó joganyagismeret az általános szervezeti és belső igazgatási tudáshoz képest adekvát jellegű, a reláció között szignifikáns különbség kimutatható. Ebből következőképpen megállapítható, hogy a szervezeti vezetők képzésében és továbbképzésében az átfogó normatív ismeretanyagának komplex feldolgozása igényként jelentkezhet, amely posztgraduális képzés keretében célirányos oktatással megvalósítható.

A kutatás módszerének felhasználása az objektív valóság feltárását, számszerű jellemzését tűzte ki célul, egy olyan megismerési folyamat részeként, amelynek alanya a vizsgálat tárgyához aktívan viszonyul, és a nyert ismereteket a valóságnak nem passzív képeiként, tükörszerű másolataiként, hanem az alkotói tevékenység eredményeiként értelmezi.

Kutatási eredmények

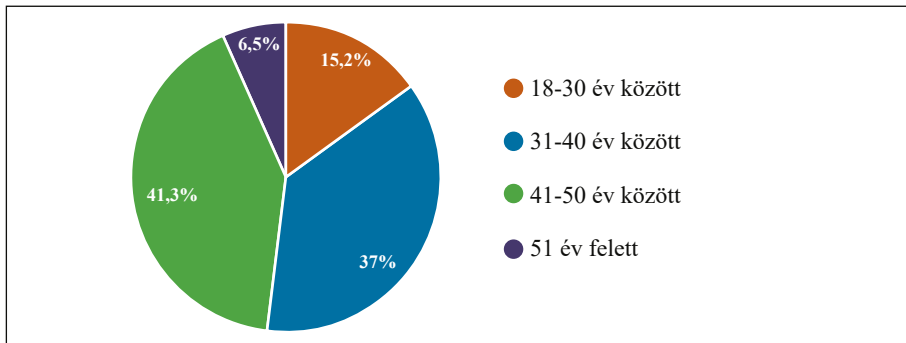
Személyes körülmények

A kérdőív személyes körülmények fejezete nyolc darab zártvégű kérdést tartalmazott. A felmérés alanyai az előre megadott válaszok közül dönthették el, hogy a saját, megélt tapasztalataikhoz melyik válasz, milyen közel áll. A zárt kérdések megalkotásakor a numerikus, azaz a Likert skála szerinti, valamint a rendezetlen válaszadás szerinti kérdésfeltevés módszerét és válaszadás lehetőségét vonultattuk fel.

Életkor

A feltett kérdés a személyes életkor megismerésére irányult. A válaszadók egy kategóriát jelölhettek meg, amely az életkorukat tükrözte. Az anonimitás megtartására tekintettel az életkor skálázó csoporttartományt ölelt fel. A válaszadók 6,50%-a 51 év feletti; 41,30%-a 41–51 év közötti; 37%-a 31–40 év közötti; és 15,20%-a 18–30 év közötti. Az életkor jól tükrözi, hogy a pályakezdők, valamint a fiatal felnőttek és a szenior állomány vannak a legkevesebben, míg az idősebb és a középkorú állomány képezi a felmérés gerincét. Mindezt megmagyarázza, hogy a felvételi eljáráshoz a felvételizőnek minimum két év szakmai gyakorlattal rendelkezniük szükséges, így közvetlenül az alapképzés után nem szerezhetnek e szakirányon egyetemi végzettséget. További szempont, hogy a hatályos szolgáltatási jogviszony létesítéséről szóló törvény a vezetői beosztások betöltéséhez előírja a szakirányú végzettséget, valamint több éves szakmai gyakorlatot, amely így a már ad absurdum életkorból adódó potenciált feltételezi (1. számú ábra).

1. számú ábra: Az életkor

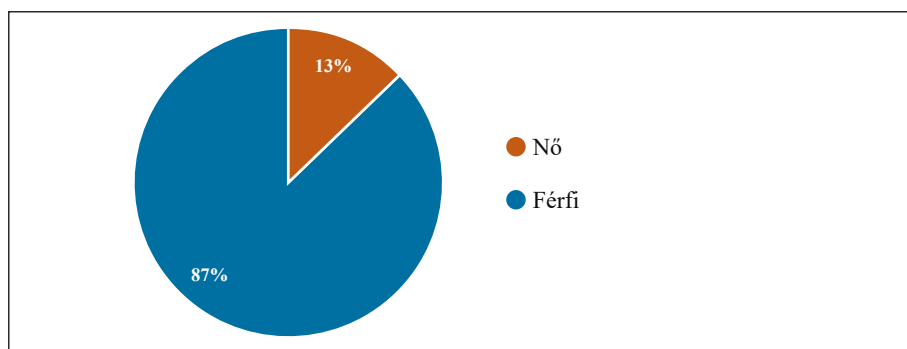

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Nemi identitás

A feltett kérdés a válaszadó társadalmi nemének megismerésére vonatkozott. A válaszadók egy kategóriát jelölhettek meg, amely a társadalmi nemüket jellemezte. A felmérésben résztvevők 87%-a férfi és 13%-a nő volt. Az arány a rendvédelmi pályán megszokott körképet mutat: 2019-ben a rendőrség személyi állományát a táborno/tiszt/főtiszt rendfokozatúak körében 4088 nő, és 8464 férfi alkotta, ez az arány 32–78%-nak felel meg. A férfiak aránya a rendvédelemben sokkal inkább magasabb számot tükröz, mint a női munkavállalók létszáma. Ezzel koherens módon a rendészeti vezető mesterképzésen is hasonló kép tárul elénk (2. számú ábra).

2. számú ábra: Nemi identitás

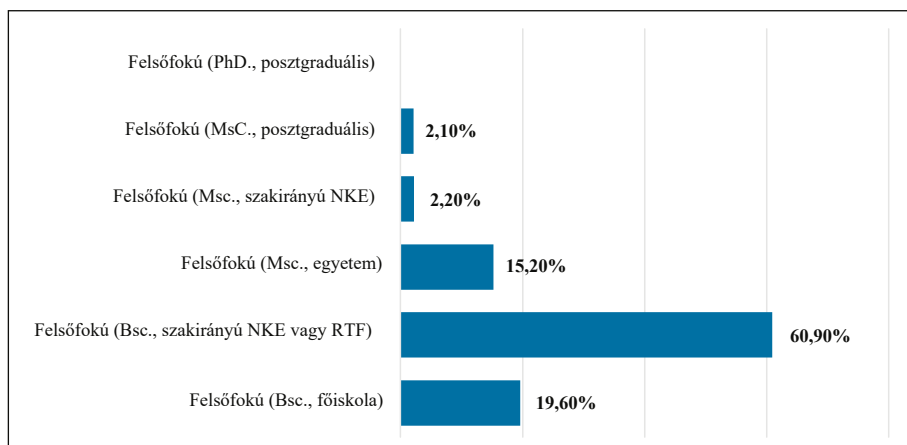

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Iskolai végzettség

A feltett kérdés a válaszadó iskolai végzettségének megismerésére irányult. A válaszadók több kategóriát is megjelölhettek. A kitöltők legmagasabb számban szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkeztek, amely a Nemzeti Közszolgálati Egyetem jogelődjének, a Rendőrtiszti Főiskolának a különböző szakirányait foglalta magában. Ez a kitöltők 60,90%-át jelentette. Mindentől jóval elmarad a civil felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, amely 19,60%-ot ölelt fel. Civil mesterdiplomával a kitöltők 15,20%-a, míg szakirányú mesterdiplomával csak 2,2% bírt. A minimum értéket a civil posztgraduális képzettséggel rendelkezők, azaz a kitöltők 2,1%-a képviselte. Az adatokból is jól látszik, hogy a rendészeti vezető mesterképzésre leginkább a szakirányú végzettséggel rendelkezők jelentkeznek, akik a bolognai rendszer részeként a rendészeti ismeretekre irányuló főiskolai végzettségükre épülő mestervégzettséget, ezáltal egyetemi diplomát szeretnének megszerezni (3. számú ábra).

3. számú ábra: Iskolai végzettség

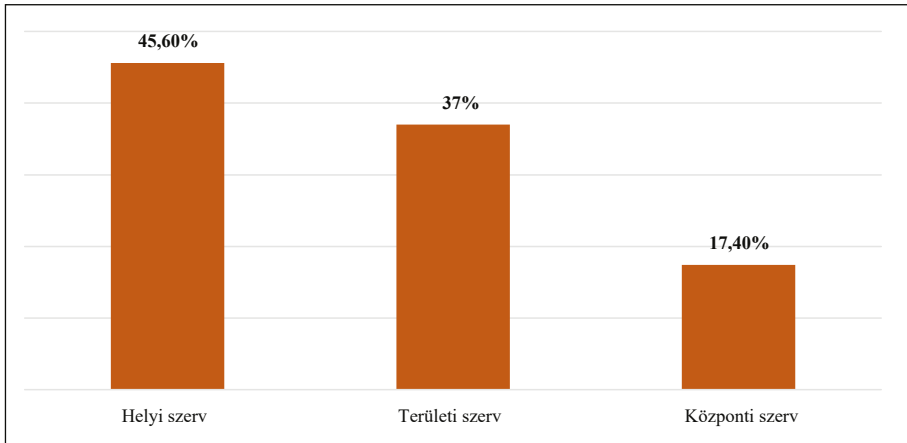

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Munkavégzés helyszíne

A feltett kérdés a válaszadó munkavégzés helyszíne területének felmérésére irányult. A válaszadók egy kategóriát jelölhettek meg. A rendőrség jelenleg strukturális felépítéséből adódóan helyi, területi és központi szervekre bonthatók. A felmérésben résztvevők leginkább a helyi szervektől érkeztek, amely a megkérdezettek 45,60%-át ölelte fel. Kevésnek mondható a központi szerv állománya, amely 17,40%-ot jelentett. A kettő közötti medián a területi szervek aránya, amely 37%-ot foglalt magában. A strukturális felépítésben a helyi szerv tekinthető a klasszikus végrehajtási szintnek, a területi szerv a végrehajtás irányításáért, míg a központi szerv pedig a teljes körű szakirányításért felelős. Az eredmények arról tanúskodnak, hogy a végrehajtói és az azt irányítói szint személyzeti állománya vesz részt mesterképzésben, míg a szakirányítástól viszonylag kevesen érkeznek (4. számú ábra).

4. számú ábra: Munkavégzés helyszíne

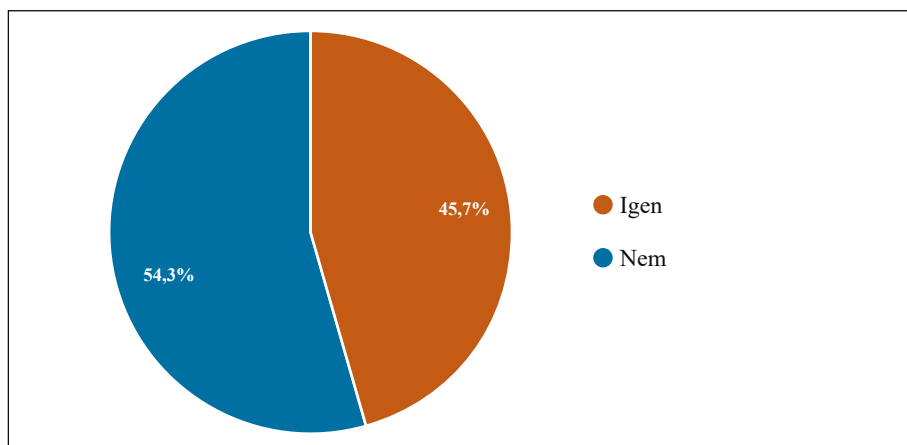

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Vezetői munkakör

A feltett kérdés annak megválaszolására irányult, hogy a felmérésben részt vevő jelenleg vezetői beosztást tölt-e be. A végrehajtói és vezetői arány vonatkozásában minimális különbséggel ugyan, de a kitöltött állomány egyik fele végrehajtó, a másik fele pedig vezetői beosztást töltött be. A kérdőív kitöltésének pillanatában 54,30% végrehajtként, 45,70% pedig vezetőként dolgozott. A vezetők aránya ugyan minimálisan kevesebb, mint a végrehajtói állomány aránya, de megjegyzendő, hogy az az aktuális állapotot tükrözte, és nem azt a tényt erősítette meg, hogy a jelenleg végrehajtként dolgozó szakembernek ne lehetett volna vezetői múltja, vagy lesz jövője a szervezet életében. Továbbá a szolgálati jogviszony létesítéséről szóló törvény az osztályvezetői beosztástól fogva keletkezteti a vezetői pozíciót, azonban a funkcióját tekintve az alosztályvezető, sőt még a váltásparancsnok is gyakorolja a vezetői jogköröket. A kutatás középpontjába álló problémakörrel viszont nemcsak a szervezet vezetője, hanem a végrehajtói állomány aktív tagja is tud nyilatkozni, hiszen a vezetői döntések relációja közvetetten és közvetlenül is az állományt érinti (5. számú ábra).

5. számú ábra: Vezetői munkakör

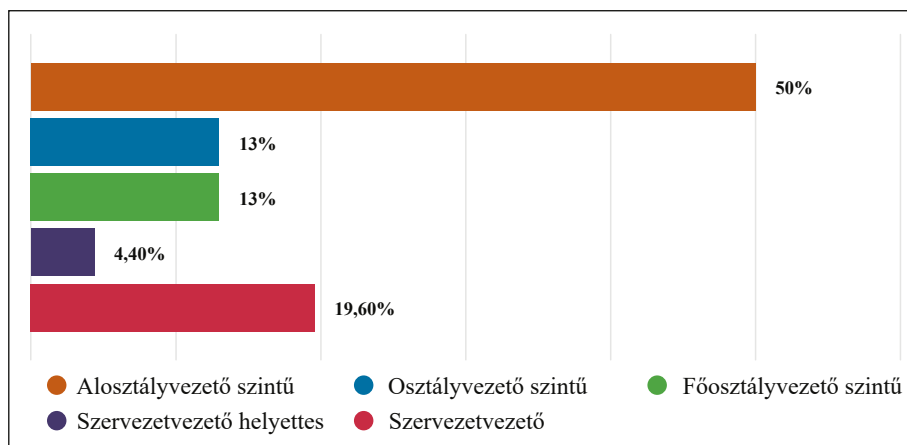

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Beosztás

A feltett kérdés a válaszadó munkavégzésének beosztási státusza felmérésére irányult. A kérdés megválaszolása tekintetében mi nem a szolgálati jogviszony létesítéséről szóló törvényből, hanem a parancsnoki funkciók gyakorlását és annak jogkörét gyakorló beosztásokból indultunk ki. Az így kapott eredmények szerint a kitöltők 19,60%-a valamilyen szervezet vezetője, és 4,40%-a pedig annak helyettese volt. Az osztály és a főosztály jogállások élén egységesen 13–13% szerepelt, míg a legtöbben a végrehajtói szint elsődleges vezetői fórumáról, az alosztályvezetői beosztásokból érkeztek. A legkevesebben irányító helyettesként, míg a legtöbben a végrehajtás primer vezetőiként vettek részt a felmérésben. Ebből adódóan a felmérésben közvetlenül vizsgálható a vezetési szinteknek megfelelő attitűd és a reflexió kérdésköre is (6. számú ábra).

6. számú ábra: Beosztás

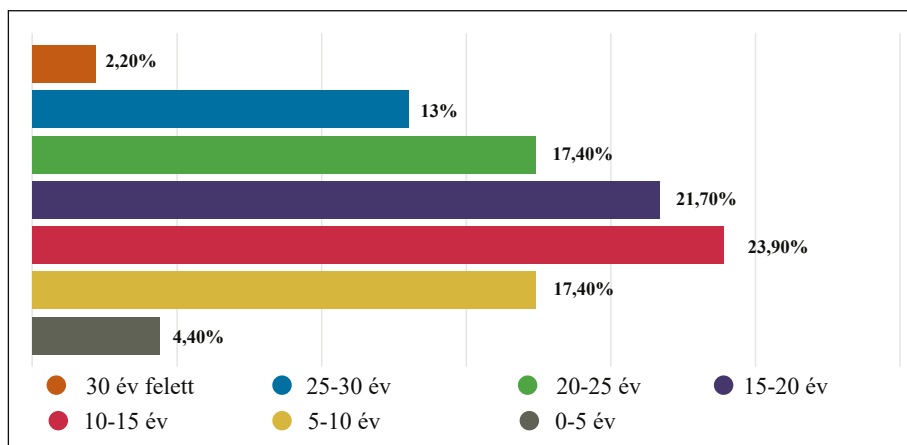

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Szolgálati munkatapasztalat

A feltett kérdés a válaszadók szolgálati munkatapasztalatának felmérésére irányult. A válaszadóknak azt a kategóriát kellett kiválasztaniuk, hogy mennyi ideje látnak el közszolgálati feladatot, mennyi rendvédelmi gyakorlattal rendelkeznek. A válaszadók mindösszesen 2,20%-a rendelkezik 30 év feletti tapasztalattal, amely korrelál az 51 év feletti, valamint a 41–51. év közötti válaszadók létszámával. (A korreláció mértéke lineáris és nagy; szolgálati munkatapasztalat $> +1 <$ életkor.) Megjegyzendő továbbá, hogy az 51 év feletti életkorú és 30 év feletti, és/vagy a 15–20 és 20–25 év közötti munkatapasztalattal bírók vonatkozásában a szolgálati beosztás és a vezetői funkció gyakorlása is korrelált, azaz ők szervezetvezetői és/vagy helyettesi beosztást töltöttek be. (A korreláció mértéke lineáris és nagy; vezető beosztás $> +1 <$ életkor, munkatapasztalat.) A legmagasabb értéket a 10–15 év szolgálati és rendvédelmi tapasztalattal rendelkezők alkották, amely a megkérdezettek 23,90%-át ölelte fel. Ezt követi a 15–20 év közötti szolgálati jogviszony, amely a megkérdezettek 21,70%-a. A relatív kevés 5–10 év szolgálati viszonyal rendelkezők száma megegyezett a 20–25 év rendvédelmi tapasztalattal rendelkezők létszámával, amely 17,40%-ot jelentett. A 4,40%-ot lefedő 0–5 évvel rendelkezők vonatkozásában megjegyzendő, hogy minimum két év szolgálati tapasztalattal rendelkezniük kellett, hiszen a mesterképzés bemeneteli követelményei ezt meghatározzák. A szolgálati munkatapasztalat összehasonlítás tárgyát képezheti a különböző korokban alkalmazott vezetési attitűdök vonatkozásában (7. számú ábra).

7. számú ábra: Szolgálati munkatapasztalat

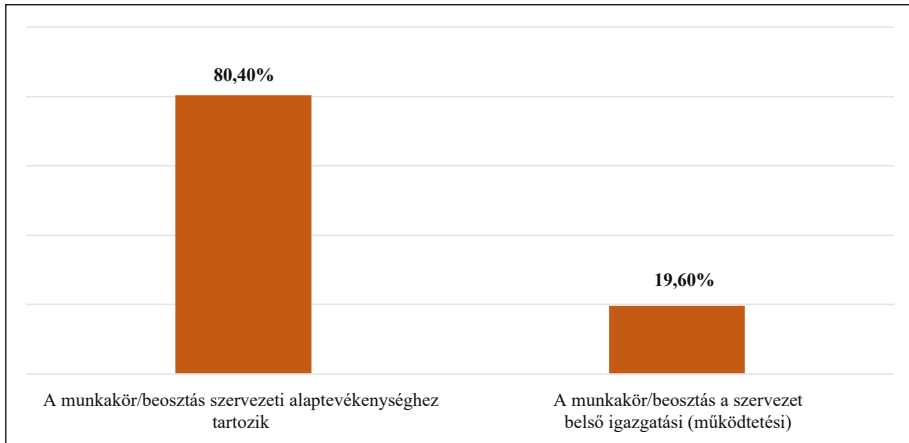

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Munkavégzés területe

A feltett kérdés a válaszadók munkavégzése területének felmérésére irányult. A kérdés megválaszolása során arra voltunk kíváncsiak, hogy a válaszadók munkavégzése és/vagy beosztása szervezeti alaptervékenységhez vagy a szervezet belső igazgatásához, működtetéséhez kapcsolódik-e. A válaszadók 80,40%-a, azaz a többség szolgálati feladatait Magyarország Alaptörvényéből származtatott, és a rendvédelmi feladatok szabályozására irányuló sarkalatos törvényekben meghatározott szervezeti alaptervékenységként végzi. Mindez felöleli a primer bűnmegelőzési, bűnüldözési és bűnfelderítési, valamint a klasszikus közrendvédelemmel és a közbiztonság fenntartásával (ide sorolva az illegális migráció kezelésével és az államhatár védelmével, valamint a vagyonvisszaszerzéssel és a terrorizmus elleni küzdelemmel) kapcsolatos feladatköröket. A részt vevők 19,60%-a a szervezet belső igazgatási, azaz működtetési feladatainak ellátásban vesz részt. Tipikus példája ennek az úgynevezett „operatív”, azaz „back office” (háttér)tevékenység, vagyis a hivatali és költségvetési feladatkör. Függetlenül a feladatkörök betöltésétől a vezetői attitűd a szervezeti tevékenységre egyaránt hatást gyakorol (8. számú ábra).

8. számú ábra: Munkavégzés területe

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Normakörnyezet

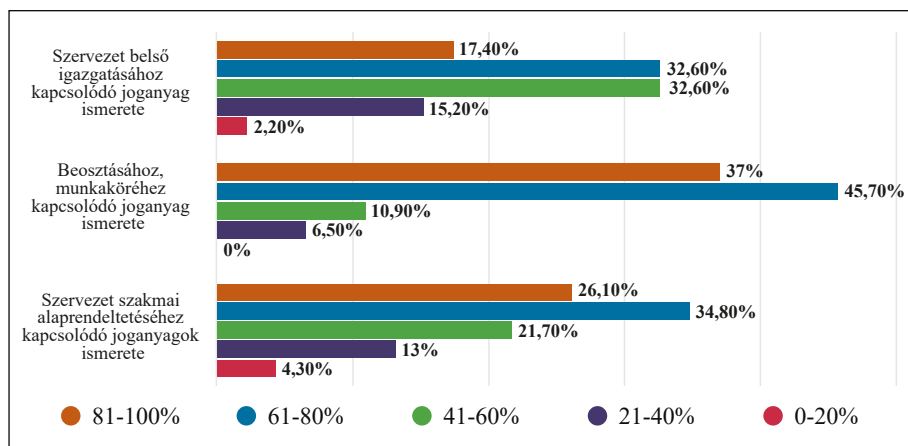
A második nagy felmérési fejezet a szervezetet és a szervezethez kapcsolódó normakörnyezetet volt hivatott vizsgálni. E kérdések vonatkozásában a zártlancú kérdések mellett nyitott kérdések megválaszolására is lehetőség volt. A nyitott kérdésekre vonatkozó válaszadás remek lehetőséget adott arra, hogy olyan véleményeket ismerjünk meg, amelyek az irányított válaszokon és kérdéseken túlmenően, a felmérés alanyainak megélt tapasztalatán keresztül mutatkozik meg.

A szervezet joganyagforrása

A feltett kérdés a hatályos jogszabályok ismerete önértékelésének feltérképezésére irányult. A feltett kérdés azt mérte, hogy a válaszadók saját bevallásuk szerint milyen mértékben ismerik a hatályos joganyagforrásokat. Mielőtt az eredmények ismertetésére kerülne sor megjegyzendő, hogy jelenleg a rendőrség számára feladatot és hatáskört több, mint 400 jogszabály ír elő. Az Országos Rendőr-főkapitányság utasításainak száma megközelíti a 300 normát. A végrehajtói és vezetői tevékenység informatikai alapját szolgáltató Robotzsaru rendszer több, mint 200 alkalmazási modult tartalmaz. A rendvédelmi szervek belső igazgatásának jogi fundamentuma közel 100 joganyagot ölel fel. Mindehhez viszonyítva a válaszadók magabiztosan mindegyik kategóriában – akár a szervezet belső igazgatásához, akár a beosztásukhoz, akár az alaprendeltetéshez kapcsolódó jogszabályok ismeretének tekintetében – kiemelkedően és

a maximum értéket képviselve 61–80%-os tudásbázisról tettek tanúbizonyságot. Nem elhanyagolható az a tény sem, hogy a szervezeti igazgatáshoz kapcsolódó ismeret vonatkozásában 17,40%; a beosztáshoz kapcsolódóan 37%; míg a szervezeti alaprendeltetéshez mérten 26,10% állította, hogy minimum 81%-ot, de esetenként annak teljes egészét, mint ismeretanyagot készsége szinten elméletben ismer, és azt gyakorlatban alkalmazni tudja. Ez azt jelenti, hogy a felmérésben résztvevők több, mint egy negyede – saját bevallása szerint – több, mint 1000 normát szövegszerűen ismer, és azt szakszerűen, valamint jogszerűen alkalmazni tudja. Megvizsgáltuk, hogy a szervezetvezetői beosztást betöltő, azaz irányítói jogkörrel rendelkező vezetők saját bevallásuk szerint milyen mértékben ismerik a hatályos joganyag forrásokat. 3 fő 81–100%; 4 fő 41–60%; 1–1 fő pedig 21–40%, valamint 0–20% között tett tanúbizonyságot a tudásáról. A kiemelt vezetők közül 3 fő úgy gondolja, hogy 1000 joganyagból minimum 810 darabot, de maximálisan mind az 1000 darabot készsége szinten ismeri, és azok szakszerű és jogszerű alkalmazására alkalmas. További érdekesség, hogy összesen 6,50% (2,20% + 0% + 4,30%) azoknak az aránya, akik a három kategóriában a tudásukat 0–20% közé sorolták (9. számú ábra).

9. számú ábra: Szervezet joganyagforrása

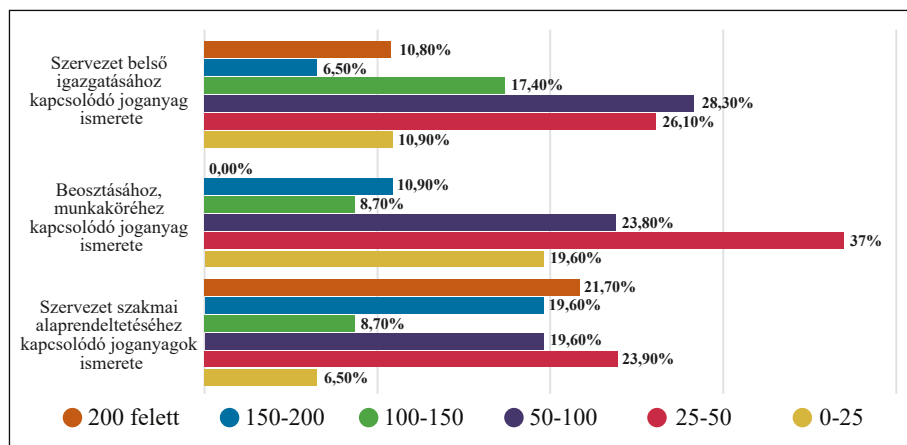
Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Szervezet joganyagforrásának mennyisége

A feltett kérdés a hatályos jogszabályok mennyisége ismeretének feltérképezésére irányult. Az előzőkhez mérten a válaszadóknak e kérdés megválaszolásánál

lehetőségük volt annak közlésére, hogy álláspontjuk szerint darabszámra mennyi joganyagforrás állapít meg a rendőrség számára hatáskört és illetékességet. Az előzőekben ismertetésre került, hogy a három vizsgált területen több, mint 1000 szabályzó rendelkezik a rendvédelmi feladatok ellátásáról, függetlenül attól, hogy azok mely szakterületre vonatkoznak. A 200 feletti tartományt a szervezeti belső igazgatásához kapcsolódóan a válaszadók mindösszesen 10,9%-a; a beosztáshoz kapcsolódóan 19,60%-a; míg az alaprendeltetéshez kapcsolódóan csak 6,50%-a jelölte meg. Ebből adódóan az a tudásbázis, amely a jogszabályismeret saját megbecsülésére vonatkozott, a válaszadók realitásában mindösszesen valamivel több, mint 200 darab joganyagra támaszkodik. Ezzel ellentétben a valóságban jól látható, hogy annak több, mint négy, de akár ötszöröse képezi a teljes joganyagforrást. Érdekesség, hogy a legmagasabb számban mindhárom területhez kapcsolódóan a válaszadók 25–50 közötti joganyagforrást jelöltek meg (10. számú ábra).

10. számú ábra: Szervezet joganyagforrásának mennyisége

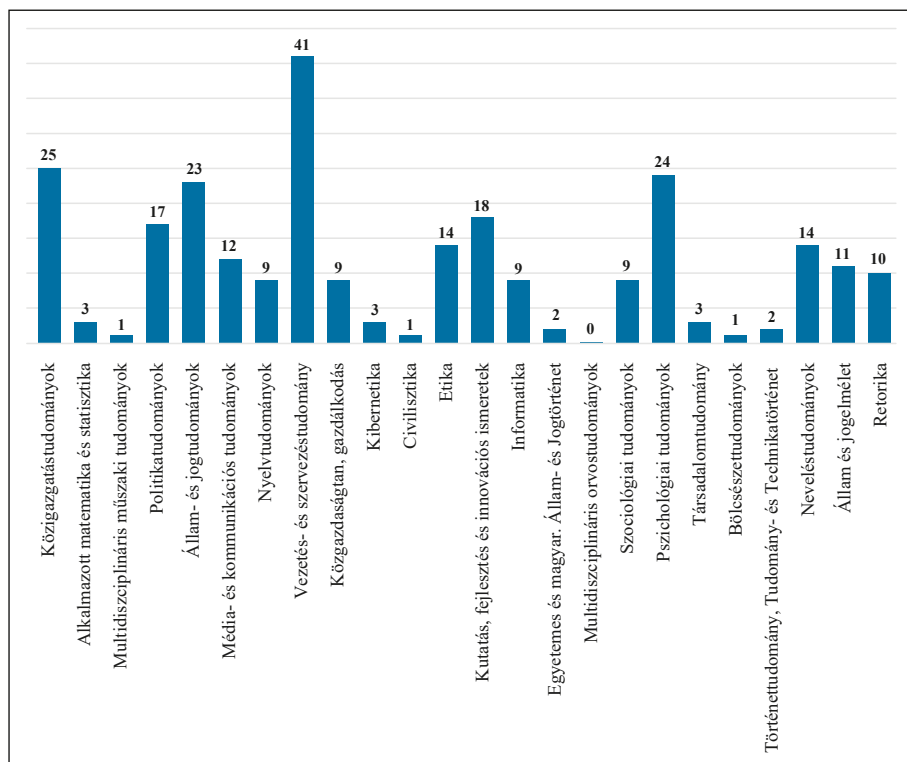
Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Felső szintű vezetői képzés ismeretanyaga

A feltett kérdés annak megválaszolására irányult, hogy a válaszadó milyen ismeretanyagot tart fontosnak a felső szintű vezetői képzés során. A felsorolásból az öt legfontosabbat választhatták ki a felmérésben részt vevők, súlyozva ezzel a lehetőségek közötti választást. A válaszadók a fontossági sorrendet úgy ítélték meg, hogy a vezetés- és szervezéstudomány (41 szavazat) a legfontosabb,

míg a multidiszciplináris műszaki tudományok és a bölcsészettudomány (1–1 szavazat) egyáltalán nem fontos a felső szintű vezetőképzés során. A vezetés- és szervezéstudományt a közigazgatástudományok (25 szavazat), a pszichológiatudományok (24 szavazat), az állam- és jogtudományok (23 szavazat), valamint a kutatás, fejlesztés és innováció (18 szavazat) követte. Hangsúlyozni szeretnénk, hogy ez egy primátus a lehetséges opciókon belül, amely jól tükrözi, hogy a Weber-féle bürokrácia – például közigazgatástudomány vagy az újítás iránti igény – kutatás és fejlesztés, a szervezetdiagnosztika vagy az emberközpontú irányzatok – és önmagában a Lewin-féle rendszer, lásd pszichológiatudomány – milyen mértékben képviselteti magát a válaszadók véleményében. Ugyanakkor a vezetés- és szervezéstudomány a maximum értéket képviselve, e kérdéskörben felülírva a többi tudományág jelentőségét, a legelső helyen szerepel (11. számú ábra).

11. számú ábra: Felső szintű vezetői képzés ismeretanyaga

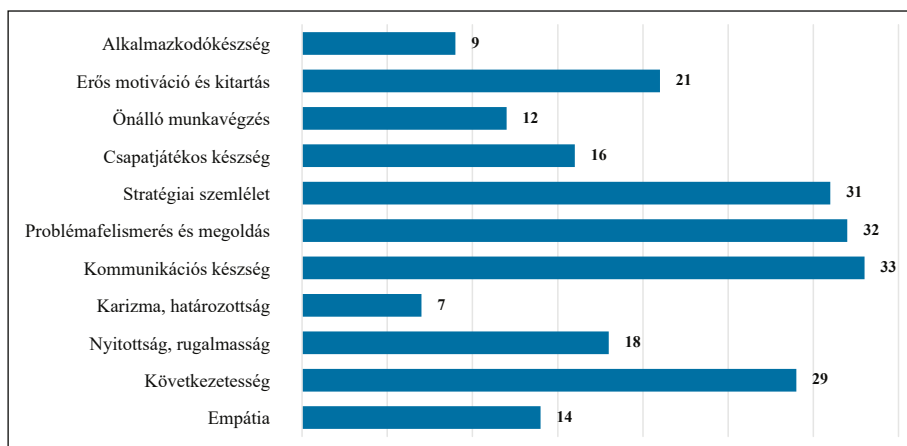

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Felső szintű vezetői képzés tudása

A feltett kérdés annak megválaszolására irányult, hogy a felső szintű vezetői képzés tanulmányok folytatásával, a válaszadó által megjelölt tudományterületek ismeretével, milyen attitűdök megszerzésére nyílik lehetősége. A válaszadók leginkább a kommunikációs készség (33 szavazat) vonatkozásában jelölték meg az attitűdfejlesztő szerepet, legkevésbé pedig a karizma és határozottság (7 szavazat) fejlesztésére hatnak a különböző ismeretek. Napoleon Hill modelljében viszont a karizma a sikeres vezetőnek egyik jellegzetes tulajdonsága, ellentétes kép mutatkozik e tekintetben, hogy a válaszadók által megjelölt tudományterületek e készséget és képességet ne vagy csak kevésbé fejlesztenék. Ez azt is jelenti, hogy a rendvédelmi pályán bizonyos prioritást élvez például a jó kommunikáció a karizmával és vezetői határozottsággal szemben (12. számú ábra).

12. számú ábra: Felső szintű vezetői képzés tudása

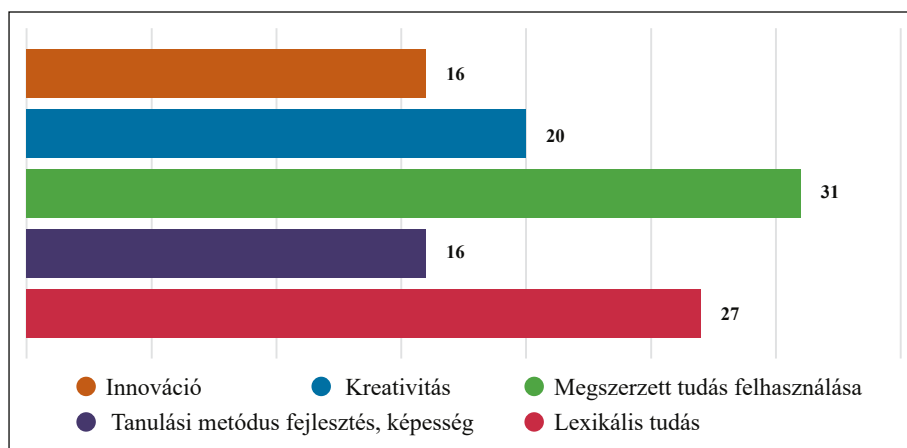
Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

A felső szintű vezetői képzés készségfejlesztő szerepe

A feltett kérdés annak megválaszolására irányult, hogy a felső szintű vezetői képzés folytatásával milyen készségek megszerzésére nyílik lehetősége a résztvevőknek. A fentiek azért kiemelten fontosak, mert a rendvédelem részére a vezetői utánpótlás a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen a megrendelő szervezetek (rendőrség, büntetés-végrehajtási szervezet, hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok) részére kerülnek kibocsátásra. Ők

lesznek a jelen és a jövő vezetői állománya. A válaszadók a megszerzett tudás felhasználását (31 szavazat) érzik a készségfejlesztő szerepek közül a leginkább megszerzhetőnek és fejlesztőnek a képzésben. Mindezzel összefüggésben az attitűdök vonatkozásában az újítás (innováció) és a tanulási metódus fejlesztése és képessége a legkevésbé készségfejlesztő a képzés során. Egyrészt ez pozitívumra ad okot, hisz a megszerzett elméleti (vezetési) tudást a hallgatók a gyakorlatban hasznosítani tudják, azonban a készségek elnyerésére (tanulás) még különböző eljárások, és az innovációt hirdető módszerek alkalmazásának fejlesztése indokolt (13. számú ábra).

13. számú ábra: *A felső szintű vezetői képzés készségfejlesztő szerepe*

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Vezetői és vezetési környezet

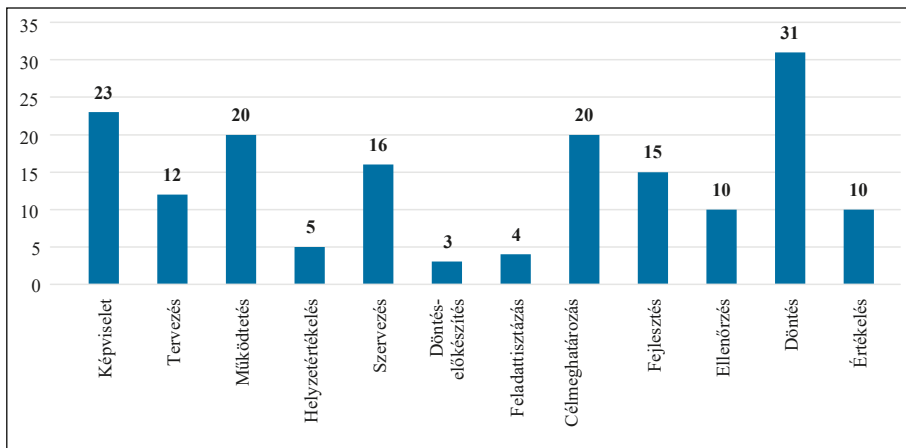
A harmadik nagy témakörön belül egyaránt nyitott- és zártlancú kérdések megválaszolására is lehetőség volt, amely a vezetéshez mint tevékenységhez, és a vezetőhöz mint személyhez kapcsolódott.

A vezető általános feladata

A feltett kérdés annak megválaszolására irányult, hogy a kitöltő szerint mi a vezető általános feladata. A feltett kérdés megválaszolása során azzal a problémakörrel szembesültünk, hogy a válaszadók a vezetési funkciókat a vezető általános feladatától elválasztani nem minden esetben tudták, azt gyakorta keverték

egymással. Fayol klasszikus iskolája óta tudjuk, hogy a vezetési funkciók a cél-meghatározással kezdődnek, majd az értékeléssel érnek véget. Ebbe tartozik a tervezés, a helyzetértékelés, a szervezés, a döntés-előkészítés, a feladattisztázás, a döntés és az ellenőrzés is. A vezető általános feladata viszont a szervezet működtetése, képviselése és annak fejlesztése. Mindez ellenére a legmagasabb értéket mégis a döntés mint vezetési funkció érte el, 31 szavazattal. A képviselést összesen 23, a működtetést 20, míg a fejlesztést csak 15 szavazatot kapott. Ebből kifolyólag a válaszadók inkább értékelik a vezetési funkciókat a vezető általános feladataként, mintsem azok tényleges reprezentálását (14. számú ábra).

14. számú ábra: A vezető általános feladata

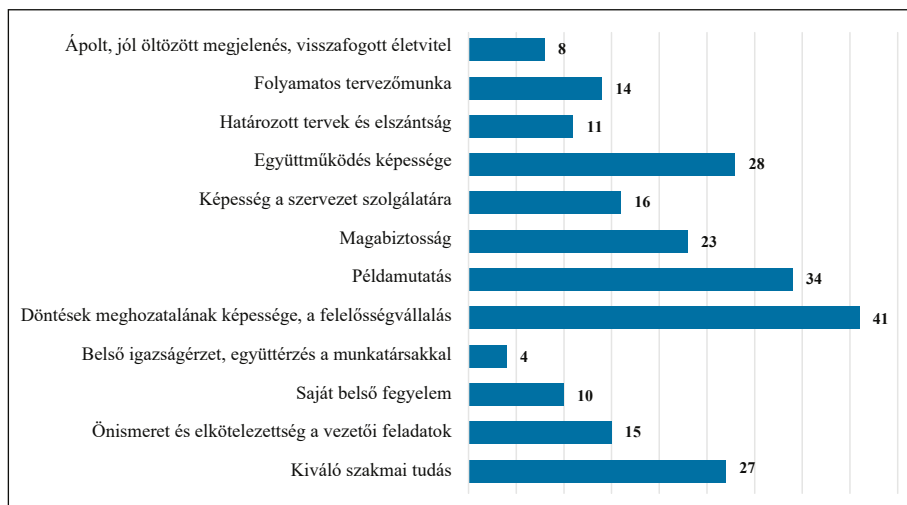
Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

A jó vezető tulajdonsága

A feltett kérdés annak megválaszolására irányult, hogy a válaszadó szerint melyek a jó vezető legfontosabb tulajdonságai. A kérdés megválaszolása lehetőséget nyújt a Hill-féle sikeres vezető tulajdonságainak összehasonlításával. A felmérésben részt vevő rendvédelmi vezetői állomány részint értett csak egyet a Hill-féle sikeres vezető modelljével. Jól látszik, hogy azon válaszadók, akik az előző kérdésben a döntést tartották a vezető általános feladatának, azok e kérdéskör mentén is a döntés meghozatalának képessége mellett tették le szavazataikat, amely a legmagasabb, azaz 41 szavazatot kapta. (Ez kiegészül még 10 válaszadóval is, amely így az összes válaszadó 96%-át öleli fel, a korreláció ez esetben szintén lineáris és nagy; a döntés meghozatalának képessége $< 1 <$

döntés.) Csakugyan magas számot kapott a példamutatás és az együttműködés készsége is (34 és 28 szavazat). A válaszadók tehát úgy gondolják, hogy a jó vezető tulajdonságai közé leginkább a döntési képesség, az együttműködés és a példamutatás tartozik, míg legkevésbé a belső igazságérzet és az együttérzés a munkatársakkal a fontos. Ez némileg objektív és tárgyilagos, a rendvédelemre teljesen jellemző Weber-féle bürokratikus szemléletet tükrözi (15. számú ábra).

15. számú ábra: A jó vezető tulajdonsága

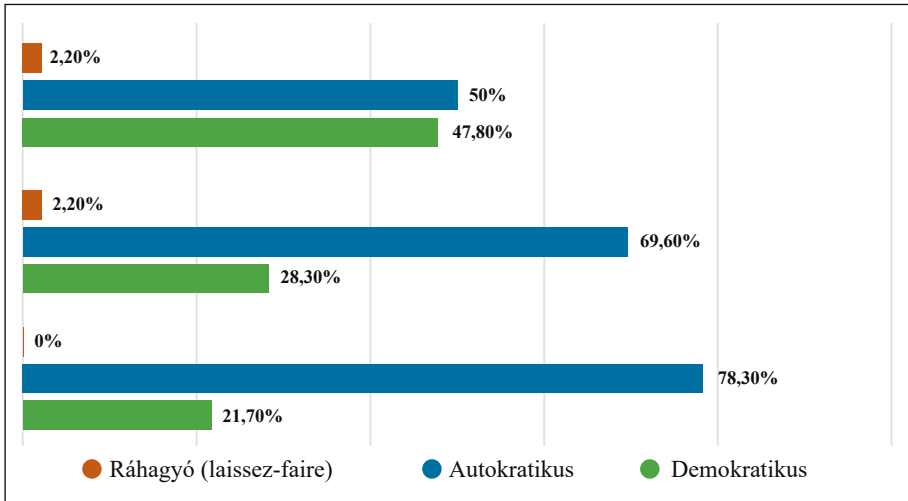

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Vezetési stílus

A feltett kérdés annak megválaszolására irányul, hogy a válaszadó szerint melyik a legalkalmasabb stílus a rendvédelemben a szervezet vezetésére; melyik vezetési stílus uralkodik a szolgálati helyén; illetőleg ő melyik vezetési stílust gyakorolja. A válaszadók többsége úgy gondolja, hogy a rendvédelmi szervezet vezetésére az autoriter vezetési stílus a legalkalmasabb (78,3%); a szolgálati helyen is többnyire az uralkodik (69,6%); viszont csak a megkérdezettek fele alkalmazza azt a stílust (50%). A demokratikus vezetést csak 21,7% tartja alkalmasnak a vezetésre, a szolgálati helyeken is csekély mértékben uralkodik (28,3%), viszont a megkérdezettek közel fele mégis azt alkalmazza (47,8%). A laissez-faire vezetési stílust senki sem tartja megfelelőnek a rendvédelmi szerv vezetésére, a szolgálati helyeken az szinte nem is érzékelhető, és csak ugyanilyen arányban használják a megkérdezettek (2,2%) (16. számú ábra).

16. számú ábra: Vezetési stílus

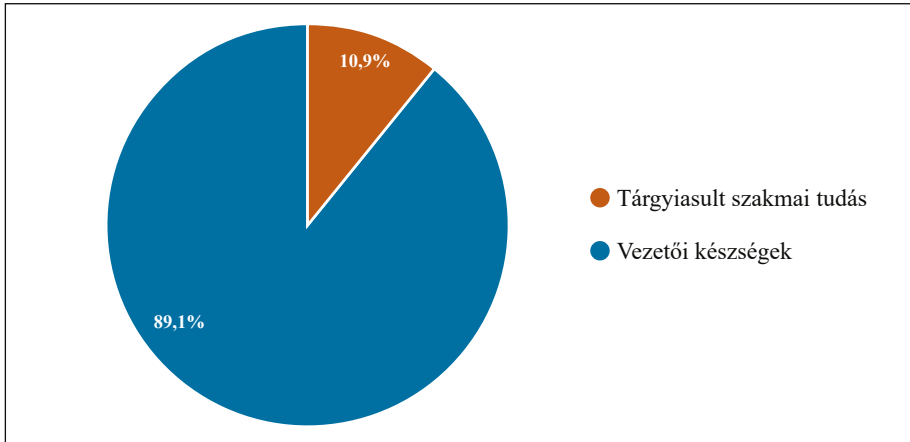

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Vezetői tudás

A feltett kérdés annak megválaszolására irányult, hogy a válaszadók szerint egy magasabb szintű vezetői beosztás betöltéséhez (például rendőr-főkapitányság vezetője) milyen tudás szükségeltetik. A válaszadók egyértelműen a vezetői készségek mellett döntöttek (89,1%), a tárgyiasult szakmai tudást elvetették (10,9%). A válaszadók sokkal inkább úgy gondolják, hogy a szakmai tudás kevésbé szükséges magasabb pozíció betöltéséhez, mint a vezetői készség. Ez korrelációt mutat az előző kérdéskörben válaszként adott laissez-faire vezetési stílus negligálásával, hiszen ez esetben a vezetők a tárgyiasult tudáshoz kell, hogy alkalmazkodjanak, amelyet jelen esetben a válaszadók elvetettek (17. számú ábra).

17. számú ábra: Vezetői tudás

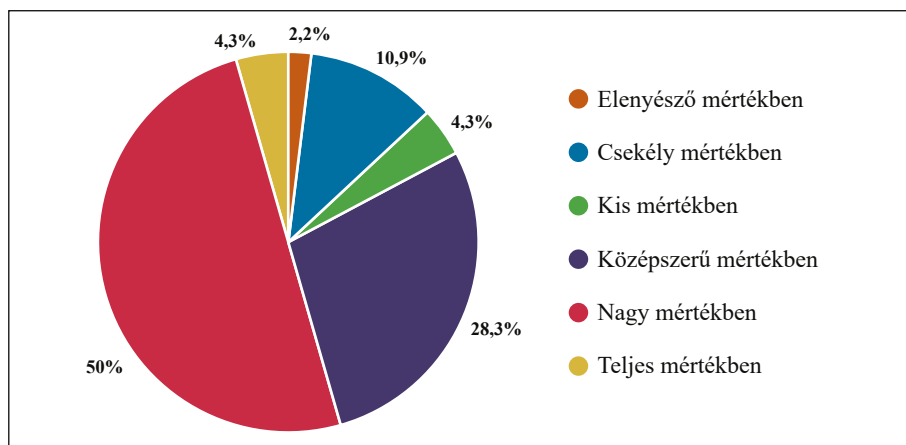

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Vezetői döntés

A feltett kérdés annak megválaszolására irányult, hogy a válaszadók szerint a vezetési rendszerben a vezetési tevékenység kapcsán mennyire „kiszolgáltatott” ez a vezetési szint a determinált vezetői döntés meghozatalában. A válaszadók leginkább a nagy mértékű kiszolgáltatottságot jelölték meg, amely 50%-ot jelentett. Legkevésbé gondolják, hogy az teljes mértékű lenne, amely 2,2%-ot ölelt fel. A nagy mértékű kiszolgáltatottság viszont a tárgyilagos tudásra alapszik, amelyet a válaszadók az előző kérdéssel összefüggésben elvetettek, de facto a kiszolgáltatottság mértéke alapján pedig a ráhagyó vezetési stílusra utal. E kérdéskörben tehát míg a ráhagyó vezetési stílust (2,2%) és az eltárgyiasult ismereteket (10,9%) elvetették, addig e kérdéskörben a válaszadók több, mint a fele megerősítette, hogy a vezető e kérdések megválaszolása tekintetében nagy mértékben „kiszolgáltatott” a vezetői döntés meghozatalában (18. számú ábra).

18. számú ábra: Vezetői döntés

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Következtetések a hipotézisek tükrében, javaslatok

Az első hipotézisünket sikerült alátámasztanunk, a választott minta vonatkozásában a választott kutatási módszertan alkalmas volt a vezetési stílusok és a vezetőkhez köthető attribútumok feltárásában. A választott minta a Nemzeti Közszolgálati Egyetem rendészeti vezető mesterképzésének állományát képezte, akik a rendvédelem területén végrehajtói és vezetői tapasztalattal is rendelkeztek (54,30% végrehajtó, valamint 45,70% vezető; ezen belül 19,60%-a szervezetvezető, 4,40% szervezetvezető-helyettes, 13–13% főosztályvezető, illetve osztályvezető). A munkatapasztalat kiemelt jelentőségű volt, hiszen a kutatás a rendvédelemhez köthető vezetési stílusokról kívánt reális képet kapni. (Szolgálati és rendvédelmi tapasztalat: 0–5 év, 4,40%; 5–10 év, 17,40%; 10–15 év, 23,90%; 15–20 év, 21,70%; 20–25 év, 17,40%; 30 év felett 2,2%.) A fentiek függvényében a választott minta alapján a hipotézisben megjelölt vezetési stílusokról, a vezető személyéről, az azokhoz köthető attribútumokról reális képet sikerült felállítanunk, abban – a saját ismereteik és megélt tapasztalataik birtokában – torzításmentes kép tárult elénk.

A második hipotézisünk vonatkozásában szintén sikerült igazolnunk, hogy a jelenleg hatályos joganyag teljes ismerete egy személytől nemcsak, hogy részben, hanem teljes mértékben sem lenne elvárható, így a döntés meghozatala, valamint önmagában a vezetés-irányítás vonatkozásában igenis felértékelődik a ráhagyó vezetési stílus szerepköre. Mindezt többek között azzal is sikerült alátámasztani,

hogy csak a rendőrség vonatkozásában megközelítőleg 1000 norma áll rendelkezésre, amely a különböző alapfeladatokat, hatásköri szabályokat és igazgatási feladatokat öleli fel. Ezzel ellentétben a válaszadók – ismereteik vonatkozásában – igen csekély mérték vélte úgy, hogy az összesen csak minimum a 200-at elérné; míg a válaszadók nagy része pedig csak jóval alacsonyabb, 25–50 közötti joganyagforrásról adott csupán számot (200 feletti joganyag a szervezet belső igazgatásáról 10,9%; beosztáshoz kapcsolódóan 19,60%; alaprendeltetéshez fűződő 6,50%. 25–50 közötti joganyagforrás ezen relációban 26,10%; 37%, valamint 23,9%). Mindez egyrészt bizonyítja, hogy egy személynek a vezetői beosztás betöltéséhez megközelítőleg 1000 normát kellene részletesen ismernie. Hill modelljében pedig a szakmaiság a sikeres vezető alapismérve, amely irreális elvárás lenne nemcsak a rendvédelemben dolgozóval, hanem az átlagos emberi tudással szemben is. A válaszadók (több, mint egy negyede) saját ismereteik vonatkozásában (maximum 200 norma, de minimum 25–50 norma) állította, hogy minimum 81%-ot, de esetenként annak teljes egészét, mint ismeretanyagot készségi szinten elméletben ismer, és azt gyakorlatban alkalmazni tudja. (81% feletti tudás: szervezeti igazgatáshoz kapcsolódó ismeret vonatkozásában 17,40%; a beosztáshoz kapcsolódóan 37%; míg a szervezeti alaprendeltetéshez mérten 26,10%.) Ez a valóságban azt jelentené, hogy ezek a személyek minimum 81 – vagy maximum 1000 – joganyagot készségi szinten elsajátítottak, saját ismereteik szerint pedig minimum 162 – vagy maximum 200 – normát tudnak alkalmazni és kezelni. Ez még akkor is magas szám, ha csak a saját ismereteik vonatkozásában mérnék a tudásukat, nemhogy a realitásban megjelenő normaszám vizsgálatában. Másrészt megjegyzendő, hogy minderre reflektál az is, hogy a válaszadók a megszerzett tudás felhasználását tekintették a bürokrácia és Hill-féle sikeres vezető alapfeltételének, amely ezek szerint igen csekély mértéke a valóságnak. A válaszadók nincsenek tisztában azzal, hogy mekkora joganyagforrás áll rendelkezésre, így a tudásbázis igen csekély szintjét ismerik csak, amely jobb esetben a 81%, legrosszabb esetben annak 0–20%-át jelenti (megszerzett tudás felhasználása 31 szavazat). A tárgyiasult szakmai tudást a válaszadók teljes mértékben elutasítják, és nem tartják fontosnak a vezetés-irányítás vonatkozásában, amely szintén ellentmond annak, hogy a valós ismeretanyag teljes egészét, vagy akár az általuk elismert tudásanyag minimum 81, de maximum 100%-át ismernék (vezetői készségek fontossága 89,1% vs. tárgyiasult szakmai tudás 10,90%). A tudás hiányát alátámasztja azon kérdéskör is, miszerint ugyan a válaszadók szerint a vezető legfontosabb kritériumfeltétele a döntési képesség jelenléte, ennek ellenére a válaszadók több, mint fele szerint az adott vezetési szint kiszolgáltató helyzetben van a determinált vezetői döntés relációjának vonatkozásában (nagy mértékű kiszolgáltatótság 50%).

Annak ellenére, hogy a válaszadók a laissez-faire vezetési stílust nem tartják megfelelőnek a rendvédelmi szerv vezetésére, mégis e szerint a tudásanyag felhasználásában – akár a döntési képesség relációjában – tudat alatt is használják azt. Miként tudna a vezető reális döntést hozni, ha a valóságos ismeretanyagának csak töredékét ismeri, annak ellenére, hogy a döntés meghozatalának képessége a megkérdezettek szerint a legfontosabb vezetői kritérium volna (laissez-faire vezetési stílus rendvédelmi alkalmatlansága 0%; a döntés meghozatalának képessége 41 szavazat). A válaszadók viszont konzekvensen elutasítják e vezetési stílus alkalmazását és annak jelenlétét a rendőri vezetésben (a laissez-faire vezetési stílusként 2,2%.)

A harmadik hipotézisünk vonatkozásában részben sikerült csupán alátámasztani, hogy szignifikáns különbség lenne a tudást megalapozó rendőri feladtvégzést szabályozó normák vonatkozásában. A válaszadók a három általunk felállított kategória, és az ahhoz tartozó értékek vonatkozásában a medián tekintetében mindösszesen maximum 8%-os eltérést mutattak (például 61–80% közötti norma tudásismeret: szervezeti igazgatáshoz kapcsolódó ismeret vonatkozásában 32,60% vs. 32,60%; a beosztáshoz kapcsolódóan 37% vs. 45%; a szervezeti alaprendeltetéshez 26% vs. 34%). A 8%-os különbség a medián vonatkozásában önmagában nem tekinthető szignifikáns különbségnek, azonban az ismeretszint vonatkozásában a minimum és maximum ráta közötti különbség igen (például 81–100% közötti ismeret 2,2%; 61–80% közötti ismeret 32,60%). Mindezek vonatkozásában a vezetőképzésben és továbbképzésben igényként jelentkezhet a rendvédelmi feladatok ellátására vonatkozó normatív ismeretanyagok komplex szintű és szakterületi/szakmai bontottságú oktatása.

A hipotézisek megerősítése vonatkozásában érdemes olyan konstruktív javaslattal élni, amely egyrészt biztosítja a rendőri vezetők részére ennek a hatalmas ismeretanyag tárgyiasult tudásának megszerzését, annak gyakorlatban történő felhasználását, valamint elősegíti a generalista és speciális vezető attitűdjeinek fejlesztését. Mindez jelenleg az oktatási és képzési szintéren valósulhat meg, amely egyrészt a Nemzeti Közsolgálati Egyetem rendészeti vezető mesterképzését, valamint a rendőrséghez kapcsolódó továbbképzéseket, és az azt lezáró rendészeti szakvizsgának folyamatos fejlesztését jelenti. A hatályos rendészeti vezető mesterképzésről elmondható, hogy az a legmodernebb technikák, eszközök és módszerek felhasználásával, oktató jellegű tematikák mentén biztosítja az elméleti tudás megszerzését, majd gyakorlatias képzésein keresztül segíti annak elmélyítését és felhasználását. Mindezekből kifolyólag a kutatás alátámasztotta, hogy a válaszadók leginkább a vezetés- és szervezélmélet ismeretanyagát tartják a képzés során a legfontosabbnak (vezetés- és szervezélmélet 41 szavazat), ezzel szemben a képzés megközelítőleg (a körülbelüliség mértékét

a specializációk határozzák meg) 450 óra ismeretanyagából mindösszesen csak körülbelül 130 óra a vezetéselméleti ismeretanyag, amely már a specializációkat (és az ezzel összefüggésbe hozható vezetői készségfejlesztési tréningeket) is tartalmazza. Ez arányaiban a teljes képzés csupán csak 28%-át jelenti. Amennyiben a kutatás eredményeinek relevanciáját vesszük górcső alá, akkor nagyobb hangsúlyt kell fektetni a vezetéselméleti tantárgyak oktatására, és a képzés vezetéselméleti szinten történő fejlesztésére, új vezetéselméleti tárgyak létesítésére, a tematika bővítésére. A továbbképzések, valamint a rendészeti szakvizsga vonatkozásban elmondható, hogy az zárt rendszert alkot, annak fejlesztése és korszerűsítése szintén segítheti a rendőri vezetők képzésének színvonalát.

Felhasznált irodalom

- Bass, B. M. & Bass, R. (1990). *The Bass Handbook of Leadership*. Free Press.
- Blake R. R. & Mouton, J. S. (1970). The Fifth Achievement. *The Journal of Applied Behavioral Science*, 6(4), 413–426. <https://doi.org/10.1177/002188637000600403>
- Fayol, H. (1916). *Administration Industrielle et Générale*. Bulletin de la Société de l'industrie minérale.
- Fiedler, F. E. (1981). Leadership Effectiveness. *American Behavioral Scientist*, 24(5), 619–632. <https://doi.org/10.1177/000276428102400503>
- Fred, S. (2006). *The Yale Book of Quotations*. Yale University Press.
- Hill, N. (1960). *Think and Grow Rich*. Fawcett Books.
- Hitt, W. D. (1990). *Ethics and Leadership: Putting Theory Into Practice*. Battelle Press.
- Kovács G. & Czuprák O. (2017). *A szervezetvezetés elmélete - A közszolgálati szervezetek vezetésének elméleti alapjai*. Dialóg Campus Kiadó.
- Kovács G. (2009). *A rendészeti szervek szervezeti kultúrájának összetevői és sajátosságai, a téma feldolgozása a Rendőrtiszti Főiskola vezetéselméleti oktatásában*. In Hautzinger Z. (Szerk.), *A Rendészet kultúrája* (pp. 223–234). Magyar Hadtudományi Társaság.
- Kovács G. (2020). A rendészeti vezető mesterképzés múltja, jelene és fejlődése. *Belügyi Szemle*, 68(11), 39–56. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.11.3>
- Kovács I. & Dragon S. (2021). *A vezetés-irányítási rendszerek jó gyakorlata a rendőrségen* (pp. 34–41). Magyar Rendészettudományi Társaság.
- Kovács I. & Piros A. (2020). „Laissez-faire” megjelenése a mai kor rendészeti vezetőjének attitűdjében. Második rész: tudományos probléma, cél, hipotézis és módszer. *Magyar Rendészet*, 20(4), 193–203. <https://doi.org/10.32577/mr.2020.4.12>
- Kovács I. & Piros A. (2021). „Laissez-faire” megjelenése a mai kor rendészeti vezetőjének attitűdjében. Második rész: tudományos probléma, cél, hipotézis és módszertan. In Kovács I. & Dragon S. (Szerk.), *A vezetés-irányítási rendszerek jó gyakorlata a rendőrségen* (pp. 34–42). Magyar Rendészettudományi Társaság.

- Kovács I. (2018). *Klasszikus vezetési funkciók a parancsuralmi rendszerben (állományvédelmi) ellenőrzés, és korrupciómegelőzés a helyi, és területi rendvédelmi szervek körében*. Nemzeti Közszerológati Egyetem.
- Lewin K., Lippitt, R. & White, R. K. (1939). Patterns of aggressive behavior in experimentally created social climates. *Journal of Social Psychology*, 10(2), 271–299. <https://doi.org/10.1080/00224545.1939.9713366>
- Moreno, J. L. (1951). *Sociometry, experimental method and the science of society*. Beacon House, Inc.
- Rorschach, H. (1924). *Manual for Rorschach Ink-blot Test*. Stoelting.
- Weber, M. (1967). *On Law in Economy and Society*. Touchstone.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Piros A. & Kovács I. (2022). A laissez-faire megjelenése a mai kor rendészeti vezetőjének atitűdjében. Harmadik rész: kutatási eredmények. *Belügyi Szemle*, 70(3), 505–537. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.3.5>

A magánbiztonság kezdetei és a magyar magánbiztonsági szektor fejlődése az első törvényi szintű szabályozásig

The Beginning of Private Security and the Development of the Hungarian Private Security Sector up to the First Legal Instrument with the Status of Law

---

Rottler Violetta

Dr. tanársegéd, rendőr őrmagy
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
rottiler.violetta@uni-nke.hu

Kovács Sándor

Dr. mesteroktató, rendőr ezredes
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
kovacs.sandor@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: Jelen tanulmány célkitűzése a modern magánbiztonság kialakulási folyamatának bemutatása, az előmozdító (katalizátor) és a hátráltató tényezők számbavétele a jogi szabályozás fejlődésére fókuszálva.

Módszertan: Kutatásunk során tudományos munkákat, korabeli jogforrásokat, valamint sajtóhíreket tanulmányoztunk át.

Megállapítások: Az állam meghatározza a szektor működésének kereteit, de kiemelkedően fontos az optimális szabályozásra törekvés, mert míg az alulszabályozás a törvénytelen működés és a visszaélések melegágya lehet, a túlszabályozás a hatékony és eredményes működést akadályozhatja. Például a vállalkozásokra vonatkozóan a kezdeti profilkényszer kikötése utóbb beigazolódott, hogy gátló tényezővé vált és 2005-ben ki is került a szabályozásból. A történelem során a magántulajdonhoz kapcsolódott a megvédésének igénye, és ez a védelmi igény a magánbiztonság expanziójának egyik jelentős katalizátora. A másik ilyen a kriminalitás növekedése, az emberek szubjektív biztonság-percepciójának romlása.

Érték: Mérföldkő a szakma történetében a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény, amely *expressis verbis* kinyilvánította, hogy nem a rendőrség kizárólagos feladata a közbiztonság védelme; abban kiemelkedően a magántulajdon védelmén keresztül a civil szférának is tevőleg részt kell vállalnia. Az 1998. évi IV. törvény által vált hivatalosan is elismertté a vagyónvédelmi szakma.

A tanulmány ezekre szeretné a figyelmet irányítani. A magánbiztonság hatályos jogi környezetének reformja előtt állunk. A védendő érték jellemzőitől (érték és veszélyeztetettség) függően kívánja a jogalkotó szabályozni a védelem jogi eszközeit, módszereit és az intézkedési jogosultságok körét. Ehhez azonban szükség van az alapok ismeretére, hiszen a magánbiztonság történetének ismerete elengedhetetlen az eredményes újraszabályozáshoz.

Kulcsszavak: magánbiztonság, társadalmi tulajdon, üzemrendészeti szerv, személy- és vagyonvédelem, tulajdonvédelem

Abstract

Aim: The aim of the current study is to present the progress of the modern private security, with the review of the fosterer (catalyst) and impedimental factors, focusing on the development of the legal regulation.

Methodology: During our research we analysed the law material of socialism, reviewed scientific works and press articles.

Findings: The framework for the sector is usually determined on national level, but endeavouring to optimally regulate it is crucial as it can be a hotbed of unlawful performance and misuse, while overregulation can thwart efficient and effective operation. For instance, determining initial profit obligations for enterprises later proved to be an interfering factor and was repealed in 2005. Private property has always needed protection throughout history and this need for protection is one of the main catalysts for the expansion of private security. The other is the growing sense of criminality as the common subjective security-preconception deteriorated.

Value: The milestone in the history of the profession in Hungary is the Act XXXIV of 1994 on the Police that expressis verbis proclaims that the protection of public security does not belong to the exclusive tasks of the Police as private sector has to take part in private property protection. Act IV of 1998 officially recognized property protection as a profession. This study emphasizes these facts. The legal background of Hungarian private security will be reformed soon. The legislation creates new norms (legal tools of defence, methods) according to the characteristics of defended values (values, threats). It is crucial to learn the historical background and development of private security in the process of creating proper, effective new law.

Keyword: private security, social property, factory policing body, close protection, property protection

Bevezetés

A biztonság igénye egyidős az emberiséggel. Már az ókori társadalmi viszonyok között is jelentős vagyoni különbségek jöttek létre. A társadalmi szerepek, közösségekben elfoglalt funkciók kifejeződtek a különböző személyek és közösségek tulajdonában lévő vagyonok védelmét szolgáló ráfordítások nagyságrendjében, a fizikai-mechanikai védelmi eszközök, és a hivatásszerűen védelmet (személy/vagyon) ellátó szervezetek és személyek alkalmazásában. Természetessé vált a lakóházak bejáratának megerősítése, rácsok felszerelése az ablakokra, olyan személyek (testőrök vagy őrk) alkalmazása a társadalomban vezető pozíciót betöltő vagyonos személyek, nemesek, uralkodók által, akik a vagyont őrizték, illetve ellátták a személyvédelmet. A tulajdonviszonyok változásával szoros kapcsolatban áll a magánbiztonság előtérbe kerülése, fejlődése vagy éppen háttérbe kerülése, megszűnése.

Napjainkban a globalizációs hatások, a gazdasági kapcsolatok világméretűvé, interkontinentálissá válása következtében kialakult a biztonsági szféra nemzetközi jellege, határokon átnyúló tevékenysége. A nemzetközi szabványok egyre jobban érvényesülnek az egyes államok, a multinacionális szervezetek belső védelmi gyakorlatában.

Közrend, rendészeti igazgatás, állami erőszakmonopólium

Tóth József a közrend fogalmának bemutatásakor az ókori görög bölcsek gondolatait hívta segítségül. Így Püthagorasz szerint „*a dolgok rendje a szellemre vezetendő vissza*”, míg Cicero felfogása a rendről: a „*rend a dolgoknak a nekik megfelelő helyen való összeállítása, együttléte*” (Sallai, 2019). Tóth József a közbiztonság alapját a közérdekben látta.

Aquinói Szent Tamás, a 13. század nagy gondolkodója, „*doctor angelicus*” így fogalmazott az állami közhatalomról, arról a kötelezettségről, hogy a közrendet, a tulajdon védelmét fenntartsa, az igazságosságot szem előtt tartva. „*Nem mindig van kötelezve a visszatérítésre (közbelépésre, a dolog visszaadására), aki a rablót nem leplezi le, nem áll ellen neki vagy nem tartja vissza, hanem csak akkor, amikor ez hivatali kötelessége, mint például a földi fejedelmeknek. Őket emiatt nem fenyegeti nagy veszély; azért rendelkeznek ugyanis közhatalommal, hogy az igazságosság őrei legyenek.*” (Varga, 2011). Az erőszakkal eltulajdonított értéket a jogos tulajdonosának vissza kell adni, ez „*hivatali kötelessége*” az állami és világi hatalomnak. A legitim állami erőszak-monopóliumot azonban magánszemély nem birtokolhatja.

Karvasy Ágoston szerint a „vagyombátorságot”, azaz a vagyonbiztonságot a következők veszélyeztetik: polgártársak rossz akarata vagy gondatlansága, balesetek, ingatlanok erőszakos elfoglalása, ingó vagyonok tolvajlása, csalárdások, birtokban háborgatások (Karvasy, 1843). Az archaikus szóhasználat is kiválóan megvilágítja a magyar nyelvben a „biztonság” értelemben használt bátorság kifejezést. Egészen leegyszerűsítve: akkor vagyunk bátrak, ha biztonságban érezhetjük magunkat és javainkat.

Concha Győző 1901-ben megjelent művében úgy vélte, hogy a közrend nem más, mint az állam és a társadalom rendje együttesen (Concha, 1901). Ebből következik, hogy a társadalmi és jogi normák összessége alkotja. Tóth Nikolett Ágnes kiemeli, hogy a közrendet több speciális terület fegyelmezett és át gondolt összehangolásával lehet csak megfelelő szinten tartani és ez a - közrend és közbiztonság fenntartására irányuló - rendészeti tevékenység a közigazgatás több területét is átfogja (Tóth, 2021).

Finszter Géza szerint a rendészeti igazgatás úgy jellemezhető, hogy hatósági intézkedéseket tartalmazó, a rendészeti közjog által szabályozott végrehajtó-rendelkező tevékenység, amely alkalmas a szándékos és gondatlan jogsértésekből keletkező veszélyek megelőzésére, megszakítására és elhárítására (Finszter, 2008). Általánosan elfogadott nézet, hogy a rendészeti igazgatás (a közigazgatás ágazataként) a jogsértő emberi magatartásoktól a hatósági kényszer eszközeivel, a legitim fizikai erőszak monopóliumának birtokában védelmezi a társadalmat.

„A modern közigazgatás felfogható úgy is, mint a társadalom mindazon közös igényeinek kielégítése a közhatalom által, amelyeket az egyes ember, de még a közösségek sem képesek a maguk számára biztosítani, hatósági eszközök hiányában. A rendészeti hatalom forrásai a jogi felhatalmazás, a közösség közbiztonság iránti igénye, valamint a szakmai hozzáértés, a rendőri mesterség gyakorlása során szerzett készségek és jártasságok.” (Finszter, 2013).

Magánbiztonság az ipari forradalomtól a világháború végéig

A történelem során a magánbiztonsági szereplők megerősödése mindig a megnövekedett biztonsági igényhez kötődött. Az ipari forradalom idején (1769–1850) a termelés hatványozott mértékű fejlődése, a kapacitások és termékek soha nem látott nagyságrendje maga után vonta védelmük, megóvásuk igényének kiteljesedését, s ennek nyomán létrejöttek a vállalati-üzemi rendszetek. A magánnyomozás lehetővé tette a gazdasági titkok mellett a magánszféra körébe tartozó titkok és kapcsolati rendszerek feltárását is. A dualizmus (1867–1918)

éveiben és a két világháború (1919–1939) közötti időszakban Magyarországon a kapitalista berendezkedés és a piacgazdasági viszonyok voltak meghatározók, amelyek kedveztek a vállalkozásoknak, így a korai magánbiztonsági szervezeti formák kialakulásának is. A II. világháborút megelőzően szűk körben láttak el magánvállalkozások vagyónvédelmi szolgáltatást, a tevékenységnek még nem volt kidolgozott szabályozása.

A tulajdoni rend pillérei Magyarországon 1948 után

Fontos katalizátortényezője a magánbiztonság fejlődésének a magántulajdon megléte; ha ez nincs meg, az az egyéni védelmi igények megszűnését, a megrendelői oldal kiüresedését eredményezheti. A II. világháborút követően fokozatosan visszaszorult, majd szinte megszűnt a magántulajdon, az állam teljes egészében átvette a vagyónvédelmi funkciók ellátását, az állami és társadalmi tulajdon védelmét, amelyeket különböző szervezeti formákban látott el (ipar-ország, üzemrendészetek, utóbb polgári fegyveres őrség, munkásőrség). A tulajdonviszonyok átalakulásakor született meg a 24/1987. számú minisztertanácsi rendelet, amely elsősorban a vagyónvédelemről rendelkezett, tilalmazta a magánnyomozást. A különböző gazdasági létesítmények védelmét a magántulajdonos által alkalmazott, a kerítésen (objektumon) belül működő rendészetek látták el, a kulcsszerepet betöltő portákon megkülönböztetett ruhában dolgoztak a portások, járőröztek az éjjeli őrök.

Látható, hogy a tulajdoni rend 1948-tól három pillérré épült. A legszélesebb körben az állami és társadalmi tulajdon, és szűk körben létezett a klasszikus magántulajdon, amelynek szabályai az állampolgárok személyes használati tárgyaira és a kisebb értékű ingatlanokra terjedtek ki. A vagyónvédelmi tevékenységet munkaviszony keretében látták el az állami vállalatok alkalmazásában álló személyek. A szocialista tervgazdaságban a profitorientált vállalkozások köre lényegében megszűnt, ebben az államrendben tehát a magánbiztonsági tevékenységek (a már korábban is tilalmazott magánnyomozást kivéve) automatikusan megszűntek vagy beolvadtak az állam egyre növekvő rendészeti struktúrájának rendszerébe.

A magánbiztonsági szektor megszűnésének okai a kommunista diktatúrában

A kommunista diktatúra éveiben három tényező vezetett a magánbiztonsági szektor megszűnéséhez.

1. A politikai vezetés szovjet mintára alakította át a rendvédelmi szervek és a hadsereg szerkezetét. (A munkásőrség a levért 1956-os forradalom után, a szocialista hatalmi rendszer támogatására Magyarországon létrehozott, közvetlen pártirányítás alatt álló félkatonai szervezet volt, melyet a rendszerváltozás folyamata során feloszlattak.)
2. Az alulról történő önszervezéseknek nem engedtek teret, ezzel összefüggésben szüntették meg az egyesületeket, társadalmi szervezeteket.
3. Az áruforgalmi viszonyokat szabályozó kereskedelmi jog háttérbe szorult, ezért kiürült a megbízási oldal.

Üzemrendészetek a társadalmi tulajdon védelmére

Üzemi rendészetet azoknál a közületi szerveknél lehetett felállítani, melyek védelmét a rendőrség jogszabályi rendelkezés hiányában nem volt köteles ellátni. A rendészet felállítása azonban nem érintette a vezetők ama kötelezettségét, hogy a rájuk bízott (netán tulajdonukban lévő) javak védelmét ellássák. Egyetlen közületi szerv területén – amennyiben azt a munkaterület nagy kiterjedése indokolta – több rendészeti szerv is működhetett, de ennek a fordítottja is igaz volt: ha több közületi szerv volt található egyetlen hajdanvolt gyárudvar területén, akkor több közületi szervnél ugyanaz a rendészet teljesíthetett szolgálatot. Ilyen esetben a védendő közületi szervek vezetőinek meg kellett állapodniuk közös működtetésről és a költségek viseléséről (Munkaadó Lapja, 1998). A rendészeti szervet a közületi szerv vezetője irányította közvetlenül vagy közvetlen (megbízott útján). A rendészek képzéséről a rendőrség gondoskodott.¹

A 14/1960. (III. 24.) Korm. rendelet előírta, hogy minden olyan vállalatnál, melynél a társadalmi tulajdon védelme érdekében szükséges, üzemrendészeti szervet kell felállítani. A szükségesség kérdésében a vállalat felett felügyeletet gyakorló miniszter vagy pedig a fővárosi, megyei tanács végrehajtó bizottságának elnöke volt jogosult dönteni. Az üzemrendészeti szerv tevékenységét a vállalat igazgatójának irányítása alatt végezte. A szerv elsődleges feladata, hogy a társadalmi tulajdon védelme mellett gondoskodott a vállalat rendjének és biztonságának fenntartásáról, a munkafegyelem megszilárdításáról. Feladatai közé tartozott annak megakadályozása, hogy bűncselekményt kövessenek el a dolgozók személyi tulajdona ellen. Az üzemrendészeti szerv tagja csak nagykorú, büntetlen előéletű és feddhetetlen személy lehetett, aki a szolgálat ellátása során a hivatalos személlyel azonos büntetőjogi védelmet élvezett.² Szakképesi-

1 6/1988. (II. 12.) MT rendelet a közületi szervek rendészeti tevékenységéről. 5–6. §.

2 14/1960. (III. 24.) Korm. rendelet üzemrendészeti szervek szervezéséről. 1–4. §.

tésre vonatkozó követelményt csak a rendészeti vezető, illetve annál magasabb pozíció esetében írtak elő. A rendészeti dolgozó a közületi szerv tevékenységében nem vehetett részt, csak a rendészeti tevékenységgel nem összeférhetetlen munkavégzésre lehetett kötelezni (jellemzően leltárfelelős munkakört, tűzvédelmi, munkavédelmi feladatokat láttak el). Feladatköre rendkívül széles volt, a rendelet is csak exemplifikatív módon sorolt fel néhányat: például üzemek, raktárak, alapanyagok, termékek őrzése; rendkívüli esemény esetén azonnali intézkedés és a helyszín biztosítása; a dolgozók munkahelyre bevitt személyes tárgyainak a védelme. A rendész közfeladatot ellátó polgári őrnök minősült. Jogában állt a munkahelyre belépők igazoltatása, az ittas személyek belépésének megakadályozása, járművek, csomagok, menetokmányok ellenőrzése.³

Az üzemrendészeti szerv tagjának feladatait a 2027/1960. (III. 24.) Korm. határozat tartalmazta. Folyamatos tájékoztatási kötelezettség terhelte a vállalat igazgatója, a felügyeletet gyakorló minisztérium illetékes szerve, valamint a rendőrség irányába. Az üzemrendészeti szerv vezetője irányította és felügyelte a polgári fegyveres őrség, a kapuszolgálat, az éjjeliőrök, tárgyőrök, motozók és a személyi kísérek munkáját (Szabó & Szigeti, 2011). Azt, aki jogosulatlanul – például engedély nélkül vagy jogszabályban előírt kötelezettségét megszegve – folytatott személy- és vagyónvédelmi tevékenységet, szabálysértés miatt vonták felelősségre. A rendőrség hatáskörébe tartozó szabálysértési eljárásban az elkövető legfeljebb 50 ezer forint összegű pénzbírsággal volt sújtható.⁴

A közületi szervek rendészeti tevékenységét a 6/1988. (II. 12.) MT rendelet szabályozta csaknem az ezredfordulóig. A rendelet hatálya a költségvetési szervek és egyesületek mellett csak a gazdasági tevékenységet folytató jogi személyekre terjedt ki, így a betéti társaságokra és a közkereseti társaságokra nem.⁵

Állami védelmi rendszerből társadalmi védelmi rendszer

Az 1980-as évek közepétől egyre élénkült a gazdaság, sorra jöttek létre a különböző vállalkozások, köztük nagy számban olyanok is, melyekben külföldi polgárok is részt vettek. Megnövekedett az igény a vagyónvédelmi szolgáltatások iránt, ezeknek az igényeknek a rendőrség nem tudott eleget tenni, az üzemrendészet jogintézménye pedig már elavulttá vált. Új szabályozás született a vagyónvédelmi tevékenység szabályairól szóló 24/1987. (VII.22) MT számú

3 6/1988. (II. 12.) MT rendelet a közületi szervek rendészeti tevékenységéről. 7–10. §.

4 17/1968. (IV. 14.) Korm. rendelet az egyes szabálysértésekről 30/A. § (1)–(2) bek.

5 6/1988. (II. 12.) MT rendelet a közületi szervek rendészeti tevékenységéről. 1. § [Hatálytalan: 2000. II. 1-től, hk: a 199/1999. (XII. 21.) Korm. rendelet 1. §].

rendelet formájában, ez a norma azonban a személyvédelmet és a magánnyomozói szolgáltatást kategorikusan megtiltotta.⁶

Az 1990-es években a volt szocialista országokban a politikai változást követően a magántulajdon volumene megnőtt, és a tulajdonosok köre is egyre szélesedett. A tulajdonviszonyok változása jelentősen hatással volt a szakma kialakulására. Hazánkban elindult a szakmai berkekben „spontán privatizációnak” nevezett folyamat, amelyben az állami vállalatok a vagyonuk döntő részét egy vagy több társaságba bevitték, és társasági „bolygórendszerekké” váltak: a vállalati központ körül számos, a korábbi vállalati vagyont működtető kft., rt. helyezkedett el, amelyekben a tulajdoni többség a vállalati központé volt. A központ vagyona így már nem gépekben, berendezésekben, hanem a bolygórendszerben keringő társaságokban lévő üzletrészekben, részvényekben testesült meg, az állami vállalat tehát valójában vagyongazdálkodó központtá alakult. Becslések szerint 1988 és 1990 között több mint száz állami nagyvállalat vált ilyen típusú, kvázi vagyongazdálkodó szervezetté (Kocsis, 1992).

Hazánkban erősebb büntetőjogi védelem illette meg a társadalmi tulajdont, mint a szűk körű klasszikus magántulajdont, ugyanis minősítő körülménynek számított, ha a bűncselekmény elkövetésének tárgya ilyen kategóriába tartozott. A privatizáció után azonban a tulajdonos magára maradt, hogy miként védi meg tulajdonát. A védelmi igény jelentősen megnőtt, mert az állami és a magántulajdon aránya megfordult.

Az állami tulajdon privatizálásával az állambiztonság és rendőrség az úgynevezett népgazdasági és társadalmi tulajdon védelmének szakemberei, illetve a bűnügyi szervek fedett beosztású rendőrtisztjei a magántulajdonba került vállalatoknál kamatoztatták szakértelmüket. Kiválóan értettek a magánrendészet klasszikus feladatköréhez, a személy- és vagyonvédelemhez. A szocializmusban az olyan nagyvállalatoknál, mint például a Kőbányai Sörgyár egy állambiztonsági rendőrtiszt látta el – igen hatékonyan – a belső védelmet. Az állambiztonság megszűnésével tehát az állami védelmi rendszer átalakult társadalomvédelmi rendszerré. A beléptető pontokon csökkent munkaképességű személyeket foglalkoztattak, nem volt igazán szükség portásra sem, mert a fentiek szerint a belső biztonsági rendszer jól működött. A magánosításkor a volt állambiztonsági és az úgynevezett „TT-s” tisztek (azaz társadalmi tulajdont védelmező tisztek) felkeresték az új tulajdonosokat, és sokszor ugyanazon objektumban folytatták tovább tevékenységüket.

---

6 24/1987. (VII. 22.) MT rendelet a vagyonvédelmi tevékenységről és a magánnyomozás tilalmáról.

Növekvő kriminalitás, védelmi pénzek

A rendszerváltozással együtt járó negatív jelenség, hogy sajnos hazánkban is kezdtek kialakulni bűnszervezetek. Zsarolás, erőszak, fenyegetés jellemezte ezeket a bűnözői csoportokat, és a kialakult vállalkozói réteget, az üzlet-tulajdonosokat próbálták rávenni védelmi pénzek fizetésére. A bűnözői körökkel szemben az állambiztonsági tiszt védte meg a tulajdonost.

Védelmi pénzek szedése még manapság is előfordul, például tőlünk keletre Kárpátalján. Egy friss hír szerint egy ukrán rendőrtiszt játékautomatákat működtető tulajdonosoktól kért védelmi pénzt, havonta 20 ezer hrivnya⁷ összegben. Ha valaki megpróbált ellentmondani neki, azt megfenyegette, hogy elkobozza a vagonát és büntetőeljárást indít ellene ([URL1](#)).

Szlovákiában, Pozsonyban szintén számos hasonló példa sorolható ([URL2](#)). Az 1990-es években a szlovákiai Léva sem volt kivétel. Jozef Rohác, az Aranykéz utcai robbantás ügyében 2009. március 09-én tett vallomásában elmondta, hogy szinte egész Léván ő „védte” a szórakozóhelyeket, mindenhol védelmi pénzeket szedett 1989 és 1999 között. Ebben az időben egyébként rendszeresen járt Magyarországra is egy telephely őrzése végett (Németh, 2016).

Az utóbbi időben Olaszországban a maffia inkább több üzletben szed alacsonyabb összegű védelmi pénzt. A Cosa Nostra vezetőjének nyilvánosságra került lehallgatott telefonbeszélgetései alapján ez a tendencia, mivel az 1980-as, 1990-es évekhez hasonló válságperiódus van az olasz gazdaságban. A maffia a kábítószer- és fegyverkereskedelemből próbált megélni azóta, de szűkült a piaca, és ezért ismét védelmi pénzek szedéséhez folyamodik ([URL3](#)).

2009 februárjában sajtóhír volt, hogy Siófokon, a Petőfi-sétányon erődemonstráció céljából felvonult egy roma etnikumú csapat, mert a sétány 60 üzlete által megbízott biztonsági cég embere megvert egy roma fiatalembert. Egy bűnszervezet védelmi pénzeket szedett a siófoki vállalkozóktól, havi 50–100 ezer forint közötti összegben ([URL4](#)). Bevett gyakorlat volt, hogy felkeresték az adott üzletet, vendéglátóhelyet, és kisebb incidenst, verekedést provokáltak. Másnap megjelentek és „felajánlották” szolgálataikat. A vállalkozók nem mertek ellenkezni, mert tudták, hogy előbb-utóbb egy másik csapat jön, ha nem adják el a „védelmi ajánlatot.”

A fentiekből kitűnik, hogy alapvetően két rendszertért felelős érdekcsoport vett részt tevőlegesen a magánbiztonság világában, az egyik a volt szocialista rendszer katonai, rendészeti, titkosszolgálati szakemberei, a másik kör tagjai pedig többnyire a bűnözői világban szocializálódott személyek voltak. Az

---

7 213 180.- forint, 2021. 02. 18. napon a Magyar Nemzeti Bank középárfolyamával számolva.

államnak tehát ebben a helyzetben kellett határozottan fellépnie, és állást foglalnia abban a kérdésben, hogy hogyan lehet a rendszerváltozás utáni közbiztonsági rendet kialakítani.

A magánbiztonság rendészeti tevékenysége 1995-től

1994-ben a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) elfogadásával a rendőrség alkotmányos helyének és szerepének törvénybe foglalásával sikerült a rendőrség jogait és kötelességeit megfelelő módon definiálni a jogállamiság keretei között.

Horváth Balázs, az Antall-kormány belügyminisztere így vélekedett a rendszerváltozás előtti rendőrségről: *„a gondolkodást megnyomorító, önálló kezdeményezésre képtelen, felelősséget vállalni nem tudó egyének gyülekezete a szocialista hatalom rendőrsége. Az ilyen működést segítette a mindent jótékony homályban tartó titkosság, a katonai rend és a feltétlen engedelmesség elve. A szigorúan hierarchizált felépítésen nyugvó rendszert habozás nélkül általánossá tették olyan területeken is, ahol a munka természete ellentmondott a katonai rendtartásnak”* (Horváth, 1990). Szamel Lajos 1990-ben megfogalmazott álláspontja szerint a rendőrség fegyveres és egyenruhás testület, de nem kell feltétlenül militarizáltnak, katonailag szervezettnek (fegyelem és hierarchia) lennie. Sokkal inkább az államigazgatási szervekhez kell igazítani és civilesíteni, ha ez megtörténik, nem lesz többé diszfunkcionális. A 1996. évi XLIII. törvény a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról (Hszt.) elfogadásával végül világossá vált, hogy a hatalom célja a katonai rendvédelem kiépítése, és sajnálatos módon nem a demilitarizálási szándék (Christián, 2010a). A magyar rendészet – a szocializmus négy évtizedét leszámítva – konzekvensen a német doktrínát követve fejlődött, amely szerint a rendészet a közigazgatás része kell legyen. Vissza kellett volna térni a szocializmus előtti fejlődési vonalhoz (Christián, 2010b).

A rendőrség esetében a centralizáció, hierarchia, militáns jelleg és állami irányítás dominanciája érvényesül, mert az Rtv. – a korlátokat felállító liberális nézettel szemben – a konzervatív nézet szellemében lett megfogalmazva, amely abban segít, hogy a kormányzat könnyebben meg tudja valósítani elképzeléseit. Tehát az Rtv. – vitathatatlan érdemei ellenére – bizonyos értelemben a rendszerváltozás előtti állapotot konzerválta. Jogállami követelmény a rendőri tevékenység politikamentessége, de a politika támogatásával lesz sikeres a rendészeti tevékenység. A beavatkozás megfelelő szinten tartása, az egyensúly fenntartása lényeges (Christián, 2016).

A privatizációval vagyonhoz jutott tulajdonosok az államtól várták a segítséget abban, hogy ne a bűnözői köröknek legyenek kiszolgáltatva. Azok számára, akik legálisan szerettek volna személy- és vagyonvédelmi tevékenységet végezni, égető szükség volt arra, hogy rájuk is megfelelő garanciális feltételeket tartalmazó szabályozás kerüljön elfogadásra.

Bár az Rtv. felhatalmazó rendelkezései között szerepelt, hogy az Országgyűlés egy éven belül törvényt hoz a személy- és vagyonvédelem körében, ez nem valósult meg. A magánbiztonsági tevékenység történetében mégis jelentős fordulatot hozott az Rtv., mert a törvény eredeti, 1994-es szövegállása szerint a 28. § nevesítette az engedélyhez kötött magánbiztonsági szolgáltatásokat, azaz felsorolta, hogy mely magánbiztonsági tevékenységek folytathatók vállalkozás keretében. A törvény 1994-es szövege a következőképpen szólt:

„A személy-és vagyonvédelmi tevékenység rendőrhatalósági engedélyhez kötött szolgáltatás, amelynek során a vállalkozó a megrendelőt megillető jogok keretein belül, szerződés alapján:

- létesítményt, telephelyet, területet, járművet, más dolgot őriz;
- rendezvényt biztosít;
- szállítmányt kísér, őriz, pénz- és értékszállítást végez;
- személyt véd;
- személy- és vagyonvédelmi szakképzési, tanácsadási, szakértői szolgáltatást nyújt;
- vagyonvédelmi műszaki rendszerek tervezését, telepítését, karbantartását végzi.

A magánnyomozás rendőrhatalósági engedélyhez kötött vállalkozási tevékenység, amelyet a vállalkozó a megrendelőt megillető jogok keretein belül, adatok megszerzése, tények, körülmények felderítése érdekében szerződés alapján végez.”

Az Rtv. jelenleg hatályos szövege, már nem nevesíti külön a tevékenységfajtákat, és sokkal egyszerűbben fogalmaz a hatósági engedéllyel kapcsolatos rendelkezésekről (Christián, 2014a). A jelenleg hatályos Rtv. 100. §-ának (1) bekezdés g) pontjában szerepel, hogy a kormány a személy- és vagyonvédelemmel kapcsolatos szabályokat alkothat.

Tehát végül 1995-ben nem törvény, hanem egy alacsonyabb szintű jogforrás, egy rendeleti szintű szabályozás született. A 87/1995. (VII. 14.) számú Korm. rendelet a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység átmeneti szabályairól szólt, és mintegy hiánypótlásként szolgált. Igazolta ez is Kahn-Freund híres megállapítását, hogy a célokat a társadalom határozza meg, az eszközöket a jogi tradíció (Kulcsár, Markója, Petrik, Szijártó & Szilbereky, 1985). Azonban a forma ellenére mindez

korszakalkotó jelentőségű, mert a rendszerváltozás után 1995-ben a személy- és vagyonvédelemről szóló kormányrendelettel megkezdődött a magánbiztonság rendészeti tevékenysége. A magánbiztonsági területet a kormány a rendészetért felelős belügyminiszteren keresztül a rendőrségre bízta.

Sajnos a jogszabály megfogalmazása nem volt tökéletesen egyértelmű. Ennek jó példája egy 1997. novemberében kelt ombudsmani ajánlás, amely megállapította, hogy „a 87/1995. (VII. 14.) Korm. rendelet közérthetőségének hiánya zavarokat okoz a jogalkalmazásban, ezzel sérti a jogállamiság és a jogbiztonság alkotmányos alapelvét és alkotmányos visszasságot okoz. Tekintettel arra, hogy előkészület alatt áll a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelemről, valamint a magánnyomozói tevékenységről szóló törvényjavaslat, [...] ajánlom az előterjesztésért felelős belügyminiszternek, hogy 1. az alkotmányos visszasság megszüntetése érdekében, a törvény szerkesztésénél küszöböljék ki azokat a közérthetőséget zavaró megfogalmazásokat, amelyek az átmeneti szabályozás során a jogalkalmazóknak és a norma címzettjeinek megértési nehézségeket okoztak, 2. gondoskodják arról, hogy a törvény hatálybalépéséig az érintett jogalkalmazók egységes értelmezés alapján járjanak el az átmeneti szabályok alkalmazásánál.” (OBH 3873/1997.)

A személy- és vagyonvédelemmel kapcsolatos rendőrségi feladatok

Csak olyan személyek és vállalkozások kaphattak személy- és vagyonvédelmi tevékenység végzésére lehetőséget, akik az előéleti szűrőn átmentek, azaz bűnügyi rekorddal nem rendelkeztek. A vállalkozások vezetőinek nemcsak bűnügyi múltja nem lehetett, hanem tisztségviselőinek erkölcsi bizonyítványt kellett kiállíttatniuk. Ez hatalmas lépés volt a magánbiztonsági szakma legitimitása irányába, mivel a bűnözői körök kiszorítása megkezdődött. A teljes siker felé azonban még hosszú út vezetett, mert évek múltán is tapasztalható volt, hogy – jellemzően a szórakoztató ipar területén – kétes egzisztenciájú személyek álltak a biztonságvédelem hátterében. Az igazolvány kiváltásának két együttes feltétele volt: büntetlen előélet és a vagyonőri vizsga/rendészeti-katonai vizsgaképesítés megléte.

A rendőrség mai szemmel nézve túlzott, de akkor szükséges ellenőrzési felhatalmazását jelentette, hogy a rendőrség kapta meg a személy- és vagyonvédelmi tevékenység személyes végzéséhez szükséges igazolvány kiváltásához szükséges vizsgáztatás jogosítványát is. Minden rendőr-főkapitányságon a főkapitány intézkedésben határozta meg név szerint azokat, akik a személy- és vagyonvédelmi tevékenységhez szükséges vizsgáztatást végezhettek. A rendőrség feladata volt továbbá az ellenőrzés. A munkamegosztás érvényesült az

igazgatásrendészeti és közrendvédelmi területen, mivel a vagyonőrök helyszíni ellenőrzését is el kellett látni, és ezt többnyire a közrendvédelmi szolgálati ág bevonásával végezték. Az oktatás és vizsgáztatás koordinációja (vagyonőri képesítés megszerzése) a személyügy területéhez tartozott. Az igazgatásrendészeti szolgálati ágon belül egy külön szakterületté vált a személy- és vagyonvédelmi tevékenység rendszere. A helyi kapitányságok adják ki az engedélyeket és igazolványokat, a szakirányítást az ORFK Igazgatásrendészeti Főosztálya végzi.

Társadalmi igény, cégstruktúra, a biztonságszervezés négy típusa

Azzal, hogy a jogszabály előírta a személy- és vagyonőrök részére a formaruha viseletét, és azon „személy- és vagyonőr” megnevezés feltüntetését, valamint a munkáltató nevét, jelentős előrelépés történt abban, hogy a lakosság is egyre jobban megismerte és elfogadta, hogy Magyarországon a magánterületek védelmét, illetve a magánrendészeti feladatokat a magánbiztonság szereplői látják el. Ahogy a hazai köztudat megismerte és elfogadta a személy- és vagyonvédelmi cégeket, és a „biztonsági őr” megjelent mint önálló szakma, ezzel az állampolgárok tudatában kialakult egy igény, hogy ha biztonsági kockázatot jelentő helyre lépnek, például bankfiókok, ott legyen fegyverrel ellátott biztonsági őr. Elmondható az is, hogy kezdetben könnyebb volt pályára kerülni, és a társadalmi igény is ösztönözte a szakmát, hogy legyen vagyonőr mindenütt. Az 1990-es években gomba módra szaporodtak a magánbiztonsági vállalkozások, mivel egy vállalkozás – a piac igényei szerint – több helyen is végzett vagyonvédelmi tevékenységet. Egy optimális méretű biztonsági cégnél meg lehetett valósítani azokat a szakmai elveket, amelyeket a védelmi tevékenység korrekt végrehajtása igényelt. A struktúra tehát egy adott cégen belül: egyrészt ki lehetett alakítani humán erőforrásért felelős szervezeti egységet, amely a felvételt, képzést, továbbképzést végezte, a szakmai területen pedig az üzletszerzést, a védett objektumok folyamatos kockázatelemzését, védelmi rendszerek fejlesztését és a cég operatív irányítását végző egységeket, illetve külön egység foglalkozhatott a cég logisztikai működésbiztonságával, különösen a hír-informatika-mobilitás biztosításával. Mindezek ellenőrzésére egy függetlenített minőségirányítás volt kialakítva. A jogszabály azt is lehetővé tette, hogy a tulajdonos dönthetett arról, hogy a területén saját állományába tartozó személy végezzen személy- és vagyonvédelmi tevékenységet (mai szóhasználattal „in-door” alkalmazott) vagy vagyonvédelmi vállalkozást bízson meg ezzel a feladattal (szerződött alkalmazott). Ennek alapján ebben az időszakban a magán biztonságszervezés négy típusa alakult ki:

- 1) Az adott személy saját maga látja el a védelemmel kapcsolatos feladatokat.
- 2) A vállalkozás a munkavállalói állományba tartozó személyekkel látja el a biztonsági tevékenységet.
- 3) A vállalkozás a biztonsági szolgáltatást nyújtó vállalkozással köt szerződést.
- 4) Az első kettő egyidejű alkalmazása, azaz a biztonságszervezés saját munkavállalóval történik, míg a munka tényleges elvégzése kiszervezésre kerül (Czilják, 2011).

A tevékenységek folytatására csak a megbízót megillető jogok keretein belül, szerződés alapján volt lehetőség.

Profiltisztaság

A cégek alapításának szigorú feltételeként határozták meg a profiltisztaságot, amelynek értelmében kizárólagosan személy- és vagyónvédelmi tevékenység, biztonságtechnika, lehetett a cég tevékenységi köre, és mindösszesen ezekhez szorosan kapcsolódó takarítást és karbantartást végezhetett a személy- és vagyónvédelmi vállalkozás. A rendőrség ellenőrizte a cégeket, és azok valóban profiltiszták voltak. Jóval később, csak 2005-ben oldották fel a cégeket a profilkényszer alól.

Bűnmegelőzés

Magyarországon a rendszerváltozás után jelentősen megnövekedett a bűnözés. Az ismertté vált bűncselekmények többsége a lakosság vagyón- és személyi biztonsága ellen irányult. Ezt a folyamatot azonban nem követte automatikusan a társadalom önvédelmi mechanizmusainak kifejlesztése (Nyári, 2012).

Fontos kiemelni, hogy Magyarországon 1990-ig nem volt a mai értelemben vett bűnmegelőzési tevékenység. Akkoriban, akárcsak a többi európai államban, hazánkban is a büntetőpolitika megvalósítását tekintette elsődlegesnek a kormányzat (Biztonságpiac, 2018). A bűnmegelőzés 1995 óta működő – többször módosított – hazai rendszerét az Európai Unió tagállamaira vonatkozó követelményeknek, és az ENSZ, valamint az Európa Tanács ajánlásainak megfelelően úgy kell kialakítani, hogy a magyar társadalom beépítse azt védelmi mechanizmusába (Nyári, 2012). A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia szerint a vagyónvédelemmel kapcsolatos minden intézkedés fő célja az állampolgárok folyamatos tudatformálása révén az önvédelmi mechanizmusaik kialakítása, a tulajdonhoz kapcsolódó egyéni felelősségérzet kialakítása.⁸ Napjainkban már a rend-

---

8 1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013–2023).

országban belül intézményesített szerve van a kriminálprevenciónak, a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács fogja össze a hazai tevékenységet és az 1744/2013. (X. 17.) Korm. határozattal 2013-ban elfogadott, tíz évre szóló Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia végrehajtását felügyeli.

Az 1998. évi IV. törvény: kialakul a szakma

A kezdeti időszakban főként korábban a rendőri testületben vezető beosztást betöltő egykori rendőrök irányították a vagyonvédelmi vállalkozásokat. A vagyonőröket a volt munkásőrök és üzemi rendészek közül választották ki. Az infrastruktúra mellett felelősek voltak a termelőüzemek belső rendjének fenntartásáért és a dolgozók személyi védelméért is. Így alakult ki a személy- és vagyonvédelmi tevékenység, mint önállóan elismert szakma. Azt, hogy a személyi és vagyonőri tevékenység folytatásához milyen szakképesítési követelményeknek kellett megfelelni, a 12/1995. (VIII. 18.) BM rendelet melléklete tartalmazta, a képzés és vizsgáztatás szabályait pedig elsőként a 38/1997. (VI. 27.) BM rendelet határozta meg.⁹ Ez utóbbi szerint a személy- és vagyonőri oktatásra azt lehetett felvenni, aki 18. életévét betöltötte, büntetlen előéletű, cselekvőképes és rendelkezett belföldi lakóhellyel. Az alapképzés időtartama 300 óra volt, ebből 180 óra elméleti és 120 óra gyakorlati foglalkozást kellett teljesíteni. A rendelet meghatározta azt is, hogy milyen diplomát, illetve szakképesítést lehetett személy- és vagyonőri képzettségként elfogadni. Ilyen volt például a jogi egyetemi diploma, a Rendőrtiszti Főiskolán szerzett diploma, a rendészeti szakközépiskolákban szerzett bizonyítvány vagy éppen a kutyavezetői szakképesítés (Csege, 2015). Nyilvánvaló, hogy a szakképesítésre vonatkozó szabályok egyfelől kedveztek az egykori rendvédelmi dolgozóknak, akik a már korábban megszerzett végzettségük, képzettségük birtokában – az összeférhetlenségi szabályokban meghatározott időtartam leteltét követően – azonnal elhelyezkedhettek a magánbiztonsági szektorban. A meghatározott képesítési feltételek alapján véve nem voltak szigorúak. E két tényezőnek köszönhetően egyfelől nagyon sok leszerelt rendőr indított személy- és vagyonvédelmi vállalkozást (vagy csatlakozott ilyenhez), másfelől pedig a végrehajtói pozíciókat jellemzően nyolc általánost végzett munkanélküliklel töltötték fel (Galántai, 2010).

1998. május 1-jén lépett hatályba a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységről szóló törvény, amely egyúttal a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamarára vonatkozó szabályokat

---

⁹ 12/1995. (VIII. 18.) BM rendelet a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonőri, valamint a magánnyomozói tevékenység végzéséhez szükséges szakképesítésről.

is tartalmazta. Ezt követte az 1998. június 1-jén hatályba lépett 1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrsegről.¹⁰

Az 1998. évi IV. törvény már átfogó jelleggel szabályozta a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységet¹¹, továbbá hatályon kívül helyezte az átmeneti szabályokat megállapító 87/1995. számú kormányrendeletet és a 6/1988. számú MT rendeletet. Ezzel megszűnt az üzemrendészet, és lehetővé vált a vállalkozások számára, hogy piaci alapon vegyenek igénybe magánbiztonsági szolgáltatást (Márton, 2014). Annak ellenére, hogy már a megszületésekor sok kritika érte, vitathatatlan érdeme, hogy e törvényi szintű norma által nyert létjogosultságot a személy- és vagyoni, illetve a magánnyomozói vállalkozói szolgáltatás (Fábián, 2019). A jogalkotó a vagyonvédelmi szolgáltatások szabályozásával kettős célt tűzött ki, egyfelől a közrend és a közbiztonság javítását, a bűnmegelőzés hatékonyabbá tételét, másfelől a szolgáltatások igénybe vevői, és más érintettek számára nyújtott garanciát „személyhez fűződő jogaik, vagyoni érdekeik sérthetetlenségére irányuló igény-érvényesítésben.”¹²

Konklúzió

A rendszerváltozás után a tőke beáramlásával, valamint a (hazai) privát szféra megjelenésével megfordult a magán- és állami tulajdon aránya. A társadalmi-politikai átalakulás magával hozta a tulajdonviszonyok megváltozását is, a privatizáció az egyik jelentős katalizátora volt a magánbiztonsági szektor fejlődésének. Az előző rendszer állambiztonsági tisztjei láttak el védelmi feladatokat az új tulajdonosok megbízására, másodsoron sok korábbi rendvédelmi dolgozó, harmadsoron bűnözők védelmi pénzért kínáltak magánbiztonsági szolgáltatást.

A privatizációval a magántulajdon védelme iránt megnövekedett magas konjunktúra miatt a vállalkozói oldalon is megjelent a konkurenciaharc. A felek azonban nem egyenlő erkölcsi eszközökkel harcoltak a piac megszerzéséért. A bűnözői körök gátlástalanul, a magántulajdonosok megfélemlítésével szereztek megrendelést, így hódítottak piacot. Ellenfelek a korábbi állami alkalmazottak, titkosszolgák, katonák igyekeztek keresni a megfelelő jogi védelmet, és mivel szabályozott katonai rendszerben szocializálódtak, úgy gondolták, hogy a vagyonvédelemben is ezt a mentalitást kell alkalmazni. Átvették az

---

10 1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezeti őrszolgálatról.

11 1998. évi IV. törvény a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról.

12 Preambulum

őrzés-védelemmel, a rendészettel kapcsolatos szakmai szabályokat és terminológiát (például váltásparancsnok, őrutasítás). A volt bűnözők esetében viszont nem voltak szabályzók. Ezért született meg a hatalmas igény az Rtv. létrejöttével, hogy a bűnözői oldalt kiszorítva előéleti szempontból feddhetetlen, megbízható személyek vállalhassanak személy- és vagyonvédelmi tevékenységet.

1994-ben az Rtv. felhatalmazta a vagyonvédelem szabályozására a kormányt, és 1995-ben egy kormányrendelet született átmeneti rendelkezésként, ettől kezdve engedélyhez kötött a munkavégzés, és a rendelet konkrétan nevesítette az engedélyhez kötött szolgáltatásokat.

A jogalkotás azon időszakában az is kérdést jelentett, hogy kire lehetne bízni a személy- és vagyonvédelmi tevékenység felügyeletét és ellenőrzését. A rendőrség igazgatásrendészeti szolgálati ága kapta azt az igen jelentős feladatot, hogy teljes mellszélességgel kiveszi a részét a személy- és vagyonvédelmi tevékenység állami feladatainak ellátásában.

Kiemelkedik az egykori szabályozásból, hogy a rendőrség akkor és most is végzi a személy- és vagyonőri vállalkozások és természetes személyek esetében a munkavégzés engedélyezését. Ebben kiemelt szerepet kapott az előélet ellenőrzése.

A rendőrség kapta meg az első három évre a személy- és vagyonvédelmi tevékenység ellátásához szükséges vizsgáztatási jogosítványokat is. A rendőrség feladata tehát nemcsak a tevékenység ellenőrzése volt, hanem a vagyonőrök vizsgáztatása is. Főkapitányi intézkedésekben (megyei és fővárosi) szabályozták azoknak a rendőrtiszteknek a kijelölését, akik vizsgáztatási feladatokat láthattak el. A vizsga alól csak azok mentesülhettek, akik belügyi katonai képesítéssel rendelkeztek.

Itt megjegyzendő, hogy napjainkban, mivel a magánbiztonság kvázi önálló tudományággá nőtte ki magát – a legfiatalabb ág a rendészettudomány fáján (Christián, 2014b) –, így ma már a katonai-rendőri képesítéssel rendelkezők is kötelesek kiegészítő vizsgát tenni, amennyiben a magánbiztonság területére érvényes igazolványukat szeretnék meghosszabbítani.

1998-tól már az OKJ-listán szerepelt a vagyonőr szakma, és kialakultak a különböző szolgálati ágazatok. Megszűnt a különböző tulajdonformák közötti alá- és fölérendeltség. Mivel a privatizáció során a gyárak és üzemek magánkézbe kerültek, többé már nem volt állami feladat az őrzésük. A rendszerváltozást követően az állami szervek útján szolgáltatott intézményes védelem nem szűnt meg, de piacgazdasági környezetben az állami erőszakszervezet által kifejlesztett hierarchikus, permanens felügyelet már sértette volna az állampolgárok személyhez fűződő tulajdonosi jogait, ezért ez tovább nem maradhatott fenn (Christián, 2015). A jogállamisági követelményrendszer mintegy széttrökte a korábbi rendszer meghatározott kereteit.

Felhasznált irodalom

- Biztonságpiac évkönyv (2018). *A közösségépítésben rejlik a bűnmegelőzési munka ereje, interjú Hatala Józseffel, az NBT elnökével* (pp. 192–194). Biztonságpiac Kft.
- Christián L. (2010a). A bizonytalan alpra épülő ház, avagy a rendészet fogalmainak tisztázása. *Iustum Aequum Salutare*, 6(1), 175–192.
- Christián L. (2010b). Mai magyar rendészet. *Rendészeti Szemle*, 58(5), 6–21.
- Christián L. (Szerk.) (2014a). *A magánbiztonság elméleti alapjai*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem.
- Christián L. (2014b). Két új ág a rendészettudomány fáján. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Rendészettudományi gondolatok* (pp. 85–91). Magyar Rendészettudományi Társaság.
- Christián L. (2015). A magánbiztonság aktuális nemzetközi trendjei, rövid hazai helyzetértékeléssel. In Gaál Gy. & Hautzinger L. (Szerk.), *Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 16. (pp. 57–63). Magyar Hadtudományi Társaság.
- Christián L. (2016). Rendőrség és rendészet. In Jakab A. & Gajduschek Gy. (Szerk.), *A magyar jogrendszer állapota* (pp. 681–707). Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Kutatóközpont.
- Concha Gy. (1901). *A rendőrség természete és állása szabad államban*. Magyar Tudományos Akadémia.
- Czilják J. (2011). Magánbiztonsági szervezetek és a rendvédelem. Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 12. (pp. 363–368). Magyar Hadtudományi Társaság.
- Csege Gy. (2015). Magyarországi vagyonvédelem oktatás fejlődése és kilátásai a robbantásos cselekmények kezelésének tükrében. *Műszaki Katonai Közöny*, 25(2), 173–182.
- Fábián P. (2019). *A személy- és vagyonvédelmi magánbiztonsági tevékenység jogi szabályozásának kialakulása és fejlődése*. Jegyzet. Kézirat.
- Finszter G. (2008). *A rendészeti szervek működésének jogi alapjai*. Rendőrtiszti Főiskola.
- Finszter G. (2013). *A rendészet elmélete és a rendészeti eszközrendszer*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem.
- Galántai B. (2010). A polgári biztonságvédelem társadalmi integrációjának dilemmái - avagy hol tartasz magánbiztonsági szolgáltatás. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Pécsi Határőr Tudományos közlemények*, 11 (pp. 249–280). Magyar Hadtudományi Társaság.
- Horváth B. (1990). A civil Belügyminisztérium a jövő rendőrségéért. *Belügyi Szemle*, 28(10), 3–9.
- Karvasy Á. (1843). *A politikai tudományok rendszeresen előadva. I–III*. Streibig.
- Kulcsár K., Markója I., Petrik F., Sziujártó K. & Szilbereky J. (1985). *Jog és törvényesség*. Közgazdasági és Jogi Kiadó.
- Kocsis Gy. (1992). Privatizáció'91. In Baló Gy. & Lipovecz I. (Szerk.), *Tények könyve* (pp. 35–49). Arcanum Kiadó.
- Munkaadó Lapja (1998). *Üzemi rendészet*. 4. <https://munkaugyilevelek.hu/1998/04/uzemi-rendeszet>

- Németh K. (2016). *Rohác-Portik per. Pro és kontra*. Publio.
- Nyári É. (2012). Bűnüldözés és bűnmegelőzés. *Hadtudományi Szemle*, 5(1), 315–320.
- Sallai J. (2019). Dr. Tóth József a rendészet és a jogtudomány jeles művelőjének élete, munkássága. *Magyar Rendészet*, 19(2-3), 207–216. <https://doi.org/10.32577/mr.2019.2-3.10>
- Szabó L. & Szigeti L. (2011). Magánbiztonság, rendészet, rendvédelem. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Pécsi Határőr Tudományos közlemények 12.* (pp. 407–411). Magyar Hadtudományi Társaság.
- Tóth N. Á. (2021). Rendészeti funkciótörténet, *Belügyi Szemle*, 69(7), 1149–1164. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.7.4>
- Varga Cs. (Szerk.) (2011). *Aquinói Szent Tamás. A Summa Theologiae kérdései a jogról* (pp. 251–253). Szent István Társulat.

A cikkben szereplő online hivatkozások

- URL1: *Védelmi pénzt szedett a kárpátaljai rendőrezredes*. <https://karpathir.com/2018/02/16/vedelmi-penzt-szedett-a-karpataljai-rendorezredes>
- URL2: *Védelmi pénzt szedett a pozsonyi maffia Kaliának és Počiatek vendéglőitől!* <https://parameter.sk/vedelmi-penzt-szedett-pozsonyi-maffia-kalinak-es-pociatek-vendegloitol>
- URL3: *Az olasz maffia csökkentette a védelmi pénzek összegét*. <https://uj szo.com/kulfold/az-olasz-maffia-csokkentette-a-vedelmi-penzek-osszeget>
- URL4: *Évente ezermilliárd Forint „pörög” az alvilágban*. https://www.hetek.hu/belfold/200902/balaton_i_titkok

Alkalmazott jogszabályok

1978. évi IV. törvény a Büntető törvénykönyvről
1998. évi. IV. törvény a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyónvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról
- 24/1998. (VI. 9.) BM rendelet a végrehajtásáról
- 2026/1960 (III. 24.) Korm. határozat az Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program éves fejlesztési keretének megállapításáról
- 14/1960. (III. 24.) Korm. rendelet üzemrendészeti szervek szervezéséről
- 17/1968. (IV. 14.) Korm. rendelet az egyes szabálysértésekről
- 6/1988. (II. 12.) MT rendelet a közületi szervek rendészeti tevékenységéről
- 199/1999. (XII. 21.) Korm. rendelet a közületi szervek rendészeti tevékenységéről szóló 6/1988. (II. 12.) MT rendelet hatályon kívül helyezéséről

24/1987. (VII. 22.) MT rendelet a vagyonvédelmi tevékenységről és a magánnyomozás tilalmáról
2005. évi. CXXXIII. törvény a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevé-
kenység szabályairól

A 1996. évi XLIII. tv. a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyá-
ról (Hszt.)

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Rottler V. & Kovács S. (2022). A magánbiztonság kezdetei és a magyar magánbiztonsági szek-
tor fejlődése az első törvényi szintű szabályozásig. *Belügyi Szemle*, 70(3), 539–558. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.3.6>

Egy be nem váltott remény margójára? – avagy a családi kapcsolatok létesítésével visszaélés és a migrációs vonatkozású érdekkapcsolatok jelensége*

On the Margins of an Unfulfilled Hope? – the Abuse of Establishing Family Relationships and the Phenomenon of Migration-Related Relationships of Convenience

---

Kanyuk Petra Ágnes

Dr. doktorandusz
Debreceni Egyetem,
Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
kanyuk.petra@law.unideb.hu

Absztrakt

Cél: A családi kapcsolatok létesítésével visszaélés tényállását illetően tapasztalt alacsony hazai statisztikai mutatók, annak fényében, hogy a migrációs vonatkozású érdekkapcsolatok tekintetében az utóbbi tíz évben megduplázódott a nemzeti hatóságok segítségkérése az *Európai Unió Büntető Igazságügyi Együttműködési Ügynöksége* (European Union Agency for Criminal Justice Cooperation, a továbbiakban: Eurojust) részéről, arra vezettek rá, hogy jelen tanulmányban a deliktum dogmatikai szempontból történő – egyébként természetesen nem elhanyagolható – elemzése helyett¹ a migrációs vonatkozású érdekkapcsolatok jelenségét annak összefüggéseiben vizsgáljam. Tanulmányomban tehát a migrációs vonatkozású érdekkapcsolatok hazai idegenrendészeti gyakorlatban való jelenlétének és kérdéseinek, valamint a jelenségbe annak a szervezett bűnözéssel fennálló szoros kapcsolata folytán vegyült „új színeknek” a közelebbi vizsgálatára vállalkoztam.

---

* Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

1 Megjegyezve ugyanakkor, hogy a tényállás alkalmazhatóságát bizonyára nem könnyítik meg az annak egyes elemeinél tapasztalt dogmatikai kérdések, tisztázatlanságok sem, ahogyan maga a kriminalizálás kérdése, illetve módja is felvet kérdéseket (Kanyuk, 2019).

Módszertan: Az eredmények elérése érdekében a vizsgált témát illető, szerteágazó szakirodalom feldolgozása mellett a vonatkozó ítélkezési gyakorlat, valamint a statisztikai adatok értékelésére is támaszkodtam.

Megállapítások: A kutatás során hipotézisem igazolást nyert, a migrációs vonatkozású érdekkapcsolatok jelenségének feltárása messze túlmutat ugyanis az annak csak egy szeletére reflektáló tényálláson.

Érték: A jelenség épp azért rejt különös veszélyeket, mivel látszólag kisebb súlyú bűncselekményekhez kapcsolódik csupán, a felszín alatt azonban kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek kihasználására épülő, a szabad mozgás jogával való, közvetlen visszaéléseket célzó, a szervezett bűnözéssel erősen összefonódó kép bontakozik ki, amely egyben további kutatási lehetőségeket is magában hordoz. A mélyebb rétegek feltárásának igényét erősítette az a tény is, hogy a magyar érintettség különösen erősnek mondható: az Egyesült Királyság statisztikai adatai szerint már 2012-ben is, saját állampolgáraikat követően magyar „menyasszonyok” voltak leginkább érintettek a migrációs vonatkozású érdekházasság gyanúját felvető esetekben ([URL1](#)).

Kulcsszavak: migrációs vonatkozású érdekkapcsolatok, családi kapcsolatok létesítésével visszaélés, idegenrendészeti gyakorlat, Eurojust, szervezett bűnözés

Abstract

Aim: The low statistical indicators linked to the abuse of establishing family relationships, in the light of the fact that the request for assistance from national authorities to Eurojust concerning migration-related relationships of convenience has doubled in the last ten years, suggest that instead of analysing the criminal offence from a dogmatic point of view, let us take a closer look at the specialties of the phenomenon of migration-related relationships of convenience, namely its presence and issues in Hungarian immigration practice and the ‘new colors’ mixed into the phenomenon due to its close connection with organised crime.

Methodology: In order to achieve the results, in addition to processing the diverse literature on the examined topic, I also relied on the evaluation of the relevant case law and statistical data.

Findings: As a result of my research, my hypothesis has been confirmed, as the exploration of the phenomenon of migration-related relationships of convenience goes far beyond the criminal offence that reflects only a slice of it.

Value: The phenomenon in question involves particular risks, as it is seemingly linked to relatively minor offences, however, in many cases, they are part of a broader criminal fraud scheme, with the aim of the direct abuse

of the fundamental right to freedom of movement within the EU, based on the exploitation of vulnerable persons, which also offers further research opportunities. The need to explore the deeper layers was also reinforced by the fact that the Hungarian involvement seems to be particularly strong: according to UK statistics, in 2012, following their nationals, Hungarian ‘brides’ were most affected by cases of suspicion of migration-related marriages of convenience ([URL1](#)).

Keywords: migration-related relationships of convenience, abuse of establishing family relationships, immigration practice, Eurojust, organised crime

Tézisek

A migrációs vonatkozású érdekkapcsolatok jelenségében való, meghatározó jelenlétünket a nyugati, illetve keleti közvetlen szomszédjainkhoz és távolabbi államokhoz képest szemlélve, azoktól eltérő kép rajzolódik ki: a magyar állampolgárok ugyanis jellemzően nem a szervező – és természetesen nem is a tartózkodási engedély iránt folyamodó – felekként jelentkeznek, sőt, még csak nem is kifejezetten Magyarország területe az, amely jellemző elkövetési helyként szolgál az adott cselekményeknek, ezt pedig például a témában közvetítő hírportálok is megerősítik ([URL2](#); [URL3](#)). Kutatásomban az Eurojust által is élénken vizsgált jelenség magyarországi vetületeit vonom elemzés alá, az új Btk. által bevezetett családi kapcsolatok létesítésével visszaélés tényállásának alacsony mutatói ugyanis rávezetnek arra, hogy a szankcionált jelenség számos érdekességet tartogat annak idegenrendészeti gyakorlata és új tendenciái kapcsán.

Alapvetések

A migrációs vonatkozású érdekkapcsolatokról

Az Európai Uniónak az érdekházasságok elleni fellépése kapcsán született dokumentumaiban foglaltak szerint² az érdekházasság egy uniós polgár vagy valamely uniós tagállamban jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgár,

---

2 Mindez azért is bír jelentőséggel számunkra, mivel a magyar ítélkezési gyakorlat az európai uniós fejlődéstörténet folytán kimunkált fogalmakkal dolgozik, lásd: Kúria Kfv. III. 37.448/2015/4., Kúria Kfv. III. 37.901/2018/9.

és egy harmadik országbeli állampolgárságú személy között létrejött házasság, amely megkötésének kizárólagos célja a harmadik országbeli állampolgár beutazására és tartózkodására vonatkozó jogszabályok megkerülése, és az, hogy az érintett állampolgár egy tagállamban tartózkodási engedélyt vagy tartózkodási jogosultságot kapjon (Council Resolution of 4 December, 1997, Article 1., a fordítás forrása: Töttös, 2016). A jelenség uniós szintű jelenlétét jól példázza, hogy a Szabad Mozgás Irányelv (a továbbiakban: Irányelv) kifejezetten – és egyedül – az érdekházasság esetét nevesíti példaként a joggal való visszaélés vagy csalás tekintetében (az Európai Parlament és a Tanács 2004/38/EK irányelve). Az érdekházasság fogalmának evolúciója kapcsán figyelemre méltó előrehaladásként értékelhetjük az Irányelv jobb átültetése és alkalmazása tárgyában készített átfogó közleményben (COM, 2009) annak lefektetését, miszerint az érdekházasság meghatározását analógia útján ki lehet terjeszteni a szabad mozgás vagy tartózkodás jogának megszerzésére irányuló egyetlen célból létrejött egyéb kapcsolatokra is, így az érdekből létrejött élettársi kapcsolatokra, a névleges örökbefogadásra, illetve az olyan helyzetekre, amikor uniós polgár egy harmadik országbeli gyermekkel kapcsolatosan – bár tudja, hogy nem ő az apa, és nem is hajlandó szülői felelősséget vállalni – apasági nyilatkozatot tesz azért, hogy rajta keresztül a gyermek és anyja állampolgárságot és tartózkodási jogot szerezhessen (COM, 2009).

A rendelkezésre álló adatok szerint a migrációs vonatkozású érdekházasságok és egyéb érdekkapcsolatok jelensége európai uniós szinten reális problémát jelent, amelyet jól bizonyít, hogy 2012 óta az Európai Unió nyomatékkal hangsúlyozza a hatékony együttműködés fontosságát ezen kapcsolatok kezelése terén, azonban annak mértéke meglehetősen eltérő képet mutat az egyes tagállamok tekintetében (URL4). Az Európai Tanács kérésére az Európai Bizottság (továbbiakban: Bizottság) 2013-ban felhívta a tagállamokat, hogy szolgáltatassanak információt a szabad mozgás jogával érdekházasságok révén történő visszaélésekről, amelynek tizenkét tagállam tett eleget. A kialakult kép sokszínűségét mutatja, hogy Hollandia (három kísérleti projektben vizsgált 550 házasság közül) 368 érdekházasságot azonosított 2007 óta; az Egyesült Királyság 2011 májusa és októbere között (!) 176, az Európai Gazdasági Térséget (a továbbiakban: EGT) illető családi engedély iránti kérelmet utasított el a házasságok valódiságával kapcsolatos aggályok miatt; Észtország és Románia pedig azt jelezte, hogy egyetlen érdekházasságot sem azonosítottak, az előbbi állam esetében 2011 januárja és 2013 júliusa között, az utóbbi esetében pedig 2007 januárja óta (COM, 2013; URL5).

A kapott számok bizonyos esetekben tehát relatíve alacsonynak is tűnhetnek, megjegyezzük ugyanakkor, hogy a fentebb említetthez hasonló, európai uniós

szintű adatkérés újabban nem történt, így a hatóságok idővel minden bizonynyal kiforrottabb gyakorlata, és különösen a migrációs nyomás fokozódása folytán napjainkban már bizonyosan nagyobb számokkal találkozunk ebben az egyébként is nehezen mérhető témában. A jelenség mértékére csak nagyvonalakban tudunk következtetni, amelyre időnként egy-egy kutatóhely vállalkozik is. A Századvég Alapítvány Migrációkutató Intézetének kutatója például egy friss elemzésük kapcsán úgy nyilatkozott, hogy a migránsok és az európaiak között kötött házasságok akár 10%-a is érdekházasság lehet (URL6; URL7). A migrációs nyomás növekedésének szemléltetése céljából meg kell említenünk, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete (a továbbiakban: ENSZ) felmérése alapján 2000 és 2015 között (a rendkívüli migrációs válság kezdeteig) 173 millióról 244 millióra nőtt a hazájukat vagy szokásos tartózkodási helyüket tartósan elhagyók száma (URL8), legfrissebb statisztikái szerint pedig ez a szám a 2019. év közepén már a 271 milliót is meghaladta, az európai kontinens esetében pedig 2000-től a 2019. év közepéig 56 millióról 82 millióra történő növekedéssel számolhatunk, amely a teljes lakosság százalékában kifejezve Európa tekintetében 11%-ot, az egész világ tekintetében pedig 3,5%-ot jelentett a 2019. év közepén (URL9).

A családi kapcsolatok létesítésével visszaélés tényállásáról

Hazánkban a 2013. július 1-jén hatályba lépett Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 355. §-a által bevezetett, a közigazgatás rendje elleni bűncselekmények között elhelyezkedő családi kapcsolatok létesítésével visszaélés elnevezésű deliktum az első olyan tényállás, amely az érdekházasság és azzal együtt egyéb, valótlan családi kapcsolatok létrehozását is kriminalizálja. Ennek értelmében az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki anyagi haszonszerzés céljából, kizárólag tartózkodási jogosultságot igazoló okmány kiadása érdekében létesít családi kapcsolatot vagy az apaságot megállapító teljes hatályú elismerő nyilatkozathoz hozzájárul, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel büntetendő.

A családi kapcsolatok létesítésével visszaélés egy, az irreguláris migrációra³ „klasszikus” értelemben reagáló tényállásoktól jellegében eltérő deliktumot testesít meg. Tekintettel arra, hogy a jelenséggel hagyományosan, közvetlenül

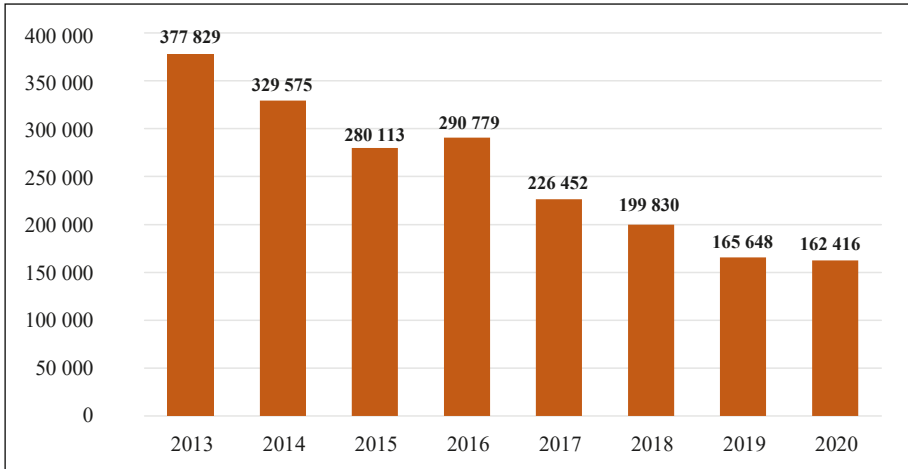
---

3 Tekintettel arra, hogy az Európai Unió a migrációnak a fennálló szabályokkal ellentétes formáját illetően az „illegális”, illetve „dokumentálatlan” jelzők helyett újabban leginkább a „reguláris” – „irreguláris” kifejezéspárost részesíti előnyben (Jeney, 2016.), a kifejtés során a magunk részéről is ezen kifejezéseket választjuk a jelenség leírására.

összefüggő cselekményeket magukban foglaló tényállások – mint az embercsempészség és az emberkereskedelem – adekvát módon bővített formái, valamint a sajátosan a jelenség kezelése – nevezetesen a határzár védelme – okán létrehozott egyes tényállások mellett az irreguláris migráció kriminalizálásához kapcsolódóan hazánkban kiépült eszköztár harmadik „kategóriájába” tartozó családi kapcsolatok létesítésével visszaélés az illegális tartózkodást segítő cselekményeket, és ezekkel együtt a közreműködő harmadik személyeket szankcionáló deliktumok közé tartozik (Kanyuk, 2019).

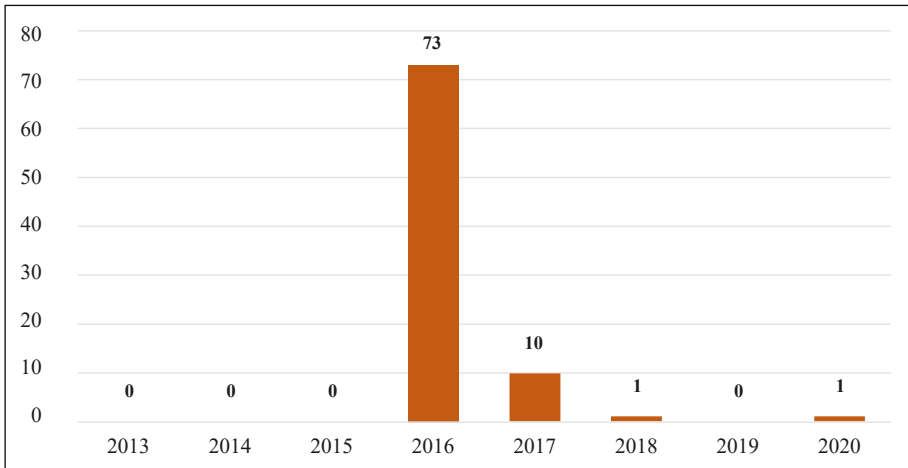
Ahogy arra a Btk. 355. §-ához fűzött miniszteri indokolás is rámutat, a büntetendővé nyilvánításra a fentiekkel összhangban valóban a deliktumban foglalt elkövetési magatartások elszaporodottsága okán került sor, amely mögött ráadásul fokozott biztonsági kockázat rejlik, figyelemmel arra, hogy a külföldiek a tényállásban leírt módokon megszerzett jogosultságukkal szabadabban, gyakran ellenőrzés nélkül utazhatnak az Európai Unió más tagállamaiba, az ilyen visszaélésekkel szembeni eredményes fellépés pedig a büntetőjog eszközeitől várható (URL10). Hasonlóan a büntetőjogi szankcionálhatóságtól remélték a feleket a migrációs vonatkozású érdekkapcsolatok létesítésétől elretentő, hatékony visszatartó erőt a témában született szakirodalmak szerzői is (Bojcsév, 2012; Töttös, 2016), azonban azt kell mondanunk, hogy erre vonatkozó reményeik – legalábbis ezen formájukban – nem váltak be. A deliktum statisztikáit vizsgálva arra a következtetésre kell jutnunk, hogy annak megjelenése a regisztrált bűncselekmények évről-évre csökkenő száma mellett (1. számú ábra) is elmaradt az előzetes várakozásoktól, mindeddig ugyanis összesen nyolcvanöt családi kapcsolat létesítésével visszaélés bűncselekmény került regisztrálásra (2. számú ábra), amelyek közül hetvenhárom országhatáron kívüli tevékenységként jelenik meg (2016), kilenc Baranya megyéhez, kettő a fővároshoz (2017 és 2018), egy pedig Jász-Nagykun-Szolnok megyéhez (2020) kötődik (3. számú ábra).

1. számú ábra: A regisztrált bűncselekmények alakulása 2013–2020

Forrás: Az Egységes Nyomozó Hatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENyÜBS) Belügyminisztérium által működtetett adatfeldolgozó rendszerének adatai alapján a szerző saját szerkesztése (ENyÜBS1, ENyÜBS2).⁴

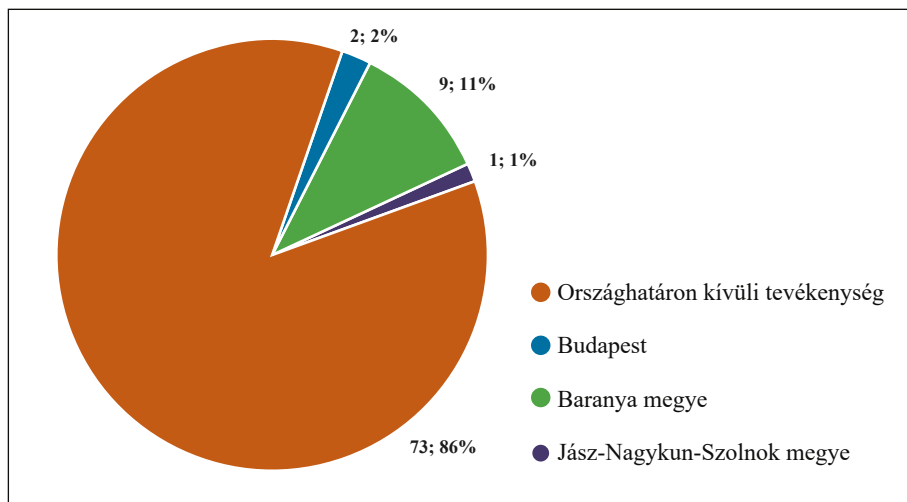
2. számú ábra: A családi kapcsolatok létesítésével visszaélés bűncselekmények száma 2013–2020

Forrás: Az Egységes Nyomozó Hatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENyÜBS) Belügyminisztérium által működtetett adatfeldolgozó rendszerének adatai alapján a szerző saját szerkesztése (ENyÜBS1, ENyÜBS2, Családi kapcsolatok létesítésével visszaélés.).

4 Megjegyzés: az adott „füleket” a továbbiakban az itt feltüntetett megnevezésekkel jelölöm, az elért linkje azonos, a szűrés eltérő.

3. számú ábra: A családi kapcsolatok létesítésével visszaélés bűncselekmények száma az elkövetés helyes szerinti bontásban 2013–2020

Forrás: Az Egységes Nyomozó Hatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENyÜBS) Belügyminisztérium által működtetett adatfeldolgozó rendszerének adatai alapján a szerző saját szerkesztése (ENyÜBS1, ENyÜBS2, Családi kapcsolatok létesítésével visszaélés. Terület szerinti szűkítés).

A deliktum statisztikai adatait szemlélve kiemelésre érdemes a 2016-os év, ugyanis ekkor, a fentiekkel összhangban, a többi évhez képest példátlan módon, az összes eddig regisztrált cselekmény 86%-át kiteve – és ezzel együtt a többi év számaiból bőven felülmúlva –, hetvenhárom családi kapcsolatok létesítésével visszaélés bűncselekmény került regisztrálásra, amelyek ráadásul az elkövetés helyét illetően valamennyien országhatáron kívüli tevékenységként jelennek meg a statisztikai adatbázisban, ezzel pedig a vizsgált év az elkövetési helyek tekintetében is sajátos kategóriát képez, más évben ugyanis ilyen nem regisztráltak a családi kapcsolatok létesítésével visszaélés bűncselekmény tekintetében. A kiemelkedő jelleg azonban nemcsak a kirívó statisztikai adatok mentén jelentkezik, ugyanis bár a vizsgált tényállást érintő bírósági határozatok nem nyilvánosak, sajtóközleményekből, híryanagokból mégis értesülhettünk egy, a közelmúltban történt, nagyobb volumenű, épp ezért nagyobb nyilvánosságot nyert esetről, amely a 2016-os év kiugró számai mögötti valóságot, egyben a tényállásunk jellegére rámutató jegyeket is megjeleníti.

A vádemelésről beszámoló ügyészségi sajtóközlemény ([URL11](#)), és azzal egybehangzóan a Kiskunhalasi Járásbíróságnak a vádirati tényállás lényegét összefoglaló, közzétett tárgyalási jegyzéke ([URL12](#)) kifejti, miszerint adott

ügyben a bűncselekmény-sorozat fő szervezői egy Tompán élő, szerb állampolgárságú férfi és felesége voltak, akik hét magyar, tolmácsolásban és szállításban (URL13) közreműködő állampolgárral közösen 2013 és 2014 között Kiskunhalas, Tompa, Mélykút, Jánoshalma és Kisszállás környékén hajadon, illetve élettársi kapcsolatban, szerény anyagi körülmények között élő magyar nőket kerestek meg. „Házasságkötési ajánlatuk” a nők felé abban állt, hogy 140 és 150 ezer forint közötti összeget ígérték azért, hogy Szerbiában, szerb állampolgárságú férfiakkal házasságot kössenek, majd később velük Németországba utazzanak, és a szerb állampolgárok tartózkodási engedélyének kiadásában részt vegyenek, ahhoz segítséget nyújtsanak (URL14). Az érdekházasságra lépő női vádlottak az önkormányzattól beszerezték a családi állapotról szóló hivatalos igazolást (ügynevezett egyedülállósági nyilatkozatot), valamint a születési anyakönyvi kivonatot, majd a szervezők a házasságkötéseket különböző szerbiai településeken – például Szabadkán, Palicson, Bácskossuthfalván – bonyolították le, és az újdonsült „feleségeket” visszaszállították Magyarországra. Innen a nőket Németországba, illetve Ausztriába vitték, ahol „férjeik” már várták őket (URL15). A „házaspárok” – akik korábban nem ismerték egymást, és nyelvtudás hiányában még kommunikálni sem tudtak egymással – ezután közös lakcímre jelentkeztek be, aminek birtokában a szerb férfiak megkezdhetnék tartózkodási engedélyeik igénylését. Az ígért összegeket, az érdekházasságok tekintetében kivételesnek nem mondható gyakorlat szerint (Töttös, 2016), a szervezők két részletben fizették ki a közreműködő nőknek: az első részletet a házasságkötés után, a másodikat a tartózkodási engedély megszerzését követően kapták meg, ezzel biztosítva, hogy az árak hajlandóak legyenek – ha az eljárás úgy kívánta, esetenként akár többször is – külföldre utazni (URL16). Az ügy további érdekessége, hogy abban a nyomozást a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda végezte a – Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió Ügynöksége (European Union Agency for Law Enforcement Cooperation, a továbbiakban: Europol) által koordinált – „Archimedes” műveletnek nevezett nemzetközi bűnügyi akció keretében, amelyben valamennyi Európai Unió tagállam képviseltette magát (URL17). A Magyarország területén hetvenhárom magyar és egy szerb állampolgárral szemben folytatott nyomozás adatai alapján a német és az osztrák társszervek jelezték, hogy több eljárást is indítottak névházasság, tartózkodási szabályok megsértése, továbbá engedély nélküli tartózkodás miatt.

A gyakorlati jelentőség alacsony mivolta azonban nem tekinthető rendkívülinek a hasonló tényállást bevezető államok tekintetében (URL18), igaz ezzel kapcsolatban szükséges megjegyeznünk, hogy Magyarország a családi kapcsolatok létesítésével visszaélés deliktumával az Európai Unió tagállamainak

azon – a legfrissebb, Eurojust által 2020-ban lezárt elemzésről készült jelentés szerint (URL19) – kevesebb, mint 50%-ába tartozik, ahol a migrációs vonatkozású érdekkapcsolatok létrehozása bűncselekménynek minősül, igaz korábbi felmérésekből kiderül az is, hogy a kategóriába tartozó tagállamok megoldásai között találunk olyanokat is, amelyek másképp kriminalizálják a jelenséget, adott esetben a szervezői tevékenységet folytatókra helyezve a hangsúlyt.⁵

A migrációs vonatkozású érdekkapcsolatok megjelenése a hazai idegenrendészeti gyakorlatban

Az idegenrendészeti statisztikákból levonható következtetések

Mindenekelőtt rögzíthetjük, hogy az ENSZ felmérése szerint a – fenti megállapításokkal egyezően – hazánkra nehezedő migrációs nyomás töretlennek és intenzívnek mutatkozik, 2000-ben a lakosság 2,9%-át kitevő 297 ezer fővel, 2015-ben már 4,9%-ot jelentő 475,5 ezer fővel, míg a 2019. év közepén 512 ezer fővel kellett számolnunk, amely a lakosság 5,3%-át tette ki (URL21). Mindezt megerősíti, hogy míg 2010 végén 218 268 (BÁH1), 2019 végén már 336 049 (OIF) volt az összes, Magyarország által kiállított, három hónapot meghaladó tartózkodásra jogosító engedéllyel rendelkezők száma. Konkrétan a különböző migrációs vonatkozású érdekkapcsolatoknak a – büntetőjogi értékeléstől alapvetően független, idegenrendészeti gyakorlatban jelentkező – magyarországi helyzetéről nem rendelkezünk teljeskörű képpel, a hivatalos idegenrendészeti statisztikák ugyanis nem tartalmazznak egzakt adatokat az ilyen jellegű, feltárt esetek számára vonatkozóan, nem beszélve a látenciában maradó, fel nem derített ügyekről (Bojcsév, 2012). Tényleges számadat tehát nem áll rendelkezésünkre, mindazonáltal a benyújtott tartózkodási kérelmek számából, továbbá azoknak a különböző státuszok, valamint a benyújtáshoz képest megvalósult elutasítás százalékos aránya szerinti megoszlásából⁶ levonhatók bizonyos következtetések.

A migrációs vonatkozású érdekkapcsolatok jelensége tekintetében szükséges lefektetnünk azt a különbségtételt, miszerint a hazai jogrendben a tartózkodási jogra vonatkozó részletes szabályokat a harmadik országbeli állampolgárokat érintően a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról

---

5 Mindez kitűnik például az alábbi, francia válaszból (URL20).

6 Az elutasított kérelmek százalékos arányának vizsgálatára csak a 2012–2016-os évek adatainak elemzése mentén volt lehetőség.

szóló 2007. évi II. törvény (a továbbiakban: Harmtv.), míg a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek esetében a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény (a továbbiakban: Szmtv.) határozza meg. A vizsgált jelenségünkre figyelemmel pedig különös jelentőséggel bír az a mindkét jogi szabályozásra érvényes megállapítás, hogy a családok egyesítésének követelményét szem előtt tartva, a tartózkodási jogosultság ezen kapcsolatra tekintettel valamennyi családtag – illetve annak adott esetben csak egyes tagjai – esetében, az általános szabályokhoz képest enyhébb feltételek teljesítésével válik megszerezhetővé.⁷

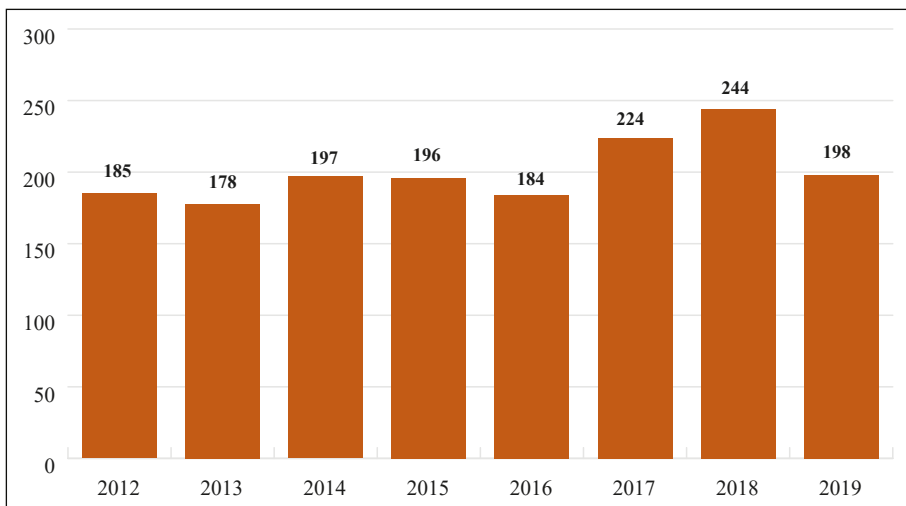
Ezen megkülönböztetés szerint haladva megjegyezhetjük, hogy az Szmtv. által adódó mindkét státusz tekintetében meglehetősen hullámzó a benyújtott tartózkodási kérelmek száma (4. és 5. számú ábrák), mindkét csoportra érvényes azonban a 2018-as évben jelentkező emelkedés, amelyet 2019-ben csökkenés követett (4. és 5. számú ábrák)⁸, továbbá az is, hogy a kérelmek tekintetében az elutasításra kerültek százalékos aránya – alapvetően – stabil növekedést mutat (7. számú ábra). Egészen eltérő mennyiségben, több tízezres nagyságban érkeztek ugyanakkor a Harmtv. alapján benyújtott kérelmek, amelyek tekintetében a növekedésben még időszakos visszaesésekkel sem számolhatunk (6. számú ábra), ennél fogva az Szmtv. alapján benyújtott engedélyekkel csupán abban fedezhetünk fel azonosságot, hogy az elutasított kérelmek százalékos arányának alakulása ebben a blokkban is kiegyensúlyozott növekedést mutat (7. számú ábra). Témánk szempontjából külön jelentőséggel bír, hogy azon évtől kezdve, ahogyan a főbb tartózkodási célokról adatokkal rendelkezünk, a családi együttélés céljából benyújtott kérelmek száma töretlen növekedést mutat (6. számú ábra).

---

7 Lásd például: Harmtv. 17/A. § (1) bekezdés c) pont, (1a) bekezdés, 19. §, 23. § (1) bekezdés a) pont; Szmtv. 6. § (2)-(3) bekezdés, 8. § (1) bekezdés, 10–11. §, 16. § (1) bekezdés b) pont, 18. § (4) bekezdés stb.

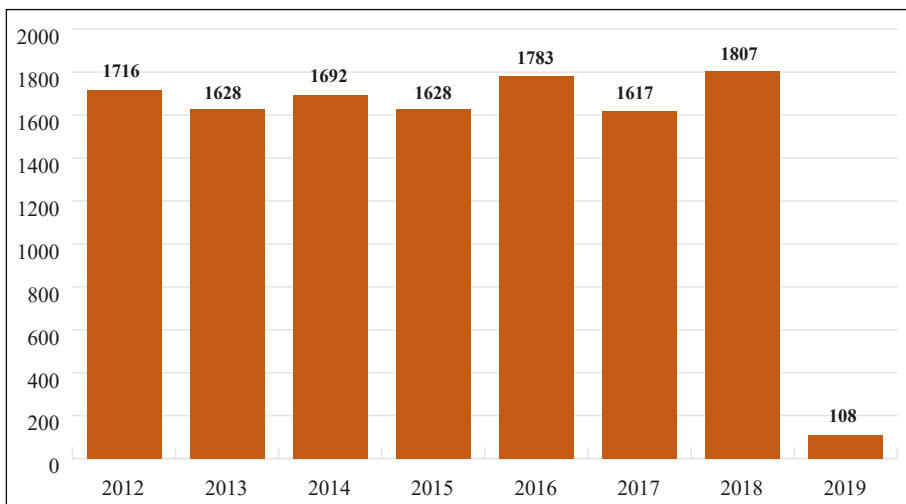
8 A magyar állampolgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagját érintő, Szmtv. alapján benyújtott kérelmek tekintetében a 2019-ben bekövetkezett, erőteljes csökkenés (5. számú ábra) a fentebb kifejtett jogszabályváltozással hozható összefüggésbe.

4. számú ábra: Az Szmtv. alapján benyújtott tartózkodási kérelmek száma

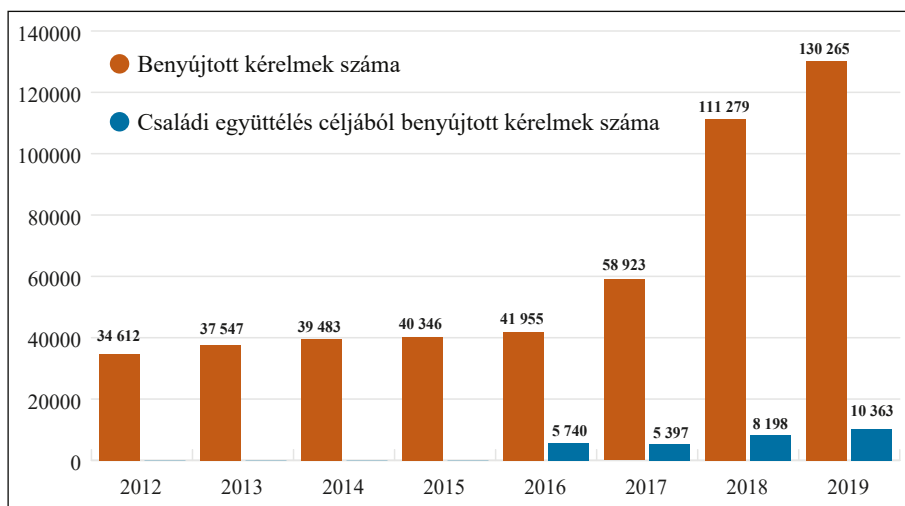
Forrás: Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság honlapján közzétett statisztikák adatai alapján a szerző saját szerkesztése (BÁH2, BÁH3, BÁH4, BMH1, BMH2, OIF).

5. számú ábra: Az Szmtv. alapján benyújtott tartózkodási kérelmek száma 2012–2019

Forrás: Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság honlapján közzétett statisztikák adatai alapján a szerző saját szerkesztése (BÁH2, BÁH3, BÁH4, BMH1, BMH2, OIF).

6. számú ábra: A Harmtv. alapján benyújtott tartózkodási kérelmek száma 2012-2019

Forrás: Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság honlapján közzétett statisztikák adatai alapján a szerző saját szerkesztése (BÁH2, BÁH3, BÁH4, BMH1, BMH2, OIF).

7. számú ábra: Az elutasított kérelmek százalékos arányának alakulása státuszok szerint 2012–2016

Státusz megnevezése	2012	2013	2014	2015	2016
EGT állampolgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja	2,2 %	2,2%	2,5%	3,6%	5,4%
Magyar állampolgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja	3%	3%	3,7%	11,6%	11,1%
Tartózkodási engedély	1,2%	1,5%	2,8%	3,8%	5,7%

Forrás: Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság honlapján közzétett statisztikák adatai alapján a szerző saját szerkesztése (BÁH2, BÁH3, BÁH4).

Mindezekből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a migrációs vonatkozású érdekkapcsolatok jelenléte – amely jelenség felmérések szerint hazánk schengeni csatlakozásával együtt, már jóval a vizsgált időszakunk előtt is fokozottan volt jelen az azt megelőző évekhez képest (URL22) – a magyar idegenrendészeti jogalkalmazásban mindennapos problémát jelent, az egyéb részmegállapításokkal kiegészült növekvő tendencia képe világosan kirajzolódik. A teljes képet adni már hivatkozott okokból nem képes statisztikai kimutatások mellett az idegenrendészeti ügyekben hozott közigazgatási határozatok bírósági

felülvizsgálatait jegyző határozatok nagy számából és tartalmukból kiindulva alappal következtethetünk arra, hogy a tendencia valóban változatlanul növekszik és az ügyek a migráció fokozódásával csak újabb színezeteket nyertek.⁹

Az idegenrendészeti gyakorlat néhány dilemmája a Kúria ítélezési gyakorlatának tükrében

A bizonyítás specialitásai az érdekházasságokkal kapcsolatban

Különösen érdekes a feltett kérdéseknek, azok különböző jellegére érzékeny, a gyakorlat által kiforrott értékelése is. A Kúria egyik vonatkozó ítéletében¹⁰ például arra mutatott rá, hogy a tartózkodási engedély elutasításának indoka adott esetben lehet a házastársak nyilatkozataiban az együttélésre és egymás mindennapjaira vonatkozó kérdésekben megmutatkozó eltérés, miközben az ügynevezett sztenderd kérdésekre adott nyilatkozataik tekintetében – túlságosan is – egyezőség tapasztalható. Az adott ügyben ugyanis a kérelmet benyújtó felperes kifogás tárgyává tette, hogy míg az elsőfokú hatóság arra tekintettel állapította meg az érdekházasságot, hogy túlságosan egybehangzó válaszok születtek, addig a másodfok arra hivatkozott, hogy a válaszokban eltérések mutatkoztak. A Kúria álláspontja szerint azonban a nyilatkozatok értékelése tekintetében nem állt fent a felperes által vélt ellentmondás. Külön érdekesség, hogy a perben csatolt bizonyítékok (Viber üzenetek, fényképfelvételek) az elsőfokú bíróság által kifejtetteken túl azért sem voltak alkalmasak a kereseti állítás alátámasztására, mert a csatolt üzenetekből nem volt megállapítható, hogy a beszélgetés a felperes és a házastársa között történt, a csatolt fényképfelvételek jó részéről pedig ránézésre megállapítható volt, hogy azokra a felperes csak utólag lett rámontírozva.¹¹

Kiterjesztő értelmezés – az apaságot megállapító teljes hatályú elismerő nyilatkozattal kapcsolatban

A vizsgált határozatok több esetben egy nem éppen megengedőként jellemezhető idegenrendészeti gyakorlatról tesznek tanúságot, ezt példázza a Kúria

---

9 Az elsőfokú hatóság számos ügyben megállapította, hogy a felperes a családi kapcsolatot a tartózkodási jog megszerzése érdekében létesítette, ahogyan ilyen eseteket írnak le az alábbi határozatok is: Kúria Kfv.37015/2018/9., Kúria Kfv.37310/2017/6.

10 Kúria Kfv. III. 37.092/2018/12.

11 Kúria Kfv. III. 37.092/2018/12.

szintén felülvizsgálati kérelem folytán meghozott ítélete is¹², amelyben kifejtésre került, hogy a vietnámi állampolgárságú felperes magyar állampolgártól való gyermeke születését követően teljes hatályú apai elismerésről szóló nyilatkozatot tett, később azonban, mivel a felperesnek a gyermek édesanyjával életársági kapcsolata megbomlott, vele és a gyermekkel nem élt közös háztartásban, csak időszakonként látogatta és anyagilag támogatta őket, az idegenrendészeti hatóság tartózkodási engedély iránti kérelmét elutasította.

A Kúria azonban megállapította, hogy – az említett elutasító határozatot hatályon kívül helyező, és az elsőfokú hatóságot új eljárás lefolytatására kötelező – Fővárosi Bíróság a helyesen megállapított tényállásból mindenben helytálló jogi következtetést vont le, mellyel a Kúria is egyetért, annak álláspontja szerint ugyanis a hatóságnak azt kellett volna vizsgálnia, hogy a felperes a kiskorú magyar állampolgár felett szülői felügyeleti joggal rendelkezik-e, és nem azt, hogy ezt a jogát ténylegesen gyakorolja-e.¹³ A hatályos családjogi szabályozás értelmében ugyanis különélő szülők esetén is fennáll a vérszerinti apa szülői felügyeleti joga¹⁴, az alperes ennek ellenkezőjét csak az apaság vélelmének megdöntése esetén vagy a szülői felügyeleti jogot megszüntető határozatra történő hivatkozással tudta volna bizonyítani, ehhez képest azonban még a bírósági per során lefolytatott bizonyítás eredményének alperesi vitatása sem vezethetett eredményre.

Témánk szempontjából különösen értékes továbbá a Kúria ugyanezen ítéletében foglalt azon érvelése is, amely, mintegy féket állítva az idegenrendészeti hatóság esetleges – a felhívott határozatában is tükröződő – kiterjesztő értelmezése elé, leszögezi, hogy az Irányelv joggal való visszaélésre vonatkozó 35. cikke nem feltétlen, ugyanis bár a tagállamok számára lehetőséget biztosít a joggal való visszaélésekkel szembeni fellépésre, azonban a tagállam intézkedései alatt kizárólag a tagállami jogalkotó normatív aktusainak kibocsátása értendő, és semmi esetre sem a jogalkalmazó hatóság egyedi határozata. Abból tehát, hogy adott esetben valóban mód volt annak vizsgálatára, hogy ténylegesen gyakorolja-e szülői felügyeleti jogát a felperes, nem következik, hogy ennek hiányát megállapítva – úgy, hogy maga a jog, mint fentebb megállapításra került, még élt – arra vezethetne, hogy a nemzeti jogunkkal ellentétes értelmezésre

---

12 Kúria Kfv. III. 37.598/2011.; BH 2013.3.129.

13 Fővárosi Bíróság 15.K.34.163/2010/5.

14 Ezalatt esetünkben a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény 72. §-ának (1) bekezdését kell érteni, miszerint a szülői felügyeletet a szülők együttesen gyakorolják – ellentétes megállapodásuk hiányában – akkor is, ha már nem élnek együtt. Megjegyezzük, hogy ezzel elvi szinten a hatályos Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) rendelkezései is azonos szabályozást tartalmaznak. A Ptk. 4:147. § (1) bekezdése szerint ugyanis a szülői felügyeletet a szülők a gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésének érdekében, egymással együttműködve kötelesek gyakorolni.

jutva, a kérelmezett tartózkodási engedély ezen az alapon elutasításra kerüljön, ez több szempontból is aggályosnak tekinthető.¹⁵ Mindez a gyakorlat számára kétségtelenül szükséges iránymutatás volt, ugyanis a kiterjesztő jellegű értelmezés problémája tekintetében a legfőbb bírósági fórum ugyanezen következtetésre jutott – nevezetesen, hogy a szülői felügyeleti joggal rendelkező nem magyar állampolgár családtagi minőségének a megítélésén nem változtat az a körülmény, hogy nem él közös háztartásban a gyermekével – már korábban meghozott bírósági határozatában, amely azonban még nem tartalmazta a részletes, a később hozott döntés által igazoltan változtatlan irányú gyakorlat miatt indokolt nemzeti és uniós jogi levezetést.¹⁶

Eltérő jogértelmezés a hamis adatszolgáltatással kapcsolatban

Az idegenrendészeti gyakorlat dilemmáinak csokrából zárásként a hamis adatszolgáltatással kapcsolatban felmerült, ellentétes értelmezéseket tartalmazó Kúriai ítéletek okán jogegységi eljárást megalapozó kérdéskört választottuk.¹⁷ A hamis adatközlés értékelése során – többek között – komoly gondot jelentett az a tény, hogy a jogalkotó nem utalt arra, vajon szükséges-e vizsgálni az adatközlő tudatállapotát, vagy objektív alakzattal állunk szemben. A problémát a Kúria Idegenrendészeti joggyakorlat-elemző csoportja¹⁸ is vizsgálta, ennek során kifejezetten a kérelmező szubjektív tudatának vizsgálata mellett foglalva állást.

A kérdés jelentőségét jelzi számunkra a legfőbb ügyész jogegységi indítvány érdemében kifejtett álláspontja is, amelyben többek között azt a következtetést fogalmazza meg, miszerint az idegenrendészeti eljárásban ahhoz, hogy a kérelmező¹⁹ rosszhiszemű, a hatóság megtévesztésére irányuló magatartása megalapozottan megállapítható legyen, a kérelmező ebbeli szándékának feltárása körében a hatóságnak azt kell bizonyítania, hogy a kérelmező tudott a szolgáltatott adat valótlan tartalmáról. Mindezek alapján a szubjektív felelősség megítélésének kérdése tekintetében azt a választ adta, hogy akkor, amikor a jogalkotó a valótlan adatközlést összekapcsolta a tartózkodási engedély megszerzésének céljával, megadta a kulcsot az ilyen irányú nyelvtani alapú jogértelmezéshez.

15 Az érvelés nemzeti és uniós jog tekintetében történő, részletes levezetését lásd a hivatkozott döntésben: BH 2013.3.129.

16 BH 2012.6.165.

17 2/2015. Közigazgatási jogegységi határozat.

18 A Kúria összefoglaló véleménye, 2012.

19 Megjegyezzük azt a hangsúlyozásra érdemes körülményt, miszerint a 2/2015. Közigazgatási jogegységi határozattal érintett ügyfelek abba a kategóriába tartoznak, akik Magyarországra harmadik országból, a hatóság által megfelelően tájékoztatva, legálisan, a magyar jogszabályokat magukra nézve kötelezőként elismerve, az önkéntes jogkövetés hallgatóságos ígéretével, az itt tartózkodás, beilleszkedés céljával léptek be.

Maga a jogegységi tanács azonban azzal értett egyet, hogy miután a tartózkodási engedély iránti kérelem folytán megindult eljárásban a kérelmezőnek a saját, általa nyilvánvalóan ismert személyi körülményeiről (kivel él, milyen családi kapcsolatban, hány embert tart el, hol dolgozik, mennyit keres, hol lakik stb.) kell adatot szolgáltatnia, nem tekinthető életszerűnek az a felvetés, miszerint a kérelmező nem feltétlenül ismeri a valós választ. Ennek folytán az ilyen adatszolgáltatási kötelezettséghez fűzött jogkövetkezmény objektív jellegének kimondása, álláspontja szerint – a szabályozással védendő jogi tárgyra is tekintettel – nem aránytalan. Az objektív jogkövetkezmény végső soron azt eredményezi, hogy a kérelmezőtől a saját ügyében olyan körültekintő eljárást kíván meg a jogalkotó, amely kizárja részéről a hamis adatközlést. Eszerint a kérelmező felelőssége – a kérelmére indult eljárásban, a személyi körülményeit érintő adatszolgáltatások és tényközlések tekintetében – független a tudatállapotától, amely ezért nem vizsgálendő. A jogegységi tanács megjegyezte továbbá, hogy a tudatosan történt hamis adatközlés bizonyítását azért sem lehetett megkívánni, mert az többé-kevésbé lehetetlen, hiszen egy mélyreható nyomozati cselekménysorozat elvégzését kívánná, ugyanakkor a jogszabály szövegéből le sem vezethető, mivel a szubjektív közrehatás kiderítésére a hatóságnak nincs hatásköre, sőt, az a kérelemre indult eljárás jellegével is ellentétes volna (Rothermel, 2019).

Új színek a migrációs vonatkozású érdekkapcsolatok palettáján

A jelenség összefonódása egyéb bűncselekményekkel az Európai Unióban

Az Europol már a 2011-es és a 2013-as európai uniós fenyegetés-értékeléseiben (URL23, URL24) is arról adott számot, hogy a migrációs vonatkozású érdekkapcsolatok²⁰ és a szervezett bűnözői csoportok között közvetlen összefüggés mutatható ki, amely megállapítás, több uniós tagállamtól érkező jelentésre is hivatkozva, tovább kristályosodott a 2014-ben kiadott, úgynevezett „korai figyelmeztető értesítésében”. Az érdekházasságok ugyanis az értesítésben kifejtettek szerint jellemzően nem közvetlenül kötöttek a felek között, rendszerint harmadik szereplőként becsatlakozik a „képletbe” egy szervező/közreműködő fél (avagy csoport), aki (vagy amelynek részese) ilyen módon háttérrel biztosít az

---

20 A téma tárgyalásának megkönnyítése érdekében az alábbiakban alapvetően az összefonódások tekintetében is a legtöbb relevanciával bíró, és egyben az érdekkapcsolatokon belül is a leginkább jellemző érdekházasságok kifejezést fogjuk használni, ahogyan azt a hivatkozott források is teszik.

irreguláris migrációt támogató, annak megvalósulási módjaként, illetve aljelen-ségeként értékelhető érdekházasságoknak. Ettől a „klasszikusnak” is minősített felállástól azonban jelentős, minőségbeli eltérést mutatnak – a dokumentumban még kialakulóban lévő trendként leírt – azon esetek, amikor a „menyasszony” szerepe megváltozik, státusza elkövetőből sértetté módosul (URL25).

A jelenség új arculatára történő figyelmeztetést sajnálatos módon később a gyakorlat maga igazolta: a 2015–2016-os években egyébként rekordnagyságot produkáló emberkereskedelemmel (URL26) összefonódva 20 532 áldozatról van tudomásunk az Európai Unió területén, az Europol 2017-es értékelése (URL27) pedig – beváltva a vonatkozó előrejelzést (URL28) – kifejezetten a migrációs nyomás növekedésével összefüggésben, a jelenség fokozódásáról adott számot. A kényszerűen új elemekkel tarkított képünk kapcsán említést kell tennünk a további színekről, mint a „menyasszonyok” szexuális zaklatásáról, illetve egyéb formában történő kizsákmányolásáról²¹, valamint az érdekházasságok prostitúcióval (Balaskó, 2015), embercsempészettel való összekapcsolódásáról is, amely utóbbi deliktum jelentőségét érzékelteti, hogy azt megvalósítva – igaz, önmagában értékelve – 2019-ben több mint kilencvenezer migráns érkezett Európába (URL29).

Az új színekkel tarkított jelenség értékelése a hazai joggyakorlat tekintetében

Egy emberkereskedelem miatt indult hazai büntetőügy tanulságai

A fenti deliktumoknak az érdekházasságok jelenségével való szoros összefüggése nemcsak európai uniós viszonylatban jelentkezik.

A kérdés gyakorlati jelentőségére rávilágít az az emberkereskedelem büntette miatt indult hazai büntetőügy, amelyben az elsőfokú bíróság²² által megállapított történeti tényállás – számunkra kiemelendő – lényege szerint az I. rendű terhelt a Facebook közösségi oldalon kötött ismeretsége folytán maga is külföldön élt, ahol megismerkedett egy olyan személlyel, akivel beszélgetései során felmerült annak a lehetősége, hogy az I. rendű terhelt – mivel terhessége miatt orvosi ellenőrzés céljából többször is hazautazott Magyarországra –, pénzért cserébe magyar állampolgárságú nőt vigyen ki azért, hogy ott a különböző, Európai

---

21 A jelenség európai alapjai, valamint az igen „kiforrott” amerikai gyakorlat tekintetében (Territo & Kirkham, 2010).

22 Balassagyarmati Törvényszék 19.B.58/2017/77.

Unió kívüli (például Ázsiai és Afrikai) országokból menekültként vagy egyéb módon érkezett férfiakkal házasságot kössenek, és így ezek a személyek elkerülik az adott államból, illetőleg az Európai Unió területéről történő kiutasításukat. Az I. rendű terhelt egy ilyen alkalommal megismerkedett az ügy egyik sértettjével, akivel közölte, hogy külföldre utazása esetén munkavégzés vagy egyéb teljesítmény nélkül könnyen juthat nagy összegű pénzhez olyan módon, hogy házasságot köt egy jómódú külföldi férfival, aki majd a házasságkötést követően el is fogja tartani, a házasságkötés azonban nem kötelező, és bármikor hazatérhet Magyarországra, továbbá arra is megkérte, hogy amennyiben tud olyan lányokról, akiket szintén érdekelne ez a külföldi pénzszerzési lehetőség, úgy nekik is számoljon be erről.

Utóbbi kérésnek a sértett egy ismerőse tekintetében eleget is tett, ezt követően pedig mindkettőjükkel felvette a kapcsolatot az említett közösségi oldalon egy-egy férfi, akik azonban valójában nem léteztek, profiljukat az I. rendű terhelt hozta létre azért, hogy a sértetteket megtévessze és arra motiválja őket, hogy saját elhatározásukból döntsenek a kiutazás mellett. Ennek megtörténte után a sértettek egy bérelt, alig bútorozott lakásban éltek, számukra teljesen ismeretlen személyazonosságú férfiakkal, akikkel az együttélésre kényszerített sértettek – korábbi beszélgetőpartnereikkel ellentétben – sem szóban, sem írásban nem tudtak magyarul kommunikálni, személyi igazolványukat pedig elvették, miközben azzal hitegették őket, hogy bangladesi származású jövendőbelijeik a leggazdagabbak a vőlegényjelöltek közül, akik a házasságkötésért cserébe öt éven keresztül pénzt adnak nekik.

Ezt követően a sértettek eladása is megtörtént további, ismeretlen személyazonosságú férfiak részére. Az egyik sértettnek sikerült a magyar nagykövetség segítségével megszöknie, a másik sértett tekintetében azonban komplikációk adódtak. A számára kiszemelt férfit időközben kiutasították, az új férjjelölt pedig a sértett előrehaladott terhessége miatt visszalépett a házasságkötéstől, harmadik jelöltjét pedig már nem akarta elfogadni, de közölték vele, hogy ez az egyedüli lehetősége arra, hogy hazajuthasson, végül pedig a helyi rendőrség segítségét igénybe véve sikerült hazajutnia Magyarországra. Az elsőfokú bíróság indokolásában leszögezte, miszerint a Magyarországon mélyszegénységben élő, idegen nyelvtudással, szakképzettséggel nem rendelkező sértettek, számukra ismeretlen országba – a megtévesztésükkel történt – kiszállítása, majd ellenérték fejében másnak, házasságkötés céljából történő átadása a sértettek számára eladásnak tekinthető, különös tekintettel arra, hogy a hazajutás és a férjjelölt személyének akarata nélküli, önkényes megváltoztatása bennük a kiszolgáltatottság érzését keltette. A megállapított történeti tényállás által alátámasztotta a sértettek saját helyzetüket úgy élték át, hogy őket az I. rendű terhelt eladta,

akit így az elsőfokú bíróság bűnösnek mondott ki emberkereskedelem büntettségében. Megjegyzésre érdemes továbbá, hogy az ügyben eljáró Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság által tartott nyilvános ülésen az I. rendű terhelt védője annak a jogi álláspontjának adott hangot, miszerint a sértettek tudták, hogy házasságkötés céljából mennek külföldre, így a kifejtett közvetítői magatartás nem bűncselekmény.²³

Az emberkereskedelem, az embercsempészség és a kerítés bűncselekmények számának statisztikai alakulása

Jól látható tehát, hogy az ismertetett eset magán hordozza a tágan értelmezett, a „klasszikustól” eltérő, kényszerítésbe hajló, de érdekházassággal induló jelenségre jellemző jegyeket, s végeredményben annak megvalósítására irányult a terhelték magatartása. Ezzel összefüggésben megállapítható, hogy a jelenséggel összekapcsolódó, úgynevezett új színeket megtestesítő hazai deliktumok – nevezetesen az emberkereskedelem, az embercsempészség és a kerítés – a közelmúltban évről-évre csökkenő (lásd fentebb az 1. számú ábrát) összbenőzéshez képest sem mutatnak ahhoz igazodó visszaesést, sőt, épp ellenkezőleg: egy hullámzó tendenciának lehetünk tanúi, amely több csúcspontot követően 2019-re, majd 2020-ra az emberkereskedelem (8. számú ábra) tekintetében egy határozott növekedéshez, míg az embercsempészség (9. számú ábra) esetében a megmutatkozó hullám egy meglehetősen kiugró, a kerítés (10. számú ábra) tekintetében pedig nyugváshoz közeledő pontjához vezet.

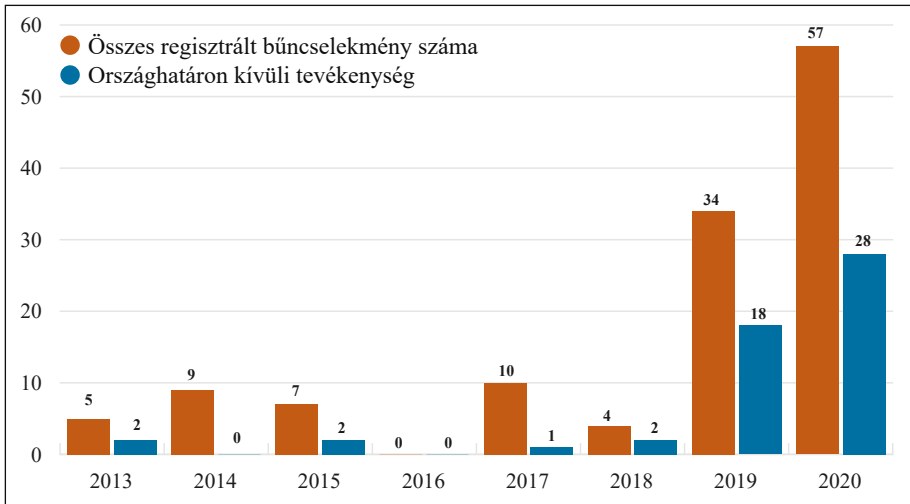
Fontos megjegyezni továbbá, hogy a deliktumok hullámzó, mégis a regisztrált bűncselekmények csökkenő számához képest stabil jelenléte mögött fontos tényezőként jelentkezik a hazánkra nehezedő, korábban már szemléltetett nagyságú migrációs nyomás, amely saját hullámainak statisztikai megnyilvánulásai – ahogyan arra a vonatkozó kutatások rámutatnak (Barabás, 2016) – ugyanakkor sok esetben nem teljesen hűen tükrözik a valóságot, tekintettel arra, hogy az azokkal járó kriminalitás elképzelhető, hogy csak később, illetve

23 Fővárosi Ítéltábla 4.Bf.247/2018/8. Az ismertetésben nem tértünk ki az I. rendű terhelttel egyébként hozzátartozói viszonyban álló további terhelték által kifejtett magatartásokra és azok értékelésére: a másodfokú bíróság, az elsőfokon eljáró fórum által megállapítottakkal egyetértve leszögezte, hogy a II. rendű terhelt a sértettek szállításával fejtett ki közreműködést, ennél fogva az emberkereskedelemmel összefüggő, sui generis előkészületi–bűnszegédi jellegű magatartást tanúsított. Kifejtette továbbá, hogy az elsőfokú bíróság helyesen döntött abban is, hogy a III. rendű és a IV. rendű terheltet az ellenük emberkereskedelem büntette miatt emelt vád alól – bizonyítottság hiányában – felmentette, vonatkozásukban ugyanis mindössze az volt kétséget kizáróan bizonyítható, hogy hozzátartozójuk kérésének teljesítése motiválta őket, arra azonban nem lehetett megalapozottan következtetést levonni, hogy magatartásukkal szándékosan segítséget nyújtottak az I. rendű és a II. rendű terhelték által megvalósított emberkereskedelem büntettséghez.

bűncselekményenként is eltérő időben kerül felderítésre. Az irreguláris migráció és az ahhoz kapcsolódó kriminalitás közti összefüggés tehát kézzelfogható és statisztikai adatokkal is igazolható, különösen, ha figyelembe vesszük azt, hogy az összefüggés valós vizsgálatához napjainkban alapvetően már nem a külföldi bűnelkövetők arányának változásai vezetnek el bennünket, sokkal inkább – természetesen egyéb bűncselekmények mellett – a jelen pontban általunk is kiemelt, a jelenség üzletszerű kihasználásában megtestesülő deliktumok segíthetnek abban, hogy teljes képet nyerjünk a kriminalitás növekedéséről. Ehhez kapcsolódóan megjegyezzük, hogy a 2003 és 2015 közötti statisztikai adatokra és alapvetően a külföldi bűnelkövetők arányára támaszkodó kutatásokban rendszerint megjelent az a megállapítás, miszerint hazánk tekintetében statisztikai adatokkal nem igazolható, hogy a növekvő irreguláris migrációhoz kapcsolódóan a kriminalitás is növekedne, az erre hivatkozó Btk. rendelkezések tehát elsődlegesen a szubjektív biztonságérzetet érintik (Hautzinger, 2016). Ez a képet egészítik ki a 2015-ben addigi csúcspontját érő migrációs nyomás kriminalitásban leképeződő statisztikai adatai és a bűncselekmények más logika mentén haladó kiválasztása.

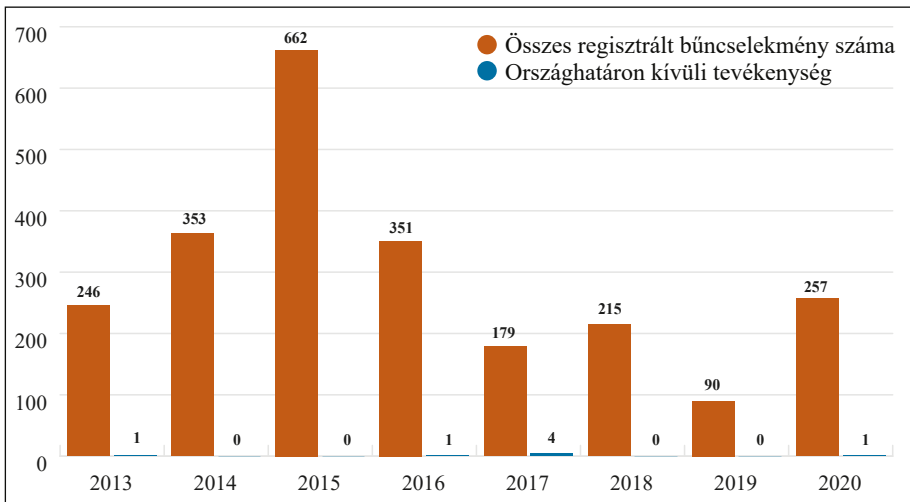
A fent levont következtetések után, az alábbiakban tehát a felhívott három deliktum tekintetében közöljük a regisztrált bűncselekmények statisztikáit, a migrációs nyomásra jellegükből fakadóan fokozott érzékenységük okán – és egyben ennek bizonyítására is – külön jelölve az országhatáron kívüli tevékenységként azonosított bűncselekményeket, amelyek némi eltéréssel, de alapvetően igazodnak a deliktumok összességében regisztrált számainak arányához, azokon belül azonban kiemelésre érdemes, hogy – az egyébként a másik két deliktumhoz képest eleve nagyságrendileg nagyobb számokkal jelentkező embercsempészés deliktuma kivételével (9. számú ábra) – töretlenül jelentős tényezőt képviselnek:

8. számú ábra: Az emberkereskedelem bűncselekmények száma 2013–2020

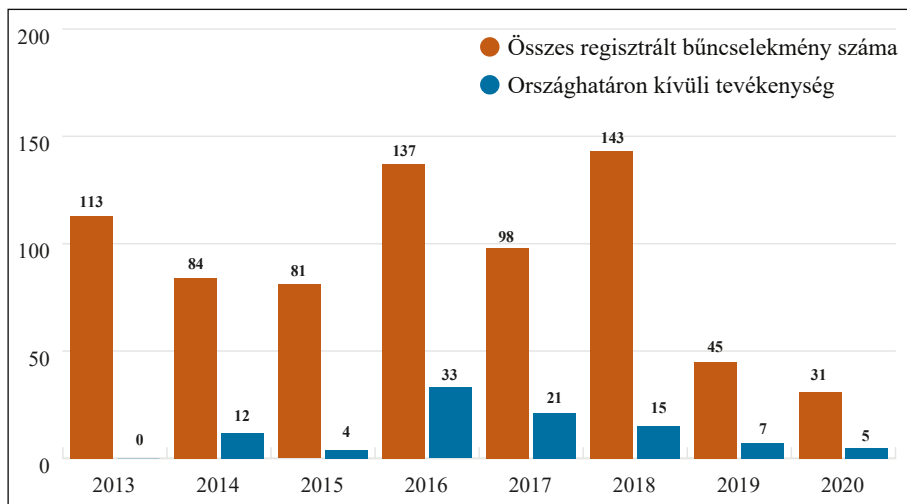
Forrás: Az Egységes Nyomozó Hatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENyÜBS) Belügy-minisztérium által működtetett adatfeldolgozó rendszerének adatai alapján a szerző saját szerkesztése (ENyÜBS1, ENyÜBS2, Emberkereskedelem).

9. számú ábra: Az embercsempészás bűncselekmények száma 2013–2020

Forrás: Az Egységes Nyomozó Hatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENyÜBS) Belügy-minisztérium által működtetett adatfeldolgozó rendszerének adatai alapján a szerző saját szerkesztése (ENyÜBS1, ENyÜBS2, Embercsempészás).

10. számú ábra: A kerítés bűncselekmények száma 2013–2020

Forrás: Az Egységes Nyomozó Hatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENyÜBS) Belügyminisztérium által működtetett adatfeldolgozó rendszerének adatai alapján a szerző saját szerkesztése (ENyÜBS1, ENyÜBS2, Kerítés).

Záró gondolatok

Vizsgálatunk végére érve megállapíthatjuk, hogy amennyiben a migrációs vonatkozású érdekkapcsolatok jelenségének feltárása a célunk, nem elegendő csupán a családi kapcsolatok létesítésével visszaélés tényállását figyelembe vennünk. Kutatásunk az Eurojust és a magyar kormány (URL30) által kitűzött célokkal egybehangzóan (URL31) arra hivatott, hogy felhívja a figyelmet ezekre az elkövetők szempontjából kis kockázattal járó, azonban annál nagyobb veszélyeket tartogató bűncselekményekre, a vizsgált cselekmények ugyanis jellemzően izoláltan jelentkeznek, és csupán viszonylag kisebb súlyú, kisebb szankciókat maguk után vonó bűncselekményekhez kapcsolódnak. A képet közelebbről szemlélve azonban egy gyakran igencsak bonyolult, nemzetközi bünszervezet által működtetett rendszer tárul elénk, amely azzal együtt, hogy a szabad mozgás jogával való, közvetlen visszaéléseket célozza, egyben kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek kihasználására is épül.

Az ügynökség által támogatott, 2020-ban lezárt vizsgálatok gyakorlati tapasztalatai mentén elmondható, hogy a jelenség elleni küzdelmet a tagállamok vonatkozó jogi szabályozásai közti különbségek mérséklése, az elmúlt évtizedben, mintegy álmoképből formálódó valóságként az érdekházasságok elemét

is magukban foglaló közös nyomozócsoportok (joint investigation team, JIT) alakulásának ösztönzése, és mindenekelőtt az átfogó megközelítés érvényesítése szolgálhatja a legjobban.

Felhasznált irodalom

- Balaskó A. (2015). Hamis frigy, valódi okmány – az álházasság dilemmái. *Jogászvilág*. <https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasza/hamis-frigy-valodi-okmany-az-alhazassag-dilemmai/>
- Barabás A. T. (2016). A migráció kriminológiai aspektusai. In Hautzinger, Z. (Szerk.), *A migráció bűnügyi hatásai* (pp. 43–55). Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat.
- Bojcsév G. (2012). Az érdekházasság közbiztonsági relációi. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIII. Tanulmányok „A biztonság rendészettudományi dimenziói – változások és hatások” című tudományos konferenciáról* (pp. 335–348). Magyar Hadtudományi Társaság.
- Hautzinger Z. (2016). *Idegen a büntetőjogban*. AndAnn.
- Jeney P. (2016). A szabadság, biztonság és jog térsége az Európai Unióban. In Kende T. (Szerk.), *Bevezetés az Európai Unió politikáiba*. Wolters Kluwer.
- Kanyuk P. Á. (2019). „A büntetőhatalomban rejlő lehetőségek nem korlátlanok...” – gondolatok a családi kapcsolatok létesítésével való visszaélés tényállásáról. *Magyar Rendészet*, 19(2-3), 97–114. <https://doi.org/10.32577/mr.2019.2-3.6>
- Rothermel E. (2019). Az idegenrendészeti ügyek bírósági felülvizsgálatának változásai. In *Tanulmánykötet a Kúria Közigazgatási Szakágában 2019-ben ítélező bírák tollából* (pp. 167–176). Kúria.
- Territo, L. & Kirkham, G. (2010). *International Sex Trafficking of Women & Children: Understanding the Global Epidemic*. Looseleaf Law Publications.
- Töttös Á. (2016). A névházasság jelensége és az ellene való fellépés Magyarországon és az Európai Unióban. In Hautzinger, Z. (Szerk.), *A migráció bűnügyi hatásai* (pp. 313–328). Magyar Rendészettudományi Társaság.

A cikkben található online hivatkozások

- URL1: *Sham Marriages and Civil Partnerships – Background Information and Proposed Referral and Investigation Scheme*. Home Office, 2013. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/256257/Sham_Marriage_and_Civil_Partnerships.pdf
- URL2: *Sham marriage gang jailed for bringing ‚fake’ partners from Hungary*. <https://www.bbc.com/news/uk-england-leicestershire-38292723>

- URL3: *Gang jailed for trafficking Hungarian women to Bury for sham marriages*. <https://www.burytimes.co.uk/news/11128584.gang-jailed-for-trafficking-hungarian-women-to-bury-for-sham-marriages/>
- URL4: *Broad common approach needed to tackle abuse via sham marriages*. <https://www.eurojust.europa.eu/broad-common-approach-needed-tackle-abuse-sham-marriages>
- URL5: *Report on national legislation and Eurojust casework analysis on sham marriages*. https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/2020-11/Executive_summary_sham_marriages.pdf
- URL6: *Álházasságokkal is jönnek migránsok Európába*. <https://www.origo.hu/nagyvilag/20200204-al-es-kenyszerhazassagok-reven-is-jonnek-a-migransok-europaba.html>
- URL7: *False, Forced or Philanthropic? Marriage as a Migratory Route*. https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2020/02/20200203_marriage_study.pdf
- URL8: *International Migration Report 2015: Highlights*. United Nations, Department of Economic and Social Affairs. https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015_Highlights.pdf
- URL9: *Population Division 2019. International Migrant Stock 2019. Documentation*. United Nations, Department of Economic and Social Affairs. https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/docs/MigrationStockDocumentation_2019.pdf
- URL10: *A 2012. évi C. törvény indokolása. Részletes indokolás a 355. §-hoz*. <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1200100.TV/ts/20170701/lr/chain2246/>
- URL11: *Érdékházassággal az európai unióba – vádemelés 43 személlyel szemben Kiskunhalason. Sajtóközlemény*. http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/sajto0/2016/04/bacs_20160401.pdf
- URL12: *Kezdődik a családi kapcsolatok létesítésével visszaélés vétsége elkövetésével vádolt vádlottak büntetőpere. Közérdeklődésre számot tartó ügyek*. <https://kecskemetitorvenyszek.birosag.hu/targyalasi-jegyzek/20170217/kezdodik-csaladi-kapcsolatok-letesitesevel-visszaeles-vetsege>
- URL13: *Kékkfény. Bűnügyi magazin. 2017. február 27-i adás*. <https://mediaklikk.hu/musor/kekfeny/>
- URL14: *Magyar nők segítettek tartózkodási engedélyhez több száz szerb férfit*. https://hvg.hu/itthon/20151023_Magyar_nok_segitettek_tartozkodasi_engede
- URL15: *Ennyibe kerül egy magyar álházasság – olcsón lehet EU-s tartózkodáshoz jutni*. https://privatbankar.hu/szemelyes_penzugyek/ennyibe-kerul-egy-magyar-alhazassag-olcson-lehet-eu-s-tartozkodashoz-jutni-286813
- URL16: *Álházasságok – vádemelési javaslat*. <http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/alhazassagok-vademelesi-javaslat>
- URL17: *Archimedes művelet – Videókkal*. <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/archimedes-muvelet-videokkal>
- URL18: *Eurojust Annual Report 2017. Criminal justice across borders*. http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Reports/Annual%20Report%202017/AR2017_EN.pdf
- URL19: *Supporting judicial authorities in fighting sham marriages as a form of migrant smuggling and human trafficking*. <https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/2020-11/Sham-marriage-Case-analysis.pdf>

- URL20: *Ad-Hoc Query on Criminal law and foreign citizens*. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/ad-hoc-queries/miscellaneous/583_emn_ahq_criminal_law_and_foreign_citizens_2014_en.pdf
- URL21: *Population Division 2019. International Migrant Stock 2019. Country Profile, Hungary*. <https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/countryprofiles.asp>
- URL22: *Európai Migrációs Hálózat Magyarország: Visszaélés a családi együttélés biztosítása céljából kiadott tartózkodási engedélyekkel – Az érdekházasság és a hamis teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat*. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/family-reunification/hu_20120606_familyreunification_hu_version_final_hu.pdf
- URL23: *OCTA 2011 – EU Organised Crime Threat Assessment*. <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/octa2011.pdf>
- URL24: *SOCTA 2013 – EU Serious and Organised Crime Threat Assessment*. <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/socta2013.pdf>
- URL25: *Marriages of convenience: A link between facilitation of illegal immigration and THB. Early Warning Notification 2014/8*. <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/marriages-of-convenience-link-between-facilitation-of-illegal-immigration-and-thb>
- URL26: *Sham marriages: How the EU is helping mend the heartbreak of human trafficking*. https://europa.eu/euprotects/our-safety/sham-marriages-how-eu-helping-mend-heartbreak-human-trafficking_en
- URL27: *SOCTA 2017 – EU Serious and Organised Crime Threat Assessment – Crime in the age of technology. European Police Office, 2017. 53*. <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017>
- URL28: *Situation Report. Trafficking in human beings in the EU*. https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/situational_report_trafficking_in_human_beings_-_europol.pdf
- URL29: *Migrant smuggling 2019*. https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/emsc_the_profits_of_smugglers_-_infographic.pdf
- URL30: *Sham marriages are a form of human trafficking*. <https://thb.kormany.hu/sham-marriages-are-a-form-of-human-trafficking>
- URL31: *Report on national legislation and Eurojust casework analysis on sham marriages*. https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/2020-11/Executive_summary_sham_marriages.pdf

Statisztikai források hivatkozásai

BÁH1: *Kiadványfüzet 2011-2012. A BÁH statisztikai kiadványfüzete. Idegenrendészet, Állampolgárság, Menekültügy*. http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=503&Itemid=

- BÁH2: *Kiadványfüzet 2012-2013*. A BÁH statisztikai kiadványfüzete. Idegenrendészet, Állampolgárság, Menekültügy. http://www.bmbah.hu/images/tartalom/2012__2013.xls
- BÁH3: *Kiadványfüzet 2014-2015*. A BÁH statisztikai kiadványfüzete. Menekültügy, Idegenrendészet. http://www.bmbah.hu/images/statisztikak/160119%20KIADVÁNY_2014_%202015_ÉVES%20honlapra.xls
- BÁH4: *Kiadványfüzet 2015-2016*. A BÁH statisztikai kiadványfüzete. Menekültügy, Idegenrendészet. <http://www.bmbah.hu/images/statisztikak/170117%20BÁH%20éves%20statisztika%202016.xls>
- BMH1: *Kiadványfüzet, 2017. évi statisztikák*. A BMH statisztikai kiadványfüzete. Menekültügy, Idegenrendészet. <http://www.bmbah.hu/images/statisztikak/180131%20BMH%20Statisztika%20-%202017%20éves.xls>
- BMH2: *Kiadványfüzet, 2018. évi statisztikák*. A BMH statisztikai kiadványfüzete. Menekültügy, Idegenrendészet. http://www.bmbah.hu/images/Kiadványfüzet_2018__január_-_december.xls
- ENYÜBS1: *Az Egységes Nyomozó Hatósági és Ügyészségi Büntügyi Statisztika (ENYÜBS) Belügyminisztérium által működtetett adatfeldolgozó rendszere*. Regisztrált bűncselekmények száma az elkövetés helye szerint (2013.01.01–2018.06.30.) https://bsr.bm.hu/document/open?url=https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=%2fBSRVIR%2fRegisztralt+buncselekmények+száma+az+elkötés+helye+szerint_ver20180713094758.xlsx&id=27
- ENYÜBS2: *Az Egységes Nyomozó Hatósági és Ügyészségi Büntügyi Statisztika (ENYÜBS) Belügyminisztérium által működtetett adatfeldolgozó rendszere*. Regisztrált bűncselekmények száma az elkövetés helye szerint 2018. II. félévtől. https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=/BSRVIR/Regisztralt%20buncselekmények_ver20210201050827.xlsx&Token=NVNPQnZnMmVTUzVQc0N2UHV3TkRxOVVpbVVRWwXUdlhyYnlVa1dWWHU-5WE50L1VPQi81TEhzRzFDU0xWbGRpajRSVkl1dDNVS3dUZ29PUWpSMFdT2a2FOMkd-QUmJtMG9vL1R2cmJPOUh4R2RCa3I4R1piTjVFdVhwQ0FTa2lpYTQ=
- OIF: *2019. évi kiadványfüzet*. Az OIF statisztikai kiadványfüzete. Menekültügy, Idegenrendészet. 2021. február 23. http://www.bmbah.hu/images/stat/Kiadvanyfuzet_2019_december_OIF.xls

Alkalmazott jogszabályok

2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról
2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról
1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet a Rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékességéről

Hivatkozott bírósági döntések, elemzések

Kúria Kfv. III. 37.448/2015/4.

Kúria Kfv. III. 37.901/2018/9.

Kúria Kfv.37015/2018/9.

Kúria Kfv.37310/2017/6.

Kúria Kfv. III. 37.092/2018/12.

Kúria Kfv. III. 37.598/2011.

BH 2013.3.129.

Fővárosi Bíróság 15.K.34.163/2010/5.

BH 2013.3.129.

BH 2012.6.165.

2/2015. Közigazgatási jogegységi határozat.

Balassagyarmati Törvényszék 19.B.58/2017/77.

Fővárosi Ítéletábrta 4.Bf.247/2018/8.

A Kúria összefoglaló véleménye, 2012: A Kúria Idegenrendészeti joggyakorlat-elemző csoportja által 2013. május 30-án elfogadott és a Kúria Közigazgatási és Munkaügyi Kollégiuma által 2013. szeptember 23-án jóváhagyott összefoglaló vélemény. 2012.El.II.F.1./9.

Európai Unió jogforrások, dokumentumok

Council Resolution of 4 December, 1997 on Measures to be Adopted on the Combating of Mariages of Convenience, OJ C 382, 16.12.1997.

Az Európai Parlament és a Tanács 2004/38/EK irányelve (2004. április 29.) az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről. HL L 158., 2004.4.30.

COM (2009). A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról szóló 2004/38/EK irányelv jobb átültetéséhez és alkalmazásához nyújtott iránymutatásról. COM (2009) 313 final, Brüsszel, 2009.7.2.

COM (2013). A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az uniós polgárok és családtagjaik szabad mozgása: Öt intézkedés a változás érdekében. COM (2013) 837 final, Brüsszel, 2013.11.25.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Kanyuk P. Á. (2022). Egy be nem váltott remény margójára? – avagy a családi kapcsolatok létesítésével visszaélés és a migrációs vonatkozású érdekkapcsolatok jelensége. *Belügyi Szemle*, 70(3), 559–587. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.3.7>

A körzeti megbízotti szolgálat története 1. A kezdetek

History of the Neighbourhood Police Officers' Service 1. The Beginnings

---

Tihanyi Miklós

Dr. PhD, egyetemi docens, rendőr őrnagy,
rendőrségi tanácsos
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
tihanyi.miklos@uni-nke.hu

Papp Dávid

mesteroktató, rendőr őrnagy
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
papp.david@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: Jelen tanulmány rendeltetése, hogy bemutassa, hogyan született meg a szakterületeken, szolgálati ágakon átívelő, azok határait elmosó szolgálati forma képviselője, a körzeti megbízott, és hogyan alakult ki az ennek alapjául szolgáló komplex rendőri gondolkodásmód.

Módszertan: Az új szolgálati formával kapcsolatban számos, a kritikát sem mellőző, értékelő írás látott napvilágot a korabeli szakemberek tollából, melyek kiváló forrást nyújtanak egy múltbeli sajátos rendszer sajátos körülményei között útnak induló, forradalmi szolgálati forma eseménydús kezdeti időszakának bemutatásához. Módszertanát tekintve a mű dokumentumelemzésen alapszik, a szakirodalom mellett a korszak hivatalos jogi forrásai is elemzésre kerülnek, történeti és rendszertani feldolgozás módszerével.

Megállapítások: Az 1950-es évek elején felismerésre került, hogy a korábban alkalmazott rendészeti eszközök tovább már nem képesek hatékonyan biztosítani az állampolgárok közbiztonság iránti igényét és eredményesen fellépni a háború után kialakult bűnözési struktúrával szemben. Ezért az 1953-ban bekövetkező politikai enyhülésben az akkori belügyi vezetés elszánta magát a reformok mellett. Ennek eredményeként változott meg a rendőrség közrendvédelmi szakterületének gyakorlata, ugyanis a területfelelősi rendszer, majd az annak romjain kiépülő körzeti megbízotti szolgálat merőben más elveket vallott és módszereket alkalmazott a korábbi szolgálati formákhoz képest. A körzeti megbízotti szolgálat 1954-es bevezetését követően az évtized a gyermekbetegségekkel tűzdelt útkeresésről szólt. A körzeti megbízotti szolgálat megalkotásakor egy,

a Szovjetunióban már működő és bevált rendszer szolgált példaként, a szolgálati forma azonban nem volt módosítás nélkül átvehető, így szükségesnek mutatkozott azt a magyar társadalom sajátosságaira szabni.

Érték: A szolgálati forma fejlődéstörténete áttekintésének eredményeként következtetéseket vonhatunk le a jelenlegi működés rendeltetésszerűségét és eredményességét illetően.

Kulcsszavak: területfelelősi rendszer, körzeti megbízotti szolgálat kialakulása, történelem

Abstract

Aim: The purpose of the present study is to show how the district commissioner, a representative of the service that blurs the boundaries between disciplines and service branches, was born and how the complex policing mindset that formed the basis of it was created.

Methodology: Numerous, critical and evaluative writings on the new form of service have been published by contemporary experts, providing an excellent source for presenting the eventful initial period of a revolutionary form of service that began in the specific circumstances of a particular system of the past. In terms of methodology, the work is based on document analysis, in addition to the literature, the official legal sources of the period are also analyzed, using the method of historical and systematic processing.

Findings: In the early 1950s, it was recognized that the law enforcement tools previously used were no longer able to effectively meet citizens' need for public safety and to deal effectively against the post-war crime structure. Therefore, in the political easing that took place in 1953, the actual home affairs leadership was committed to reforms. As a result, the practice of the police's public order specialization changed, as the area responsibility system and then the neighbourhood police officers' service built on its ruins professed completely different principles and methods compared to previous forms of service. After the introduction of the neighbourhood police officers' service in 1954, the decade was about finding a way out of childhood illnesses. Although the neighbourhood police officers' service was created as an example, a system already operating and proven in the Soviet Union, this form of service could not be adopted without modification, so it seemed necessary to adapt it to the specifics of Hungarian society.

Value: As a result of the review of the development history of the service form, we can draw conclusions about the purposefulness and effectiveness of the current operation.

Keywords: area responsibility system, formation of the neighbourhood police officers' service, history

Bevezetés

A körzeti megbízotti (KMB) szolgálat nem túl régi múltja ellenére számtalan történeti tanulsággal szolgál. Ennek ellenére – vagy talán éppen ezért érdemes röviden számot vetni e szolgálati forma rövid fejlődéstörténetével. A közrendvédelmi szolgálati ág zászlóshajójaként is gyakran emlegetett körzeti megbízotti szolgálat alapjai csaknem hetven évre nyúlnak vissza. E közel hét évtized alatt a szolgálati forma – tekintettel a változó politikai, társadalmi körülményekre, igényekre – számos változáson ment keresztül, de alapelveiben, szellemiségében számos elemet változatlanul őrzött meg. E szolgálati forma történeti jellegű feldolgozása ez ideig egyedül Szilvási Ferenc 1984-ben megjelent, „*A körzeti megbízotti szolgálat harminc éve*” című monográfiájára szorítkozott. A mű jelentős számú érdemének elismerése mellett nem tagadható annak politikailag erősen befolyásolt szellemisége. Mind a körzeti megbízotti szolgálati forma, mind pedig a demokratikus jogállami berendezkedés kiépítésének kezdeti óta elegendő idő telt el ahhoz, hogy objektív módon vizsgálható legyen e szolgálati forma történeti fejlődése. Arra vállalkozunk, hogy a rendészettörténet adalékjaként feltárjuk a körzeti megbízotti szolgálat közel hetven esztendő történetének állomásait, az ezekhez köthető változásokat, és kísérletet teszünk arra, hogy ennek eredményeként történeti kontextusban értékeljük a 21. század körzeti megbízotti szolgálatát. Ehhez elsősorban korabeli szakirodalmi forrásokat és a normatív hátteret tesszük a vizsgálat tárgyává. Eredményeinket háromrészes cikksorozatban kívánjuk közzétenni. Az első rész az előzményekkel és a szolgálati forma kialakulásával, kezdeti lépéseivel foglalkozik, s az 1949–1959 közötti időszakot öleli fel. A második rész 1960-tól a rendszerváltozásig tartó hosszabb, ám rendészeti szempontból viszonylag konszolidált időszakot tárgyalja. Az utolsó rész pedig a rendszerváltozástól napjainkig tartó fejlődést hivatott bemutatni.

Az állandóság és a változékonyság kettősségének bemutatásához célszerűnek mutatkozik a szolgálati forma történetének kisebb léptékű áttekintése, melyet a szerzők az 1950-es évek fejleményeinek bemutatásával kezdenek. A szolgálati forma múltbeli változásainak körülményei (okok, folyamatok, eszközök, módszerek, eredmények) jó alapot szolgálhatnak a jövőbeni új kihívásokhoz történő alkalmazkodáshoz és az ehhez szükséges átalakulások megalapozásához. A körzeti megbízotti szolgálat fejlődéstörténetének bemutatása alkalmas lehet a korabeli

társadalmi viszonyok, értékrend bemutatására is. Az ötvenes évek rendőrszakmai folyóiratainak színvonalas írásai kétséget kizáróan bizonyítják, hogy a kor kiváló, gondolkodó szakemberekkel rendelkezett, akik bámulatos szaktudást halmoztak fel. E szaktudást pedig érdemes feleleveníteni, megőrizni, kamatoztatni.

Történeti előzmények, avagy a területfelelősi rendszer

A II. világháború után rendkívül nehéz helyzetben lévő ország – mai ésszel felfoghatatlanul – rossz közbiztonsági helyzetét egy minden tekintetben megtépzott rendőrségnek kellett helyreállítani. Az átmeneti időszak próbálkozásai után kialakult az a helyzet, amelyben a nagyvárosi és a vidéki rendőrség eltérő struktúrája és szolgálati formái állandósulni látszottak. Az 1949. február 14-én kiadott 274.000/1949. BM rendelettel megszűnt a budapesti és a vidéki főkapitányság, helyettük az ország egész területét lefogóan 9 kerületi rendőr-főkapitányságot hoztak létre. E területi struktúrát 1950-ben hozzáigazították a tanácsi rendszerhez. Ugyanakkor kialakult az a szervezeti struktúra, amelyben a bűnügyi és a közbiztonsági szervek egymástól izolált módon működtek. Ezek a szervezeti megoldások mind gátját képezték a sikeres rendőri működésnek. További nehézséget jelentett, hogy a vidéki településeken és elsősorban a községekben a közterületi szolgálat portyajelleggel folyt, amelynek révén alacsony színvonalú volt a szolgálat hatékonysága.

1952-ben, a korábbi portyázó jellegű szolgálatellátás leváltása érdekében, a Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 0075/1952. IV. ÜCS. sz. rendeletével bevezetésre került a területfelelősi rendszer. A következő esztendőben már komoly előrelépésként értékelték az új szolgálati rendszer kialakítását, amely lényegében a körzeti megbízotti szolgálat elődjének tekinthető. A területfelelősi szolgálat eredményeiből szemlélve az alábbiakat emelte ki a korabeli szakirodalom egyik forrása, Falus György írása (Falus, 1953a):

1. Erősödött a rendőrség és a lakosság közötti kapcsolat. E kapcsolattartás célja nem kizárólag a bűnügyi vagy közbiztonsági jellegű információk megszerzése, felhasználása volt, hanem a lakosság hangulata felőli tájékozódás is.
2. A terület fokozottabb és közvetlenebb ellenőrzés alá került.
3. Növekedett a rendőrök hely- és személyismerete, amely fokozta a szolgálatellátás hatékonyságát.
4. A személyes felelősség növekedése által fejlődött az öntevékenység és a kezdeményezőkézség.
5. Megszűnt a formálisnak tartott, szakmai szempontokból elavultnak tekintett portyaszolgálat.

Ennyi idő távlatából nehéz megállapítani a korabeli szakirodalom alapján, hogy az eredmények milyen hatásokkal valósultak meg. Ezért be kell érjünk azzal, hogy az itt felsorolt eredményeket kitűzött célokként értelmezzük. Már ez sem kevés!

A területfelelősi rendszer kapcsán számos olyan alapvetés fogalmazódott meg, amely később átültetésre került a körzeti megbízotti szolgálati formába, és – kisebb módosításokkal – a mai napig jellemzi a KMB szolgálatellátást. Ezeket az alapvető szabályokat Falus György is körülírta (Falus, 1953b), melyek szerint már az akkori szolgálatellátás alapján megfogalmazhatók a következő alapelvek.

1. Személyes (egyszemélyi) felelősség elve: a területfelelős egy személyben felelt a rábízott terület közrendjéért, közbiztonságáért, sőt közlekedésrendjéért is. A mai körzeti megbízottak közlekedésrendészeti feladatai tehát egészen a szolgálati forma elődjénél gyökereznek.
2. Nyilvánosság elve: a területfelelős eredményes munkavégzéséhez szükséges volt az ismertség és az ismeretség, a lakossággal való kapcsolattartás. Úgy tartották, hogy a jó vagy rossz szolgálatellátás alapja a hely és személyismeret kérdése, és minél jobb ismerője a területfelelős a területének, minél szélesebb az ismeretési köre, annál eredményesebben tudja szerzett tapasztalatait és értesüléseit a bűncselekmények megelőzésére felhasználni. A területfelelős teljesítményének értékelése kapcsán meghatározó mutató volt a bűncselekmények száma. Megállapítható, hogy a mai KMB bűnmegelőzési tevékenységének alapjai is ekkor kerültek lefektetésre.
3. Komplexitás elve: a területfelelőssel szemben elvárt összetett rendőri tevékenységek ellátása magas fokú szaktudást igényelt.
4. Területiség elve: a területfelelősi rendszer lényeges eleme és a siker kulcsa volt, hogy a rendőr szolgálati idejéből a lehető legtöbb időt töltse a területén.

Minden előny és eredmény ellenére hamar felismerésre kerültek a területfelelősi rendszer korlátai. E szolgálati formában dolgozó rendőrök továbbra is az őrsökről indultak ki és a szolgálat végeztével ide tértek vissza. Ennélfogva a terület lakosságával való kapcsolattartás legfeljebb a szolgálat idejére terjedhetett ki. Ez a rendszer Falus meglátása szerint alkalmatlan volt a köznyugalom (ma szubjektív közbiztonság vagy közbiztonságérzet) javítására, erősítésére. Sőt mindemellett a családtól való huzamos távollét miatt háttérbe szorult a területfelelős családi élete, kulturális fejlődése, romlott az étkezés minősége. Már ekkoriban is felismerték, hogy a rendőr szolgálati idejében úgy tud megfelelő teljesítményt nyújtani, ha a magánélete rendezett és egyéni szükségletei megfelelően kielégítést nyernek. Másfelől az őrs és a szolgálatellátás helye közötti ingázás rengeteg időt és energiát emésztett fel. Az utazás ideje beleszámított a szolgálatteljesítési időbe, ezért igazat kell adni annak a kritikának, amely szerint az így

megmaradó idő kevés a tényleges kapcsolatépítésre, ápolásra. Ezért a kapcsolattartás csak felszínes lehetett (Falus, 1953a). A működés hatékonyabbá tétele érdekében szükségesnek mutatkozott a szolgálati forma továbbfejlesztése. Létrejött a „kihelyezett területfelelős” intézménye, melynek lényege az volt, hogy a terület felelőse életvitelszerűen tartózkodott az általa ellenőrizendő településen. Falus szerint a szolgálat-szervezést sajnálatos módon nem a megelőzésnek való megfelelés határozta meg, hanem a már elkövetett cselekmények. Ennek megfelelően a rendőrség proaktív intézkedéseit az események utáni kullogásként értékelte (Falus, 1953a.). Ismert olyan álláspont, amely szerint a területfelelősi rendszer és a körzeti megbízotti rendszer alkalmatlan volt a városi környezetben való szolgálatellátásra. Falus szerint itt többet ártott, mint használt. Szerinte meg kellett volna maradni a „jól bevált” őrszemeknél és járőröknél, akiknek tevékenységét az igazoltatások és más módon végrehajtott ellenőrzések irányába kellett volna fordítani, hogy az így megszerzett adatokkal erősítsék a bűnügyi szervek munkáját. Úgy vélte, hogy a területfelelősi rendszer nem tud mit kezdeni az utazóbűnözéssel, a szofisztikált elkövetési módszerekkel, és a nagy létszámú (5000–10 000 fő) lakossággal (Falus, 1955). Álláspontját osztotta Máté Mátyás is, aki szerint a területfelelősi rendszer a községekben és a tanyavilágban jól bevált a korábbi szolgálati rendszerekhez képest, azonban városi (különösen nagyvárosi) környezetben többet ártott, mint használt. Állítását egyrészt a közterületi bűncselekmények számának eredménytelen csökkentésével, sőt annak növekedésével, másrészt a területfelelősök szolgálati fegyelmében kimutatható komoly lazulással indokolta, melyet az önálló szolgálatellátásból adódóan megnehezült előjárói ellenőrzésre vezetett vissza (Máté, 1954). Lehetett némi igazságuk, mert 1954-ben a városi területeken javarészt megszűntek a területfelelősi rendszert.

Átállás a körzeti megbízotti szolgálatra

A hátrányok kiküszöbölése érdekében került meghatározásra, hogy át kell térni a körzeti megbízotti szolgálatra, melynek egyik fontos alapja, hogy a körzeti megbízott azon a területen lakik, amely egyben a saját körzete is. Így képessé válik arra, hogy naponként saját maga tapasztalja meg területének közbiztonsági helyzetét, illetve közvetlenül is szembesüljön az itt felmerülő problémákkal. Ennek érdekében – a tervek szerint – minden körzeti megbízottnak saját irodával kellett rendelkeznie, amely akár a lakásához tartozó helyiség is lehetett. Itt kellett heti három alkalommal, alkalmanként két óra időtartamban fogadóórát tartania. Amennyiben a körzetében több település is volt, abban az esetben

a fogadóórákat úgy kellett megszerveznie, hogy ezek mindegyikében legyen ilyen alkalom. Érdeemes megemlíteni, hogy figyelmet szenteltek a fogadóórák megtartására alkalmas hivatali helyiségek rendes és ízléses berendezésére, mint olyan körülményre, amely a rendőrségbe vetett bizalmat erősíti.

A legnagyobb hangsúly az önállóságon volt, melynek értelmében a körzeti megbízott saját maga szabta meg a szolgálati idejét (annak figyelembevételével, hogy területén legalább 200 órát kellett eltöltenie havonta) és szolgálati útvonalát. Ezzel kapcsolatban legfeljebb előzetes bejelentési kötelezettsége volt. Természetes, hogy a nagyfokú önállósághoz ugyanilyen mértékű felelősség is tartozott. A körzeti megbízottak hetente szóban is beszámoltak tevékenységükről, és ekkor kapták meg az új feladatokat. E körzeti megbízotti munkaértekezletek alkalmat teremtettek nem csupán a beszámoltatásra, hanem a körzeti megbízottak közötti tapasztalatcserére is.

A körzeti megbízottakkal szemben kifejezett elvárásként került megállapításra, hogy szervezzék a társadalmi önkéntes segítők (ekkor még segédrendőrök) munkáját. Ettől a társadalmi szervező tevékenységtől igen sokat remélt a belügyi vezetés.

A szovjet mintára átvett körzeti megbízotti rendszer alapjainak kidolgozása hazánkban 1953-ban történt meg a Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 24. és 27. számú parancsában meghatározottak szerint. A körzeti megbízottak első tanfolyama 1954 januárjában zajlott le. A tanfolyam sikeres elvégzése után 1954. február 1-jén, kísérleti jelleggel, a kecskeméti járásban 42 fő, Várpalotán pedig 5 fő kezdte meg szolgálatát (Szilvási, 1984). A területfelelősi rendszerről való átállás fokozatosan ment végbe, egészen 1956-ig párhuzamosan létezett egymás mellett a két szolgálati forma. 1955-ben már napvilágot láttak a körzeti megbízotti rendszer első értékelései. Ezek lényegében hangsúlyozzák, hogy a közrendvédelmi szolgálati ág annyira elmaradott volt, hogy az már a bűnügyi szervek munkájára is negatívan hatott (Ambrus, 1955; Falus, 1955). A bűnügyi és közrendvédelmi szervek munkája közötti összefüggés felismerésében nincs semmi újszerű, mivel a büntető eljárások jelentős része közrendvédelmi rendőri intézkedés után, lényegében annak alapján indul meg. Ezért, ha a közrendvédelmi szervek állományának szakmai gondolkodása nem mutat túl a szűk értelemben vett rendőri intézkedések végrehajtásán, és nem hatja át a kriminalisztikai gondolkodás, abban az esetben egészen bizonyos, hogy a bűnügyi szervek munkáját hátrányosan befolyásolja a közrendvédelmi szervek állományának felkészületlensége. Ebből a szempontból viszont tényleg jelentős előrelépés a körzeti megbízotti szolgálat, amelynek feladatai között vidéken már ekkor megjelentek a bűnügyi nyomozások lefolytatása. Ezzel nem kizárólag a bűnügyi szervek válláról vettek le terhet, hanem elérhetővé vált az

is, hogy közrendvédelmi munkájuk során is kriminalisztikai gondolkodás jellemezze őket. Ez a fajta attitűd pedig valóban alkalmas lehet arra, hogy segítsék a bűnügyi szervek munkáját. Ehhez természetesen elengedhetetlen volt, hogy általánosan elfogadott állásponttá váljon az a felfogás, miszerint „*a bűnügyi szolgálat egymaga nem harcolhat eredményesen a bűnözők ellen ha rendőrségünkön belül nem támaszkodik erőteljesen a közrendvédelemre, elsősorban a területfelelősöket és körzeti megbízottakat irányító közrendvédelmi tisztekre, parancsnokokra, továbbá ha a rendőrőrsöket, ezen belül a területfelelősöket és körzeti megbízottakat, a bűnüldözési munka aktív részeseivé nem teszi*” (Gyömbér, 1954). A körzeti megbízottak bűnügyi tevékenysége már a szolgálati forma korai időszakában látványos eredményekkel kecsegtetett. A kecskeméti körzeti megbízottak kiterjedt hely- és személyismeretüknek, valamint annak köszönhetően, hogy elnyerték a lakosság bizalmát, a hatáskörükbe utalt bűncselekmények 70%-ában sikeres felderítést produkáltak (Rendőrségi Szemle, 1955).

A korabeli írásokról lehántva a korban kötelező magasztos jelzőket és dicsérő szavakat, látni lehet, hogy a bevezetés nem ment zökkenőmentesen. Mi több, döbbenetes nyíltsággal írnak a korabeli szakírók a körzeti megbízotti szolgálat problémáiról. Ma már elképzelhetetlen, hogy szakmai lapban negatív példaként nevesítve kerüljenek konkrét rendőri szervek, sőt olykor maguk a rendőrök is. Ezért e nyilvános kritikák megfelelő forrásnak bizonyulnak a korszak jellemző problémáinak megismeréséhez. Több területen voltak megfigyelhető problémák:

1. A körzetek felosztásánál. Ezeket bizottságoknak kellett elvégezni, figyelembe véve a területek bűnügyi fertőzöttségét, a politikai és gazdasági viszonyokat, a lakosság összetételét és a terület nagyságát.
2. A helyi vezetők magukra hagyták a körzeti megbízottakat. Ez adódhatott az önállóságuk téves értelmezéséből éppúgy, mint az új szolgálati formával szembeni értetlenkedésből.
3. A rendőrök helyes kiválasztása kulcsfontosságú. Egyrészt a feladatok sokoldalúsága, másrészt az önálló munkavégzés nem tett minden rendőrt egyaránt alkalmassá a feladatok ellátására. A korra kevésbé jellemző éles kritikák leginkább ezen a területen kerültek megfogalmazásra (Ambrus, 1955).
4. A körzeti megbízotti szolgálat erőforrás igényes terület. Az önálló iroda, annak felszerelése, a szolgálatellátáshoz szükséges járművek lényegesen nagyobb befektetést igényelnek, mint a közrendvédelmi terület többi szolgálati formája. Ennek megteremtése már a kezdetekben sem volt nehézségtől mentes. Ma már egészen szokatlan módon a körzeti megbízottak lakást kaptak, amely többnyire egyúttal az iroda elhelyezésére is alkalmas volt. Az infrastruktúra kiépítése csak részben vett igénybe rendőrségi forrásokat, másfelől erősen támaszkodtak a tanácsi rendszer segítségére.

5. A vezetői állomány felelőssége megkerülhetetlen. A gáncsoskodó, illetve oda nem figyelő vezetők okozta ártalmak igen nehezen orvosolhatók. „*A körzetmegbízotti szolgálat további eredményességének alapja az, hogy a közrendvédelmi tisztek mennyire válnak területük gazdáivá, milyen segítséget nyújtanak az őrsparancsnokok és körzetimegbízottak munkájához.*” (Ambrus, 1955).
6. A különböző rendőri szervek együttműködésének hiánya. Az 1945 utáni időszakban a bűnügyi és a közrendvédelmi munka között semmilyen kapcsolat nem volt. A közrendvédelmi állomány képzésében nem jelentek meg a bűnügyi szolgálati ismeretek. Az egyenruhás állomány a feladatait anélkül látta el, hogy ennek megszervezéséhez felhasználták volna a bűnügyi adatokat (Falus, 1955). A körzeti megbízotti szolgálat bevezetésének idején is jellemző volt, hogy a két szolgálati terület egymástól teljesen elkülönülve működött. Ebben a struktúrában teljesen újszerű volt a körzeti megbízotti szolgálat, amely bűnügyi feladatokat is ellátott. A szolgálat bevezetésekor jellemző volt, hogy a körzeti megbízottak nyomozati munkája nem az ígéretesnek tűnő ügyek feldolgozását jelentette (Ambrus, 1955).
7. A havi 200 óra szolgálati idő, havi egy szabad hétvégével önmagában véve is embert próbáló. A járőröknél és városi őrszemeknél igen hamar jelentkező fásultság, érdektelenség (ma így mondanánk: kiégés) elkerülése érdekében kifejezetten odafigyeltek a körzeti megbízottak mentális állapotára (Falus, 1955).
8. A körzeti megbízotti szolgálat ellátásának minőségi gátja volt a hiányos anyagi ellátottság. A körzeti megbízottak csak elvétve (a kecskeméti járásban a körzeti megbízottak körülbelül 20%-a) rendelkeztek saját használatú írógéppel és közlekedési eszközzel. A kor kritikusai szerint a gyakori írógépkölcsönzés alkalmas volt arra, hogy aláássa a körzeti megbízottak tekintélyét. Közlekedési eszköz hiányában pedig vontatott volt a terület ellenőrzése, valamint hosszú volt a körzeti megbízott reagálási ideje (Rendőrségi Szemle, 1955).
9. Komoly hiányosságokkal küzdött a körzeti megbízottak előjárók általi ellenőrzése. Arra gyakran hónapokig egyáltalán nem került sor (Rendőrségi Szemle, 1955).

Ekkoriban a körzeti megbízottakkal szemben a kor rendőrségére korábban nem jellemző elvárások fogalmazódtak meg (Rendőrségi Szemle, 1955).

1. Kimagasló szakmai felkészültség: a körzeti megbízotti szolgálat ötvözte az ekkor kimagasló jelentőséggel felruházott bűnügyi, valamint megelőző rendészeti (ma bűnmegelőzési, illetve balesetmegelőzési) tevékenységet.

A körzeti megbízottnak emellett kiemelt figyelmet kellett fordítania a lakossággal való kapcsolattartásra, továbbá a segédrendőrök tevékenységének összehangolásához irányítói kvalitásokkal kellett rendelkeznie.

2. Rendezett családi élet: a mai erkölcsi fedhetlenséggel, kifogástalan életvitellel azonosítható. E követelményt lényegesebbnek tartották a szakmai felkészültségnél is, az önálló munkavégzés során ugyanis magas fokú önuralomra volt szükség. Akadt ekkor ugyanis olyan körzeti megbízott, akit közel egy évig nem ellenőriztek. Az azonban köztudott volt, hogy a lakosság nemcsak a körzeti megbízott hivatali ténykedését kíséri figyelemmel, hanem azt is számontartja, hogy mivel tölti a szabadidejét, milyenek a családi körülményei, és milyen életmódot folytatnak a családtagjai, rokonai. Vallották, hogy nincs tekintélye annak a körzeti megbízottnak, akinek családjában botrányok, veszekedések fordulnak elő, vagy rokonsága, baráti köre más körülmények (például bűnelkövetések) folytán erkölcsileg ingoványos, esetleg ő maga nem folytat példaértékű életmódot (például alkoholfüggő). A nyilvánvalóan rendezetlen magánéletű körzeti megbízottakat leváltották.

Az újszerű követelményeknek megfelelés terhe természetesen az előljárók vállát nyomta, akikkel szemben a megfelelő kiválasztás alapkövetelménye volt a beosztottak alapos ismerete.

Természetesen a körzeti megbízottak szolgálatának tervezésével, szervezésével és ellátásával kapcsolatban is születtek újszerű elvek. Ilyen volt például, hogy a körzeti megbízott a szolgálatteljesítési idejének 40%-át éjszaka teljesítse. Emellett kiemelt figyelmet fordítottak arra, hogy a körzeti megbízott ne csak a saját kényelmi szempontjait figyelembe véve vezényelje magát, és az éjszakai időszakok ne mindig a szolgálat végére essenek (például 16.00–24.00 közötti szolgálatteljesítés), amikor a körzeti megbízott már fáradtan, tompult megfigyelőkészséggel látja el szolgálatát (Rendőrségi Szemle, 1955).

A vidéki és a városi körzeti megbízott

Okulva a területfelelősi rendszer kudarcából, Szüle Károly szorgalmazta a vidéki és városi körzeti megbízottak külön kezelését. Meglátása szerint vidéki viszonylatban a körzeti megbízotti szolgálati rendszer a kihelyezett területfelelős intézményéhez hasonlít és annak szabályai alkalmazhatók az új szolgálati formára. Úgy vélte, hogy a szolgálatellátásra vonatkozó bizonyos általános elveken túl a vidéki és városi körzeti megbízottak szolgálatellátására különböző szabályok kell, hogy vonatkozzanak, alkalmazkodva a városi szolgálatellátás

helyszíni sajátosságaihoz (Szüle, 1955). E sajátosságokon alapuló szabályok a következők.

1. A szolgálati forma kezdeti időszakában – ellentétben a vidéki körzeti megbízottal – a városi körzeti megbízott rendszerint nem lakik a körzete területén, tekintettel a nagyvárosi lakásviszonyokra és költözködési nehézségekre. A szolgálati előljáró feladata, hogy lakáscserével vagy egyéb módszerekkel, eszközökkel lakhatást biztosítson a körzeti megbízottak részére a saját területükön.
2. Népsűrűség és a lakosság egymáshoz való viszonya: a városi körzeti megbízott körzetében általában kis területen nagyszámú lakosság él. Különösen igaz ez a fővárosra. Ezeken a területeken a lakosság nem vagy nem túl mélyen ismeri a szomszédokat, korántsem olyan a viszony, mint falusi környezetben. Ennek okán a városi körzeti megbízottól nem várható el olyan eredményes információszerző tevékenység, mint vidéki társától.
3. A közbiztonság javítása érdekében kifejtett közterületi és bűnmegelőzési tevékenység hatékonyságának növelése érdekében, miniszterhelyettesi utasítás alapján, Budapesten, Miskolcon és Debrecenben a körzeti megbízottak nyomozást egyáltalán nem végezhetek. Mindemellert ezek a körzeti megbízottak is kötelesek voltak az elsődleges nyomozati cselekményeket elvégezni, így helyszínbiztosítási, nyomon üldözési és jelentési kötelezettségüket teljesíteni. Ez a sajátosság szintén a területfelelősi rendszer kudarcaiból okulva került kidolgozásra. *„Közismert tény, hogy amíg a nagyvárosokban különböző nyomozati munkákat végeztek a területfelelősök, a legritkább esetben tartózkodtak a területükön, mert a nyomozati ügyekkel való egyébként is nagy megterhelés következtében, a város különböző pontjain végeztek tanúkihallgatást, kikérdezést, keresték a sértetteket vagy a cselekmények elkövetőit.”* (Szüle, 1955.)
4. Együttműködési feladatok: a nagyvárosi körzeti megbízott területén más állományba tartozó rendőrök is teljesítenek szolgálatot. A személyes felelősség elve alapján a szolgálatuk eredményes ellátása érdekében a körzeti megbízott köteles tájékoztatni a közbiztonsági járőröket, a mozgó és álló őrszemeket a közbiztonsági helyzetről.
5. Nagyvárosi viszonylatban gyakrabban fordul elő, hogy a körzeti megbízott nem rendelkezik a területén szolgálati helyiséggel (irodával). Ezekben az esetekben a KMB szolgálati helyiség a területileg illetékes őrsön kerül be rendezésre. A körzeti megbízottnak naponta jelentkeznie kell a területileg illetékes őrs parancsnokánál, függetlenül attól, hogy a KMB szolgálati helyiség önállóan vagy az őrsön belül került kijelölésre.
6. A nagyvárosi körzeti megbízottnak kerékpárral vagy motorkerékpárral kell rendelkeznie.

Szüle elsőként csoportosította a körzeti megbízottak feladatait (kifejezetten a nagyvárosi körzeti megbízottakra nézve) a következők szerint (Szüle, 1955).

1. Általános közrendvédelmi feladatok:

- közterületek és nyilvános helyek közrendjének biztosítása,
- bűncselekmények elkövetésének megakadályozása (folyamatban lévő bűncselekmények megszakítása),
- rendezvényeken a rendzavarások megelőzése,
- közlekedési szabályok betartatása,
- balesetelhárítás (balesetmegelőzés, valamint a balesetek következményeinek elhárítása),
- köztisztasági szabályok betartatása,
- segítségnyújtás,
- felvilágosítás adás,
- botrányokozás megakadályozása.

2. Megelőző szolgálati munka (ma bűnmegelőzés):

- személyismeret kiépítése, kockázatelemzés, a kétes elemek ténykedésének figyelemmel kísérése,
- lakossággal való kapcsolattartás útján bűnmegelőzési szempontból releváns, naprakész információk beszerzése.

3. Önkéntes rendőrök foglalkoztatása:

- önkéntes rendőri csoportok szervezése,
- önkéntes rendőrök foglalkoztatása (például rendezvények alkalmával kordonszolgálatra, forgalomirányításra, idézések kézbesítésére, közös szolgálatellátásra).

E feladatkört Papp János az alábbiakkal egészítette ki (Papp, 1955):

- az önkéntes rendőri tevékenység ellátására alkalmas személyek kiválasztása,
- az önkéntes rendőrök foglalkoztatása során kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy az általános feladatok (például lopások megelőzése, bűncselekmények megakadályozása) helyett kisebb jelentőségű, de konkrét, az önkéntes rendőr kvalitásaihoz igazodó legyen a feladatszabás (például konkrét személyek vagy események megfigyelése); rendőri gyakorlat híján pedig valamennyi feladat végrehajtását meg kell beszélni az önkéntes rendőrökkel, nem elég azokat egyszerűen kiadni a részükre,
- az önkéntes rendőrök oktatása,
- az elvégzett munka értékelése,
- az önkéntes rendőrök csoportba szervezésekor a csoportvezetők kiválasztása (rátermettség alapján).

A szolgálati forma újraszervezése

A forradalmi események miatt a körzeti megbízottak összevonásra kerültek, és feladataikat karhatalmi egységekbe szervezeten látták el. 1957-ben a körzeti megbízotti szolgálati formát a rendőrség újraszervezte, majd általános és állandó jelleggel került bevezetésre a Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 40. számú parancsával. Tokaji Károly 1959-ben visszatekintve ekként vélekedett a történekről: „*Az 1956-os ellenforradalom azonban oly nagy megpróbáltatás elé állította ezt a még eléggé ki nem alakult szolgálati rendszert és a körzetmegbízott elvtársakat, hogy szerepük és jelentőségük 1957-ben már alig volt.*” (Tokaji, 1959). Az 1957-ben újraindult KMB szolgálat értékeléséhez jó támpontként szolgál a korabeli szakirodalom. A Rendőrségi Szemle hasábjain meglepően őszinte, kritikus hangvételű írások jelentek meg. Többek között Patkoló Károly írásából megtudhatjuk, hogy a körzeti megbízotti szolgálat újbóli elindítása sem volt zökkenőmentes (Patkoló, 1958). A problémákat néhol a körzeti rendőr szerepének téves értelmezése jelentette. A lakossággal, illetve az igazgatási és termelői szféra szereplőivel való kapcsolattartás, valamint a büntügyi célú felderítés égisze alatt néhol háttérbe szorult a rendőri munka, és leginkább csak a kapcsolatépítés vagy a – téves szerepfelfogást tükrözően sokszor az előljárók elől is – rejtett tevékenység került előtérbe. Vagyis a cikk szerzője szerint a korabeli rendőrök az önálló munkavégzés adta lehetőségekkel nem pusztán éltek, hanem időnként visszaéltek. Az a korabeli ellenőrzési tapasztalat is megosztásra került, hogy a beosztott parancsnokok sem nagyon tudtak mit kezdeni az új szolgálati formával. Ennek megfelelően eligazításuk, beszámoltatásuk, ellenőrzésük korántsem volt kielégítő. Az írás soraiból kiolvasható, hogy a KMB szolgálat célja deklaráltan a közbiztonság megszilárdítása, ugyanakkor nem titkolt cél volt a rendőri ellenőrzéseknek a társadalmi élet megannyi területére történő erőteljes kiterjesztése is. E kettő valójában egymással szorosan összefüggő oksági viszonyt tételezett a korszak gondolkodásában: több ellenőrzés, nagyobb közbiztonság. E korszakban a mindent kontrollálni kívánó állam egyik eszköze volt a körzeti megbízott is. Azt is megismerhetjük ebből az írásból, hogy a városi körzeti megbízottak nem végeztek nyomozati munkát. Ennek okai azonban nem derülnek ki. Ugyanakkor az is jellemző volt, hogy a helyi rendőri szervek igen gyakran a céltól eltérően alkalmazták a körzeti megbízottakat. A hivatkozott szerző több olyan belügyminiszter-helyettesi parancsot említ, amellyel a körzeti megbízottak munkáját igyekezett előmozdítani. Majd hozzá teszi, hogy az ezekben megfogalmazott elvárások igen sok helyen nem valósulnak meg. Talán legsúlyosabb és legégetőbb kérdésként éppen a körzeti megbízottak céltól eltérő foglalkoztatását említi.

Érdeemes megemlíteni, hogy a fogadóórák látogatottsága és hasznossága már ekkor is komoly kétségeket vetett fel. A szerző megemlíti, hogy néhol egyáltalán nem keresik a körzeti megbízottat fogadóórában, néhol elég sokan keresik ugyan, de döntően magánjellegű problémákkal. Ellenben fogadóórán kívül sokkal intenzívebb kapcsolatkeresés volt tapasztalható. A szerző nem mulaszt el fejlődést ösztönző tanácsokkal szolgálni. Így hangsúlyozza, hogy a bűnügyi szervek működjenek együtt a körzeti megbízottakkal, mert így nemcsak, hogy bekapcsolják őket egy-egy ügy felderítésébe, és a bűnügyi információk birtokában képesek hatékonyabb munkavégzésre, hanem elősegítik szakmai fejlődésüket. Való igaz, a közrendvédelmi területtől idegen a bűnügyi tevékenység. Sokszor egészen más attitűdöt, kompetenciákat és szakmai tudást kíván meg a rendőrtől. Hangsúly helyeződött arra, hogy a tanácsai szervek – melyek a mai önkormányzatok jogelődjei – és körzeti megbízottak tegyenek közös intézkedéseket a bűnmegelőzés területén.

Mindemellett az idő előrehaladtával továbbra is megoldatlanok maradtak a nagyvárosi körzeti megbízottak által betöltendő funkciókkal kapcsolatos problémák. Hiányosságként merült fel, hogy a városi körzeti megbízottak nem kísérik kellő figyelemmel a területükön bejelentés nélkül lakó személyeket, akik között gyakran bűnözők, körözött személyek is előfordulnak. Gátolta az eredményesség fokozását, hogy a körzeti megbízottakat egyes parancsnokok helytelenül, nem a feladatkörükbe tartozó tevékenységek elvégzésére (környezettanulmányok készítése, nyomozások lefolytatása) vették igénybe. Ez azért volt aggályos, mert a városi körzeti megbízottak legfontosabb feladata természetesen a rendőrség és a lakosság közötti kapcsolat kiszélesítése volt. A városi körzeti megbízottak fontos összekötőnek számítottak a rendőrőrsök és a politikai nyomozó, illetve bűnügyi szervek között, ugyanis kötelesek voltak részükre információt szolgáltatni. A közterületi szolgálati formák (mozgó őrszemek, járőrök, körzeti megbízottak) összehangolása és az együttműködés megvalósítása is hagyott még kívánnivalót maga mögött (Tokaji, 1958; Patkoló, 1958). Felértékelődött a köztisztaság jelentősége, melynek fenntartásában a közterületi szolgálatot ellátó valamennyi szolgálati forma képviselőit, így a körzeti megbízottakat is érdekeltté kívánták tenni. Az Országos Rendőr-főkapitányság Közbiztonsági Főosztály vezetőjének 22 142/1957. számú rendelete megállapította: „Az ellenforradalom után komoly mértékben megromlott városaink és egyes községeink tisztasági helyzete. A köztisztasági viszonyoknak megromlása komoly mértékben veszélyezteti a városok és községek közegészségügyi helyzetét, a lakosság kulturális igényeinek kielégítését és károsan hat ki az idegenforgalom várható fellendülésére is. Ennek oka, hogy sem a rendőri, sem a tanács szervek nem helyeznek kellő súlyt a köztisztaság megteremtésére, a köztisztasági szabályok betartására” (Sárdi, 1958).

Ekkoriban kerültek megfogalmazásra a körzeti megbízott mai általános vagy alapfeladatainak lényegi elemei. „*Ahhoz, hogy a körzeti megbízott eredményesen hajthassa végre feladatát, a dolgozókkal való szoros kapcsolaton túl szükséges az is, hogy részletesen ismerje és állandóan tanulmányozza körzete gazdasági, társadalmi és politikai életét, a lakosság összetételét és a terület sajátosságait*” (Patkoló, 1958). Megengedhetetlennek tartották, hogy a körzeti megbízott más szolgálati formába (például járőrszolgálatba) kerüljön beosztásra, emellett – hasonlóan a jelenlegi 70%-os szabályhoz – a szolgálati idejének kétharmad részét közterületen volt köteles tölteni.

A vidéki körzeti megbízottak kapcsán továbbra is megengedett, sőt elvárt volt a nyomozások lefolytatása, mely tevékenységet az akkoriban önálló feladat- és hatáskörrel rendelkező rendőrörsök hatáskörébe tartozó bűncselekmények esetén láthattak el. A körzeti megbízotti szolgálat e téren is sikeresnek bizonyult, a felderítés ugyanis több helyen elérte a 80–90%-os eredményességet. Mindemellett a bűncselekmények száma több körzetben 50–60%-os csökkenést mutatott, mely eredményt szintén a körzeti megbízott tevékenységének tulajdonították. A körzeti megbízott önkormányzatokkal kapcsolatos viszonya szintén az ekkoriban lefektetett szabályokból gyökerezett. A párt- és tanácsszervek vezetőivel történő együttműködés, egymás kölcsönös támogatása és segítése elvárás volt a körzeti megbízottakkal szemben. A körzeti megbízottak ezirányú tevékenységét a párt- és tanácsszervek vezetői véleményének kikérésével ellenőrizték. Már ekkoriban sem nézték jó szemmel, ha a körzeti megbízott éjszaka egyedül teljesített szolgálatot, így ez a ma is hatályos tilalom szintén ez idő tájt került megalapozásra. Országos átlagban, 1958. március 31-én egy fő körzeti megbízottra 3,3 fő önkéntes rendőr esett, akik havi 6–8 órát töltöttek a körzeti megbízott segítségével. Elvárásként fogalmazódott meg, hogy a körzeti megbízott úgy szervezze be és ösztönözze az önkéntes rendőreit, hogy azokból 8–16 fő álljon rendelkezésre, és fejenként 16 óra szolgálatot teljesítsenek havonta. Az 1958-ban zajló, a teljes körzeti megbízotti szolgálati formát érintő átfogó ellenőrzés megállapította, hogy a szolgálati forma – bár jó úton halad – még nem érte el a kívánt eredményeket (Patkoló, 1958). A vidéki körzeti megbízott kapcsolatkiépítési tevékenységére vonatkozó fokmérő az alábbiak vizsgálatából tevődött össze:

1. Vannak-e saját kezdeményezésű bűnügyei?
2. Eredményesen nyomoz-e az ismeretlen tettesek által elkövetett bűncselekmények ügyében?
3. Milyen létszámú és minőségű önkéntes rendőri csoportok segítik a munkáját? (Katona, 1958).

A vidéki és a nagyvárosi körzeti megbízotti szolgálat közötti különbséget mutatja azonban az is, hogy a tömegkapcsolatokat a középpontba helyező vizsgálati módszert – részint a körzeti megbízottak nyomozati tevékenységének hiánya, részint pedig a környezetből adódó nehezített kapcsolat kialakítás és fenntartás okán – a városi környezetben egyáltalán nem számított rendszeresen alkalmazottnak és általánosan elfogadottnak (Fekete 1959). Mindemellett – az eddigi elvekkel ellentétben – a városi szolgálatban is lehetőség nyílt arra, hogy a körzeti megbízottak bizonyos részfeladatokat lássanak el a bűnügyi nyomozómunkából (Vörös Balogh, 1959).

Összegzés

A körzeti megbízotti szolgálati forma kezdeti éveit áttekintve megállapítható, hogy az útkeresés – bár korántsem volt zökkenőmentes – komoly eredményeket hozott, és a szolgálatellátást máig meghatározó, alapvető elveket és szabályokat alkotott. A korabeli szakirodalom bizonyítja, hogy néhány év alatt számos hasznos tapasztalat halmozódott fel, melyek segítették a szolgálati forma megszilárdítását és a gyermekbetegségek kiküszöbölését. Az 1950-es években sorra jelentek meg a körzeti megbízotti szolgálatot méltató, kritizáló és ezek mellett annak fejlesztését szolgáló írások. A szolgálati forma összetettségéből, sokrétűségéből adódóan nem volt könnyű feladat az egyes általános, rendészeti és bűnügyi feladatok összehangolása, és a körzeti megbízotti szolgálat elhelyezése a rendőrség és a társadalom rendszerében. Mindezek tudatában érdemes nyomon követni, hogyan alakult a szolgálati forma az elkövetkezendő évtizedekben.

Felhasznált irodalom

- Ambrus J. (1955). A körzeti megbízotti szolgálat első eredményei. *Rendőrségi Szemle*, 3(12), 1052–1061.
- Falus Gy. (1953a). A szolgálati órák kérdéséhez. *Rendőrségi Szemle*, 1(2), 171–175.
- Falus Gy. (1953b). A körzeti megbízotti szolgálat. *Rendőrségi Szemle*, 1(12), 1122–1127.
- Falus Gy. (1955). A közrendvédelmi szolgálat 10 esztendeje. *Rendőrségi Szemle*, 3(1), 93–100.
- Fekete K. (1959). A budapesti KMB szolgálat néhány kérdése. *Rendőrségi Szemle*, 7(2), 144–150.
- Gyömbér J. (1954). A közrendvédelmi tisztek bűnügyi irányító munkája Szolnok megyében. *Rendőrségi Szemle*, 2(5), 482–488.
- Katona J. (1958). A közrendvédelmi szolgálat tömegkapcsolatáról. *Rendőrségi Szemle*, 6(12), 950–954.

- Máté M. (1954). A mozgóőrsem-szolgálat bevezetésének jelentősége, *Rendőrségi Szemle*, 2(7), 650–654.
- Papp J. (1955). Az önkéntes rendőrökről. *Rendőrségi Szemle*, 3(10), 867–871.
- Patkoló K. (1958). A körzeti megbízotti szolgálat. *Rendőrségi Szemle*, 6(6), 471–475.
- Rendőrségi Szemle (1955). A körzetmegbízotti szolgálat néhány gyakorlati tapasztalata. *Rendőrségi Szemle*, 3(7), 655–663.
- Sárdi K. (1958). Feladataink a köztisztaság védelme terén. *Rendőrségi Szemle* 6(4), 310–315.
- Szilvási F. (1984). *A körzeti megbízotti szolgálat harminc éve*. BM Könyvkiadó.
- Szüle K. (1955). A körzeti megbízottak szolgálata nagyvárosokban *Rendőrségi Szemle*, 3(9), 815–820.
- Tokaji A. (1959). A körzeti megbízotti szolgálat jelentősége és feltételei. *Rendőrségi Szemle*, 7(4), 306–310.
- Tokaji A. (1958). Nagyvárosaink közrendvédelmi szolgálatáról. *Rendőrségi Szemle*, 6(2), 141–144.
- Vörös Balogh I. (1959). A körzeti megbízotti szolgálat irányítása. *Rendőrségi Szemle*, 7(10), 795–800.

Alkalmazott jogszabályok

274000/1949. (II. 19.) BM rendelet a rendőrség szervezetének megváltoztatásáról
Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 0075/1952. IV. ÜCS. sz. rendelete
Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 24. számú parancsa
Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 27. számú parancsa
Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 40. számú parancsa
Az Országos Rendőr-főkapitányság Közbiztonsági Főosztály vezetőjének 22142/1957. számú rendelete

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Tihanyi M. & Papp D. (2022). A körzeti megbízotti szolgálat története I. A kezdetek. *Belügyi Szemle*, 70(3), 589–605. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.3.8>

ÉRDEKES BŰNCSELEKMÉNYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Egy dark weben elkövetett bűncselekmény felderítésének tanulságai, a nemzetközi összefogás jelentősége

Valóban nincs reális esély a dark neten elkövetett bűncselekmények elkövetőinek felderítésére?

Lessons learned from the detection of a crime committed on the dark web, the importance of international cooperation

Is there really no realistic chance of detecting the perpetrators of crimes committed on the darknet?

Hertelendi Lajos

Dr. kooperatív szerkesztő, rendőr alezredes
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
hertelendi.lajos@bmkiszf.hu

Absztrakt

Cél: Már korábban is számos, büntetőjogi és kriminalisztikai tanulságokkal bíró cikk jelent meg a Belügyi Szemlében. A régi-új rovatként újraindított „Érdekes bűncselekmények, tanulságos nyomozások” rovat több szempontból is különös és jövőbe látó gondolatként született meg a Szerkesztőség égisze alatt. Munkáságuk során maguk a szerkesztők is sok olyan jellegű eseménnyel találkoztak, amelyet később szakavatott bűnügyi kollégák vetettek papírra, és ezen esetek többségükben jó alapot szolgáltatottak egy-egy leíró vagy empirikus tanulmány elkészítéséhez, amelyek hozzájárultak a leendő nyomozó kollégák felkészítéséhez, vagy éppen az adott ügy jogi szempontból történő feldolgozásához. További célként került megfogalmazásra, – hasonlóan a Belügyi Szemle korábbi lapszámai azonos című rovatában megjelent esetleírásokhoz – hogy az új rovat keretein belül megjelenő tanulmányok hasznosíthatók legyenek a büntetőjogi

és kriminalisztikai szemináriumokon. Az újrainduló rovatallal tehát egyfajta hiánypótló szerepet is betölteni kíván a szerző, ezzel is hozzájárulva a rendvédelmi- és a joghallgatók praxisorientáltabb felkészítéséhez.

Módszertan: A tanulmány egy elemző és leíró jellegű elméleti kutatás, amely a vizsgált eseteleírás dimenzióit mutatja be.

Megállapítások: A szerző a tanulmány közzétételével egy olyan érdekes bűnügyet és annak felderítését ismerteti, amely a szélesebb közvélemény körében is érdeklődésre tarthat számot, de az olvasók, a kutatók, és a hallgatók is profitalhatnak az eset feldolgozásából, elemzéséből. Az új cselekmények azonosítására a társadalom, a rendőrség, a politika új szavakat, kifejezéseket alkotott: hackelés, gyermekpornográfia, phishing, dark web, adathalászás, rosszindulatú programok.

Érték: Az eseteleírás konkrét bűncselekményt dolgoz fel, az elkövetett cselekmények jogi megítélése és nyomozása, sikeres felderítés, valamint a levonható tanulságok figyelembevételével. Jelen tanulmányban olyan, a Büntető Törvénykönyvben nevesített magatartásokat mutat be a szerző, amelyek esetében nem feltétlenül szükséges a kibertér felhasználása, azonban a már elkövetett cselekményekből további, büntetendő magatartási formák bontakozhatnak ki.

Kulcsszavak: dark web, bűncselekmény, felderítés, nemzetközi összefogás

Abstract

Aim: A number of articles with criminal and forensic lessons have already been published in *Belügyi Szemle*. The “*Interesting Crimes, Instructive Investigations*” section, which was relaunched as an old-new column, was born under the auspices of the Editorship in several respects as a special and forward-looking idea. In the course of their work, the editors themselves encountered many events that were later put on paper by professional criminal colleagues, and most of these cases provided a good basis for a descriptive or empirical study that contributed to prepare the prospective investigators or to process the case from a legal point of view. An additional goal has been formulated - similarly to the case descriptions published in the previous column of *Belügyi Szemle* - to ensure that the studies published within the framework of the new section can be utilized in criminal law and forensic seminars. The author intends to play a kind of gap-filling role with the restart of the column, thus to contribute to a more practice-oriented preparation of law enforcement and law students.

Methodology: The study is an analytical and descriptive theoretical research that presents the dimensions of the examined case study.

Findings: By publishing this study, the author describes an interesting crime and its detection that may be of interest to the public, but that readers, researchers, and students may also benefit from processing and analysing the case. To identify the new acts, the society, the police, politics have created new words and phrases: hacking, child pornography, phishing, dark web, malware.

Value: The case report deals with a specific crime, taking into account the legal assessment and investigation of the acts committed, the successful detection, and the lessons to be learned. In the present study, the author presents behaviours named in the Penal Code for which the use of cyberspace is not necessary, but additional forms of behaviour that can be punished may emerge from the acts already committed.

Keywords: dark web, crime, intelligence, international cooperation

Bevezetés

Az internet a modernkori kommunikáció legmeghatározóbb eszköze, amely szinte bármilyen emberi tevékenység kiszolgálására alkalmas. A földrajzi határok átívelhetőségével, kultúrák találkozásával megannyi lehetőség vált elérhetővé számunkra. Felhasználásával kutatómunkát végezhetünk, barátokat találhatunk, üzleti konferenciákat bonyolíthatunk le utazás nélkül, de a kikapcsolódásunk színteréül is szolgálhat.

A kibertér hirtelen tört be a hétköznapi ember életébe, ezzel nem hagyva időt annak felhasználó szintű elsajátítására, amely leginkább a társadalom biztonságátudatosságának hiányosságaihoz mutatkozik meg.

Az új környezetben az emberi kreativitás határok nélkül bontakozhat ki, ezzel számtalan előnye mellett jelentős mennyiségű új bűncselekményformát, vagy régi magatartások átalakulását eredményezve. Ebből pedig egyenes út vezetett ezen bűncselekmények kapcsán a meglévő jogszabályi környezet módosításához is.

A kiberbűnözés meghatározásához először az internetet kell vizsgálni mint elengedhetetlen eszközt, ami nélkül gyakorlatilag nem lehetne ilyen módon bűncselekményt elkövetni. Nem lehet egy egyszerű technológiának tekinteni, ami önmagában eredményezheti ezeket a destruktív cselekményeket, inkább egy üres lapként kell elképzelni, amit a társadalom tagjai egyénenként töltenek meg tartalommal.

Jelen tanulmányban olyan, a Büntető Törvénykönyvben (2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, a továbbiakban: Btk.) nevesített magatartások kerülnek bemutatásra, amely alapcselekményhez nem feltétlenül szükséges a kibertér

felhasználása, azonban a már elkövetett cselekményekből további, büntetendő magatartások bontakozhatnak ki. A számítógépes bűnözői magatartások csoportosításából jelen tanulmányban kétféle magatartástípus kerül kiemelésre, amely magatartások felderítése új gyakorlatokat és másfajta gondolkodásmódot, szervezetséget és együttműködést igényel a bűnüldöző szervek részéről.

Az első ilyen magatartáscsoport a kiskorúak sérelmére elkövethető nemi élet szabadsága és nemi erkölcs elleni bűncselekményekhez köthető. Ezek, a gyermek sérelmére elkövetett olyan értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését veszélyeztető magatartások, amelyek a sértettnek még a teljesen ki nem fejlődött tudatát, személyiségét jelentősen károsítják, ezzel befolyásolva későbbi élete alakulását is.

A Nemzeti Nyomozó Iroda Kiberbűnözés Elleni Főosztály Nyomozó Osztálya eljárást folytatott a Btk. 197. § (2) bekezdésébe ütköző és a (4) bekezdés a) pont ab) alpontja szerint minősülő, az elkövető nevelése, felügyelete alatt álló, tizenkettedik életévét be nem töltött sértett sérelmére elkövetett szexuális erőszak büntett és más bűncselekmények elkövetésének megalapozott gyanúja miatt T. János budapesti lakos ellen.

A nyomozás elrendelésére az Eltűnt és Kizsákmányolt Gyermekek Nemzeti Központja (National Center for Missing and Exploited Children – (NCMEC) bűnügyi jelzése alapján került sor.

Az eset és jogi megítélése, nyomozása

Az első elemzett magatartás egy olyan cselekménysorozatot mutat be, amelynek elkövetését a gyermekkel fizikai érintkezésben hajtották végre, azonban annak következményeként készült elektronikai anyagok kibertérbe való kikerülése adott lehetőséget a nemzetközi gyermekvédő szervezeteknek arra, hogy a nyomozó hatósággal közösen a bűncselekményt teljeskörűen felderítsék, az elkövetőt pedig büntetőeljárás alá vonják.

Az NCMEC, az Amerikai Egyesült Államokban üzemelő nonprofit szervezet, amelynek küldetése segítséget nyújtani az eltűnt gyermekek megtalálásában, valamint csökkenteni a gyermekek szexuális kizsákmányolását és megelőzni a gyermekek áldozattá válását. A szervezet a munkavégzése során-együttműködik a rendvédelmi szervekkel, cégekkel, családokkal és áldozatokkal.

A szervezet által megküldött jelzésben 269 darab gyermekpornográf felvétel szerepelt. A felvételeken látható kiskorú személyek a nemiséget súlyosan szeméremszéttel nyíltsággal, célzatosan, a nemi vágy felkeltésére irányuló módon kerültek ábrázolásra, és azok közül 46 darab egyértelműen egy adott áldozatról, egy 9–11 év körüli lánygyermekről készült. Az említett

gyermekpornográf tartalmakat a Google rendszerébe egy T. J. nevű felhasználó töltötte fel 2018 februárja decembere között. A feltöltésekkor használt bejelentkezési IP címek is ismertek voltak, akárcsak a Google-fiók regisztrációja során megadott telefonszám és e-mail címek is. Az azonos áldozatot ábrázoló fájlok – az elnevezésük alapján – feltehetően 2017. december 26. és 2018. október 24. között készültek.

Ezen felvételek ellenőrzésére az International Child Sexual Exploitation Database (ICSE) adatbázisban került sor, amelyből az a következtetés volt levonható, hogy más személy részére nem kerültek átadásra, illetve nem lettek hozzáférhetővé téve a felvételek. Az ICSE adatbázis egy, az Interpol által létrehozott, a tagállamok által közvetlenül hozzáférhető, gyermekek szexuális kizsákmányolásával összefüggő nemzetközi kép-, illetve videófelveteleket tartalmazó adatbázis, mely tartalmazza a tagállamok hatóságai által nyomozásaik során megtalált és az adatbázisba feltöltött gyermekpornográf tartalmú fájlokat.

Az említett kiskorú személy arcképe – különös tekintettel a külső jegyei (hajszín, orrszélesség, ajkak, szemöldök íve) – és életkora alapján sikerült egyértelműen beazonosítani a személyazonosságát, és így megállapítást nyert, hogy azonos a kiskorú Cs. Gy. budapesti lakossal. A rendelkezésre álló további adatok alapján végrehajtott adatkérések és elemzések eredményeként megállapításra került, hogy a jelzésben szereplő felvételeket T. J. budapesti lakos tölthette fel a saját Google-fiókjába, és a felvételek nagy valószínűséggel a kiskorú és családja tartózkodási helyén készülhettek. A beazonosított és rendelkezésre álló háttérinformációk okán, valamint a sértett személyiségének megóvása és lelki- testi sérülésének elkerülése érdekében a bűncselekmény(ek) további elkövetése, megszakítása volt az elsődleges cél, amely halasztást nem tűrő intézkedéseket követelt meg a nyomozóktól.

A bűncselekmény realizálási szakaszában sor került T. J. elfogására, a lakó- és tartózkodási helyén kutatás és lefoglalás foganatosítására, amelynek keretében lefoglalásra kerültek a tulajdonában/használatában lévő számítástechnikai és informatikai eszközök, adathordozók, mobiltelefonok. A lefoglalt eszközök adatmentését követően megtörtént az adattartalmak, különös tekintettel az azokon lévő fénykép- és videófelvetelek elemzése.

Az összes felvétel áttekintése után megállapítást nyert, hogy T. J. számos alkalommal követett el szexuális jellegű bűncselekményt az élettársa gyermeke, kiskorú Cs. Gy. sérelmére, és ezeket rendszeresen dokumentálta is az aktuálisan használt mobiltelefonjával. A felvételek metaadatait a készítő nem változtatta meg, azok csupán a többszöri átmásolás eredményeként módosultak. A kiskorút ábrázoló felvételek jelentős része azonos hosszúsági és szélességi koordinátát tartalmazott, melyek az ő és családja tartózkodási helyére mutattak, amit

a képeken látható háttér, használati tárgyak és bútorzat is megerősített. A gyermekpornográf felvételek mindegyike megtalálható volt a T. J. elfogásakor a tőle lefoglalt mobiltelefon memóriakártyáján, illetve a szintén nála lévő adathordozón, azaz nevezett ezeket magánál tartotta.

A felvételek elemzését követően megállapítást nyert az is, hogy T. J. összesen 1297 db gyermekpornográf felvételt tartott, melyből 279 db az említett kiskorút ábrázolta, és azok saját készítésűek voltak.

Az összes elemzés befejezését követően T. J. a következő elkövetett magatartások alapján volt megalapozottan gyanúsítható. A bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy budapesti tartózkodási helyén az akkor még 12. életévét be nem töltött, a nevelése és felügyelete alatt álló kiskorú Cs. Gy-vel szexuális cselekményt végeztetett oly módon, hogy a kiskorút arra kérte, hogy a testét, nemi szervét érintse meg. Később, több másik esetben, a fentiekben írtakon túlmenően, már T. J. érintette meg a kiskorú nemi szervét, orális módon szexuális cselekményt végeztetett, majd anális közösülést imitált, és a nemi szervét a kiskorú gyermek nemi szervéhez nyomva végzett szexuális cselekményt.

Jól látható az események elemzéséből, hogy fokozatosan, egyre komolyabb, nagyobb lelki és testi sérülést okozó cselekményeket követett el az elkövető. A „család” említett tartózkodási helyén végzett szexuális cselekményekről a saját használatú mobiltelefonjával fénykép- és videófelveteleket készített, amelyeket a nemiséget súlyosan szeméremsertő nyíltsággal, célzatosan, a nemi vágy felkeltésére irányuló módon ábrázolt. Ezen kívül a nevelése és felügyelete alatt álló kiskorú Cs. Gy-ről legalább 12 alkalommal készített gyermekpornográf-nak minősülő felvételeket.

A lefoglalt és elemzett bizonyítékok alátámasztották, hogy T. J. 1297 darab gyermekpornográf-nak minősülő felvételt tárolt több adathordozón, melyből 279 darab a kiskorú Cs. Gy-t ábrázolta. T. J. a gyanúsított kihallgatásain azt nyilatkozta, hogy a felvételek többségének készítésére nem emlékszik, valamint a szexuális jellegű cselekményekkel azt volt a célja, hogy a kiskorút felvilágosítsa a nemi életről, és arról, hogy már kellő fejlettséggel rendelkezik.

Az elkövetőről igazságügyi elmeorvos- és pszichológus szakértői vélemény is készült, amely megállapította, hogy a beszámítási és cselekvési képessége teljes, nem korlátozott, és a cselekmények elkövetésének idején sem volt az. Az ügy sajátossága volt, hogy T. J. által elkövetett súlyos lelki és testi sérelmet okozó cselekmény ellenére a kiskorú sértett édesanyja folyamatosan érdeklődött az elkövetővel kapcsolatban, és a bizonyított cselekmények ellenére továbbra is erős érzelmi vonzódása van T. J. iránt, és bízik annak mielőbbi szabdalábra kerülésében.

Az igazságszolgáltatási gépezet azonban jól működött, T. J-t a Fővárosi Törvényszék folytatólagosan elkövetett szexuális erőszak bűntett, folytatólagosan elkövetett szexuális visszaélés bűntett, és gyermekpornográfia bűntett elkövetése miatt 9 év 3 hónap fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre, és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte, melyet a Fővárosi Ítéltábla helybenhagyott.

Tanulság

Tekintettel arra, hogy az internet, illetőleg a dark web nagyban megkönnyíti a gyermekpornográf felvételek terjesztését és megszerzését, ezért a kibertér növekedésével a nyomozó hatóságoknak egyre nagyobb kihívást jelent az ilyen felvételek terjedésének visszaszorítása és az elkövetők felelősségre vonása. Bár a gyermekpornográfiával kapcsolatba hozható elkövetők nagyobb része „csupán” fogyasztó, és mások által készített tartalmakat szerez meg saját használatra, nyilvánvalóan vannak olyan elkövetők és elkövetői körök is, akik a tartalmak készítéséért felelősek. Amennyiben gyanú merül fel arra vonatkozóan, hogy magyarországi személy készít gyermekpornográf tartalmat, a rendőrség mindent megtesz annak érdekében, hogy a személyt azonosítsa, hiszen ezáltal nemcsak az ilyen tartalmak terjedésével veszi fel a harcot, hanem – ami még fontosabb – egy kiskorú sérelmére elkövetett, akár még folyamatban lévő szexuális bűncselekmény is megszakít, és megakadályozza a további abúzust.

Sikeres felderítés a dark weben

A második magatartáscsoport kibermegtévesztéssel és lopással azonosítható, ezek a tipikus adatszerző, phishing (adathalás) tevékenységek, amelyek felhasználásával vagy elleni bűncselekmények elkövetésére nyílik lehetőség, azonban az elkövetésének a befejezetté válása nem feltétlenül megy végbe azonnal, vagy magát az elkövetést, a megkárosítást a sértett hosszabb idő eltelté után fogja észlelni. A 21. században egyre nagyobb figyelmet kapnak a különböző készpénz-helyettesítő fizetési eszközök, ezzel háttérbe szorítva a készpénzhasználatot. Az idő előrehaladtával a készpénz alternatíváitól eddig mereven elzárkózó személyek is egyre nyitottabbá válnak a készpénz-helyettesítő fizetési eszközök használatára, melyet a 2020-as és 2021-es évet jelentősen meghatározó járványhelyzet is elősegített. A járványhelyzet által okozott visszaesés ellenére viszont Magyarországon továbbra is a készpénz a leggyakrabban és legnagyobb értékben igénybe vett fizetőeszköz ([URL1](#)).

A készpénz-helyettesítő fizetési eszközök egyes jogalkalmazási kérdései

Készpénz-helyettesítő fizetési eszköz a csekk, az elektronikus pénz, valamint a pénzforgalmi szolgáltató és az ügyfél közötti keretszerződésben meghatározott olyan személyre szabott dolog vagy eljárás, amely lehetővé teszi az ügyfél számára a fizetési megbízás megtételét.¹ Ezek mellett készpénz-helyettesítő fizetési eszköznek minősül a kincstári kártya és a személyi jövedelemadóról szóló törvény felhatalmazása alapján kiadott elektronikus utalvány is, feltéve, hogy ezek információs rendszer útján kerülnek felhasználásra.² A legismertebb és leghatékonyabb készpénz-helyettesítő fizetési eszköz Magyarországon a bankkártya.

A készpénz-helyettesítő fizetési eszközök vonatkozásában elkövetett bűncselekményeknek a jogalkotó az új Btk. elkészítése során kiemelt figyelmet szentelt.

A Btk. a Pénz- és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények elnevezésű XXXVIII. fejezetében szabályozza a készpénz-helyettesítő fizetési eszközökkel kapcsolatos bűncselekményeket, azaz a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítását, a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel való visszaélést, illetve a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításának elősegítését.

Ezeket egészíti ki a vagyon elleni bűncselekmények között az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel megvalósítható tényállása.

Az elmúlt években a készpénz-helyettesítő fizetési eszközök népszerűsödésével az ezekkel kapcsolatos, ezeket érintő bűncselekmények száma is ugrásszerűen növekedett, amit remekül reprezentál az alábbiakban ismertetett, a közelmúltban a dark neten felderített készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés.

A dark net, avagy dark web („a sötét web”)

A dark net, avagy dark web („a sötét web”) egy gyűjtőfogalom azon weboldalak számára, melyek titkosított hálózatokon találhatóak, és rejtett IP címmel rendelkeznek (URL2).

Ez leegyszerűsítve azt jelenti, hogy a felhasználók teljes anonimitást élveznek, amikor ezen weboldalakat böngézik, hiszen a naplófájlokban nincs nyoma

---

1 A hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény 6. § (1) bekezdésének 55. pontja alapján.

2 Btk. 459. § (1) bekezdés 19. pontja alapján.

annak, hogy mely weboldalakon járnak. A dark neten található weboldalak azonban a rejtett adatok miatt nem kerülnek a jól ismert keresőmotorok által indexelésre, így a Google-al például el sem érhetők. Erre speciális – az adott hálózatra jellemző – böngészők jöttek létre, mint például az I2P, a Freenet, és a jól ismert The Onion Router (TOR).

A sötét web által biztosított anonimitás sok lehetőséget kínál azon személyeknek, akik illegális tevékenységet kívánnak folytatni (jelen esetben lopott bankkártyaadatokkal kereskedni), erre tekintettel a bűnüldözés során elengedhetetlen ezen fórumok monitorozása.

Egy sikeres felderítés állomásai

A dark net hálózaton bankkártyaadatokkal és egyéb bankkártyás bűncselekmények kapcsán aktív kereskedők monitorozása során egy, a felhasználóneve alapján nagy valószínűséggel magyar állampolgárságú kereskedő került a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda Kiberbűnözés Elleni Főosztály nyomozóinak látóterébe.

Az FBI és különböző nemzeti hatóságok közös munkájának köszönhetően néhány éve az Alphasbay és a Hansa Market nevű dark net piacokat bezárták, a domaineiket lefoglalták. 2019. május elején pedig a Wall Street Market és a Valhalla nevű feketepiacok is bezárásra kerültek az FBI, a holland, a német és a finn hatóságok közös nyomozásának eredményeképpen ([URL3](#)).

Ez lehetőséget adott a nyomozó hatóság számára, hogy a beazonosított felhasználó vonatkozásában megkereséssel forduljanak az Europol Kiberbűnözés Elleni Központja (továbbiakban: Europol) felé a célból, hogy az Alphasbay nevű feketepiac bezárásának eredményeképpen rendelkezésükre álló piaci adatbázisban ellenőrizzék a beazonosított felhasználónevű kereskedőt. Az Europol által megküldött adatokból kiderült, hogy a felhasználó az Alphasbay nevű feketepiacon elsődlegesen mint vásárló volt jelen, számszerűsítve 390 db bankkártyaadatot szerzett meg jogosulatlanul.

A kereskedő kínálatában bank- és hitelkártyaadatok, PayPal belépési adatok, kábítószeres és vényköteles gyógyszerek is szerepeltek. A beszerzett adatok alapján a felhasználó a korábbi legnépszerűbb dark webes kereskedelmi felületeken – többek között az Alphasbayen, illetve a Wall Street Marketen – egyaránt jelen volt.

A nyomozó hatóság, az Europollal történt további információcserének köszönhetően beazonosította a kereskedő vélt személyes adatait, a korábbi lakcímét, valamint az egyik e-mail címét is.

Az e-mail címet szolgáltató gazdálkodó adatkérésre közölte a hatósággal a regisztráló adatait, illetve a regisztráció során megadott másodlagos e-mail címét, mely másodlagos e-mail cím egy nyugat-magyarországi középiskolában került regisztrálásra. A középiskola szintén közölte a hatósággal a regisztrációs adatokat.

Ezen adatoknak hála sikeresen beazonosíthatóvá vált az e-mail fiókok regisztrálója, akinek a személyes adatai, illetve korábbi lakcíme megegyezett az Európa által korábban közöltekkel.

Ezt követően – kutatás keretein belül – a felhasználó bejelentett lakcímén több elektronikus készüléket (laptopok, winchesterek, mobiltelefon és microSD kártya) is lefoglaltak az eljáró nyomozók, melyek elemzése során további, összesen 7454 db, javarészt a VISA és a MasterCard nevű kártyatársaságokhoz tartozó külföldön kibocsátott, és más nevére szóló bankkártya adatait (kártyaszám, lejáratidő és háromjegyű kód) sikerült beazonosítani, melyek különböztek a hatóság által korábban beazonosított kártyaadatoktól.

Fentiek eredményeképpen a 33 éves gyanúsított megalapozottan gyanúsíthatóvá vált nem kevesebb, mint 7844 rendbeli elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszközön tárolt adat jogosulatlan megszerzésével elkövetett készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétség elkövetésével.

A gyanúsított ellen folytatott nyomozást a rendőrség lezárta, a keletkezett iratokat vádemelési javaslattal küldte meg az ügyészség részére.

Összegzés

Valóban ilyen könnyűszerrel felderíthető egy dark weben elkövetett bűncselekmény, mint ahogy az a fentiekben leírtak alapján érezhető? A gyakorlat ennél árnyaltabb, azonban jelen eset több dolgot is jól szemléltet.

Elsősorban rámutat arra, hogy mekkora relevanciával bír az eredményes felderítés tekintetében az Európával történő hatékony együttműködés. Kriminális aspektusból elengedhetetlen és indokolt az Európával vagy az Európól kerestül történő információcsere az olyan jellegű ügyekben, melyekben felmerül bármilyen nemzetközi jellegű elem. Kétségtávol az Európával történt kooperáció híján ezen felderítés sem ilyen eredménnyel zárult volna.

Másodszorban megállapítható, hogy a dark neten elkövetett bűncselekmények esetében is van értelme a büntetőeljárás lefolytatásának. Sokakban kialakult az a tévképzet, hogy ezen bűncselekmények elkövetőinek azonosítására nincs reális esély. Tény, hogy a dark neten történő nyomozás némi szakértelmet igényel, viszont korántsem eredményezi az ott történő elkövetés miatt az ügy felderíthetetlenségét.

Végül, de nem utolsó sorban – visszakanyarodva az eredeti témához – megmutatja, hogy a készpénz-helyettesítő fizetési eszközökkel kapcsolatos, ezeket érintő bűncselekmények mennyisége állandóan növekszik. Az eredetileg a nyomozó hatóság látókörébe került 390 darab bankkártyaadat az elkövető lakcímén végrehajtott kutatás során további 7454 db bankkártyaadattal egészült ki, azaz megközelítőleg közel 8000 db bankkártyaadattal rendelkezett az elkövető oly módon, hogy a nyomozó hatósághoz ezek vonatkozásában feljelentés nem érkezett. Ebben természetesen közre játszik az a tényező is, hogy a bankkártyaadatok jelentős része külföldi tulajdonosokhoz volt köthető, viszont így módon az is megállapítható, hogy az ilyen jellegű cselekményeknek jelentős része látenst marad, és a sértettek döntő része nem is szerez tudomást arról, hogy érintett egy bűncselekmény elkövetésében.

Mit tehetünk mégis annak érdekében, hogy csökkentsük annak esélyét, hogy bankkártyaadatokkal visszaélés áldozataivá váljunk? A Magyar Nemzeti Bank és több pénzintézet is tájékoztatókat állított össze annak érdekében, hogy ügyfeleik esetében csökkentsék az ilyen jellegű bűncselekmény elkövetések számát (URL4). Az ezen tájékoztatókban foglaltak betartása minimalizálhatja áldozattá válásunk esélyét.

A cikkben található online hivatkozások

URL1: *A koronavírus-járvány hatása a készpénzállomány változására 2020. január-augusztus folyamán.* <https://www.mnb.hu/letoltes/a-koronavirus-jarvany-hatasa-a-keszpenzallomany-valtozasara-2020-januar-augusztus-folyaman.pdf>

URL2: *What is the dark web? The dark web defined and explained.* <https://us.norton.com/internetsecurity-emerging-threats-what-is-the-deep-dark-web-30sectech.html>

URL3: *Massive blow to criminal Dark Web activities after globally coordinated operation.* <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/massive-blow-to-criminal-dark-web-activities-after-globally-coordinated-operation>

URL4: *Bankkártyás csalások.* <https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/bankkartyak/biztonsag/a-bankkartyas-csolasokrol>

Alkalmazott jogszabályok

2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Hertelendi L. (2022). Egy dark weben elkövetett bűncselekmény felderítésének tanulságai, a nemzetközi összefogás jelentősége. *Belügyi Szemle*, 70(3), 607–618. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.3.9>

KITEKINTÉS

Rendőr kiválasztás Zürichben és az egyes svájci kantonokban

Police selection in Zürich and in certain Swiss cantons

Mogyoródi Gergely

mb. főosztályvezető, doktorandusz, rendőr őrnagy
Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ SIRENE Iroda
Nemzeti Köszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Doktori Iskola
mogyorodig@nebek.police.hu

Absztrakt

Cél: A hivatásos állományú rendőrök kiválasztása széles körben kutatott témakör, amit különböző tudományterületek eltérő aspektusban tárgyaltak. A nemzetközi kitekintéssel, így az egyes külföldi gyakorlatokkal a hazai szakirodalom csak elvétve foglalkozott. A svájci rendőrségek sajátosságainak tanulmányozása révén egyedi rendszerkép és újszerű tudásanyag állítható össze, ami kiegészíti az eddigi ismeretrendszert.

Módszertan: A kutatás végrehajtása a magyar és a külföldi (angol és német nyelvű) forrásanyagok felkutatása, elemzése és szintetizálása segítségével történt.

Megállapítások: A kutatás során összegyűjtött adatokból megállapítható volt, hogy a vizsgált svájci területeken a rendőrök kiválasztásának szisztémája alapjaiban megegyezik, azonban a követelmények a szolgálati és a személyzetbiztosítási érdekektől függően egyedileg változnak.

Érték: A kutatás eredményei támogatják a hazai hivatásos állományú rendőrök kiválasztásával foglalkozó gyakorló szakemberek munkáját. Emellett alapul szolgálhat a publikációban foglalt egyes részterületek mélységi kutatásához, vagy más külföldi gyakorlatokkal történő összevetéshez.

Kulcsszavak: svájci rendőrség, kantonok, kiválasztás, alkalmasság

Abstract

Aim: The selection of police officers is a widely researched topic, which was differently analysed by several areas of science. The international studies therein the foreign practices were barely examined by the Hungarian researchers. The analysis of selection systems of different Swiss police units can provide a specific knowledge for the Hungarian Law Enforcement Science. Previously, this topic was not addressed in Hungary, therefore it can be considered as knowledge-expanding and suppletory.

Methodology: The research was performed through collecting and analysing the English and German open sources and the relevant literature.

Findings: The conclusion of the article is that the structure of police officers' selection in the examined Swiss territories are based on similar principles, while the territorial particularities depending on different needs (e.g. duties and hiring) are taken into account.

Value: The findings of this paper could provide knowledge for those specialists in Hungary who are responsible for this area. On the other hand, it can be used as a basis for deeper examinations. The findings can be compared with other countries' practices, as well.

Keywords: Swiss Police, cantons, selection, eligibility requirements

Bevezetés

A Svájci Államszövetség (röviden: Svájc) rendőr kiválasztása nem tartozik a hazai szakirodalom érdeklődésének a középpontjába, mivel korábban ezzel a témakörrel ilyen formában nem foglalkoztak. A publikációk között az ország leginkább a bűnüldözés, így az emberkereskedelem és a prostitúció nyomozása kapcsán vagy a bűnügyi profilalkotással összefüggésben merült fel. Előbbire jó példa Kovács (2014), utóbbira Hegedűs (2019) műve. Ezen kívül megjelenik más rendészeti területeket érintő anyagokban is, például az újabbak között említhető a katasztrófák áldozatainak azonosításával foglalkozó Angyal és Petrétei (2019) cikke. A svájci rendőrök munkájának különböző összefüggéseit az angol nyelven írt és külföldön kiadott irodalom többféle módon érinti, amelyben a kiválasztáshoz tartozó témakörök eltérően azonosíthatók. Ezek közül példaként emelhető ki a szövetségi közszolgálati állomány kiválasztásával foglalkozó Zwicky és Kübler (2018) műve, Kreis (2012) közösségi rendőrségről szóló doktori értekezése, Gerber, Hartmann, Brand, Holsboer-Trachsler és Pühse (2010) szolgálatsszervezést és a stressz összefüggéseit elemző vagy Ribaux (2019) szervezeti reformokat vizsgáló publikációja.

A szakirodalom, így az eddigi kutatások irányai alapján felmerülhet a kérdés, hogy miért érdemes ezzel a témakörrel foglalkozni. Svájc államszerkezete, a lakosság összetétele, a beszélt nyelvek sokfélesége, az ország gazdagsága és az alacsony munkanélküliség már önmagukban is érdekes jellemzők. Ezeknek köszönhetően azt feltételeztem, hogy rendőrségük struktúrája, a személyzetbiztosítás mechanizmusai (a toborzás, az állomány szelekciója) és a rendőrfelkészítés olyan egyedi ismérvekkel és megoldásokkal rendelkezik, amely miatt fontos lehet ezeket a kérdéseket megvizsgálni. Előfeltételezésem volt továbbá az is, hogy Svájcban a rendőrkiválasztás alapvetően a személyi és képesítési feltételeken, az alkalmassági kritériumokon, valamint a képzési rendszeren, illetve a próbaidőn keresztül valósul meg. A kutatásom során ezen kérdésekre kerestem a választ: *Az egyes svájci kantonok milyen személyi és képesítési feltételeket támasztanak a jelentkezőkkel szemben? Milyen alkalmassági vizsgálatok mentén történik a kiválasztás? Hogyan zajlik a toborzás? Vannak-e személyzetbiztosítási nehézségeik? A pályázókat milyen képzésre választják ki? A képzés elvégzése után van-e próbaidő?* Ezeknek a vizsgálatára hagyományos kutatási módszereket alkalmaztam. Feldolgoztam a szakirodalomban közölt eredményeket, megvizsgáltam a sajtóforrásokat, elemeztem az egyes kantonok rendőrségeinek és a szövetségi rendőrség honlapján közölt információkat.

Mielőtt a szervezeti és a személyi állomány jellemzőinek tárgyalását elkezdem, röviden ismertetem a rendőrkiválasztási rendszer megértését szolgáló fontosabb demográfiai adatokat, valamint az államszervezet struktúráját.

Svájc államszervezetét a szövetségi és a huszonhat kanton, másnéven tagállam alkotmányai határozzák meg. A közszolgálat szempontjából kiemelendő szövetségi szervek közé a hadsereg, a pénzügyminisztérium irányítása alá tartozó vámhatóság és az ennek részét képező határőrség tartoznak. Svájcban a 18. életévüket betöltött férfiaknak kötelező a sorkatonai szolgálat (245–280 napig tartó kiképzés), míg a nők erre önkéntesen jelentkezhetnek. Fontos kihangsúlyozni, hogy a kantonok szuverén igazgatási területek, saját politikai rendszerrel rendelkeznek, a végrehajtói (ideértve a szövetségi szintű jogszabályok végrehajtását is) és a közigazgatási feladatokat maguk végzik, amiben kiemelt szerepe van a tagállamokon belül működő, az állam egészében 3000-et meghaladó települési önkormányzatoknak is. A szövetségi alkotmány szerint a nemzeti nyelvek közé a francia, a német, az olasz és a rétoromán tartoznak. A 26 kantonból 22 egynyelvű, ebből a legelterjedtebb a német, amit 16 tagállamban beszélnek. Ezzel összefüggésben megjegyzendő, hogy a jelenlegi 8,86 millió főből álló lakosság kétharmada német anyanyelvű. Népeség tekintetében ezt követik a franciát, majd az olaszt, végül pedig a rétorománt anyanyelvűként használók. A lakosság eltérően oszlik meg a kantonok között. A legnépesebb

területeken, így Zürichben és Bernben a lélekszám 1 000 000 körüli, de a legkisebb hét-nyolc tagállamnak, így például Uri-nak, Obwalden-nek vagy Nidwalden-nek, csak néhány 10 000 főből áll a lélekszáma (Ribaux, 2019; Kohercz, 2013; Thoele, 2014; Müller, 2018; URL1; URL2; URL4).

Szervezeti és a személyi állomány jellemzői

A bevezetőben írt államszervezeti jellemzők alapján feltételezhető, hogy a rendőrség struktúrája hasonlóan összetett módon épül fel. Ennek alapjait a szövetségi köztársaság közigazgatási rendszere határozza meg, ami területenként eltérő modelleket és saját rendőrségi törvénybe foglalt hatásköröket eredményez. Utóbbi, ahogy a költségvetésüket is, a tagállami parlamentek határozzák meg. A svájci rendőrség tehát nem egységesen, hanem decentralizált módon funkcionál. Az autonóm szervek különböző struktúrával, feladatokkal, létszámbiztosítási mechanizmussal, egyenruhával (kivéve az ország nyugati területén) rendelkeznek, de vannak közös jellemzőik. A német nyelvű kantonok rendszerint bünyügyi, közbiztonsági és közlekedésrendészeti egységek köré szerveződnek. A francia területeken a rendészeti munkát, ideértve a közlekedésrendészeti feladatokat is, a csendőrség (gendarmerie) végzi, a bűnügyek pedig a rendőrség (police de sûreté) hatáskörébe tartoznak. Az olasz nyelvű Ticino földrajzi szektorok alapján, de a francia kantonokra jellemző módon épül fel. Egységes a koncepció abban, hogy a tagállami rendőrségeket az igazgató (parancsnok) vezeti, aki tagja a kantonok kormányának és politikai felelősséggel tartozik a szervezetért. A rendőrök jogai és kötelezettségei, a szövetségi alkotmánynak és a szövetségi bíróság gyakorlatának köszönhetően, valamint a nemzetközi jogi elvárásoknak való megfelelés miatt összhangban vannak egymással. A beosztások kantonok szerint változnak, de általánosságban elmondható, hogy a katonai rendfokozati struktúra mindenütt megjelenik. Rendszerint, emelkedő sorrendben a következőket alkalmazzák: rendőrhallgató, rendőr, őrzető/közrendőr, szakaszvezető, felügyelő, speciális feladatokat ellátó felügyelő, őrmester, speciális feladatokat ellátó őrmester, segédtsízt, speciális feladatokat ellátó segédtsízt, hadnagy, főhadnagy, százados, őrnagy, alezredes, ezredes. A főtiszt rendfokozatok általában központi irányítási feladatok mellé, míg a tiszt rendfokozatok valamilyen beosztott vezetői pozícióhoz társulnak. Az egyes kantonok közötti kooperáció több horizontális és vertikális fórumon (lásd a Rendőri Vezetők Konferenciája – Konferenz Der Kantonalen Polizeikommandanten) keresztül valósul meg, amelyek biztosítják a közösen elérendő célok együttes implementálását. Alapvetően a tagállami rendőrségek felelnek az illetékességi területükön elkövetett

bűncselekmények megelőzéséért és nyomozásáért, valamint a rendészeti feladatok ellátásáért, a különböző speciális egységek létrehozásáért és működtetéséért, így például a repülőtéri rendőrségért vagy a vízirendészetért.

A kantonok gyakran városi és közösségi rendőrségekre tagozódnak, de vannak olyan területek, ahol ez egyáltalán nem jellemző. A közösségi rendőrségek száma országos szinten körülbelül 300, hagyomány alapján vagy a földrajzilag tagoltabb területeken működnek. Utóbbiakra példa Graubünden vagy Wallis kantonok. Néhány egység munkáját a Városi Rendőri Vezetők Szövetsége (Swiss Association of Municipal Police Chiefs) hangolja össze. Elsődlegesen rendészeti feladatokat látnak el, a kantonok részét képezik, azonban a magas autonómiával rendelkező területeken – mint Zürich vagy Lausanne – elkülönült szervezetként funkcionálnak és büntetőeljárás jogkörrel is rendelkeznek. A tagállami, városi és közösségi rendőrségek mellett végzi a munkáját az állam teljes területére kiterjedő illetékességgel rendelkező Svájci Szövetségi Rendőrség (angol nyelvi fordításában a Federal Office of Police, röviden Fedpol). Feladatai közé a nemzeti adatbázisok kezelése, a nemzetközi kötelezettségek, így például a schengeni együttműködés, az Interpol (Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete) és Europol (Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió Ügynöksége) kooperáció teljesítése, a személyvédelem és az objektumórzés, és a súlyos, szervezett bűnözésekhez kapcsolódó nyomozások elvégzése tartoznak. Utóbbival kapcsolatban kiemelendő, hogy a büntetőeljárás országos szinten 2011 óta egységes, a Fedpol munkája pedig nem sértheti a tagállamok szuverenitását, így a hatáskörükbe tartozó nyomozásokat.

A rendszer egészét tekintve hasonlóan érdekes eltéréseket mutatnak a létszámadatok is. Ribaux (2019) cikke alapján a hivatásos és polgári alkalmazottakkal a Fedpol 900, a kantonok 18 400, míg a városi rendőrségek 5100 főt foglalkoztatnak. A 2014-es adatok szerint a tagállamokban összesen még csak 17 816 rendőr volt, amellyel a rendőrsűrűség (100 000 lakosra 219 rendőr) az európai országok között az egyik legalacsonyabbnak tekinthető. A kantonok állományának mérete, gyakorlatilag hasonló feladatkör mellett, eltérően oszlik meg. Míg például Zürich 3500 főt (és körülbelül 200 fő polgári, valamint 2200 rendészeti szakterületen teljesítő, speciális kiegészítő feladatot ellátó alkalmazottat), addig Appenzel-Innerhorden csak 28 főt foglalkoztat. A létszám tükrében változik a lakosságra jutó rendőrök aránya. Ez országos szinten 453 lakos/1 rendőrt jelent, de a vidéki területeken, például Thurgauban ez kedvezőtlenebb (710:1). Ezzel ellentétben a városi részeken, így Bazel városban az arány erősebb (263:1). További különlegességet teremt a városi és a kantonok egymáshoz viszonyított létszámhelyzete. Habár a kantonok többsége a városi rendőrségeket integrálta, országszerte léteznek ettől eltérő gyakorlatok. Például Vaud városi rendőrsége

magasabb létszámmal rendelkeznek, mint maga a tagállami rendőrség. A hivatásos és a polgári alkalmazottak aránya a szervezeti kultúra és a feladatkörök mentén alakul. Ez a Fedpol-nál a legmagasabb, gyakorlatilag fele-fele. A kisebb létszámú, generalista feladatellátást igénylő területeken kevesebb, míg a speciális tudást, meghatározott munkakör ellátását igénylő helyeken, főleg a nagyobb városokban, több a civil munkavállaló száma. A nők a teljes állomány mintegy 22%-át teszik ki (adat a kantononként történő lebontásra nem áll rendelkezésre), azonban arányuk a magasabb beosztások között ennél alacsonyabb (Mariani, 2016; Ribaux, 2019, 248., 250-251.; Tossoukpe, 2018, 30; URL1; URL2; URL3; URL25; URL50; URL51).

Az előző, országos szintű leírás után, egy önálló földrajzi terület rendőrségeinek szervezeti jellemzőit is röviden bemutatom. Választásom azért esett Zürichre, mert korábban – kiadatási eljárások kapcsán – többször hajtottam végre szolgálati feladatokat ott. Emellett itt szervezetileg elkülönülve, de egymás mellett teljesítik a munkájukat a kantoni, a városi és a közösségi rendőrség tagjai, ami egyedi elemzési lehetőséget teremt (URL26).

A tagállam rendőrsége rendészeti és bünyügyi jellegű munkát végez, egyszerre lát el megelőző, beavatkozó és büntető feladatokat. Illetékességi területe sűrűn lakott, amelybe két nagyobb (100 000-nél több lakossal rendelkező) város, illetve további 170 kisebb város és falu tartozik. Emellett a kanton egyszerre gazdasági, pénzügyi és közlekedési központja is Svájcnak. A szervezet a Biztonsági Minisztérium (Sicherheitsdirektion des Kantons) irányítása alatt van, élén az igazgató áll, akinek közvetlen alárendeltségébe a kommunikációs szolgálat, öt részleg (bűnüldözési, közbiztonsági, közlekedésrendészeti, repülőtéri rendőrségi, regionális), illetve két központi parancsnokság tartozik. A regionális részleggel kapcsolatban kiemelendő, hogy a körülbelül 400 főből álló állomány szoros együttműködésben dolgozik a közösségi és városi rendőrségekkel, valamint egyszerre teljesít közbiztonsági, közlekedésrendészeti és bűnüldözési szolgálatot. A szerv megtartó képessége rendkívül magas, a 40 év szolgálati időre tervezett karrierutat a belépők 95%-a végig járja, a lemorzsolódás a teljes életpályán mindösszesen 5% (Rintelen, 2019). Érdekes helyzetet teremt a területen egyszerre működő rendőri szervek közötti feladatmegosztás, amelyet a zürichi rendőrség szervezéséről szóló (Polizeiorganisationsgesetz, röviden: POG) 2004. november 29-i törvény határoz meg. A városi és kantoni rendőrségnek a rendészeti területen azonos jogköre van. A bűnügyek vonatkozásában a városi rendőrség végzi a hatáskörébe utalt nyomozásokat, de végrehajtja a kantoni rendőrség hatáskörébe tartozó bűnügyek elsődleges (azonnali intézkedést igénylő) feladatait is (URL13). A körülbelül 260 hivatásosból álló közösségi rendőrség alapvető rendészeti feladatokat (közlekedésrendészet, járőrszolgálat stb.) lát

el a kanton városaiban és a különböző településein. Tevékenységi körébe tartoznak továbbá a kisebb súlyú bűncselekmények és a szabálysértésekhez kapcsolódó eljárások, a kantoni rendőrség bünygyi munkájának segítése ([URL32](#)).

Toborzás és a jelentkezés módja

A következőkben elsősorban a Zürich területén működő rendőrségek, toborzási metodikáját, az egységekhez történő jelentkezés módját, a személyi és képesítési feltételeiket, a rendőr kiválasztásuk folyamatát, az alkalmassági kritériumaikat, valamint a képzési rendszerre és a próbaidőre vonatkozó ismereteket fogom bemutatni. A képzésre vonatkozó jellemzők részletes bemutatását megelőzve, itt szeretném kiemelni, hogy a zürichi kantoni, városi és közösségi rendőrségek ugyan eltérő feltételrendszer alapján választják ki a saját állományukat, de a Zürichi Rendőriskolába (Zürcher Polizeischule) felvételt nyertek ugyanabban a képzésben részesülnek. Ez pedig azt feltételezi, hogy minden kiválasztottnak ugyanarra kell képesnek és alkalmasnak lennie, ennek ellenére a kritériumok között sokféle különbség tapasztalható ([URL12](#)).

A toborzás nehézségeivel kapcsolatban Thoele (2014) kiemelte, hogy Svájcban alacsony a munkanélküliség, a rendőrséget a társadalom kevésbé tiszteli, a tevékenység fárasztó, a munkaidő pedig kiszámíthatatlan, emiatt a munkaerőpiacon a rendőrség alacsony vonzerővel rendelkezik. A rendőri munka jellegéről, a szolgálati feladatokról, a jelentkezési feltételekről és a képzési rendszerről központosítottan érhető el tájékoztató anyagok a Svájci Karriertanácsadó (Berufsberatung) honlapján, illetve a svájci hatóságokkal való online kapcsolattartást szolgáló weboldalon keresztül. Utóbbi például lehetőséget ad arra, hogy a rövid pályabemutató mellett az érdeklődő irányítószám alapján találja meg az általa preferált területre vonatkozó speciális rendőri feladatokat és a rendőrré válás feltételrendszerét ([URL30](#); [URL31](#)).

Millie és Das (2008, 190.) a zürichi kantoni rendőrségről azt írta, hogy a célcsoportok elérését elsősorban nyomtatott sajtóanyagokon és rádióadásokon keresztül végzi. Toborzása folyamatos, minden hónapban körülbelül 40–50 jelentkezőjük van, amelynek a 20%-át veszik fel. A jelenlegi pályára csábítási rendszer különböző rendezvények segítségével, kiadványokkal (szakmai ismertetőkkel), valamint toborzási vonal üzemeltetésével valósul meg. Ezeket egészíti ki a kanton hivatalos weboldala, ami a bemeneti követelményekről teljeskörűen tájékoztatja az érdeklődőket ([Rintelen, 2019](#); [URL9](#)). A tagállam üzemeltet továbbá egy álláskereső portált, ezen keresztül a rendőrség megüresedett beosztásai is fellelhetők ([URL29](#)). A jelentkezés egy SAP (rendszerlemző

és programfejlesztő) vállalatirányítási rendszeren alapuló elektronikus munkaügyi portálon történik, ahol egy kérdőív kiöltésére, valamint a következő információk megadására kerül sor: a jelentkező személyes adatai és családi háttere, képzettsége, munkatapasztalata, katonai előélete, referencia kapcsolatai, önéletrajza, üzleti érdekeltségei (befektetések), motivációja. A mellékletek közé a különböző okiratok szkennelt másolatai, valamint egy igazolványkép tartozik ([URL9](#); [URL10](#)).

A zürichi városi rendőrség toborzása a kantoni rendőrségéhez hasonló módon zajlik (weboldal üzemeltetése, személyes és telefonos tájékoztató stb.). A jelentkezés egy külön online applikáción keresztül történik, amelyhez csatolni kell az önéletrajzot, a motivációs levelet, az iskolai végzettséget igazoló iratokat, a nyilvántartási igazolásokat: adósság, büntetések, egyéb közigazgatási eljárások ([URL15](#)).

A tagállami és városi rendőrség toborzásával, a célcsoportok megszólításával, valamint a lakosság tájékoztatásával kapcsolatban kiemelendő, hogy a közösségi oldalakat (Facebook, Twitter és Youtube) aktívan használják ([URL53](#); [URL54](#); [URL55](#); [URL56](#); [URL57](#); [URL58](#)).

A zürichi közösségi rendőrség toborzása és a jelentkezési folyamata eltér a kantoni és a városi rendőrség metodikájától, mert weboldala csak platformként szolgál az egyes települések által kínált álláslehetőségeknek. A kutatás idején három különböző helyszín (Uster, Uitikon és Adliswil) eltérő jelentkezési határidővel kiírt pályázata volt elérhető ([URL33](#)). Ezek nemcsak központosítottan, hanem az egyes települések honlapjain is megtalálhatók. A jelentkezés módja Uster tekintetében egy elektronikus felületen keresztül történik, ahová a személyes adatok megadása után fel kell tölteni a motivációs levelet, az önéletrajzot és az egyéb igazoló iratokat (büntetlen előéletre, képzésre vonatkozó dokumentumok). Uitikon a felvételi kérelmet egy email címre kéri, amelynek a melléklete mindösszesen egy igazolványkép. Az adliswil-i egység iránt érdeklődőknek egy kontakt személy és a telefonszáma áll rendelkezésére, akin keresztül a jelentkezési eljárás is megvalósul ([URL34](#); [URL35](#); [URL37](#); [URL38](#); [URL39](#); [URL40](#)).

Személyi és képesítési feltételek

A zürichi kantoni rendőrség a személyi feltételei között elsősorban az elvárt személyiségjegyeket (érettséget, felelősségtudatot, agilitást, jó hozzáállást, önkontrollt, csapatmunkát, kitartást), valamint a megfelelő szellemi és fizikai teljesítőképességet hangsúlyozza ki. Kiemelt szerepe van az olyan alaki

követelményeknek is, mint a diszkrét haj- és szakállviseletnek, a testékszerek hordásának, a tetoválások formájának és láthatóságának. A fejen, a nyakon és a kezeken, továbbá az alkaron viselt nagyobb tetoválások, amelyek a szakmai és az etikai elvárásokkal nem egyeztethetők össze, kizáró okot jelentenek. A formális követelmények között két személyi feltétel jelenik meg, ezek a svájci állampolgárság és az életkor, ami a legalább betöltött 20., de a 33-at meg nem haladó életév. A személyi kritériumoknál található még az egészségi alkalmassági feltételekhez is sorolható testmagasság (nőknek 160, a férfiaknak legalább 170 centiméter), valamint a megfelelő (szín)látás. A képesítési elvárások részét a kantonban kötelezően előírt oktatási idő teljesítése (két év óvoda, hat év általános iskola, három év középiskola), az érettségi bizonyítvány vagy a szakiskolai végzettség, az alapfokú informatikai ismeretek (gépírás, számítógép használata), továbbá a B kategóriás járművezetői engedély megléte képezik (URL8; URL9).

A zürichi városi rendőrség személyi kritériumai alapjaiban azonosak a kantoni rendőrségével, de az életkor felső határa itt 39 év, illetve nincs testmagassági korlát, azonban a 160 centiméter alatti jelentkezőket külön fizikai alkalmassági vizsgálatnak vetik alá. A városi rendőrség az extrém vallási és politikai meggyőződéssel rendelkező személyeket alkalmatlannak nyilvánítja. A képesítési feltételek is egyezést mutatnak, azonban a városi rendőrségen a gépjárművezetői engedély megszerzése a képzés első évében is elegendő, az informatikai képességek pedig nem tartoznak a bemeneti előírások közé (URL14; URL52).

A zürichi közösségi rendőrséghez tartozó Uster körülbelül 30 fős rendőrállományába való jelentkezés személyi és képesítési feltételi közé a svájci állampolgárság, az „ideális életkor” (35 év alatt), a kifogástalan életvitel, a rendőrképzés elvégzése, a rokonszenves megjelenés, valamint a megfelelő személyiségjegyek (asszertív dinamizmus, stressztűrőképesség, kommunikáció, csapatmunka) tartoznak (URL36). Uitikon és Adliswil esetében a feltételrendszer megegyezik. Kiemelendő, hogy nincs irányadó életkor, helyette többéves munkatapasztalatot kérnek a jelentkezőtől (URL38; URL40).

A kiválasztás folyamata

A zürichi kantoni rendőrség korábbi rendőrkiválasztási folyamatában a német és francia nyelvtudást, a számtani, földrajzi, valamint a svájci közigazgatási rendszerekre vonatkozó ismereteket tesztelték, emellett fizikai és egészségi alkalmassági vizsgálatokat folytattak le. Ezek között kiemelt fontossággal bírt az erőnlét ellenőrzése során nyújtott teljesítmény (Millie és Das, 2008, 190). Aktuálisan ez a folyamat öt-hat hónapon keresztül zajlik, amit a zürichi kantoni

rendőrség végez. Az egyes szakaszokat körülbelül egy-egy hónap különbséggel folytatják le. A toborzási tájékoztató szerint az eljárás kifejezetten magas elvárásokat, kihívást jelentő követelményeket támaszt a pályázókkal szemben. Emellett nemcsak az aktuális képességek felmérésére, hanem azoknak a potenciálisan fejleszthető területeknek a megismerésére irányul, amelyek a szervezet jövője szempontjából hasznosak lehetnek. A jelentkezés után az első fázis a pszichológiai teszt, amit a sportorvosi vizsgálat követ. A harmadik rész az úgynevezett értékelési szakasz, ahol egy német nyelvi felmérésre kerül sor. Végül pedig a környezettanulmány és a referenciaellenőrzés (biztonsági vizsgálat) történik. A jelentkezőknek szóló tájékoztató szerint, a német nyelv hiányos ismerete okozza a legnagyobb mértékű alkalmatlanságot. A sikeres felvételhez valamennyi fázist eredményesen kell teljesíteni. Sikertelen pályázás esetén a jelentkezés nyolc hónap múlva próbálható meg újból (Rintelen, 2019; URL9).

A zürichi városi rendőrség kiválasztási eljárásának hossza körülbelül három-négy hónap, amelyben az egyes szakaszokra való továbbjutás feltétele az azt megelőző szakaszsikeres teljesítése. A felvételtől szóló döntést az oktatást megelőzően legalább három hónappal közlik a pályázóval (URL16). A kiválasztás folyamata a személyi és képesítési feltételeknek való megfelelés ellenőrzésével kezdődik, majd ezt követően kerül sor egy pszichológiai alkalmassági vizsgálatra. Ezután ellenőrzik a jelentkező erőnléti állapotát, amit egy munka-interjú követ. A felvételtől előzetes döntést hoznak, ennek megszületése után bemeneti orvosi vizsgálatot alkalmaznak, és amennyiben ez pozitív eredménnyel zárul, elvégzik a szükséges biztonsági vizsgálatokat (referenciaellenőrzést), végül a pályázó megkezdheti a rendőrképzést (URL14).

A zürichi közösségi rendőrségre történő kiválasztás gyakorlatilag az alaki követelményeknek való megfelelés alapján zajlik, ehhez képest külön folyamatra utaló adatot sem a szakirodalomban, sem az elektronikus források között nem találtam.

Alkalmassági követelmények

Millie és Das (2008, 191) a zürichi kantoni rendőrség pszichológiai alkalmassági vizsgálatáról, valamint a közigazgatási rendszerre vonatkozó tudásfelmérőről azt állapította meg, hogy leginkább a nem megfelelő jelöltek kiszűrésére alkalmas, de egyúttal egyes társadalmi csoportok reprezentációját is csökkenti. A kiválasztási folyamatban leírt jellemzőkön túlmutató követelményspecifikációt a kantoni rendőrség a jelenlegi tájékoztató anyagaiban nem közölt a jelentkezőkkel. Ehhez képest a zürichi városi rendőrség alkalmassági követelményei

információgazdagabb módon álltak rendelkezésre. A pszichológiai alkalmassági vizsgálatuk egy német nyelvi szintfelmérőből, valamint egy kognitív képességtesztből és egy meghatározott témáról szóló egyórás esszéírásból áll. A fizikai alkalmassági vizsgálat részét képezi a testmagasság mérés, valamint a fegyverhasználatra való képesség (kézméretének és erejének) ellenőrzése a rendszeresített eszközökkel. Az erőnlét felmérésekor a következő gyakorlatokat kell végrehajtani: 4x15 méter ingafutás, férfiaknak felhúzódzkodás, nőknek hajlított karú függés, akadálypályán történő áthaladás (bukfenc, zsámoly átugrása és alatta való átkúszás egy 5x5 méteres pályán), lábemelés behajlított karú híd tartásban (plank, törzserő mérés), 3000 méter futás. Valamennyi gyakorlat alapján legfeljebb hat pont szerezhető úgy, hogy a nőknek és a férfiaknak eltérő teljesítménykövetelményeket határoznak meg. Minden feladatnál legalább egy, míg a törzserő vizsgálatánál legalább három, az összes feladattal együttesen 15 pontot kell a pályázónak szereznie. Az interjút a városi rendőrség állományából érkezők hajtják végre, amelynek a célja a motiváció és a szolgálati követelményeket teljesíteni képes személyiségjegyek feltérképezése. Az orvosi alkalmassági vizsgálat elsődlegesen sportorvosi vizsgálat, ami annak a megállapítására irányul, hogy a képzés alatti fizikai terhelésre a hallgató szervezete milyen mértékben alkalmas ([URL14](#)).

Ez a bekezdés integrálható lenne a képzési jellemzőkhöz is, azonban az alkalmasság eldöntése tekintetében ugyanolyan relevanciával rendelkezik, ezért itt ismertetem a Zürichi Rendőriskolába való bekerüléskor (később a képzés során szisztematikusan) lefolytatott összetett fizikai alkalmassági vizsgálat jellemzőit. A bemenetkor a következő gyakorlatokkal végeznek felmérést: kondicionális és koordinációs feladat, állóképességet mérő hat kilométer futás, 5800 méter tájfutás (110 méter szintkülönbséggel), törzserőt mérő feladat, ügyességi feladat, 400 méter mellúszás szintidőre (kilenc és félperc), merülési gyakorlat (kétszer öt méteres területen, egylevegővel öt karika összegyűjtése). A teljesítményt nőknek és férfiaknak eltérő pontrendszerben mérik. Az első kondicionális és koordinációs feladat egy akadálypálya, amely tíz részfeladatból áll. Először egy zsámolyra kell felugrani, majd egy vékony rúdon kell átfutni, ahol az egyensúlyvesztésért pontlevonás jár. Ezután egy labdát kell elkapni, majd ezzel a pályán kétféle ügyességi feladattal (labdát pattogatva és gurítva) szlalomban végig jutni. Ezt követi egy akadály alatt való átgurulás, a hátrafelé futás és két újabb akadályon történő átjutás. A feladatra 12 perc áll rendelkezésre, egy körért tíz pont adható. A törzs erejét mérő feladat során lábemelést kell végezni behajlított karú híd tartásban. Az ügyességi vizsgálat alatt egy 5x5 méteres pályán bukfencet, zsámoly átugrást és alatta való átkúszást kell 100 másodperc alatt végrehajtani ([URL41](#); [URL42](#)).

Képzés és próbaidő

A svájci rendőrképzés katonai hagyományokon alapszik, mára azonban a szigorú nevelés mellett leginkább bizonyos kompetenciák megszerzésére irányul, így például az intézkedések során a különböző érzelmek, szituációk kezelésére, a megfelelő helyzetértékelésre (Millie & Das, 2008, 192.). Korábban a rendőrök alapoktatása és a továbbképzés a kantonok hatáskörébe tartozott, azonban bizonyos területeken a tagállamok – különböző együttműködési megállapodások alapján – együttes felkészítési centrumokat üzemeltettek (URL2). Ezt a koncepciót 2019 őszén felváltotta a nemzeti szinten egységes alapfelkészítési program bevezetése, amit egy hároméves, a Svájci Rendőr Intézet (Schweizerisches Polizeii-Institut) által menedzselt projekt keretében fejlesztettek ki. A képzés kétéves, kompetenciaorientált. Az újonnan felszerelőknek mindkét évben egységes követelményrendszer alapján kell vizsgát tenniük, először az elsajátított elméleti, majd a gyakorlati ismeretekből. Utóbbit, figyelembe véve a területi sajátosságokat, mentorok segítik. A hallgatók záróvizsgájának alapja egy saját portfólió elkészítése, amit kiegészít egy összefoglaló jelentés, valamint egy szakértői interjú. A képzés elvégzésével „szövetségi rendőr” bizonyítványt adnak ki (URL5). Az egységes elvárások és a program koordinálásáért a Svájci Rendőr Intézet felel. Az oktatások összesen hat intézményben zajlanak: az amriswil-i Kelet-Svájci Rendőriskolában (Polizeischule Ostschweiz), a Savatan-i Rendőr Akadémián (Academie de Police de Savantan), a két külön iskolát (Granges-Pacco-i és Colombier-i) magába foglaló Interregionális Rendőrképző Központban (Centre Interrégional de Formation de Police, röviden: CIFPOL), a Hitzkirch-i Interkantonális Rendőriskolában (Interkantonale Polizeischule Hitzkirch), a Giubiasco-i Rendőrképző Központban (Centro di Formazione della Polizia Giubiasco, röviden: CFP) és a Zürichi Rendőriskolában (ULR6).

A Zürichi Rendőriskolába a zürichi, a zürichi városi, a zürichi közösségi, a winterthuri városi, illetve a Glarus kantoni rendőrség állományába kerülők az alapképzést együttesen folytatják le (URL12). Az első év elméleti képzése (jogelmélet, bűnügy és bűnügyi technika, személyek és tárgyak felkutatása, kihallgatástaktika, irányítási ismeretek, gépjárművezetési technika, átvizsgálások, lövészet, önvédelem, pszichológia, közösségi rendészet, idegennyelvek, informatika, közjog, elsősegély nyújtás) három darab, egyenként négy hónapos modulból áll. Az első az általános rendészeti ismeretekről, a második az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazásáról, a harmadik pedig mentorok segítségével történő gyakorlati jellegű (regionális, közbiztonsági és közlekedésrendészeti részlegnél eltöltött) vizsgafelkészülésről szól. A sikeres vizsga után a hallgatók esküt tesznek, majd a svájci rendőrség állományába kerülnek, egyidejűleg

megkapják a rendőr végzettséget igazoló bizonyítványukat. A hallgatók a második évet a Zürichi Nemzetközi Repülőtéren teljesítik, ahol a schengeni külső határokhoz és a repülőtéri biztonságához kapcsolódó feladatokat látják el. A képzés alatt a hallgatókat fizetés illeti meg, amelynek az összege 5482 és 6207 svájci frank. Ez a 2021. január 29-i, 330 forintos árfolyammal számolva hozzávetőleg 1,8 millió és 2 millió forintot jelent.

A kétéves képzés elvégzését követően az újonnan felesküdtött rendőrök a repülőtéren folytatják tovább a munkát körülbelül egy éven keresztül, majd három hónapos gyakorlatra kerülnek a rendőrség fogdaszolgálatához. Ezután az ötéves szakmai tapasztalat megszerzéséig a repülőtéri rendőrkapitányság, a közlekedésrendészet, a közrendvédelem, valamint az ügyészség nyilvántartásért felelős állományában teljesítenek szolgálatot. A hatodik évtől kerülnek a regionális rendőrséghez, majd a hetedik évtől kezdve nyílik lehetőségük a speciális, így például a nyomozati feladatok ellátására (Rintelen, 2019; URL9; URL11). A felvételt követően a zürichi városi rendőrségen körülbelül négy és fél év szolgálatot kell teljesíteni, amibe beletartozik a képzési idő is. Amennyiben a pályakezdő ennél a szolgálati időnél rövidebb ideig van állományban, úgy a képzési költségeit (200 000 svájci frank, körülbelül 66 millió forint) időarányosan köteles visszafizetni. Ez alól a képzés elvégzését követő három hónapos próbaidőszak elvárás alatti teljesítése esetén megszűnő szolgálati viszony ad felmentést. A frissen végzetteknek tehát körülbelül három évig teljes munkaidőben kell a rendszerben maradniuk, ezt követően van lehetőségük eltérő munkarendben dolgozniuk (URL16).

Speciális állománykategóriák

A zürichi tagállami rendőrség a rendőrségi fogdaszolgálatra, a határellenőrzések segítésére, a repülőtéri csomagátvizsgálásra speciális állománykategóriákat alkalmaz. Toborzásuk, személyi feltételeik és felkészítésük eltér a rendőrökétől, kiválasztási eljárásuk gyakorlatilag a formai követelményeknek való megfeleléssel megvalósul. A kisegítő fogdaszolgálat esetében a jelentkezés feltétele a svájci állampolgárság, a kötelező és szakiskolai végzettség, a kifogástalan életvitel, a B kategóriás járművezetői engedély, nők esetében a legalább 160, férfiaknál a 170 centiméteres testmagasság, a fizikai alkalmasság, valamint a (svájci) német nyelv ismerete. A határellenőrzést segítő biztonsági személyzet követelményei hasonlóak, azonban nincs testmagassági és fizikai elvárás, nem feltétel a B kategóriás járművezetői engedély, de az informatikai képességek megjelennek munkafeltételként. A repülőtéri rendőrség csomagátvizsgáló

munkaköréhez a svájci állampolgárság, a fenti képesítési követelmények, az angol nyelv alapfokú ismerete, a csapatmunkára való képesség és a jó kommunikációs készség, illetve a megfelelő látás tartoznak a bemeneti elvárások közé. Feltétel továbbá a jó ítéelőképesség és a problémamegoldási készség is. A fogdászolgalatra jelentkezők képzése három hónap (13 hét), a határellenőrzésben résztvevőké 12 hét, a reptéri csomagátvizsgálóké pedig öt hét ([Rintelen, 2020](#), [URL 26](#); [URL27](#), [URL28](#)).

Kiemelendő továbbá, hogy a városi rendőrség rendőri segítő állományt is foglalkoztat, akik kizárólag rendészeti feladatokat látnak el, például jelenlét és járőrözés a frekvenciált területeken, közlekedésrendészet (forgalomirányítás, ellenőrzés) ([URL17](#)). A segítő állomány felvétele, valamint a bemeneti feltétel-rendszere alapvetően egyezést mutat a rendőrökével, azonban a személyi követelmények között az életkor kitolódik a 49. életévig, valamint a munkakört a tartózkodási engedéllyel rendelkező külföldi állampolgárok is elláthatják. Képzésük hat hónap, amelyet követően feladataikat heti 42 órás munkahéten teljesítik legalább egy éven keresztül ([URL18](#); [URL19](#); [URL20](#)). Egyedi állománykategóriát képez továbbá a konzulátusok védelméért felelős segítő szolgálat, amely az őrzési és védelmi feladatok mellett a fogvatartottak kísérésében, valamint a rendészeti jellegű rendőri munkák támogatásában is részt vesz. Személyi feltételeik hasonlítanak a rendőrökéhez, míg az állampolgársági és életkori elvárások megegyeznek a rendőri segítő állományával. Testmagassági korlát nincs, az idegen nyelvek (francia és/vagy angol) ismerete a pályázat elbírálásában előnyt jelent. A jelentkezés módja egyezik a rendőrökével. Kiválasztási eljárásuk első része kognitív képességtesztből és a német nyelvtudás felméréséből áll. Utána ellenőrzik a testsúlyt és a testmagasságot. A 170 centiméter alatti jelentkezők fegyverkezelési, míg a 160 centimétert el nem érőknek a gépjármű vezetési képességét is vizsgálják. Ezt követően különböző értékelési feladatokkal elemzik a pályázó motivációját és a személyiségét ([URL6](#)). A felvételi döntés meghozatala előtt a jelentkezőt orvosi vizsgálatnak vetik alá, amelynek célja, hogy a munka fizikai követelményeinek való megfelelést ellenőrizze. A képzésük mindösszesen hét és fél hónap elméleti és gyakorlati modulokból álló program, amelynek az elvégzésével együtt legalább két évet kell állományban tölteniük (így térül meg a 130 000 svájci frank képzési költség). Ebből a próbaidő a felszerelést követően három hónap ([URL21](#); [URL22](#); [URL23](#); [URL24](#)).

Eltérő megoldások

A toborzási módszerekkel kapcsolatban Thoele (2014) azt emelte ki, hogy Bázelen a célcsoportok elérése a közlekedési eszközön elhelyezett reklámok, valamint a közösségi média (Facebook) használatán keresztül történik. Ez a megoldás jellemezte a zürichi kantoni és a városi rendőrség pályára csábítását is. A személyi feltételek között megjelenő állampolgársági kritérium országszerete eltérő képet mutat. A külföldiek alkalmazását például a Svájci Rendőri Szövetség (Association of Swiss Police Officers) úgy támogatta, hogy az oktatási intézménybe történő felvételüket követően a jelölteknek honosítási eljárás kellett volna részt venniük, így az állományba kerülésükkor már svájci állampolgárként foglalkoztathatók (Thoele, 2014). Egyes területeken, így Bazel városban, Schwyz, Genova és Neuchatel kantonokban – létszámbiztosítási célból – a jelentkezéshez elfogadják a tartózkodási engedélyt, illetve a honosítási folyamatot igazoló iratot (Tossoukpe, 2018, 30). Ezen a téren úttörő szerepe volt Bazel városának, ahol már 2001-ben két svájci gyökerekkel rendelkező, de olasz állampolgárságú személyt vettek fel és iskoláztak be rendőrképzésre (Folkes, 2001). A bemenetük érdekében még az 1996. évi rendőrségi törvényüket is módosították. Érdekes, hogy a 2014-es létszámadatok szerint a körülbelül 700 fős állományukban a külföldiek (finn, holland, horvát, magyar, német, olasz, portugál és spanyol állampolgárok) száma 15–25 fő között mozgott, ami tekinthető nem számottevőnek. A nem svájci állampolgárok alkalmazását 2014-ben a zürichi kantoni rendőrség parancsnoka is megkísérelte, azonban politikai szinten ellenállásba ütközött, így az elképzelés megvalósítására nem került sor. A személyi követelmények mellett a képesítési kritériumok meghatározása is az adott rendőri szerv feladatkörébe tartozik, azonban többségében ez egységes képet mutat. Fontos látni azt is, hogy a felvétel a kantoni, a városi vagy a közösségi rendőrségek állományába történik, ezt követően kerül sor a különböző rendőrképző intézményekbe való beiskolázásra (URL7).

A Zürichi Rendőriskolával kapcsolatban kiemelendő, hogy nem csak a zürichi egységek személyzetét, hanem a winterthuri városi, valamint a Glarus kantoni rendőrség állományába kerülők felkészítését is végzi (URL12). A winterthuri városi rendőrségre pályázóknak a svájci állampolgárságot a képzés végéig kell megszerezniük. A jelentkezés feltétele a 20 és 39 közötti életkor, valamint a férfiakra és nőkre egyaránt irányadó legalább 160 centiméteres testmagasság. A személyi feltételek között erős szerepet kapnak a különböző kompetenciák, lásd az analitikai gondolkodás, a gyors felfogóképesség, a csapatmunka, a rugalmasság, a magabiztos megjelenés, a jó magaviselet, a lojalitás, a felelősségvállalás, a stressztűrőképesség, az önkontroll, a jó kommunikáció és

a kritikai gondolkodás (URL43). Kiválasztásuk erőssorrendjében a pszichológiai alkalmasság jelenik meg először, az ehhez tartozó feladatot egy online felületen keresztül bárhol végrehajthatják a jelentkezők. A vizsgálat a német nyelvi tudást, a kognitív és szociális képességeket, a motivációt és az integritást ellenőrzi. A fizikai alkalmasság eldöntése a svájci hadsereg alkalmassági kritériumrendszere szerint történik: két kilogrammos medicinlabda-hajítás a lehető legtávolabbra, helyből távolugrás, lábemelés híd tartásban, egyensúlygyakorlat (egylábon, csukott szemmel és hátrahajtott fejjel), ingafutás. A nőket és férfiakat egységes pontrendszer alapján értékelik. Gyakorlatonként 25 pont szerezhető, összesen legalább 80 pont szükséges az alkalmas minősítéshez. Ezt követi az egészségi állapotfelmérés, amelyen a jelentkező, ha megfelel, egy értékelési napnak nevezett eljárás keretében egyéni és csoportos feladatokon, valamint egy interjúon keresztül tovább vizsgálják az alkalmasságát. A végső felvételre a biztonsági ellenőrzést követően kerül sor. A rendszerbe kerülőket a két éves képzési időt követően, három évig pénzvisszafizetési kötelezettség terheli (URL44; URL45).

Glarus kanton rendőrségének személyi feltételei között „ideális életkor” (20–35 között) jelenik meg. A testmagasságra vonatkozó kritérium a nők esetében legalább 160, a férfiaknál 170 centiméter. Egyedi kitétel továbbá, hogy a képzés elvégzése után a kanton területén bejelentett lakcím szükséges. Az alkalmassági vizsgálatokat a kelet-svájci rendőrségek (Appenzell Ausserrhoden, Appenzell Innerrhoden, Graubünden, Schaffhausen, Sankt Gallen és Thurgau kanton, továbbá Chur és Sankt Gallen városok, valamint Liechtenstein Hercegség) rendszere alapján folytatják le. Ezek a szervek a rendőrképzésüket egységesen a Kelet-Svájci Rendőriskolában végzik (URL46; URL47). Az utóbb felsorolt szervekhez különböző módon lehet jelentkezni, de a képzési intézménybe való bekerülés közös feltétele, hogy a rendszeresített alkalmassági vizsgálaton a jelentkező megfeleljen és erről igazoló iratot (oklevelet) mutasson be. Sikertelenség esetén az eljárás egy éven belül nem ismételtető meg, míg az eredményes teszt két évig érvényes. A vizsgálatok sorrendjében először a pszichikum, majd a fizikum jelenik meg. Az elméleti tesztnek nevezett pszichológiai vizsgálaton a jelentkezők intelligenciáját, döntési képességét, memóriáját, kommunikációs és matematikai készségeit ellenőrzik. Az erőnléti feladat egy összetett akadálypálya, ahol különböző gyakorlatokat kell végrehajtani: akadály megmászása, egyensúlyi feladatok, szlalom labdával (kézzel és lábbal egyaránt), akadály alatt történő átbújás, illetve azon való átugrás, korláton való haladás, hátrafelé bukfenc. A feladatsort 12 perc alatt kell végig csinálni, az értékelés pedig a nőknek és a férfiaknak is eltérő szintek alapján történik (URL48). Ez egyezést mutat a Zürichi Rendőriskola bemeneti fizikai tesztjével.

A kelet-svájci rendőrségek személyi és képesítési feltételei a következők szerint általánosíthatók: svájci állampolgárság (illetve liechtensteini), kifogástalan életvitel, középiskolai, szakközépiskolai végzettség, B kategóriás vezetői engedély, magas szintű személyi és szociális kompetenciák, alapvető informatikai ismeretek (MS Office programok, gépelés), egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasság, illetve a képzés végére az úszástudás igazolása. Ezekhez képest az egyes szervek többletkövetelményeket fogalmazhatnak meg, amelyek a következők. Appenzell Ausserrhoden-ben az állományba kerülést követően a rendőröknek a kanton területén kell lakniuk, emellett a férfiak számára felvételnél előnyt jelent a sorkatonai szolgálat elvégzése. Appenzell Innerrhoden-ben az életkori előírás 22 és 28 között mozog, míg a testmagasság a nőknek legalább 160, férfiaknak legalább 170 centiméternek kell lennie. Graubünden kantonban a testmagasság alsó határa férfiaknak és nőknek egyaránt 160 centiméter, míg az életkori követelmény a betöltött 20., de a 35-öt meg nem haladó életév. Az olasz anyanyelvűeknek, amennyiben az alapképzést a Ticino-i (Giubasco-i) Rendőrképző Központban végzik el, német nyelvi kompetencia teszten kell megfelelniük. Sankt Gallen kanton rendőrsége a nőknek legalább 165, a férfiaknak legalább 172 centiméteres testmagasságot ír elő, emellett jó tanulmányi eredményeket is elvárnak a jelentkezőktől. Thurgau kantonban személyi feltétel a betöltött 20., de 36. életévet meg nem haladó életkor, a testmagassági kritérium pedig igazodik a graubünden-i kantoni rendőrségéhez. A schaffhauseni rendőrség a férfiak számára – amennyiben a katonai szolgálatra alkalmasak – bemeneti feltételként határozza meg a sorkatonai szolgálat teljesítését. A churi városi rendőrség életkorkövetelménye a 20. és 32. életév között mozog, míg a testmagasság az appenzel innerhorden-i kantoni rendőrségét követi. A sankt gallen-i városi rendőrség életkor feltétele a betöltött 20., de a 30-at meg nem haladó életév, a város közigazgatási területén bejelentett lakhely úgy, hogy a jelentkező a szolgálati helyére 60 percen belül meg tudjon jelenni. A férfiaknak előírás továbbá, hogy a katonai szolgálatra alkalmasak legyenek ([URL49](#)).

Megállapítások

Svájcban a rendőrségi feladatok ellátása rendkívül komplex képet mutat, amelynek a háttérben az ország egyes területeinek magas autonómiája áll. Emiatt különösen nehéz az egyes rendőri funkciókról, így a például a személyzetbiztosításról teljes rendszerképet felkutatni és felvázolni. Habár közös jellemzők a különböző szervek között megjelennek, mégis valamennyi kantoni, városi vagy közösségi rendőrség rendelkezik egy-egy speciális tulajdonsággal. A toborzással

kapcsolatban megállapítható volt, hogy a magas színvonalú életkörülmények, illetve maga a rendőri munka jellege negatívan befolyásolják a pálya csábító hatását. Ennek ellenére a pályántartás kiemelkedő eredményeket mutat. A toborzási módszerek tekintetében több területen azonos eszközrendszert alkalmaznak (például a közösségi média használata), amelyek mellett vannak központosított megoldások is. A személyzetbiztosítás egyik válfaja, hogy egyes rendőrségi feladatkörökre speciális állománykategóriákat alkalmaznak, akikkel szemben eltérő, láthatóan könnyebb bekerülési feltételeket támasztanak.

A jelentkezés főleg elektronikus úton, online felületen, erre külön létrehozott applikáción keresztül történik, ahová a szükséges igazoló iratok feltölthetők.

A személyi feltételek erős diverzitást mutatnak. Több területen kizárólag svájci állampolgárok jelentkezését fogadják el. Egyes helyeken elegendő, ha a honosítási eljárás az alapképzés végére lezárul, máshol a tartózkodási engedély birtokában külföldi állampolgárok is felvételt nyerhetnek. A testmagasság a vizsgált rendőri szerveknél jelentős részében kulcskritérium, de változó a gyakorlat abban a tekintetben, hogy a nőknek és a férfiaknak eltérő vagy azonos feltételeket írnak elő, alkalmaznak-e kiegészítő vizsgálatot azokkal szemben, akik ennek nem felelnek meg. Az életkor alsó határa általában a 20. életév, a felső határa szervenként eltérően ingadozik. Egy-egy esetben a kritériumok között megjelennek a fontosabb, később a kiválasztási eljárás során is vizsgált kompetenciák és személyiségjegyek. A sorkatonaság vagy az arra való alkalmasság, hasonlóan az előbbiekhöz, kevés rendőri szervnél található meg elvárás-ként. A bekerülésnek ugyan nem kritériuma, de a képzés elvégzését követően érdekes munkafeltételként jelenik meg a rendőri szerv illetékességi területén való bejelentett lakóhely is. A kifogástalan életvitel valamennyi helyen alapelvárásnak tekinthető.

A képzés vonatkozásában a középfokú végzettség mellett rendszerint feltétel a B kategóriás vezetői engedély. Egyedi jellemzők közé sorolható például a jó tanulmányi eredmény vagy az informatikai ismeret. A kiválasztási eljárásból kiemelendő, hogy a pályázatot meghirdető szerv folytatja le. A bekerülés tehát főszabályként nem képzési intézménybe, hanem a rendőrségre történik. Az alkalmassági vizsgálatok jellemzően először a szellemi teljesítményre támaszkodnak, másodsorban pedig az összetett fizikai követelményekre. A pszichikai vizsgálatok kompetenciákat és személyiségjegyeket elemeznek, a feltüntetett jellemzők alapján nem a klinikai jelleg dominál. Emellett az országot jellemző nyelvi sokszínűség miatt a nyelvtudás felmérésének kiemelt szerepe van. Az orvosi vizsgálat középpontjában a sportalkalmasság áll.

Az alapképzés az utóbbi években vált országsszerte azonossá. Külön érdekességet jelent, hogy az eltérő feltételrendszer alapján kiválasztott személyek

egyforma felkészítésen mennek keresztül. A próbaidő, az összegyűjtött adatok alapján rövid, csak három hónap hosszú. A hangsúly leginkább a rendszerben tartáson van, hiszen valamennyi helyen meg kell téríteni a képzési költségeket, amennyiben a pályakezdő a szerződési idő lejárta előtt, saját elhatározásából szerel le. Összefoglalva, Svájcban a decentralizált módon működő rendőrségek személyi és képzési feltételek, valamint alkalmassági kritériumok alapján választják ki a személyi állományukat, amelyek között felfedezhetők azonos jellemzők, de alapvetően az autonóm területi sajátosságok dominálnak. Emellett a különböző képzési intézményekben egységes alapképzést folytatnak le.

Felhasznált irodalom

- A zürichi rendőrség szervezéséről szóló (Polizeiorganisationsgesetz) 2004. november 29-i törvény
- Angyal M. & Petrétei D. (2019). Az Interpol DVI-protokoll-adaptációjával a hazai áldozatazonosítás fejlesztésének útján. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 7(1), 3–17.
- Foulkes, I. (2001). *Basel police first to recruit foreigners*. <https://www.swissinfo.ch/eng/basel-police-first-to-recruit-foreigners/1915644>
- Gerber, M., Hartmann, T., Brand, S., Holsboer-Trachsler, E., & Pühse, U. (2010). The relationship between shift work, perceived stress, sleep and health in Swiss police officers. *Journal of Criminal Justice*, 38(6), 1167–1175.
- Hegedűs G. (2019). Nyomozástámogatás – bűnügyi profilalkotás. *Magyar Rendészet*, 19(1), 51–63.
- Kovács I. (2014). Az emberkereskedelem, valamint az ahhoz szorosan kapcsolódó prostitúciós bűncselekmények áldozatai jogainak érvényesülése, illetve azok megghiúsulása, csorbulása hazánkban. *Műszaki Katonai Közlöny*, 24(1), 213–230.
- Kreis, C. (2012). *Community policing in switzerland's major urban areas. An observational study of the implementation and impact using geospatial data mining*. Université de Zürich.
- Mariani, D. (2016). *Does Switzerland have fewer police than neighbouring countries?* https://www.swissinfo.ch/eng/law-enforcement_does-switzerland-have-fewer-police-than-other-countries/42382040
- Millie, A., & Das, D. (2008). Education and training in four countries: Getting rule of law messages across. In Aromaa, K. & Redo, S. (Eds.), *For the Rule of Law: Criminal Justice Teaching and Training Across the World* (pp. 184–202). HEUNI.
- Müller, B. T. (2018). Sorkatonai és önkéntes katonai szolgálatok. *Országgyűlés Hivatala Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság Képviseleti Információs Szolgálat*.
- Ribaux, O. (2019). Federalism and Swiss police reforms. *Cahiers Politiestudies*, 2(51), 247–260.

- Rintelen, C. (2019). *Sind Sie der Aufgabe gewachsen*. <https://www.zh.ch/de/arbeiten-beim-kanton/ein-kanton-viele-moeglichkeiten/sicherheitsdirektion/arbeiten-bei-der-kantonspolizei/polizistin-polizist.html#848593208>
- Rintelen, C. (2020). *Es gibt viel zu tun. Sicherheitsberufe und zivile Anstellungen bei der Kantonspolizei Zürich*. <https://www.zh.ch/de/arbeiten-beim-kanton/ein-kanton-viele-moeglichkeiten/sicherheitsdirektion/arbeiten-bei-der-kantonspolizei/sicherheitsassistentz-polizeigefaugnis.html#-1008517769>
- Thoele, A. (2014). *Police recruitment of foreigners divides opinion*. https://www.swissinfo.ch/eng/on-the-beat_police-recruitment-of-foreigners-divides-opinion/37738102
- Tossoukpe, K. J. (2018). Enhancing Diversity in the Police Workforce Challenges and Opportunities. *Format Magazin*, 8, 26–33. <https://www.institut-police.ch/06-wissen/06-04-format-magazine/2018-08/inhalt-2018-08/26-Tossoukpe.pdf>
- Zwicky R. & Kübler D. (2019). Microfoundations of Active Representation in Public Bureaucracies: Evidence From a Survey of Personnel Recruitment in the Swiss Federal Civil Service. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 29(1), 50–66. <https://doi.org/10.1093/jopart/muy055>

A cikkben található online hivatkozások

- URL1: *Svájcról szóló információk – a svájci kantonok*. <https://www.about.ch/cantons/index.html>
- URL2: *Az EBESZ honlapja – a svájci rendőrség bemutatása*. <https://polis.osce.org/country-profiles/switzerland#communal-police-corps-10582>
- URL3: *A svájci rendőrség honlapja*. <https://polizei.ch/en>
- URL4: *A Svájci Statisztikai Hivatal honlapja. Népességi előrejelzések*. <https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home/statistics/population/population-projections.html>
- URL5: *Nemzeti Rendőrképzési Platform. Nemzeti Rendőrképzési Terv*. [https://www.edupolice.ch/de/polizeiausbildung/AUSBILDUNGSPLAN-POLIZEI-\(APP\)](https://www.edupolice.ch/de/polizeiausbildung/AUSBILDUNGSPLAN-POLIZEI-(APP))
- URL6: *Nemzeti Rendőrképzési Platform. Alapképzés*. <https://www.edupolice.ch/de/polizeiausbildung/grundausbildung>
- URL7: *Joining the Police. How to become a federally qualified police officer in Switzerland*. <https://www.ch.ch/en/joining-police/>
- URL8: *Zürich Kanton weboldala – oktatási rendszer*. <https://www.zh.ch/en/bildung/bildungssystem.html#446550268>
- URL9: *Zürich Kanton weboldala – rendőrnők és rendőrök*. <https://www.zh.ch/de/arbeiten-beim-kanton/ein-kanton-viele-moeglichkeiten/sicherheitsdirektion/arbeiten-bei-der-kantonspolizei/polizistin-polizist.html#-1525907990>
- URL10: *Az SAP vállalatirányítási rendszer weboldala. Főoldal*. <https://www.sap.com/hungary/index.html>

- URL11: *Az MNB legfrissebb hivatalos devizaárfolyamai – svájci frank.* <https://www.mnb.hu/arfolyamok>
- URL12: *A Zürichi Rendőriskola honlapja – jelentkezés.* <https://zhps.ch/bewerbungen/>
- URL13: *A zürichi városi rendőrség szervezetéről és feladatairól szóló kiadványa.* https://www.stadt-zuerich.ch/pd/de/index/das_departement/organisation.html
- URL14: *A zürichi városi rendőrség kiválasztási eljárása.* https://www.stadt-zuerich.ch/pd/de/index/stadtpolizei_zuerich/polizeiberuf/polizeischule/das-auswahlverfahren.html
- URL15: *A zürichi városi rendőrség jelentkezési folyamata.* https://www.stadt-zuerich.ch/pd/de/index/stadtpolizei_zuerich/polizeiberuf/polizeischule/die-bewerbung.html
- URL16: *A zürichi városi rendőrség felvételi döntése.* https://www.stadt-zuerich.ch/pd/de/index/stadtpolizei_zuerich/polizeiberuf/polizeischule/der-entscheid.html
- URL17: *A zürichi városi rendőrség segítő állománya.* https://www.stadt-zuerich.ch/pd/de/index/stadtpolizei_zuerich/polizeiberuf/lehrgang-polizeilicher-assistenzdienst.html
- URL18: *A zürichi városi rendőrség segítő állományának személyi feltételei.* https://www.stadt-zuerich.ch/pd/de/index/stadtpolizei_zuerich/polizeiberuf/lehrgang-polizeilicher-assistenzdienst/die-voraussetzungen.html
- URL19: *A zürichi városi rendőrség segítő állományába való jelentkezés.* https://www.stadt-zuerich.ch/pd/de/index/stadtpolizei_zuerich/polizeiberuf/lehrgang-polizeilicher-assistenzdienst/die-bewerbung.html
- URL20: *A zürichi városi rendőrség segítő állományának képzése.* https://www.stadt-zuerich.ch/pd/de/index/stadtpolizei_zuerich/polizeiberuf/lehrgang-polizeilicher-assistenzdienst/die-ausbildung.html
- URL21: *A konzulátusok védelméért felelős segítő szolgálat feladatai.* https://www.stadt-zuerich.ch/pd/de/index/stadtpolizei_zuerich/polizeiberuf/assistentzdienst-konsulatsschutz.html
- URL22: *A konzulátusok védelméért felelős segítő szolgálat személyi feltételei.* https://www.stadt-zuerich.ch/pd/de/index/stadtpolizei_zuerich/polizeiberuf/assistentzdienst-konsulatsschutz/voraussetzungen.html
- URL23: *A konzulátusok védelméért felelős segítő szolgálat felvételi döntése.* https://www.stadt-zuerich.ch/pd/de/index/stadtpolizei_zuerich/polizeiberuf/assistentzdienst-konsulatsschutz/der-entscheid.html
- URL24: *A konzulátusok védelméért felelős segítő szolgálat kiválasztási folyamata.* https://www.stadt-zuerich.ch/pd/de/index/stadtpolizei_zuerich/polizeiberuf/assistentzdienst-konsulatsschutz/das-auswahlverfahren.html
- URL25: *A svájci rendőrök rendfokozatainak áttekintése.* <https://polizist-karriere.ch/polizei-dienst-grade/>
- URL26: *Zürich Kanton rendőrsége fogdaszolgálatának kiegészítő őri beosztása.* <https://www.zh.ch/de/arbeiten-beim-kanton/ein-kanton-viele-moeglichkeiten/sicherheitsdirektion/arbeiten-bei-der-kantonspolizei/sicherheitsassistentz-polizeigeftaengnis.html#-792208150>

- URL27: *Zürich Kanton rendőrségének határellenőrzést kiegészítő beosztása.* <https://www.zh.ch/de/arbeiten-beim-kanton/ein-kanton-viele-moeglichkeiten/sicherheitsdirektion/arbeiten-bei-der-kantonspolizei/keine-bewerbung-sicherheitsassistentz-grenzkontrolle.html#-792208150>
- URL28: *Zürich Kanton repülőtéri rendőrségének csomagátvizsgáló beosztása.* <https://www.zh.ch/de/arbeiten-beim-kanton/ein-kanton-viele-moeglichkeiten/sicherheitsdirektion/arbeiten-bei-der-kantonspolizei/keine-bewerbung-sicherheitsbeauftragte-der-flughafenpolizei.html#-792208150>
- URL29: *Zürich Kanton álláskeresőportálja.* <https://live.solique.ch/KTZH/de/8422167/#/>
- URL30: *A Svájci Karriertanácsadó weboldal.* <https://www.berufsberatung.ch/dyn/show/1900?lang=de&idx=30&id=5110>
- URL31: *A svájci hatóságok online elérésére szolgáló weboldal. A rendőrré válás feltételei.* <https://www.ch.ch/en/joining-police/>
- URL32: *A zürichi közösségi rendőrség weboldala. Főoldal.* <https://www.kompol-zh.ch/index.php>
- URL33: *A zürichi közösségi rendőrség weboldala. Álláshirdetések.* <https://www.kompol-zh.ch/index.php/offene-stellen>
- URL34: *Uster weboldala. Álláshirdetések.* <https://www.uster.ch/offenstellen>
- URL35: *Uster weboldala. Jelentkezési platform rendőrnek.* <https://recruitingapp-2611.umantis.com/Vacancies/1662/Application/New/1>
- URL36: *Uster weboldala. A rendőrijelentkezés személyi és képesítési feltételei.* <https://live.solique.ch/STUS/de/internet/jobs/Stadtpolizist-in--2576417/>
- URL37: *Uitikon weboldala. Álláshirdetések.* <https://www.uitikon.ch/verwaltung/offene-stellen>
- URL38: *Uitikon weboldala. A rendőrijelentkezés személyi és képesítési feltételei.* https://www.kompol-zh.ch/stelleninserate/Stelleninserat_Uitikon_28012021.pdf
- URL39: *Adliswil weboldala. Álláshirdetések.* <https://jobs.adliswil.ch/Polizistin-Polizisten-de-j85.html>
- URL40: *Adliswil weboldala. A rendőrijelentkezés személyi és képesítési feltételei.* https://www.kompol-zh.ch/stelleninserate/Stelleninserat_Adliswil_20012021.pdf
- URL41: *A Zürichi Rendőriskola fizikai alkalmasságra vonatkozó kiadványa a jelentkezőknek és a hallgatóknak.* <http://zhps.ch/wp-content/uploads/2020/03/SportZHPS.pdf>
- URL42: *A haladó életmentő vizsgabizonyítvány bemutatása.* <https://www.slr.ch/ausbildung/grundausbildung/brevet-plus-pool.html>
- URL43: *A winterthuri városi rendőrség személyi és képesítési kritériumai.* <https://stadt.winterthur.ch/gemeinde/verwaltung/sicherheit-und-umwelt/stadtpolizei/polizeischule/zulassungskriterien-anforderungen>
- URL44: *A winterthuri városi rendőrség kiválasztási eljárása.* <https://stadt.winterthur.ch/gemeinde/verwaltung/sicherheit-und-umwelt/stadtpolizei/polizeischule/auswahlverfahren>
- URL45: *A winterthuri városi rendőrség fizikai alkalmassági vizsgálata. A Magglingeni Szövetségi Sport Egyetem kiadványa a svájci hadsereg férfi és női alkalmazottak fizikai teljesítményének vizsgálatára.* <https://stadt.winterthur.ch/gemeinde/verwaltung/sicherheit-und-umwelt/stadtpolizei/polizeischule/auswahlverfahren>

- URL46: *A Kelet-Svájci Rendőriskola honlapja.* <https://www.polizeischule-ostschweiz.ch/schule.html>
- URL47: *Glarus kanton rendőrségének személyi és képzési feltételei.* <https://www.gl.ch/verwaltung/sicherheit-und-justiz/kantonspolizei/ausbildungpolizeiberuf.html/1080>
- URL48: *A kelet-svájci rendőrségek alkalmassági vizsgálata.* https://www.werdepolizist.ch/de/eignungstests-fuer-interessenten.html#theorietest_content
- URL49: *A kelet-svájci rendőrségek személyi és képzési feltételei.* <https://www.werdepolizist.ch/de/voraussetzungen.html>
- URL50: *A Fedpol weboldala. A közösségi rendőrségek.* https://www.fedpol.admin.ch/fedpol/en/home/polizei-zusammenarbeit/national/kommunale_polizeikorps.html
- URL51: *A Fedpol weboldala. A kantonok rendőrségei.* https://www.fedpol.admin.ch/fedpol/en/home/polizei-zusammenarbeit/national/kantonale_polizeikorps.html
- URL52: *A zürichi városi rendőrség személyi és képzési feltételei.* https://www.stadt-zuerich.ch/pd/de/index/stadtpolizei_zuerich/polizeiberuf/polizeischule/voraussetzungen.html
- URL53: *A zürichi kantoni rendőrség Facebook oldala.* <https://www.facebook.com/PolizeiZH>
- URL54: *A zürichi kantoni rendőrség Twitter oldala.* <https://twitter.com/KapoZuerich>
- URL55: *A zürichi kantoni rendőrség Youtube oldala.* <https://www.youtube.com/user/PolizeiZH>
- URL56: *A zürichi városi rendőrség Youtube oldala.* <https://www.youtube.com/channel/UC-4poKDUwWBro8Y6uLYo92pg>
- URL57: *A zürichi városi rendőrség Twitter oldala.* <https://twitter.com/StadtpolizeiZH>
- URL58: *A zürichi városi rendőrség Facebook oldala.* <https://www.facebook.com/StadtpolizeiZH>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Mogyoródi G. (2022). Rendőr kiválasztás Zürichben és az egyes svájci kantonokban. *Belügyi Szemle*, 70(3), 619–641. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.3.10>

K Ö N Y V I S M E R T E T É S

Járványszótár: A világjárványhoz köthető szavak és kifejezések

COVIDICTIONARY

Words and phrases related to the global pandemic

Barnucz Nóra

tanársegéd, angol nyelvtanár
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar,
Idegennyelvi és Szaknyelvi Lektorátus
barnucz.nora@uni-nke.hu

Absztrakt

A témájában, műfajában és nyelvezetében is egyedi alkotás a koronavírus-járvány első hullámának ideje alatt készült. A szerző kutatói alkotásának elméleti hátterre kiválóan illeszkedik a Patyi-féle „egyetemi háromszög” modellhez ([URL1](#)), mely alapvetően az egyetemi működést egy hármas tevékenységrendszerben illusztrálja (kutatás–oktatás–tananyagkészítés), illetve Paavola és Hakkarainen (2005) triadikus modelljéhez, amely az együttműködés kompetenciájával lehetőséget teremt a tanulók kreativitásának fejlesztésére, motivációjának magas szinten tartására, a munkaerőpiac által megfogalmazott kompetenciák fejlesztésére, és az élményalapú tanítás-tanulás kivitelezésére. A szerző a korpuszalapú szótárkészítés módszerével zárt és nyitott kérdéseket tartalmazó kérdőíves adatfelvételt alkalmazott a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar rendészeti szaknyelvet tanuló hallgatóinak körében. Emellett a Facebook közösségi oldalon regisztrált ismerősi körére is kiterjesztette a kutatást. Az említett elméleti háttérre épülő szó- és kifejezészűjtemény 96 oldal terjedelmű, 403 koronavírus-járvánnyal és karanténhelyzettel kapcsolatos, az első hullám ideje alatt leggyakrabban előforduló angol nyelvű szót, szó szerkezetet, kifejezést és neologizmust, valamint azok meghatározásait tartalmazza.

Kulcsszavak: járványszótár, közösségi oldal, rendészeti szaknyelv, egyetemi háromszög, triadikus tanulás

Abstract

The unique work in its subject matter, genre and language has been prepared during the first wave of the coronavirus epidemic. The theoretical background of the author's research work is perfectly adjusted to Patyi's „university triangle” model ([URL1](#)), which basically illustrates the operation of the university in a triple system of the activities (research–education–curriculum development) and Paavola and Hakkarainen's triological model (2005), which creates an opportunity with the competence of cooperation to develop students' creativity, to keep their motivation at a high level, the competencies demanded by the labour market, and to provide experiential teaching-learning. Using corpus-based dictionary method a questionnaire survey was used with closed and open questions among the students who have been learning English for law enforcement at the University of Public Service, Faculty of Law Enforcement. The author's acquaintances registered on Facebook social media platform were also involved in the research. The 96-page collection of words and phrases collection based on the theoretical background we have introduced before involves 403 English words, word phrases, neologisms and their definitions related to the coronavirus epidemic and COVID-19 situation during the first wave.

Keywords: covid dictionary, social networking site, English for law enforcement, university triangle, triological learning

A kötet szerzője Uricska Erna a Nemzeti Közsolgálati Egyetem (a továbbiakban: NKE) Rendészettudományi Kar (a továbbiakban: RTK) Idegennyelvi és Szaknyelvi Lektorátusának mesteroktatója, ahol nyolc éve tanít angol rendészeti szaknyelvet. A szerző elsőéves doktorandusz a Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia és Kommunikációtudományi Doktori Iskolában. Kutatási területére szerint az angol és amerikai rendészeti szervezetek közösségi oldalakon folytatott kommunikációjának vizsgálatával, illetve kutatási eredményeinek alkalmazhatóságával foglalkozik az idegen nyelvi és rendészeti szaknyelvtanításban; lehetőség szerint a Café EFLE ([Molnár & Uricska, 2019](#)) módszer alkalmazásával. Tudományos munkássága, előadásai, publikációi is az említett témák köré rendeződnek. A publikációs tevékenységek mellett kiváló eredményt ért el pályaművek elkészítésében is. Ezt igazolja az a tény, hogy 2020 novemberében a Belügyi Tudományos Tanács által kiírt „*Online és offline tanítási-tanulási módszerek a belügyi ágazatban*” című pályázatra „*Kiterjesztett valóság és közösségi oldalak alkalmazása a nyelvoktatásban különös tekintettel a rendészeti szaknyelvre*” címmel ([Barnucz & Uricska, 2021](#)), kutatótársával

közösen benyújtott pályaművük a Belügyi Tudományos Tanács díjazása szerint I. helyezést ért el.

A szerző kutatói tevékenységét nem csupán az elméleti és az empirikus kutatások keretein belül végzi. Ezt igazolja az a most napvilágot látott – témájában, műfajában és nyelvezetében is mindenképpen – egyedi alkotás, amit a szerző az egész világot érintő koronavírus-járvány első hullámának ideje alatt alkotott. A „*COVIDICTIONARY Words and Phrases related to the global pandemic*” címet viselő angol egynyelvű szó- és kifejezésgyűjtemény elkészítésének alapötletét – a szerző témavezetője – Dr. Veszelszki Ágnes, a Budapesti Corvinus Egyetem Kommunikáció- és Médiatudomány Tanszékének vezetője, egyetemi docense, a Szociológia és Kommunikációtudományi Doktori Iskola oktatója adta, illetve az ő magyar nyelvű Karanténszótár című kötete ihlette.

Az a jelenség, hogy az élet minden területét érintő válsághelyzetekre, mint amilyen a koronavírus okozta pandémia is, a nyelv – különösképpen a szókincs – azonnal reagál, nem újkeletű (URL2). Az említett szakmai háttértényezők és inspirációk kellőképpen elegendők voltak Uricska Erna elsőéves doktorandusz számára ahhoz, hogy továbbgondolja az alapötletet és egy aktuális világjárvány közepette létrehozson egy olyan objektumot a közösségi tanulás-tanítás és kutatás gyakorlati megvalósításának céljából, amely amellet, hogy nívumnak számít a maga műfajában, még az alábbi tudományos elméleti modellekkel is összeegyeztethető.

A szerző kutatói alkotásának elméleti háttéréhez kiválóan illeszkedik a Patyi-féle „egyetemi háromszög” modell (URL1), amely Patyi és Barnucz (2020) közös cikkében került részletes kifejtésre. A modell az egyetemi működést, a tudományos munkát (kutatást), az oktatást (felkészítést) és a tananyagkészítést egyszerre, egymásra tekintettel végzett és egymással koordinált tevékenységrendszerként mutatja be. A szakszótár elkészítéséhez Paavola és Hakkarainen (2005) triadikus modellje is jól illeszthető és aktualizálható, mely szerint a tanítás-tanulás során a tanulók együttműködve fejlesztenek egy tudásobjektumot, amely lehetőséget teremt a tanulók kreativitásának fejlesztésére, motivációjának magas szinten tartására, a munkaerőpiac által megfogalmazott kompetenciák fejlesztésére, és az élményalapú tanítás-tanulás kivitelezésére (Barnucz & Uricska, 2020; Uricska, 2020a).

A szerző tehát a szó- és kifejezésgyűjteménnyel igazodni kívánt az egyetemi háromszög tevékenységeihez, egyrészt az egyes kifejezések meghatározásaihoz végzett tudományos kutatással, másrészt az egyetemi tananyagok alapjául szolgáló tudásanyag-előállítással, végül pedig azért, hogy oktatói tevékenysége során kiemelt figyelmet fordít a szótár tanórai felhasználására a hallgatók körében. Az egyetemi háromszög modell értelmében ezen

tevékenységek együtt adják az egyetemi minőséget, amelynek a kutató jelen alkotásával eleget is tett.

A már említett másik elméleti irányvonal a Paavola és Hakkarainen (2005) által kidolgozott triadikus modell. A szerző a korpuszalapú szótárkészítés módszerével zárt és nyitott kérdéseket tartalmazó kérdőíves adatfelvételt alkalmazott, pontosabban szógyűjtést végzett az NKE RTK rendészeti szaknyelvet tanuló hallgatói körében. A hallgatók oktatójuk kérésére a koronavírus-járvánnyal, távoktatással és leendő hivatásukkal kapcsolatos új kifejezések gyűjtését végezték. A szerző a hallgatókon kívül a Facebook közösségi oldalon regisztrált ismerősi körére is kiterjesztette a kutatást, akik közül szintén sokan csatlakoztak a szógyűjtéshez, ezáltal egyfajta közösségi kutatást és tanítást-tanulást valósított meg. Ebből adódóan a kutatás nemzetközi szintéren is ismertté vált, hiszen az Amerikai Egyesült Államokban, Németországban, az Egyesült Királyságban, Luxemburgban élő ismerősi közösség is szívesen részt vett benne, és számos kifejezéssel gazdagították a gyűjteményt. A szerző célja ezzel a nemzetköziesítés megvalósítása volt a közösségi oldal segítségével, amely a 21. századi oktatás-kutatás egyik nélkülözhetetlen platformja.

Összességében a szerző kiváló kutatói érzékkel helyezte gyakorlati megvilágításba és ezzel aktualizálta is Paavola és Hakkarainen (2005) triadikus modelljét, hiszen a modell kiválóan alkalmazkodik az online és offline tudásalkotó tevékenységhez, ahol a hangsúly nem kizárólag az egyénen és a közösségen van, hanem egy olyan folyamaton, amelyben a tudásalkotás részt vevői együttműködve közös tudásobjektumot hoznak létre. A triadikus tanulás alapján véve közösségi tanulásnak is nevezhető.

A gyűjtemény tudományos színvonalát a szakirodalmi lista is kellőképpen alátámasztja. Az irodalmak között felsorolt magyar és angol nyelvű cikkek, valamint weboldalak egyrészt a koronavírus-járvánnyal kapcsolatos kifejezések meghatározásaihoz szükséges információkat tartalmazzák, másrészt – egyes tételek vonatkozásában – a szakszótár elkészítésének háttéréhez nyújtanak inspirációt. A felsorolt szakirodalom nemzetközi tételei még inkább emelik a kutatás színvonalát. A szakirodalom feltüntetése a gyűjtemény végén igényes és következetes stílust követ. A szó- és kifejezésgyűjtemény külső borítóján található rövid szöveg utolsó szerzői gondolatából megtudjuk, hogy a szakszótár elkészítésének célja – a közösségi tanítás-tanulás és kutatás gyakorlati megvalósítása mellett – a frontvonalban dolgozók felé nyilvánított személyes tiszteletadás, amit a szerző a külső borítón megjelenő, maszkot viselő, egészségügyben dolgozó nővér képével is megerősít. A kötet hátoldalán található rövid összefoglalóban a szerző amellet, hogy tájékoztatást nyújt a mű tartalmáról, köszönetét fejezi ki a már fent említett kollégáknak, illetve az NKE-n dolgozó közvetlen munkatársainak.

Az említett elméleti háttérre épülő szó- és kifejezésgyűjtemény 96 oldal terjedelmű, 403 koronavírus-járvánnyal és karanténhelyzettel kapcsolatos, az első hullám ideje alatt leggyakrabban előforduló angol nyelvű szót, szószerkezetet, kifejezést és neologizmust, valamint azok meghatározásait tartalmazza. Erre lehet jó példa a gyűjteményben található neologizmus is a „*smizing*”, ami kiválóan érzékelteti a kommunikáció non-verbalitását, hiszen a jelenlegi járványhelyzetben maszkkal fedett arcunkból csak a szemünk az, ami fedetlen, és amivel kifejezhetjük érzéseinket. A szótár további számos neologizmust tartalmaz, mint például *coronacation*, *coronacoaster*, *quaranteam* stb., ami a gyűjtemény újszerűségét is adja egyben. A szerző mindezt kiegészítette a szavak, szószerkezetek, kifejezések szófajának megjelölésével, azok szinonimáival, és helyenként példamondatokkal is bővítette az egyes szócikket. A szószerkezetek többsége egyrészt a frontvonalban dolgozók által, másrészt a rendészet és az egészségügy területén használt kifejezések köré koncentrálódik. A kutató gondot fordított a szó- és kifejezésgyűjtemény szakmai és nyelvi lektorálására is. A szótár szakmai lektorálását Dr. Borszéki Judit egyetemi adjunktus, az NKE RTK Idegennyelvi és Szaknyelvi Lektorátusának oktatója, míg annak nyelvi lektorálását Josephine Moleon anyanyelvi beszélő, kutató végezte. A szótár szerkesztője Dr. Molnár Katalin egyetemi docens, az NKE RTK Magatartástudományi Tanszékének oktatója volt.

A szótár kutatásmódszertani megalapozottsága miatt hasznos lehet minden olyan kutató számára, akik kommunikációtudománnyal és/vagy közösségi médiakutatással (Uricska, 2020b) foglalkoznak, míg nyelvészeti szempontból remek tananyagként vagy kiegészítő anyagként szolgálhat az angoltanárképzésben, valamint hiánypótló lehet a rendészeti, illetve az egészségügyi szaknyelvet oktatók és tanulók számára is (Uricska, 2020c).

Felhasznált irodalom

- Barnucz N. & Uricska E. (2020). Innovatív nyelvtanulási módszerek és módszertan a rendészeti szaknyelvi képzés vizsgálatában. Előtanulmány egy vizsgálathoz. *Új Pedagógiai Szemle*, 70(9-10), 53–63.
- Barnucz N. & Uricska E. (2021). Kiterjesztett valóság és közösségi oldalak alkalmazása a nyelvoktatásban különös tekintettel a rendészeti szaknyelvre. *Rendvédelem*, 10(2), 4–48.
- Molnár K. & Uricska E. (2019). A Café módszer alkalmazásának tapasztalatai a rendészeti felsőoktatásban. *Magyar Rendészet*, 19(4), 69–80. <https://doi.org/10.32577/mr.2019.4.5>
- Paavola, S. & Hakkarainen, K. (2005). The knowledge creation metaphor – an emergent epistemological to learning, *Science and Education*, 14(6), 535–557. <https://doi.org/10.1007/s11191-004-5157-0>

- Patyi A. & Barnucz N. (2020). A közszolgálati és rendészeti felsőoktatás néhány időszerű kihívása. *Új Magyar Közigazgatás*, 13(4), 1–12.
- Uricska, E. (2021): *COVIDICTIONARY Words and Phrases related to the global pandemic*. Rejtjel Kiadó.
- Uricska E. (2020a). Rendészeti közösségi oldalak alkalmazása a szaknyelvoktatásban. *Educatio*. 29(4), 653–662. <https://doi.org/10.1556/2063.29.2020.4.10>
- Uricska E. (2020b). Közösségi rendészet - közösségi média. Elméleti háttér és a rendészeti digilektus fogalmának bevezetése. *Magyar Rendészet*, 20(2), 153–168. <https://doi.org/10.32577/mr.2020.2.8>
- Uricska E. (2020c). Proper interactive communication of the police as a(n e-) trust-building strategy. Introducing the term policing digilect. *Kosice Security Revue*, 10(2), 185–195.
- Veszelszki Á. (2020). *Karanténszótár. Virális tartalom*. Inter – IKU.

A cikkben található online alkalmazások

URL1: *Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Intézményfejlesztési Terv 2015-2020*, 9. https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/IFT_170615_2020.pdf

URL2: *Karanténszótár. Corvinus Podcast*. <https://www.youtube.com/watch?v=LHFDD87yR6k>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Barnucz N. (2022). Járványszótár: A világvjárványhoz köthető szavak és kifejezések. *Belügyi Szemle*, 70(3), 643–648. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.3.11>

INTERJÚ

A hűség és a szabadság városának különös rendészeti aspektusai

**Interjú dr. Herczeg Zoltán r. alezredes úrral,
a Soproni Rendőrkapitányság vezetőjével**

**The special law enforcement aspects
of the city of loyalty and freedom**

**Interview with Dr. Zoltán Herczeg, Pol. Lieutenant Colonel,
Head of the Sopron Police Station**

Dános Valér

Prof. Dr. főszerkesztő, egyetemi magántanár,
ny. r. vezérőrnagy
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
valer.danos@bm.gov.hu

Szabó Csaba

Dr. PhD, felelős szerkesztő, rendőr alezredes
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
csaba.szabo3@bm.gov.hu

Absztrakt

Sopront a rendszerváltoztatás előtti időszakban évtizedekig a titokzatosság és a bezártság jellemezte. Bátran állíthatjuk, hogy az elmúlt harminc év bizonyította, hogy Sopron az egyik legvendégszeretőbb és legbarátságosabb városa Magyarországnak. Akinek csak egyszer is megsimogatja arcát a soproni szél, és fülében hallja zúgni a város harangjait, annak örökre szívébe és lelkébe véssődik a város iránti szeretet, amellyel örök hűséget fogad Sopronnak. Sopron hazánk nyugati kapuja, amely „kapunak” az őrzése és védelme rendkívüli kihívások elé állították a rendészeti szakterületen dolgozó elődjeinket és teszi ezt napjaink szakembereivel is. „Civitas Fidelissima” – a leghűségesebb város. Az 1921. évi népszavazás emlékére adományozta az ország Sopron városának ezt az örökérvényű jelzót. A hűség és a szabadság városának biztonságát ugyanúgy hűséggel, szakértelemmel és odaadással lehet biztosítani. A hűség és a szabadság városának különös rendészeti aspektusairól, a jelenkor kihívásairól és a jövőbeni tervekről beszélgetett dr. Dános Valér főszerkesztő és dr. Szabó Csaba felelős szerkesztő dr. Herczeg Zoltán r. alezredes úrral, a Soproni Rendőrkapitányság vezetőjével.

Kulcsszavak: interjú, Sopron, rendészeti integrált központ, hűség

Abstract

Sopron was characterized by mystery and seclusion for decades before the regime change. We dare to say that the last thirty years have proved that Sopron is one of the most hospitable and friendly cities in Hungary. Anyone whose face is caressed just once by the Sopron breeze and who hears the city's bells ringing in his ears will forever have engraved in his heart and soul the love for the city with which s/he pledges eternal loyalty to Sopron. Sopron is the western gateway to our country, the guarding and protection of this “gate” has posed extraordinary challenges to our predecessors working in law enforcement and does so with today's professionals. “Civitas Fidelissima” - the most loyal city. In memory of the 1921 referendum, the country donated this everlasting epithet to the city of Sopron. The security of the city of loyalty and freedom can be ensured in the same way with loyalty, expertise, and devotion. Dr. Valér Dános, editor-in-chief, and Dr. Csaba Szabó, managing editor, talked about the special law enforcement aspects of the city of loyalty and freedom, the challenges of the present and future plans with Dr. Zoltán Herczeg, pol. lieutenant colonel, head of the Sopron Police Department.

Keywords: interview, Sopron, law enforcement integrated centre, loyalty

Sopron városát a hűség és a szabadság városa mellett nyugat kapujának is nevezik hazánkban. Számos olyan kihívással szembesülnek általában a rendészet és különösen a biztonság tekintetében, amely más határmenti városokra nem vagy csak alig jellemző. Milyen sajátos rendészeti módszerekkel kezelik ezeket a kihívásokat?

Sopron különleges hely, ahol egyszerre van jelen a múlt és a jövő. Ha a „múlt” szemszögéből vizsgáljuk: történelmi műemlékekben a második leggazdagabb városa az országnak és egyike a legrégebben városi címben részesült településeknek. A „Civitas Fidelissima” eszméje több mint 100 éve jelen van a térségben. Az utóbbi években rengeteg beruházás történt, melyek alapvetően alakítják, formálják a város arcát. A dinamikus fejlődés mellett jogos igény a soproni polgároktól, hogy rend és biztonság legyen körülöttük. A rendőrség feladata, de inkább pontosítok, a felelőssége abban áll, hogy felismerje ezeket az igényeket, és megelőző, preventív módszereket is alkalmazva szavatolja a biztonságot. Rendészeti szempontból a kihívásokra eredményesen reagálni a társadalmi folyamatok monitorozásával lehet. Az utóbbi években a teljes soproni járást erőteljesen érintette és érinti az országon belüli belső migráció. A járás lakosság száma kicsivel több mint 100 ezer fő, ebből Sopron lakossága hivatalosan 60 ezer. Ez azonban a valóságban ennél jelentősen több. A városban tartózkodó és itt letelepedő jelentős lakosság szám emelkedés miatt a közlekedési rend fenntartása és a közlekedés folyamatos biztosítása az utóbbi időszakban új értelmet nyert. Egymást támogató kapcsolat alakult ki – ezen a téren is – a polgármesteri hivatallal: a városban megépített és megépülő elkerülő utak, forgalmi csomópontok és egyéb beruházások tervezésénél az elsők között egyeztetünk egymással. Ha már a közlekedésről van szó, fontosnak tartom, hogy 2020. december 16-án átadásra került az M85 gyorsforgalmi út Csorna–Sopron közötti szakasza, így egy órán belül Győr, két órán belül Budapest is könnyen elérhető. Az autóúton másfajta intenzitással és más munkamódszerekkel kell végeznünk a baleset-helyszínelési és a forgalomellenőrzési feladatainkat. Az átadás óta további két lehajtó épült, és 2024 végéig az országhatárt is eléri a gyorsforgalmi sztráda.

Tavaly nyitott meg – véleményem szerint – Magyarország legszebb és legújabb uszodája. Idén nyáron a vizes világbajnokság négy vidéki programhelyszíne közül az egyik Sopron lesz. Ez egy újabb lehetőség a városnak, a járásnak, hogy a világnak is megmutassa szépségeit, és a rendőrségnek, ezen belül a megyei és a városi rendőrkapitányságnak is újabb lehetőség, hogy a biztonságot az ide látogató sportolóknak és nézőknek is magas szinten garantálja.

A város dinamikusan fejlődik, a térfelügyelő rendszer ki-, illetve újjáépítése igazodik a kor színvonalához. A települések vezetői megértették, hogy a technikai eszközök milyen hatásosan tudják kiegészíteni, segíteni a rendőrség munkáját.

Alezredes úr, ön 2020 novembere óta vezeti a Soproni Rendőrkapitányságot. Akkor azt nyilatkozta, hogy olyan kapitányságot szeretne, ami az itt élők igényeire gyorsan és szakszerűen reagál. Az elmúlt másfél év távlatából hogyan látja, mi valósult meg ezen tervek közül? Mit tart jelenleg a legnagyobb kihívásnak?

A kérdés első felére a soproni polgárok tudnak választ adni. Én csak a bevezetett intézkedéseket tudom ismertetni. Alapvetően megváltoztattuk a közterületi szolgálat szolgálatteljesítési rendjét. Az alap szolgálatok teljesítése mellett a közterületi állomány szolgálatteljesítése a járás dinamikájához igazodik. Látni, érezni, és ami a legfontosabb, monitorozni kell ezen tevékenységeket. Arra kértem a kollégáimat, hogy a rendőri intézkedések mindig a többség érdekét szolgálják. Több olyan jelzés is érkezett hozzánk, hogy egyes városrészekben deviáns viselkedési magatartással zavarták az ott lakók pihenését. Az ilyen jelzéseket kiemelten kezeljük: a cél a probléma gyökereinek megismerése és annak hathatós megoldása. Egy példa ezzel kapcsolatban: az egyik szórakozóhely környezetében a lakóközösség azzal fordult hozzám, hogy bizonyos napokon egyszerűen lehetetlen a pihenésük. Évek óta tartó pereskedés alakult ki a vendéglátóhely üzemeltetője és a lakosok között. A problémát látszólag mindenki kezelte, de eredményes, mindenki számára megfelelő megoldás nem született. A rendőrségnek itt mediátori szerepe volt, vagyis a két „fél” egy asztalhoz ültetése, és a win-win helyzet kialakításában történő segítségnyújtás. A probléma eredményesen megoldódott, ezzel egy valós igényre tudtunk reagálni.

A bűnügyi szolgálat munkaidejének módosításával lehetővé tettük, hogy olyan időszakban is a rendőrséghez fordulhatnak az állampolgárok, ami a korábbi időszakban csak korlátozottabban volt lehetséges. A forró nyomos cselekmények megreformálásával, az azonnali és együttes rendészeti és bűnügyi reagálással azt láthatják az állampolgárok, hogy bejelentésüket, jelzésüket követően a rendőrség rögtön intézkedik, és ez legalább annyira fontos – álláspontom szerint –, mint a büntetőeljárás későbbi eredményessége.

Idén márciusban kerül átadásra Sopronban az új Rendészeti Integrált Központ, amely funkcióját tekintve az ország első olyan mintaprojektje, ahol szakmailag együtt dolgoznak a rendvédelmi szervek (rendőrség, a tűzoltóság, a katasztrófavédelem és az Alkotmányvédelmi Hivatal) munkatársai. Milyen más szemléletet, irányítást és szolgálatszervezést igényel egy integrált rendszerben történő rendőrségi feladatellátás megszervezése?

Amint ön is említi, ez egy mintaprojekt, tehát érdemi, kézzel fogható működési tapasztalatok még nincsenek. A fentiekben ismertetett elgondolást az egyes

szervek együttműködési készsége fogja megerősíteni vagy cáfolni. A projekt tervezésében a leendő „lakótársainkkal” együtt vettünk részt. A közös gondolkodás és együttműködés alapja, hogy ismerjük egymás tevékenységét, és megtaláljuk a közös kapcsolódási pontokat. Évekkel ezelőtt nem gondoltam volna, hogy a tűzoltásban résztvevők alapvető feladatait ilyen mélységig megismerem, de a katasztrófavédelmi kirendeltség vezetője sem biztos, hogy tisztában volt velem, mit jelent a távmeghallgató helyiség, vagy milyen speciális előírások vonatkoznak egy fegyverszoba kialakítására. Ahol lehetséges volt közös helyiségeket, tereket alakítottunk ki, amiket közösen fogunk igénybe venni, mind szakmai, mind rekreációs szempontból. Napról napra úgy érzem, hogy ez egy sikeres projekt, ezt támasztja alá az is, hogy eddig nem volt olyan téma-kör vagy probléma, amire közösen és nagyon rövid idő alatt ne tudtunk volna hosszú távú megoldást találni.

A Soproni Rendőrkapitányság illetékességi területe nagy kiterjedésű, amely nagyságát tekintve azonos a Győri Rendőrkapitányság illetékességi területével, és városait, valamint településszámát tekintve meg is haladja azt. Szükségét látja-e a vidéki területek közbiztonsági helyzetének erősítését, javítását a járőr, valamint a körzeti megbízotti szolgálati ágak megerősítésével?

Szakmailag nem tartom célszerűnek az egyes kapitányságokat település és lakosság szám szempontjából egymáshoz hasonlítani. Alapvetően, hogy nem a rendőrkapitányságnak van járása, hanem a járásnak rendőrkapitánysága. Minden járásnak megvannak azok a specialitásai, amiben különbözik a másiktól, és a rendőri tevékenységet ehhez kell igazítani.

A kérdést azonban nem akarom megkerülni, valóban nagy kiterjedésű a terület. Azonban a rendőri erőt oda kell összpontosítani, ahol a megoldandó problémák többsége jelen van vagy jelen lehet. Fontosnak tartom, hogy a közbiztonság első számú letéteményese a rendőrség, azonban ezen szerep nem kizárólagos. Vannak olyan településeink, ahol aktív a polgárőrség működése, őket támogatni és segíteni kell. A körzeti megbízotti szolgálat fontos eleme a lakossággal való kapcsolattartás, s azt gondolom ez kiválóan működik a vidéki települések vonatkozásában. Tavaly, Szent György napjának környékén öröm volt átélni azokat a pillanatokat, amikor a vidéki települések polgármesterei szinte kivétel nélkül elismerésben részesítették a kollégáimat. Ennél csak akkor voltam büszkébb rájuk, amikor a polgármesterek őket a településhez tartozó munkatársuknak szólították.

Alezredes úr! Ön mit tekint szakmai ars poeticájának?

A rend rendet teremt, valamint a kétségeket feloszlatják a tettek.

A Soproni Rendőrkapitányság (elődként a Soproni Városkapitányság) első írásos emléke több mint 346 éves múltra tekint vissza. Mit jelent személy szerint az ön számára egy ilyen nagy múlttal rendelkező rendőrkapitányság vezetése?

Megtiszteltetést és felelősséget. Amikor Sopronba látogat valaki és a történelmi belvárosban tesz egy sétát, majdnem minden ház falán egy emléktáblát lát. Sopron megemlékezik azokról, akik a városért és a térségért tettek, nem felejtik el őket. Azt gondolom, jelene és jövője csak annak a településnek van, amely büszke múltjára, és az fontos számára. Örülök, hogy Sopron féltve őrzi a múltját, és ehhez a múlthoz hozzátartozik a rendészet is. Az új rendészeti központ megalapozza, hogy ne csak a történelmére, hanem a jövőjére is büszke legyen a város.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Danos V. & Szabó Cs. (2022). A hűség és a szabadság városának különös rendészeti aspektusai. Interjú dr. Herczeg Zoltán r. alezredes úrral, a Soproni Rendőrkapitányság vezetőjével. *Belügyi Szemle*, 70(3), 649–654. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.3.12>

KÖZLÉSI FELTÉTELEK

A Belügyi Szemle kiemelten a Belügyminisztérium felügyeleti és szervezeti rendszeréhez illeszkedő olyan tudományos közleményeket fogad be és jelentet meg, amelyek elsősorban a rendvédelemmel, a közrenddel és a közbiztonsággal, a biztonságpolitikával, az önkormányzatisággal összefüggő kérdésekkel, a társadalmi devianciákkal, valamint a rendészet kérdéseit kriminológiai, kriminálszociológiai, büntetőjogi és rendészeti szempontból elemzi és értékeli.

A Belügyi Szemle az Open Journal Systems folyóirat-szerkesztő rendszer alkalmazáson keresztül fogadja a szerzőktől a kéziratokat.

A beküldött közlemény visszaigazolása során a Szerkesztőség tájékoztatja a szerzőket a beküldött kézirat befogadásáról és várható megjelentetéséről. A Szerkesztőség a beérkezett kéziratokat szakmai és tudományos szempontokból lektoráltatja, és fenntartja a jogot a kéziratok stilizálására, korrigálására, tipografizálására.

A Szerkesztőség másodközlést nem vállal.

A Belügyi Szemlében megjelent cikkek nem feltétlenül tükrözik a Szerkesztőség álláspontját, azok tartalmáért való felelősség minden esetben a szerzőket terheli. A lap egésze, az egyes cikkeket is beleértve, szerzői jogilag védett, ezeknek a szerzői jogi törvény keretein kívül történő bármilyen felhasználása jogellenes és büntetendő.

A cikkek a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY-NC-ND 2.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemények, melynek szellemében a cikkek bármilyen médiumban szabadon felhasználhatók, megoszthatók és újraközölhetők, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje feltüntetésre kerülnek.

A folyóirat megrendelhető a Szerkesztőség e-mail címén vagy telefonon.

Telefonszám: +36 (26) 795-900 / 24-600

Email: szerkesztoseg@belugyiszemle.hu

Web: www.belugyiszemle.hu

OJS: ojs.mtak.hu/index.php/belugyiszemle/index

Ára: 530 Ft

